BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
5 H
13
13-1'D'17

AI c 54

DE IVDICE REGVLARIVM TRACTATVS.

D. FRANCISCO GHISILERIO
BONONIENSI
Canonico Regulari S. Saluatoris Authore.

CRIMINALIS IN EO SVMMARIA PRAXIS
Regularibus applicata continetur.

MODVS QVOQVE PROCESSVM FORMANDI
quacunque procedendi via cum ſuis formulis.

Opus Iudicibus; ac in foro criminali verſantibus omnibus vtiliſſimum.

Cum Summarijs, Quadruplicique Indice
CAPITVM, AVTHORVM, LOCORVM SACRAE
Scripturæ, ac Rerum memorabilium.

PRIVILEGIIS, PLACITISQVE SVPERIORVM OBTENTIS.

VENETIIS, Apud Vincentium Somaſchum. M DC XIII.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D. D.

IOANNI BAPTISTÆ LENO

CARDINALI AMPLISSIMO,

CONGREGATIONIS CANONICORVM REGVLARIVM
Sancti Saluatoris Protectori Vigilantiſſimo, Dominoque ſuo Colendiſſimo.

D. FRANCISCVS GHISILERIVS BONONIENSIS
Eiuſdem Congregationis Canonicus Maximam Peroptat Fœlicitatem.

PRæſtantiſsimus Iſraelitici populi ductor, eiuſdemq; Deo ipſo dictante legiſlator oculatiſsimus Moyſes, Hebraicæ militiæ præfectis reliqua inter mandata illud quoq. præcepit; vt ad bellum exercitu comparato progreſſuri turmas per ſingulas proclamarent. Qui vineam recenter plantauit, propriam in domum reuertatur. Ea de cauſſa iuſtum illud profecto eſt; ne ſi forte in prælio qui vites obſeruerat cecidiſſet, priori vineæ fructu ipſemet priuaretur, & cæteris illum communicare minime poſſet. adeo conueniens viſum le- Deut.20.

giſlatori fuit,ac æquum, vt vineæ primario fructu ipſius dominus potiretur, eundemq; alii domino ipſo tribuente participarent. Vinea certe vniuerſa Eccleſia eſt, cuius dominus ipſemet Christus, illiuſque gerens vices Pontifex ſummus exiſtit. Eiuſdem vineæ partes Diœceſes ipſæ ſunt, quarum domini earũ ſunt Præſules. At verò illiuſmet particulas Regularũ Congregationes fore, nullus ibit inficias; earũq. dominos præcipuos mortalium nullus non affirmabit illarum exiſtere Protectores; quibus idcirco fructus ipſarum (maxime prior) & ab eis percipiendus, & illis mediantibus cæteris communicandus profectò concedendus eſt. Quare culpabit me nemo, ſi tibi noſtræ Congregationis vigilantiſſimo Protectori, dominoq. Libellum iſtum, quamuis debilis admodũ palmitis fructum, meritiſq. tuis imparẽ, (primarium tamen a me in lucem productum) dicare ſim auſus. Eoq. minus reprehendet me quiſquam, cum aliæ quoq ad illud neceſſariò prçſtandum me rationes impulerint. Nã prçter quam quod Tractatus de Iudice Regularium, Regularũ vtiq. Iudici, cuiuſmodi tu es, Illuſtriſs. Princeps, familię noſtrę reſpectu, dicandus erat. Et quoq. Liber, in quo de rectæ adminiſtrandæ iuſtitiæ modo ſermo fit, virorum Iuſtiſſimo conſecrari omnino debebat. Quis autem iſte foret mecum ipſe recogitans, Te vnum repperi, cui (procul ab aſſentatione dictum ſit) iuſtiſſimi nomen conuenire

Iſa. 5. Ier. 2. Matt. 20. & 21.

nire poſſet. Cum etenim vera, laudabiliſq. iuſtitia illa ſine dubio cenſeatur, quę in mediocritate conſiſtit, miſericordiæ nempe coniuncta: Iuſtior mortalium nullus cuiq; profecto videbitur IOANNE BAPTISTA LENO. Illius nanq; ſi nomen ſpectetur, IOANNES quidem illum Gratioſum, Piū & Miſericordem oſtendit. BAPTISTA verò Abluentem ſanè, Abſtergentem, atq; Purificantem (vitia dubio procul a malis, & malos a vitijs, quod eſt munus iuſtitiæ) ſignat: verum Aqua, non Igne. Sin autem LENVS cognomen attendatur, & idem ſit (firma hoc ratione credendum eſt) quod Lenis: vtiq; Manſuetum, Placidum, ac Benignum, (miſericordis certè conditiones) demonſtrat. Quid de INSIGNIBVS dicam? Punitiuam Iuſtitiam illa quidem ſignant: Lenitate nihilominus temperatam; alioqui Cognomini cōuenire nequaquam poſſent. BACVLI ſunt; non gladij. Lignei ſunt; non ferrei. Quare dum illis percutitur quis Facile; non difficile confringuntur. Albi ſunt, qui iuxta Regij Prophetæ dictum conſolentur; non atri, Pſal. 22.
qui terrorem incutiant. Eorum extrema, qua percutitur pars plana eſt; non acuta: quare Impellere illa poſſunt; vulnerare non poſſunt. Ad percutiendum apti ſunt; non ad occidendum, niſi cum maxima difficultate. Cum itaq; IOANNES, & LENVS miſericordiam tantum: BAPTISTA verò

INSIGNIA QVE iuſtitiam quidem: ſed miſericordiæ ipſi commixtam præſeferant; quis in te, Præſtantiſſime Præſul, qui tale Nomen, Cognomen, ac Inſignia geris, verã iuſtitię virtutem, miſericordiæ nẽpe coniunctam, illi certè ſimilem, quæ in ipſo Deo iuſtiſſimo eſt, miſericordia videlicet multò minorem non videat? non contẽpletur? non admiretur?

Pſal. 35. Iac. 2.

His accedit, (o rem non vulgari admiratione dignam) quod eandem, quæ in te iuſtitia eſt, cæteros quoq; mortalium ipſiſmet nomine, atq; cognomine doces. Secretiori nanq; ratione ex litteris harum dictionum IOANNES BAPTISTA LENVS elicitur hęc oratio. SOLA IVSTITIA LENIS, NON ALIA, BONA, TVTA, ET STABILIS PLANE EST. Tu igitur veram iuſtitiam docens, tu Iuſtiſſimus, tu Regularium Iudex, tu Vineæ dominus, tu quoq; Palmitis hæres cum ſis: Tibi, Nobiliſſime Princeps, omnino prior hic fructus, de rectè adminiſtranda per Iudicem Regularium iuſtitia liber iſte debetur: Tibi vni dicandus, & conſecrandus; Tuoq ſub nomine cæteris communicandus profectò eſt.

Benigno itaq. vultu pro ea, quæ in te relucet humanitate, illum Congregationis noſtrę, vineæ tuę veluti primitias accipere, meq. Tibi cum eo quoq. dicatum in tuorum numero ſeruorum adſcribere non dedigneris. Vale.

RE-

REVERENDISSIMO PATRI

D. BLASIO BAGNO

PRIORI GENERALI,

ADMODVMQVE R.R.P.P. VISITATORIBVS, Abbatibus, Prioribus, atque Præpoſitis Canonicorum Regularium S. Saluatoris, Ordinis S. Auguſtini.

D. FRANCISCVS GHISILERIVS BONONIENSIS Maximam fœlicitatem precatur.

DEVS Iudex iuſtus, fortis, & patiens, Orbem Psal. 7. *terræ in æquitate iudicare noſcens, Cuiuſq. iu*-Psal. 9. & 95. *dicia et vera, et in ſemetipſa iuſtificata ſunt;* Psal. 18. *Cum Hæbreorum præfectos, & iudices ad faciendam ſibi ſubiectis iuſtitiam per Moyſen inſtruere vellet, Iuſtum proſequi iuſte illos debere præcepit:* Deut. 16. *quaſi iuſtum illis proferre iudicium minime ſatis eſſet; illud niſi iuſtè quoq; proſequerentur, ac iudicarent. Huiuſcemodi præceptum vniuerſæ nationes complexæ, Modum, quo in iudicijs peragendis iudices ipſi tenerentur obſeruare, legibus, conſuetudineque pro ſuo quæque captu ſanxerunt. Hinc leges De legitimis, illegitimisvè tum Iudicibus, tum Accuſatoribus, tum etiam Teſtibus. De Accuſationibus. Denunciationibus, Inquiſitionibus, Exceptionibus, Indicijs, & Appellationibus. De Iudicis Recuſatione. De proferenda ſententia. Deque alijs ad iuſte quod iuſtum eſt iudicandum requiſitis. Quod ſi omne mortalium genus in exercendis iudicijs leges huiuſcemodi, atque ſtatuta ſeruat; ab eis Regulares in Dei hæreditatem, ſortemque vocati erunt immunes? illa non obſeruabunt? imo paruifacient? contemnent? ridebunt? Abſit iſta fatuitas ab ijs, qui perfectionis culmen aſcenſuri virtutibus vniuerſis, quas inter Iuſtitia et vna, & præcipua eſſe videtur; imo Philoſopho teſte aliarum quarumcunque domina eſt, ac Regi*-5. Ethi. ca. 1. *na, & quæ vna reliquas omnes contineat, condecorari debent.*

Regularium Deus fortaſſe Pater, & maxime Pater
Malach. 1. *non eſt? Si ergo illorum eſt præcipue pater, vbi eſt, opti-*
Pſal. 98. *mi Patres, illius honor? Honor illius iudicium vtique di-*
Prouer. 15. *ligit. Filij nonne amari a Patre deſiderant? A Deo, qui*
ſequitur iuſtitiam profecto diligitur. Quamobrem itaque
Regularium Præfecti iudicium, atque iuſtitiam ſequi, com-
plectique minime debent? Illis fortaſſe Deus non præcipit.
Iſa 56. *Cuſtodite iudicium, & facite iuſtitiam? Illis forſan iuxta*
Pſal. 17. Matt. 7. *eorum iuſtitiam nequaquam retribuet? In eoque iudicio, in*
quo cæteros ipſi iudicabunt, illos minime iudicare permit-
tet? Amentes prorſus, qui aliter ſibi perſuadere nituntur,
eſſe, ſanæ mentis qui ſit, nemo non videt.

Iuſte, iuſte igitur quod iuſtum eſt a Regularium Prælatis, atque Iudicibus, aliquo videlicet iuris ordine, aliquouè procedendi modo ſeruato in ſubditorum cauſſis cognoſcendis, atque diiudicandis proſequendum eſt. Verum quia pauci admodum de huiuſmodi (quod attinet ad Regulares) tractationem inſtituerunt: Ego rem vobis nedum: ſed alijs quoque Religioſorum Prælatis, atque Iudicibus pergratam me facturum exiſtimaui; ſi quæ alij vel ſparſim, vel per tranſennam, vel etiam diminutè de modo in Regularium perſonarum iudicijs obſeruando tractarunt, breui ſermone, quibuſcunque neceſſarijs adiectis, comprehenderem; Regularium Iudicem & perfectum, & eruditum in ijs, quæ pro ſubditis iudicandis illi opus eſſe videntur, vſquequaq; reddens.

Opuſculum itaque veſtri gratia, Patres optimi, cæptum; Tui, Reuerendiſſime Pater, hortatu, atque mandato perfectum; Vigilantiſſimoque Protectori noſtro dicatum; eo mediante accipite rogo alacri animo. Etenim qualecunque eſt, de corde puro, vobiſque maxime obſequi cupiente progreditur.

AVTHOR

AVTHOR LECTORI SALVTEM.

CRIMINALEM praxim vniuerſam (optime lector) vt Regularium iudicem pro iuſtitia ſibi ſubiectis rectè adminiſtranda inſtituerem, ſub titulo de Iudice Regularium comprehendere mihi collibuit. Qua in re peragenda cordi præſertim fuit cum breuitate claritas, certaque doctrina. Ideo communiores, rationique magis conſonas opiniones, reliquis prætermiſſis, ſequutus tantummodo ſum. Et ne aut legentibus tædio eſſem, aut folium (vt aiunt) citationibus implerem; licet omnia ferè auctoritatibus ſim probare conatus; doctores pauciores pro vnoquoque dicto fulciendo adducere placuit: eos attamen, ex quibus plures citationes haberi a quoppiam hoc deſiderante poſſent.

Continet vero tractatus iſte Criminalis praxis materias vniuerſas; quanuis ordine ab alijs pene diuerſo: mihi autem viſo aptiori. Materiæ vero criminales illæ potiſſimum ſunt. De Iudice. De Requiſitis ad iudicium. De Modo procedendi. De Accuſationibus. De Denunciationibus. De Inquiſitionibus. De Exceptionibus. De Teſtibus. De Indicijs. De Tortura. De Reo. De Defenſionibus. De Recuſationibus. De Appellationibus. De ſententia proferenda. De Purgatione canonica. & De Modo formandi proceſsum.

Iſta omnia in hoc tractatu continentur.

De Iudice. in primis nouem capitibus.
De Requiſitis ad iudicium ſummarium. in cap. 11. & 12.
De Modo, quo Iudex procedere debet. in cap. 10. 11. ac 13.
De Accuſat. Denunciat. Inquiſit. & Exceptionibus in cap. 16. 19. & 20.
De Teſtibus. in cap. 17.

De

De Indicijs, ac Tortura. in cap. 18.
De Reo, ac Defenſionibus. in cap. 19.
De Recuſationibus. in cap. 14.
De Appellationibus. in cap. 15.
De ſententia proferenda. in cap. 20.
De Purgatione Canonica. in cap. 21.
De Modo formandi proceſſum quacunque procedendi via. in cap. 16. 19. & 20.

In eo quoque formulæ continentur vniuerſæ Tum pro formando proceſſu, Tum pro examinandis teſtibus, ac Reo: in cap. 16. & 19. Tum pro indicenda Canonica Purgatione. in cap. 21. Tum pro ſententia quauis ferenda. in cap. 20. & 21. Tum pro alia quacunque actione iudiciali peragenda. in eiſdem cap. 19. 20. & 21.

Criminibus diuerſis effictis: non quod illa Regularibus viris ineſſe credam: verum vt in grauibus poſſibilibus delictis (dato caſu) quomodo procedere queat Regularium Iudex, ad usvè, aperire exemplo. Et quemadmodum Regularibus quibuſcunque nedum: ſed etiam ſæcularibus omnibus praxis iſta deſeruit; ſic & formulæ in ea poſitæ (nominibus, alijſque paucis mutatis) cuique hominum generi deſeruire queunt.

Quare nihil omnino in hoc tractatu deeſt, quod pro criminali habenda ſummaria praxi deſiderari a quoquam poſſit. Reliquum eſt, (optime lector) vt ſi tibi ſatisfactum eſſe perſpexeris; Deo ipſi, a quo datum quoduis optimum, & donum perfectum eſt, referas gratias. ſin minus authorem ipſum excuſes. Vale.

INDEX

INDEX CAPITVM OMNIVM huius tractatus.

Præfatio.
De Iudicis nomine, officio, ratione, & conditionib. Cap. 1.
De Iudicis poteſtate, ſiue iuriſdictione. cap. 2
De Veritate in iudice neceſſaria. cap 3
De forma iuris a iudice in iudicando ſeruanda. cap. 4
De Scientia iudici neceſſaria. cap. 5
De Vitæ puritate in iudice requiſita. cap. 6
Quis Iudex eſſe, vel non eſſe poſſit. cap. 7
De Infamia, qua iudex carere debet. cap. 8
Quis Iudex Regularium ſit. cap. 9
Regularium iudex quomodo in eorum cauſſis procedere poſſit, ac debeat. cap. 10
Quid ſit ſummarie procedere, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſola rei veritate inſpecta. cap. 11
Quæ de iure diuino, ac naturali ſint in iudicijs a iudicibus obſeruanda. cap. 12
Ius commune an, & quomodo in Regularium iudicijs obſeruandum ſit. cap. 13
De Iudicis Recuſatione. cap. 14
De Appellatione a iudice. cap. 15
De Modo incipiendi proceſſum iuxta quattuor procedendi modos cum ſuis formulis. cap. 16
De Teſtibus. cap. 17
De Indicijs, ac Tortura. cap. 18
De Modo continuandi proceſſum quacunque via, cum ſuis formulis. cap. 19
De Modo terminandi proceſſum, cum ſuis formulis. cap. 20
De Purgatione Canonica, cum ſuis formulis. cap. 21

INDEX

INDEX AVTHORVM,
QVORVM DOCTRINA,
& auctoritate tractatus iſte fulcitur.

A

ABbas Panormitanus.
AChilles de Graſſis authoris auunculus.
Albericus.
Alexander de Ales.
Alexander Imolenſis.
Alexander de Neuo.
Alexander Stiaticus.
Alphonſus a Caſtro.
Alphonſus Toſtatus.
Alphonſus Villagutus.
D. Ambroſius.
Andreas Alciatus.
Andreas de Iſernia.
Andreas Tiraquellus.
Angelus Aretinus.
Angelus de Clauaſio.
Angelus de Peruſio.
D. Antoninus.
Antonius de Butrio.
Antonius Gabrielius.
Antonius Gomezius.
Antonius Rebuffus.
Ariſtoteles.
Armilla Summa.
D. Auguſtinus.
Auguſtinus Berous.
Auguſtinus Corſettus.
Aymo Crauetta.
Azo Bononienſis.

B

BAldus Peruſinus.
Baptiſta Platina.
Bartholomeus Caſſaneus.
Bartholomeus Cępola.
Bartholomeus Medina.
Bartolus a Saxoferrato.
Beda Venerabilis.
Bernardus Comenſis.
Biblia Sacra.
Brunorus a Sole.
Bullarium.

C

CAESAR de Graſſis authoris auunculus.
Camillus Campegius.
Cardin. Alexandrinus.
Carolus Ruinus.
Cicero.
Compendium Priuilegiorum Cordubæ.
Concilium Tridentinum.
Concilium Conſtantienſe.
Conradus Brunus.
Conradus Lancellotus.
Conſtitutiones Canonicorum Regularium ſancti Saluatoris.
Cynus.

Dida-

D

Didacus Couarruuias.
Directorium Inquiſitorum.
Dominicus Baunes.
Dominicus Peruſinus.
Dominicus Soto.
Dynus Mugellanus.

E

Ægidius Boſſius.
Emanuel Rodericus.
Emanuel Rodriguez.
Emanuel Suarez.

F

Federicus de Senis.
Felinus Sandeus.
Fernandus Vaſquius.
Flaminius Cartarius.
Flauius Blondus.
Franciſcus Aretinus.
Franciſcus Becius.
Franciſcus Brunus.
Franciſcus Bruſattus.
Franciſcus Caſonus.
Franciſcus Curtius.
Franciſcus Pegna.
Franciſcus Perſonalis.
Franciſcus Squillacenſis.
Franciſcus Toletus.
Franciſcus Victoria.
Franciſcus Zabarella Cardinalis.

G

Gabriel Biel.
Gabriel Paleotus.
Gandinus.
Gloſſa.
Gondiſſaluus Hiſpanus.
Gratianus.
D.Gregorius.
Gregorius Sayrus.
Gregorius de Valentia.
Gulielmus de Benedictis.
Guido Papæ.
Guido Fulcodius.
Guido de Bayſo Archidiaconus.
Guido de Suzzaria.

H

Henricus Cardinalis Hoſtienſis.
Henricus de Gandauo.
Henricus Henriquez.
Hieronymus Gabrielius.
Hieronymus Gigas.
Hippolitus de Marſilijs.
Hippolitus Riminaldus.

I

Iacobus de Arena.
Iacobus Butrigarius.
Iacobus Menochius.
Iacobus Nouellus.
Iacobus Simancas.
Iacobus Sprengerius.
Iaſon Mainus.
Ignatius Lopez del Salzedo.
Innocentius Papa Quartus.
Ioannes Andreæ.
Io. de Amicis.
Io. de Anania.
Ioannes Azorius.
Io Baptiſta Confectius.
Io. Bernardus Diaz.
Io. Cephalus.
D.Io. Chryſoſtomus.
Io. Duns Scotus.
Io. Faber.
Io. Ferrarius.

Io. Gerſon.
Io. Imola.
Io. Medina.
Io. Maria Monticellus.
Io. Monachus.
Io. Petrus Surdus.
Io. de Platea.
Io. Roias.
Io. Tabienſis.
Io. de Turrecremata Cardin.
Iodocus Clicthoueus.
Iodocus Damohuderius.
Ioſeph Ludouicus.
Ioſeph Maſcardus.
Iſidorus.
Iulius Clarus.
Iulius Scarlatinus.

L

LAnfrancus.
Lapus.
Lucas de Penna.
Lucianus.
Ludouicus Bologninus.
Ludouicus Carrerius.
Ludouicus Catus.
Ludouicus Gomezius.
Ludouicus Peguerus.
Ludouicus Romanus.

M

MArcus Antonius Blancus.
Marcus Antonius Eugenius.
Marcus Antonius Natta.
Marianus Soncinus.
Mattheus de Afflictis.
Mattheus Brunus.
Martinus ab Azpilueta Nauarrus.
Martinus Cepola.
Martinus Delrius.
Michael Salon.

N

NEllus.
Nepos de Monte albano.
Nicolaus Bellonus.
Nicolaus Boerius.

O

OCtauianus Vulpellius.
Oldradus de Ponte.

P

PAlacius Rubius.
Paris de Puteo.
Paulus de Caſtro.
Paulus Granutius.
Paulus Grillandus.
Paulus Merenda.
Petrus de Ancharano.
Petrus de Arragon.
Petrus Duenas.
Petrus Godofredus.
Petrus Follerius.
Petrus Nauarrus.
Petrus de Palude.
Petrus a Placha.
Petrus Paulus Pariſius.
Petrus de Soto.
Philippus Decius.
Philippus Francus.
Philippus Portius.
Plato.
Proſper Carauita.
Proſper Farinacius.

R

RAphael Cumanus.
D. Raymundus.

Reper-

Repertorium Inquiſitorum.
Richardus de Media villa.
Robertus Lancellotus.
Robertus Maranta.
Rolandus a Valle.

S

SAlycetus.
Sfortia Oddus.
Silueſter de Prierio.
Speculator,
Stephanus Lambertenus.

T

TExtus Canonici.
Textus Ciuiles.
Tiberius Decianus.
D.Thomas de Aquino.
Thomas Grammaticus.
Thomas de Vio Caietanus.
Tranquillus Ambroſinus.

V

VGo de S.Victore.
Victorinus Auerſanus.
Vitæ Patrum.
Vmbertus Locatus.

COPIA

GLI Eccellentiſſimi Signori Capi dell'Eccellentiſſimo Conſeglio di X.infraſcritti hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoa per relatione à loro fatta dalli due à queſto deputati,cioè dal R. Padre Inquiſitore,& dal circ.& fedeliſſimo Secretario del Senato Gio. Franceſco Marcheſini con giuramento, che nel libro intitolato de Iudice Regularium tractatus D. Franciſco Ghiſilerio Bononienſi Can. Reg.Sancti Saluatoris auctore:non ſi troua coſa contra le leggi, & è degno di ſtampa;concedono licentia,che poſſa eſſer ſtamparo in queſta Città.

Dat.die 14.Ianuarij 1612.

D.Andrea Minotto.
D.Franceſco Corer. } *Capi dell'Eccelſo Conſeglio di X.*
D.Franceſco Diedo.

Illuſtriſſimi Conſilij X. Secr.
Bartholomæus Cominus.

1612.à die 24.Genaro.
Regiſtrato nel libro dell'officio contra la Biaſtema à carte nu. 123.
Ioannes Franciſcus Riccius
offitij contra Blaſ.Coad.

D. BLASIVS BAGNVS A CENTO Prior Generalis Canonicorum Regularium S. Saluatoris Ordinis Sancti Auguſtini. dilecto nobis in Chriſto D. Franciſco Ghiſilerio Bononien. ſalutem in domino.

VIROS, doctrina, & morum integritate conſpicuos, quos ad Dei gloriam, Religionis augmentum, necnon Congregationis noſtræ ornamentum in vinea domini laborare conſpicimus, libenter amplectimur, eorumque pijs, ac iuſtis deſiderijs faciles præbemus aures; quò ſuorum laborum, ac vigiliarum fructus cæteris quoque prodeſſe poſſint. Ideo Nos præmiſſis omnibus inhærendo, quam petis facultatem librum de Iudice Regularium ſummo ſtudio per te elucubratum medio prælo euulgandi; eam tibi præſentium tenore concedimus; quatenus tamen ea, quæ a Sacro Concilio Tridentino circa librorum æditionem præſcribuntur, omnino, ac integre obſeruentur. In quorum fidem præſentes noſtra manu ſubſcripſimus, & ſigillo noſtri Generalatus communiri iuſſimus.

Dat. Bononiæ in noſtro Monaſterio Sancti Saluatoris die 20 *Septembris* 1612.

Ego D. Blaſius Bagnus Prior Generalis.

Locus Sigilli.

D. FRANCISCI GHISILERII

De Iudice Regularium.

PRÆFATIO.

Erudimini qui iudicatis terram. *Pſal.* 2.

Pſal. 105. Beati qui cuſtodiūt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tēpore. Et quidem, cum vera

D. Tho. 1.2. q̃ſt.3. ar. 1.& 3. noſtri beatitudo in eo conſiſtat; vt obiecto beatiſſimo copulemur, eoq; fruamur: illud autem Deus ipſe ſit. Et ne poterant, qui alijs præferuntur, populari, eodem vè frui; ſi eius imitatores non ſint; ideoq; perfecti, quenadmodum eſt ille perfectus? minime gentium. Præcipuum verò, in quo Deum prælati, & imitari, & eidem ſimiles eſſe debent, iudicium eſt. in iudicando nanq; Dei vices gerūt in terris. *a* Dei etenim iudiciū eſt. Et *b* Deus

a Deu. 1.
b Iſa.30.

eſt iudicij dominus. Hoc & Plato philoſophorum facile primus teſtatur in Theeteto dicēs. Deo ipſi iuſtiſſimo inueniri ſimilius quidquam minime poſſe; quam is, qui inter homines iuſtiſſimus fuerit. Propterea Dei nomen ſolummodo prælatis, ac ſuperioribus, a quibus iudicandi ſunt inferiores, a ſacris litteris communicatur. & quando *c* ſeruus, qui ſeptimi anni libertate donari non curat, Dijs offerri mandatur. & *d* cum furatis alicui rebus, furq; ipſe latet, dominum domus ad Deos applicādum fore committitur. Dijſq; non eſſe detrahendum præcipitur. & quoque cum *e* Deum ipſum Deos iudicare, eundemquemet aliquos Deos appel-

c Exo.21.
d Exo.22.
Ibidem.
e Pſal.81.

appellare dicitur. etenim quemadmodum f Deus iuſtitiam diligit. g Amatq; iudicium; Quare h Iudicium; atq; iuſtitia nedum ſedis illius præparatio ſunt: verum & i Opera manuum eius. ita Prælati terrani homines videlicet qui terrena ſapiunt, iudicaturi; l. Iuſtitiã diligere debent, m Amareq; iudicium; n Sedere ſedes in iudicio, o Facereq; iudiciũ, & iuſtitiã & vi oppreſſos de calũniatorũ manib. liberare; p Ne calumniatoribus ipſi tradantur. Quid itaq; mirum, ſi ego religioſorum omnium minimus, religioſorum omnium ſuperioribus imitationem huiuſmodi, atq; ſimilitudinem: quare, & perfectionis, & beatitudinis cõſequutionem exoptans; modũ ad iudicium cuſtodiendum, atq; ad faciendam ſibi ſubiectis iuſtitiam pro ingenij mei tenuitate ratione, qua potero breuiori, niſus fuero demonſtrare? Rẽ certe multis, iiſq; grauiſſimis refertam difficultatibus aggredior: ſed quæ ſuperni iudicis, qui ſapientiam tribuit omnibus affluenter, auxilio, facilis reddi ſit poſſibilis. Verum enimuero cum in vnoquoq; iudicio quattuor perſonarum genera ſit requiri neceſſe. Iudicem videlicet; Accuſatorem, Teſtes, ac Reum. 4. q. 4. cap. j. & q. 4. cap. 2. & cap. forus de verbo ſignif. §. in omni quoq; negotio, quæ in iudicio etiam diuino reperire eſt. in eo nanque Iudex eſt ipſe Deus. Iſa. 3. Stat ad iudicandum dominus; ſtat ad iudicandos populos. Accuſator Diabolus, & ipſa lex. Diabolus quidẽ. Apocal. 12. Proiectus eſt accuſator, qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri die, ac nocte. Lex verò. Io. 5. Eſt qui accuſat vos Moyſes. Teſtis vnus ipſa conſcientia. Rom. 2. Teſtimonium illis reddente conſciẽtia. Teſtis alter perpetratum peccatũ. Ier. 2. Arguet te malitia tua. Teſtis tertius creaturæ ipſi abuſus. Iac. 5. Aurum, & argentum veſtrum æruginauit, & erugo eorum in teſtimonium vobis erit. Reus vero ipſe peccator. Matt. 5. Omnis, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui dixerit racha, reus erit concilio. qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. Et quidem optima ratione. Cum etenim de aliquo crimine in quouis iudicio perueſtigatio fiat; Accuſator neceſſarius erit, qui detegat ipſum crimen. Reus, cui eiuſmodi obijciatur. Teſtes, qui Reo illud ineſſe probent. ac Iudex, qui & Accuſatorem, & Teſtes, & Reum audiat, & cũ audierit vel abſoluat, vel condẽnet. De hiſce vniuerſis ſub Iudicis nomine tractationem inſtitui. tum quia illa omnia, quæ in hoc tractatu continentur à Iudice (in cuius gratiam onus iſtud ſuſcepi) neceſſario cognoſcenda ſunt. tum quia dictarum quattuor perſonarum nobilior, atq; præſtantior Iudex ipſe profecto eſt. tum etiam quia tractatus de iudice, tractationem de

f Pſal. 10. g Pſa. 36. h Pſa. 88. i. Pſa. 110. l Sap. 1. m Iob. 34. n Pſ. 111. o Iere. 22. p Pſ. 118. Re. 11.

de accuſatore, teſtibus, atq; Reo includat, eſt opus. etenim Iudex accuſatore ſine, teſtibus, & reo iudicium exercere nequit. Accuſator vero, teſtes, ac reus iudicem præſupponunt. Accuſator quidem Iudicem cui accuſatio fieri. Teſtes autē, ac Reus iudicem coram quo illi teſtificari, iſte cauſſam dicere debet. At verò titulum appoſui de Iudice Regularium; propterea qđ eiuſmodi iudicem inſtruēdum aſſumpſi. Itaq; Iudicis nomen, officium, rationem, conditioneſq; primo. deinde modum in Regularium cauſſis (criminalibus præſertim) cognoſcendis, atq; diiudicandis ab eorum iudicibus obſeruandum, tum quò ad theoriam, tum quò ad praxim ſpectare videtur, breuibus declarare, tradereq; in hoc tractatu mea intentio eſt. Vtinam cunctis Regularium iudicibus ſatisfaciam.

De Iudicis nomine, officio, ratione, & conditionibus. Caput Primum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis nomen quid ſignificet, tum latine, tum græce.*
2 *Iudicis officium quod ſit.*
3 *Iudicis munus immediatum.*
4 *Perſonas accipere contra ius diuinum, & humanum eſt.*
5 *Areopagitæ noctu, ac in tenebris iudicabant, & quare.*
6 *Areopagitæ Rhetoricę partem commouentem damnarunt.*
7 *Iudicis definitio.*
8 *Iudicis conditiones quę ſint.*
9 *Iudicis conditiones ex ſacris litteris, ex ſacris canonibus, & ex ipſamet ratione deducuntur.*
10 *Poteſtas.*
11 *Veritas.*
12 *Forma iuris.*
13 *Scientia.*
14 *Vitæ puritas.*
15 *Iudicis conditiones adductæ in quadam Salomō. ſententię vniuerſę contentæ.*
16 *Eliciuntur & ex nomine Iudex.*
17 *Iudex fortis, & conſtans eſſe debet.*
18 *Manſuetus, & patiens.*
19 *Miſericors quoq;*
20 *Ciceronis ſententia maxime a Iudicibus adnotanda.*

DE Iudice verba facturus a nominis illius etymologia exordium mihi ſumendum eſ-
1 ſe videtur. Itaq; † Iudex a iudicando, ſiue a ius dicendo nuncupatur, quaſi ius dicens. ſiue ab eo, quod iure diſceptet. iure autem diſceptare iuſte iudicare eſt. ita docemur 23. q. 2. cap. 1. & cap. forus. §. iudex. de verb. ſign. D. Tho. 2. 2. q. 60. ar. 1. quare iudicis erit nuncupatione minime dignus, quo cum non erit iuſtitia. cap. 1. 23. q. 2. & cap. forus. ci. Græce philoſopho teſte lib. 5. Ethic. cap. 4. Iudex δικαστὴς appellatur, quaſi διχαστὴς. bipartitor, ſeu mediator. homines enim cum altercantur inter ſe ſe, ad iudicem, tanquam ad legem, & iuſtitiam animatam confugiunt, ipſumq; velut mediatorem ad

æqualitatem inter ſe conſtituē-
2 dam quærunt. Ex quo † iudicis
habetur officium; ſua nempe
cuiq; ex iudicij ratione tribue-
re. Dei ſimilitudine, cuius & no
mine gaudet, quemadmodum
in præfatione dictum eſt; viceq;
tenet in terris. Deut. 1. ſap. 6. &
Roma. 13. D. Tho. loc. cit. art. 2.
ad ſecundum. Qui Deus iuſtiſ-
ſimus iudex vnicuiq; tribuit ſe-
cundum opera ſua. pſal. 61. Qua
3 re † immediatum iudicis mu-
nus erit, ac proprium, non vnius
tantum: ſed partis vtriuſq; bo-
num indifferenter intueri; ali-
ter nanq; agens iniuſtus eſſet, ac
4 perſonarum acceptator † con-
tra præcepta legis, tum diuinæ.
Deu. 1. & 16. & Eccl. 42. Non ac-
cipietis cuiſquam perſonam,
& Pro. 24. Cognoſcere perſo-
nam in iudicio non eſt bonum.
tum humanæ. cap. in iudicijs. de
reg. iur. in 6. In iudicijs non eſt
acceptatio perſonarum haben-
da. Cuius vitij grauitatem &
quoq; antiqui damnarunt ſa-
5 pientes. de † Areopagitis enim
iudicibus narrat Lucianus no-
ctu eos, ac in tenebris iudicare
ſolitos fuiſſe, ne dicentes vide-
rent: ſed illa tantum, quæ dice-
rentur attentius conſiderarent.
illa moti ratione fortaſſis; ne ali
quo ſiniſtro affectu, vel per aſpe
ctum partium excitati, a iuſtitiç
rectitudine deflectere poſſent.
6 Quare † illam quoq; Rhetori-
cæ partem, quæ ad affectus com
mouendos valere videtur, &
conſequenter ad huiuſmodi
perſonarum acceptionis crimē
impellere poteſt, Ariſtotele te-
ſte, commendanteq; pœnitus
eiecerunt. Iudicis officium ſa-
piens illis verbis elegantiſſime
declarauit. Sap. 9. Conſtituiſti
hominem, vt diſponat orbem
terrarum in æquitate, & iuſtitia;
& in directione cordis iudiciū
iudicet. Ex dictis Iudicis elici
7 definitio poteſt. † Iudex huma
na perſona eſt ſibi quoquomo-
do ſubiectis iuſtitiam admini-
ſtrans. Verum enimuerò, vt re
cte Iudex, & abſq; peccato cauſ
ſas cognoſcere, ac diiudicare
8 poſſit; † quinque debet eſſe
conditionibus, veluti militibus
illum cuſtodientibus conſtipa-
tus. Poteſtate nempe, Veritate,
forma iuris, ſcientia ad facien-
dum iudicium, & Animæ puri-
tate. quarum tres priores adeo
cuiq; iudici neceſſariæ ſunt, vt
ſine ipſis iudicium ab eo factum
inualidum omnino ſit. D. Tho.
2. 2. quæſt. 60. ar. 2. quarta quoq;
iudici neceſſaria eſt per ſeipsū,
vel ſaltem per aſſeſſorem, vel
conſultorem quinta ſine iudi-
cium quidem conſiſtit: verum
iudicans peccatum committit.
Suo quęq; loco huiuſcemodi
conditiones examinabuntur.
9 † Illæ autem eliciuntur vniuer-
ſæ tum ex ſacris litteris; tum ex
ſacrorum canonum ordinatio-
nibus; tum ex ipſamet ratione.
10 † Poteſtas. Rom. 14. Tu quis es,
qui iudicas alienum ſeruum? 6.
q. 3. cap. 1. & eſt D. Greg. l. 12. epi
ſto. epi. 9. Scriptum eſt in lege.
Per alienam meſſem tranſiens
falcem mittere non debet. falcē

ergo iudicij mittere non potes in eam ſegetem, quæ alteri videtur eſſe commiſſa. idem cap. 2. & 3. ead. quæſt. & 25. q. 2. cap. in Galliarum. Et quidem optima ratione. etenim agens quemadmodum paſſum nequaquam vincere poteſt, niſi intra ſuæ actiuitatis ſpheram contineatur; (neq; enim ignis lignum, niſi intra ſui actiuitatem ſit, comburere poteſt) ita iudex in quemuis, qui ſibi ſubiectus minime ſit, iudicandi munus exercere non valebit.

11 † Veritas. Deut. 17. Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, venies ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: quæreſq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Prouer. 9. Rex, qui iudicat in veritate pauperes: thronus eius in æternum firmabitur. & de ipſo Deo omnium iuſtiſſimo iudice habetur Pſ. 88. Miſericordia, & veritas præcedent faciem tuam. & Pſ. 110. Opera manuum eius veritas, & iudicium. 3. q. 7. cap. iudicet. §. fin. & eſt D. Ambr. ſer. 20. ſuper pſal. 118. In iudicãdo magis cordi ſit veritatis cuſtodia, quam obedientia voluntatis. Etquidem, rectam ne ſententiam proferet ipſe iudex: niſi veritatem illius, de quo controuerſia eſt, perfectè cognouerit: illamq; fuerit in iudicando ſequutus?

12 † Forma iuris. Deut. 6. Hæc ſunt præcepta, & cæremoniæ, atq. iudicia, quæ mandauit dominus Deus veſter, vt docerem vos: & faciatis ea in terra, ad quã tranſgredimini poſſidendam. & cap. 16. Iuſte, quod iuſtum eſt proſequeris. i. ſecundum formã legis tibi præſcriptam. 1. Tim. 5. Aduerſus præsbiterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus. 3. q. 7. cap iudicet. cit. & eſt D. Amb. loc. cit. Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis: ſed iuxta leges, & iura pronunciat, & ſtatutis iuris obtemperat. & cap. qualiter, & quando. el 2. de accuſat. forma quædam iuris præſcribitur, iudicibuſq; ſeruanda cõmittitur. Illud autem efficaciſſima ratione fulcitur. foret nanq. plenum confuſione iudicium, nulla iuris forma ſeruata, nullo habito procedendi modo. quare nec ipſa ueritas iudicanda cognoſci, diſcerni vè poſſet. id cuique oculo purgato rem ipſam conſideranti fit manifeſtum.

13 † Scientia. Pſal. 2. Erudimini, qui iudicatis terram: apprehendite diſciplinam, ne quãdo iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. & Eccl. 18. Ante iudicium para iuſtitiam tibi: & antequam loquaris, diſce. cap. 1. de conſangui. & affinit. Cæterum tuam prudentiam volumus non latere, quod non ſunt cauſſę matrimonij tractandæ per quoslibet: ſed per iudices diſcretos, qui poteſtatem habeant iudicandi, & ſtatuta canonum non ignorent. cap. 1. de pœnit. diſt. 6. Iudiciaria poteſtas hoc expoſtulat: vt, qd

debet iudicare, diſcernat. cap. item. 1. diſt. 18. Ignorantia mater cunctorum errorum maximè in ſacerdotibus Dei vitanda eſt. idem diſt. 36. cap. quoq; 1. & alibi ſæpius. At verò quomodo iuſte, quod iuſtum eſt poterit iudicare, qui iudicandi laborat inſcitia?

14 † Vitæ puritas. Eccli. 18. cit. Ante iudicium para iuſtitiam tibi. & infra eodem cap. Ante iudicium interroga te ipſum: & in conſpectu Dei inuenies propitiationē. Ro. 2. Propter quod inexcuſabilis es ò homo omnis, qui iudicas: in quo enim iudicas alterum, te ipſum condemnas. eadem enim agis, quæ iudicas. & Io 8. Qui ſine peccato eſt veſtrum; primus in illam lapidem mittat. 3. q. 7. ci. cap. 4. & eſt D. Ambro. loc. ci. Iudicet ille de alterius errore, qui non habet, quod in ſeipſo condemnet. hoc eadem cauſſa ſæpius repetitur. Vide D. Tho. 2. 2. q. 60. ar. 2. cit. Indignus profectò eſt alios iudicare, qui ſeipſum iudicare, atq; purgare non vult. ac diuino eſt iudicio condemnandus, qui proximum peccatis inuolutus iudicare præſumit.

15 † Conditiones iſtæ omnes in illis verbis continentur. Sap. 6. [Cum eſſetis miniſtri regni illius] ecce poteſtatem. [non rectè iudicatis.] ecce veritatem. [nec cuſtodiſtis legem iuſtitię] ecce formam iuris. [neq; ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis] ecce vitæ puritatem. [ad vos ergo hi ſermones mei, vt diſcatis ſapientiam rectè iudicādi, & non excidatis.] ecce ſcientiam ad faciendum iudicium. Illis verò, qui eas minime poſſident, quid euenturum ſit, eodē capite ſubditur. [Horrende, & citò apparebit vobis; quoniam iudicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet.] nec ideo ſine metu ſint, quia ſubitę punitionis gladium minime ſentiunt. ſequitur enim. [Exiguo quidem conceditur miſericordia: potentes autem potenter tormenta patientur.]

16 † Eliciuntur quoq; prædictæ conditiones vniuerſæ ex ipſomet nomine IVDEX, quinque litteris conſtante. quarum I. iuris formam ſignat. V. veritatem. D. diſciplinam iudicandi. E. eminentiam poteſtatis. X. vitæ puritatem. X. enim denarij nota eſt numeri omnium numerorum perfectiſſimi, quippe qui & illorum differentias vniuerſas, & proprietates, atq; rerum omniū genera, decem videlicet prædicamenta cōtineat. idcirco mirū cuiq; nō erit; ſi vitæ puritatem, q̄ maxime in decem præceptorum obſeruatione cōſiſtit, littera X. pręſertim in iudice notet.

17 † Fortis quoq; & Conſtans eſſe iudex in iudicando debet. Eccli. 7. Noli quærere fieri iudex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua.

18 Manſuetus, & patiens. eccl. 5. Eſto manſuetus ad audiendum verbum, vt intelligas, & cum ſapien-

pientia proferas reſponſum ve-
19 rum. Atq; † Miſericors.Iaco.2. Iudicium ſine miſericordia illi, qui non fecerit miſericordiam. Matt.7.In quo iudicio iudicaueritis,iudicabimini:& eadē menſura,qua menſi fueritis,remetietur & vobis.& Ezech.7.Secundum iudicia eorum iudicabo illos. vide D. Auguſti. ep. 54. ad macedo.to.2. At vero iſtæ, ſimileſq; conditiones ad vitæ puritatem reduci queunt. illam etenim in quarumcunq; virtutum poſſeſſione conſiſtere, nemo non cognoſcit.

20 † Ciceronis aurea verba noſtro huic propoſito deſeruientia addere viſum eſt; quæ maxime præ oculis quiſq; iudex habere debet. Is nanq; in oratione pro Cluentio. Eſt ſapientis iudicis(inquit) meminiſſe ſe hominem:cogitare ſibi tantum eſſe permiſſum, quantum commiſſum ſit, & creditum: & non ſolum ſibi ſoli poteſtatem eſſe datam:verum, & fidem habitã eſſe.meminiſſe poſſe,quem oderit,abſoluere;quem non oderit, condemnare.& ſemper nō quæ vult ipſe: ſed quid lex, & religio cogat,cogitare. animaduertere qua lege reus citetur, de quo reo cognaſcat, quæ res in quæſtione verſetur. Cum hæc ſint videnda: tamen illud eſt hominis magni,iudicis, atq; ſapientis, habere in conſilio legem, fidem,religionem,æquitatem. libidinem autem, & inuidiam, metum, cupiditates omnes ammouere. maximi æſtimare conſcientiam mentis ſuæ, quam a Dijs immortalibus accipimus, quę à nobis diuelli non poteſt.

De Iudicis Poteſtate, ſiue Iuriſdictione. Caput Secundum.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas,& Iuriſdictio in Iudice neceſſaria eſt.*

2 *Iudex natura iure abſq; iuriſdictione ius dicere nequit.*

3 *Iudicium quid ſit.*

4 *Legem quis condere poſſit.*

5 *Iudex,qui ſuæ iuriſdictionis fundamentum ignorat,proceſſum formare nequit.*

6 *Et quoq; iudex de ſua iuriſdictione dubitans.*

7 *Iudicium a iudice incompetente factum, uſurpatum.ac temerarium dicitur.*

8 *Poteſtas quadruplex. Ordinaria, Delegata, Arbitraria, Acceſſoria.*

9 *Ordinaria poteſtas quæ ſit.*

10 *Papa eſt omnium iudex ordinarius.*

11 *Epiſcopus quare dicatur ordinarius.*

12 *Delegata poteſtas quæ ſit.*

13 *Arbitraria poteſtas quæ ſit.*

14 *Arbitri quare ita nuncupentur.*

15 *Arbitrorum poteſtas publica eſt.*

16 *Arbitri ligandi uim habent,non autem exequendi.*

17 *Acceſſoria poteſtas quæ ſit.*

18 *Poteſtas quadruplex in ſacris literis.*

19 *Iudex nulla poteſtate præditus iudicare*

dicare præſumens læthaliter pec-
cat.
20 *Iudex a quadruplici poteſtate, qua*
druplex nomen ſortitur.

CONditio prima, quam in iu-
dice quouis fore neceſſa-
riam dixi, Poteſtas iudicandi, ſi-
1 ue (vt aiunt) iuridictio eſt. † quã
in iudice adeo neceſſariam eſ-
ſe doctores affirmanr; vt ſine ip-
ſa iudicium corruat, & proceſ-
ſus. ſententiaq; nulla ipſo iure
ſit. argu. Deut. 16. Iudices, & ma
giſtros conſtitues in omnibus
portis tuis; vt iudicent popu-
lum iuſto iudicio. & Rom. 14.
Tu quis es, qui iudicas alienũ
ſeruum? diſt. 96. per totum. 3. q.
6. 6. q. 3. 11. q. 1. 21. q. 5. atq; ti. de
foro competenti ſimiliter per
totum. l. vltima. ff. de iuriſd. om.
iud. D. Th. 2. 2. q. 60. ar. 2. ac 6. &
q. 67. ar. 1. Caieta. cæteriq. Tho-
miſtę ibid. Dom. ſoto. li. 3. de iuſ.
& iur. quæſt. 4. art. 2. & 6. & lib. 5.
quæſt. item 4. Gregorius de Val.
to. 3. comment. Theol. diſpu. 5.
quæſt. 11. puncto primo. Abbas,
& doc. in cap. ſententia. & ſicut.
de ſent. & re. iud. ac in ti. de foro
competenti. Silueſ. verbo iudi-
cium. num. 6. Proſper Farinac.
quæſt. 7. n. 1. in pract. crimi. & eſt
omnium communis nemine
2 contradicente. † imo iuris natu
ralis per ſe noti eſſe aliquem iu
ſte ſine iuriſdictione ius dicere
minime poſſe docet Marti. Na-
uar. conſil. 1. de foro compet.
nu. 2. to. j. ex l. vltima. ff. de iuriſd.
om. iud. cit. Cuius veritatis illa
ratio aſſignari poſſe videtur. ete-
3 nim † Iudicium nihil aliud eſt,
quam legis ad perſonas applica
tio cum vi coactiua. quemad-
4 modum igitur † legem vim co
actiuam habentem condere ne
mo poteſt, niſi qui ad illud præ-
ſtandum habet auctoritatem:
ita neq; huiuſmodi legem per-
ſonis particularibus applicare
quis poterit, niſi tali ſit prædi-
tus poteſtate. Adeoq; neceſſa-
ria eſt ad iudicandum iſta pote-
ſtas, ſiue iuriſdictio; quod Pan.
in cap. ad noſtram. de iureiur. af-
5 firmauerit. † Iudicem, qui ſuæ
iuriſdictionis fundamentũ igno
rat, (licet illam habeat) proceſ-
ſum formare minime poſſe. q͛d
ſi formauerit, inualidum fore
cenſendum. aſſerit idem, ac pro-
bat feli. de foro compet. cap. ſi
clericus laicum. num. 3. Nauar.
in cap. ſi quando de reſcrip. cauſ
ſa 11. nullit. nu. j. to. 3. atq; Iacobus
Menochius lib. j. de arbitr. iudi.
6 quæſt. q. 75. num. 5. qui † dictum
iſtud ad iudicem quoq; de pro-
pria iuriſdictione dubitantem
extendit, tam ordinarium num.
cit. quam delegatum nume. 11.
7 † Iudicium verò a iudice incom
petente factum, hoc eſt ſine iu-
riſdictione perpetratum, iudi-
cium vſurpatum & dicitur, &
prohibetur. 6. q. 3. cap. primo. D.
Tho. 2. 2. q. 60. cit. ar. 6. Dom. ſot.
lib. 3. de iuſt. & iu. quæſt. 4. artic.
item 6.

De Iudicis itaq; Poteſtate ſer
monem inſtituentes illam cum
Gabr. in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 6.
ar. 1. Sot. loc. ci. li. 5. q. 4. a. 1. concl.
2. Valen. to. 3. diſp. 5. q. 11. pũcto

1. To-

1 Toleto lib. 5. inſtru. ſacer.ca. 56. num. 5. aliiſq; communiter.

8 Quadruplicem eſſe dicimus, videlicet Ordinariam, Delegatam, Arbitrariam, & Acceſſo-
9 riam.† Ordinaria poteſtas illa dicitur, quæ alicui aut ex dignitate, aut ex officio iuriſdictionē annexam habente conuenire
10 dignoſcitur. Ita † Pontifex maximus ex dignitate, qua gerit Chriſti vices in terris, ordinariā ſuper omnes fideles in ſpirituali bus poteſtatem habet; atq; etiā in temporalibus ſpiritualium illis annexorum ratione. Ita Papa, Imperator, Reges, Principes, ac Reſpublicę in ſeculares ſuæ iuriſdictioni ſubiectos ordinariam in temporalibus poſſident poteſtatem. Epiſcopus in propria diœceſi, loquendo in ſpi
11 ritualibus.† quare & ordinarius nuncupatur. Generales ordinum in ſua quiſq; congregatione. Prouinciales in ſua quiſq; prouincia. Abbates, Priores, Præpoſiti, Cuſtodes, ac Prælati in ſuo quiſq; monaſterio, ſeu conuentu ordinariam poteſtatem in ſibi ſubiectos habent. Iulius Clarus lib. 5. recept. ſent. §. fin. quæſt. 35. ver. quæro quis ſit iudex Monachorum.

De hac poteſtate in lib. 1. tum decretalium, tum ſexti, tum clementinarum, tum extrauagantium communium ſub titulo De officio iudicis ordinarij, & a Canoniſtis eiſdem in locis pertractatur. Gratianus 2. q. 6. cap. a iudicibus.

12 † Delegata poteſtas illa nominatur, quæ ex iudicis ſuperioris ordinarij commiſſione competit alicui: ſiue generaliter ad omnes cauſſas, ſiue ſpecialiter ad quaſdam ſolummodo cognoſcendas deputetur. Hac poteſtate præditi ſunt commiſſarij, auditores, Prætores, cæteriq; a Iudicibus ordinarijs ad cauſſas in locis eorum iuriſdictioni ſubiectis cognoſcendas electi. Regulares inter Viſitatores, aliiq. quocunq; nomine honeſtentur a Generali, ſiue a Prouinciali ad aliquam religioſorum ſibi ſubditorum cauſſam cognoſcendā deſtinati, iudices erunt delegati. De huiuſmodi agitur poteſtate lib. 1. Decretalium, & Sexti, & Extrauagantium communium ſub titulo De officio, & poteſtate iudicis delegati. quibus etiam in locis de illa canoniſtæ loquuntur.

13 † Arbitraria poteſtas ea dicitur, quæ ex litigantium partium electione orit̄ alicui. Partes etenim litigantes vel ad expēſas fugiendas; vel ad procuratorū, aduocatorumq; cauillationes, ac verſutias euitandas; vel aliquib. alijs de cauſſis inter ſe ſe aliquādo cōueniūt; vnumq;, vel duos, aut ēt plures viros probos, & bonos concordi eligūt voluntate: vel vna pars vnū, altera pars alterum; qui litem ipſos inter ortā, prout eis iuſtū fuerit viſum, vel arbitrio, vel iure dirimant, atq;
14 definiant.† Ita electi iudices arbitrarij, ſiue compromiſſarij nuncupantur; arbitrariamque ad litem eiuſmodi terminandam

dam poſſident poteſtatem.

15 † quæ poteſtas, licet priuata eſſe videatur; publica tamen quodammodo eſt. Cum etenim vnuſquiſq; alteri fidem ſeruare teneatur, iure gentium cautum

16 eſt; † vt qui arbitri ab aliquibus fuerint conſtituti, ligandi vim per ſuam ſententiam habeant. at verò ſententiæ ipſius executio ad principem, illius vè miniſtros, qui vim habent coactiuã, ſpectare videtur. De hac poteſtate in lib. 1. Decretalium, & Sexti ſub titulo. De Arbitris, ibiq; a doctoribus pertractatur. Gratia 2.q.6 cap. a iudicibus ci. cap. peruenit. & cap. ſi ſacerdos 11.q.1.l.1.ff.de arbitris.

17 † Acceſſoria verò poteſtas illa nominatur, quæ ratione alicuius facti, vel cauſſę contingentis oritur alicui. Hac poteſtate Bononienſis Papæ ſubiectus delictum Florentiæ ſi committat, a magno Etruriæ Duce puniri potest, accedente illi ſuper Bononienſem huiuſmodi poteſtate ratione delicti in eius iuriſdictione commiſſi. tribuit nanq; iuriſdictionem delictum. 6.q.3. cap. placuit cap. 1. de rapto. l. alterius. ff. de accuſa. cap. fin. de foro compet. glo. cap. poſtulaſti eod. ti. ac 3. q. 6. in principio. D. Tho. 2.2.q.67.ar.1.ad 3. Farinac. loc. cit. Eandem acceſſoriam poteſtatem tribuit domicilium, & poſſeſſio. ca. ſane. de foro comp. glo. loc. cit. 3.q.6. Cæſar de Graſſis auunculus meus deciſ. 61.n. 11. Farinac. vbi ſupra. Hac poteſtate poterit quoq; alicuius Monaſterij pręlatus alterius conuentus Regularem in ſuo delinquentem punire.

18 † Quadruplex iſta poteſtas in ſacris etiam litteris repperitur. Ordinaria quidem, quam Moyſes, Ioſue, Iudices, Reges, ac Duces habuere. Delegata, qua & ſeniores a Moyſe coſtituti populum iudicabant. exo. 18. & Daniel ab ipſo Deo electus, ſenes, qui contra Suſannam falſum tulerant teſtimonium, condemnauit. vt elicitur Dani. 13. D. Tho. 2.2. quæſt. 67. arti. 1. ad primum. Arbitraria, qua mulieris prægnantis occiſorem inter, illiuſq; virum arbitri iudicare debebãt. Deut. 21. Acceſſoria verò, qua David eos, qui ſibi tributam Siceleg ciuitatem ſuccenderant, licet ſibi ſubiecti minime eſsẽt, & morti adiudicauit, & interfecit. 1. Reg. cap. item. 21.

Harum poteſtatum altera ita eſt ad iudicandum neceſſa-

19 ria; quod † iudex, qui nulla earum prędìtus, iudicare præſumpſerit, mortiferum peccatum comittet. Nauar. in manu. cap. 25. num. 13. Sot. lib. 3. de iuſt. & iu. quæſt. 4. arti. 2. Tole. li. 5. inſtr. ſacer. cap. 56 num. 5. Silueſ. verbo Iudicium. nume. item 5. præterquamquod iudicium inualidum redditur, vt initio capitis huius dictum eſt.

20 † Ab iſta quadruplici poteſtate Iudex quadrupliciter appellatur. videlicet. aut Ordinarius. aut Delegatus. aut Arbiter, ſiue Compromiſſarius. aut delicti, ſiue Domicilij.

De Veritate in Iudice neceſſaria. Caput Tertium.

SVMMARIVM.

1 *Veritatem in iudicando ſeruare debet Iudex.*
2 *Aaron quare in pectore portabat rationale iudicij.*
3 *Veritas duplex Rei, & Conſciẽtiæ.*
4 *Veritas rei quæ ſit.*
5 *Veritas conſcientiæ quæ ſit.*
6 *Veritas conſcientiæ triplex.*
7 *Rei ueritas non ſemper ſeruanda eſt in iudicando.*
8 *Conſcientiæ veritas in iudicando non ſemper ſeruanda eſt.*
9 *Quam ueritatem iudex ſequi teneatur in iudicando.*
10 *Iudex perſona publica eſt, & communitatis uices gerit.*
11 *Iudex omnia, quæ non nouit ut iudex, ignorat.*
12 *Iudex priuata ſcientia innocentem, ex actis uero nocentem cognoſcens, quid facere poſſit, ac debeat.*
13 *Tuta conſcientia talem condemnare poteſt.*
14 *Si conſcientiæ ſcrupulis agitetur, quid faciet.*
15 *Conſcientiam contra operari peccatum eſt.*
16 *Iudex in conferendis officijs, ac dignitatibus propriam ſcientiam ſequi poteſt.*
17 *Reus in actis non probatus talis, condemnari nequit.*
18 *Forum exterius ad occulta delicta non extenditur.*
19 *Delicta occulta quæ cenſeantur.*
20 *Iudex, & ſuperior delicta ſubditorum cognoſcens extra iudicium, an illa punire queat.*

Altera conditio in iudice neceſſario requiſita Veri-
1 tas ipſa eſt. † Iudex etenim veritatem ſeruare in iudicãdo debet. iuxta illud. Zach. 7. Hæc dicit dñs: iudicium verum iudicate. Iudicia quoq; Dei, cuius gerit vices ipſe iudex, vera ſunt, ac iuſtificata in ſemetipſa Pſ. 18. & Deu. 13. habet. Si audieris in vna vrbium tuarum, quas dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos, egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis ſuæ, atq; dixerunt. eamus, & ſeruiamus Dijs alienis, quos ignoratis, quære ſollicite; & diligenter rei veritate perſpecta; ſi inueneris certum eſſe, quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties. &c.

2 Quare † in pectore Aaron ſummi ſacerdotis omnium difficilium (quemadmodum Deut. 17. ordinatur) iudicis, quando ſacerdotalibus ornabatur veſtimentis, rationale iudicij, in quo erant Veritas, & Iudicium, ponebatur. Exo. 28. nempe vt oſtẽderetur in iudice, & veritatem, & doctrinam ad faciendum iudicium eſſe neceſſaria. Verum enimuero vt, quæ veritas in iudice requiratur, pateſiat. principio de ipſa diſtinguendum eſt veri-
3 tate. Itaq; † Veritas (quod ad præſens negotium attinet) duplex eſt.

eſt. vna Rei, conſcientię altera.
4 † Veritas rei dicitur illa, quæ cũ
ipſa re conuenit, adeo vt, quod
5 aſſeritur, ita re ipſa ſit. † Veritas
verò conſcientiæ illa nuncupa-
tur, quæ aut cum re ipſa conue-
niat, aut non conueniat; eiuſmo
di tamen eſſe exiſtimatur. quare
non prout eſt; verum prout exi
6 ſtimatur, aſſentur. † Hæc veritas
conſcientię triplex eſſe poteſt.
vna cum quis aliquid nouit ve-
luti Dei miniſter in ſacramenta
li confeſſione. altera cum quis
aliquid nouit veluti perſona pri
uata. tertia cum quis aliquid no
uit veluti perſona publica; vide-
licet per legitimas teſtificatio-
nes, ſeu inditia ſufficientia, ſiue
(vt aiunt) per acta, & probata in
iudiciali rite fabricato proceſſu.
7 † Rei veritatem ſemper iu-
dex minime ſeruare tenetur;
quia multoties Deo ſoli nota
eſt, ac inueſtigari nequit.
8 Similiter † neq; conſcientiæ
veritatem, quam vel in ſacramẽ
tali confeſſione cognouit: illam
etenim extra cõſcientię forum
quomodolibet reuelare non po
teſt. cap. ſi ſacerdos. de offi. iud.
ordin. & cap. omnis vtriuſq. ſe-
xus. de pen. & remiſ. vel nouit vt
perſona priuata. glo. in cap. non
prohibeat. de conſe. diſt. 2. cum
etenim iudex communitatis vi
ce fungatur, iuxta veritatem cõ
munitati quoq; notam iudicare
debet; non autem iuxta illam,
quæ ſibi ſoli nota eſt. alioquin
vt priuatus, nequaquam vt iu-
dex iudicaret. at verò vt priua-
tus nullam poſſidet iudicandi
poteſtatem.
9 † Veritatem igitur illam ſe-
qui tenetur, ac debet ipſe iu-
dex, quæ ſibi tanquam iudici,
& perſonę publicæ communi-
tatis vices gerenti nota eſt. quæ
quidem illa eſſe videtur, quæ in
actis legitimis conſtat; licet cõ-
trarium ipſe tanquam priuatus
eſſe cognoſcat, atq; certo ſciat.
3. q. 7. cap. iudicet. 11. q. 3. cap. ſu-
mopere. ca. paſtoralis de off. de-
leg. l. illicitas. ff. de offi. præſidis.
Gratia. 30. q. 5. poſt cap. ſi quis
glo. cap. iudicet. 3. q. 7. cit. verbo
audit; vbi multa circa hoc. cap.
primo de offi. iud. dele. cit. & ca.
item primo de offi. iud. ordin. D.
Tho. 2. 2. q. 64. ar. 3. ad 3. & quęſ.
67. art. 2. Caiet. Bannes. Salon. &
Arragon. ibidem. Alex. de Aleſ.
3. par. quæſt. 20. memb. 6. artic. 2.
Dom. Soto li. 5. de iuſt. & iu. q. 4.
art. 2. Couar. lib. 1. var. reſol. cap.
1. Henri. de Gand. quod. 3. quæſ.
25. Io. Maior. in 3. diſt. 33. quæſt.
4. Nauar. in manu. cap. 25. num.
9. & 10. & in cap. ſi quis. de pœn.
diſt. 7. num. 129. Abulenſis in
cap. 23. Exodi. quæſt. 6. Tole. lib.
5. inſtr. ſacer. cap. 56. nume. 8. &
omnes pene moderni, aliiq; cita
ti à Couar. & Sot. vbi ſupra. Bart.
quoq; in l. illicitas cit. Io. Andr.
in ſpecul. ti. de allegat. & proba.
§. ſatis. num. 13. Hippol. de Mar-
ſil. in pract. crimin. §. diligenter.
num. 25. Turrecrem. & Archid.
in cap. ſi ſacerdos. de offi. ordin.
Menoch. lib. 1. de arb. iud. quæſt.
q. 24. num. 3. quam opinionem,
& veriorem, & communiorem
tam in ciuilibus, quam in crimi-
nali-

nalibus eſſe affirmant Couar. & Tole.loc.cit.illam quoq; Rotã Romanam ſequi docet Cæſar de Graſſis auunculus meus vir doctiſſimus in deciſionibus proprijs deciſ.147.num.9.Cuius doctrinæ illa potiſſima ratio poteſt afferri. Iudex perſona publica eſt,in iudicandoq; communitatis vices profecto gerit.ergo cũ iudicandi munus exercet,illud, quod communitas operaretur, facere debet.communitas verò nequaquam iuxta vnius priuatam ſcientiam: ſed iuxta illam, quæ teſtificatione publica in actis legitime fabricatis conſiſtẽte, ſiue iuxta legitime acta, & probata conſtat,vtriq; iudicaret. igitur Iudex quoq; non ſecundum priuatam notitiam,aut cõſcientiam,aut veritatem ſibi priuatim notam,cum ipſe minima ſit (vt priuatus) communitatis pars;quare & facillime falli queat: verum ſecundum publicam ſcientiam, quæ ex teſtium legitimorum depoſitionibus toti conſtat communitati, iudicet,
11 eſt neceſſe.† Iudex etenim quæcunq; vt iudex non cognoſcit, ignorat.Nauar.conſil.vni.de off.iudicis.num. 5.

12 † Poteſt verò iudex, qui priuata ſcientia aliquem certò innocentem nouit; qui attamen in proceſſu nocens eſſe probatur, facere quæcunq; fieri ſine ſcandalo queunt, vt ſententia contra huiuſmodi non feratur, nec lata exequatur vel commodum ei, vt e carceribus fugiat, tribuendo.vel teſtes examinando de loco,tempore, die,alijſq; circunſtantijs exquiſita diligentia; quò illorum inconſtantiam, aut varietatem,aut mẽdacium, aut conſpirationem, aut ſubornationem, aut falſitatem inueniat,detegatq; vel accuſatorem ſiue partem placando,quò in aliqua lege (ſi iudex ſuperiorem non cognoſcens ſit) diſpenſare queat.vel (ſi aliqua ſpes foret) ad ſuperiorem iudicem per appellationem Rei cauſſam remittendo,coram quo ſuperiori iudice poſtmodum iudex inferior pro ipſo Reo teſtificaretur. vel aliud quid iuxta ſui prudentiam operando pro innocentis liberatione. Quod ſi nullum ſa-
13 tis remedium eſſet; † tuta conſcientia illum poterit condemnare. Neq; contra cõſcientiam, ſiue contra ius operabitur; tum quia illum nequaq̃ vti priuata perſona,quæ illius innocentiam nouit,condemnat:ſed vti iudex quare publica perſona, cui per acta,& probata de illius nocentia conſtat;tum quia non eſt ipſe iudex,qui eiuſmodi damnat innocẽtem:verum ipſamet lex, per dicta.23.q.5.cap homicidas. & cap cum homo. & per gloſſ.
14 diſt.i.in principio. At vero † ſi iudicem aliquem reperire ſit,qui cõſciẽtiam deponere nequeat: ſed peccatum eſſe in proceſſu conuictum Reum, ſibi autem cognitum innocentem cõdemnare pro certo habeat,vel probabiliter dubitet. huiuſmodi iudex talem abſque peccato condemnare minime poterit; quia con-

contra conſcientiam operare-
13 tur. † contra quam operantes
peccare nemo non affirmat. ex
D.Pa. Rom.14.& cap. litteras. de
reſtit. ſpoliat.

Illud autem incidenter addere viſum eſt; quod licet in publicis ferendis ſententijs iudex iuxta publicas teſtium probatio-
16 nes procedere debeat: † in dignitatibus attamen, ac officijs conferendis, atq; in alijs etiam, quæ illius committuntur arbitrio; non teſtium dicta, neq. aliorum ſcientiam ſequi tenetur: ſed illam, quam ipſe de cuiuſq; meritis habet notitiam, ſequi poteſt. ita l. 1. & 2. ff. de iuriſd. om. iud. Sil. verbo iudex 2. quæſ. 5. in principio. Michael Salon. 2.2. quæſt 67. articu. 2. Sayrus in claui regia. lib. 12. cap. 8. numero 18.

Ex ijs, quæ ſuperius habita
17 ſunt infertur, quod † licet iudex eum, quem in vinculis tenet reum euidēter eſſe cognoſcat: cum attamen id vel non legitime probatur; vel ille teſtimonijs legitimis purgatur, eum cōdemnare minime poteſt. Sot. li. 5. de iuſt. & iu. quæſ. 4. ar. 2. quinimo illum tenetur abſoluere. ſpecula. 3. par ti. de accuſat. §. 1. nu. 28. Nauar. conſil. 4. de iudicijs.
18 num. 8. to. 1. etenim † forum exterius ad occulta delicta nequa
19 quam extenditur. at vero † illa occulta eſſe cenſentur; quæ legitime iuxta regulas iuris probata eſſe minime conſtat. iudicis autem ſcientia teſtimonium ſufficiens nequāq̃ reputatur. Qua-
20 re † iudex ſiue prælatus ſi a ſuis admiſſa crimina, vel quia ipſe vidit, vel quia a fide dignis audiuit extra iudicium, cognouit. eiſdem pœnā vt iudex nequibit inferre: (de grauioribus loquendo) at vero admonitione, paterna, vel etiam emendatione aliqua, ſiue extraordinaria pœnitentia illum cum talibus vti, nihil prohibere videtur. Sot. loc. cit. Clar. lib. 5. §. fin. quæſ. 8. verſ. ſed pone. & quæſt. 66. verſi. ſcias autem. Victorinus Auerſa. lib. de modo proced. in ca. regul. ca. 3. num. 4.

De forma iuris a iudice in iudicando ſeruanda. Caput Quartum.

SVMMARIVM

1 *Forma iuris aliqua ſeruanda in iudicijs eſt.*

2 *Iudicium ſine aliqua forma iuridica factum temerarium, & inualidum eſt.*

3 *Forma iuris in iudicando ſeruanda in quattuor conſiſtit, & quæ illa ſint.*

4 *Modi in iudicio ſeruandi quattuor ſunt, & qui.*

5 *Accuſationis, Denunciationis, Inquiſitionis, & exceptionis viæ quo modo ſeruandæ.*

6 *Delictum contra exceptum probatum an puniri queat.*

7 *An de eodem poſſit ſeparato proceſſu inquirere iudex.*

8 *Proceſſum incipere nequit iudex*

modo

modo aliquo procedendi non ſeruato.

9 *Accuſatio, & Denunciatio contra ſuperiores a ſubditis facta non ſunt de facili admittendæ.*

10 *Præparatoria iuris a iudice in iudicandô ſeruanda quæ ſint.*

11 *Index in præparatorijs deficiens recuſari poteſt.*

12 *Sententia quomodo a iudice ferenda ſit.*

13 *Pœna quomodo infligenda a iudice ſit.*

Tertia conditio in iudice ne-
1 ceſſaria forma iuris eſt. † q̃ adeo ſeruari debet, quod ſine aliqua iuris forma iudicium factum nullum pœnitus exiſtimetur, & ſit. argu. Gen. 18. Clamor Sodomorum, & Gomorreorũ multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis: deſcendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, aut non eſt ita, vt ſciam. Luc. 16. Homo quidã erat diues, qui habebat villicũ, & hic diffamatus eſt apud illũ, quaſi diſſipaſſet bona illius, & vocauit eum, & ait illi. quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ. Deut. 16. Iuſte qđ iuſtum eſt proſequeris. ex his nanq; locis colligitur in iudicijs aliquam formam ſeruandã fore, vt ſubſiſtentia ſint, legitimaq; Et certe Ioſ. 7. Achan ſorte extrahitur, vocatur, ore conuincitur proprio, res furatæ quçruntur, inueniuntur, & producuntur, antequam contra illum condemnationis ſententia proferatur cap. cocum. 11. q. 3. & ca. qualiter, & quando el 2. de accuſatio. forma quædam ſaltem proceſſum incipiendi præſcribitur. ſparſim verò eod. ti. alijſq; cætera ad illum proſequendum ac terminandum edocentur neceſſaria. Idem quoq; affirmant. D. Tho. 2. 2. quæſt. 60. arti. 2. Sot. li. 3. de iuſt. & iu. quæſt. 4. ar. 1. Valen. to. 3. diſp. 5. quæſt. 4. pun. 2. Tole. lib. 5. inſtr. ſacer. cap. 56. nume. 9. Gregor. Sayrus. lib. 12. clauis regiæ. cap. 9. cuius neceſſitatis illa poteſt aſſignari ratio. Iudex de re ſibi minime nota iudicare nequit, iuſtumve de re deducta proferre iudicium, niſi eam, eiuſq; veritatem legitime norit. At verò iudex neq; rem noſſe iudicandam ſine accuſare, aut illius gerente vices; neq; rei veritatem legitime ſcire, abſq; illius per teſtium, ac Rei examen inueſtigationẽ; neque ſententiam proferre, niſi veritate perſpecta poteſt: hæc autem nihil aliud ſunt, quam forma iuris. Igĩ ſine iuris forma iudiciũ ipſe Iudex exercere non pote-
2 rit, † iudiciumq; ab ipſo ſine aliqua iuris forma factum temerarium, ac inualidum profecto cẽſendum erit. arg. cap. quæ contra. de regu. iu. in 6. Quæ contra ius fiunt, debent vtiq; pro infectis haberi.

3 † Forma verò iuris in iudice neceſſaria in quattuor potiſſimum videtur conſiſtere. videlicet. In modo procedendi. In præparatorijs. Inferenda ſententia. & In pęna imponenda. ex Tol. &c.

& Sayro.loco citato.

4 † Modi quibus in iudicio iure procedi poteſt quattor ſunt. Per accuſationem. Per Denunciationem. Per inquiſitionem, & per Exceptionem. cap. ſuper his. de accuſa. iunctis cap. inquiſitionis. & cap. qualiter, & quando el ſecondo eod. ti. glo. in cap. qualiter, & quando. ci. & omnes communiter.

5 † Per viam Accuſationis nequit procedere iudex abſq; accuſatore legitimo accuſationē in ſcriptis, aut verbotenus porrigente. Per viam Denunciationis, niſi præceſſerit denunciantis charitatiua monitio. Per viā Inquiſitionis, niſi præceſſerit infamia a pluribus, non prauis, & maleuolis: at probis, & beneuolis orta ante iudicium. cap. qualiter. cit. iuncta glo. Nauar. conſil. 3. de accuſat. num. 4. to. 2. Achilles de Graſſis auunculus meus. deciſ. 321. num. 3. & eſt omnium communis. Per viam Exceptionis, niſi excipiens legitime obijciat, accuſatorem, vel teſtem ab accuſatione, vel teſtimonio repellendo; ſiue promouendum ad ordines, aut dignitates inhabilem oſtendendo. arg. cap. ſuper his. de accuſa. cit. & cap. paſtoralis. de excep. Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 19.

6 † Quo caſu, licet contra exceptum delictum probetur; iudex attamen contra illum criminaliter procedere nequit; ſiue pro tali delicto eum pœna vel ordinaria, vel extraordinaria mulctare: at ſolum ciuiliter ab accuſatione, ſiue teſtificatione, ſiue ordinatione, ſiue dignitate, vel officio illum velut illegitimum, ſiue inhabilem repellere poteſt; niſi fortàſſis excipiens teſtem de falſitate, petat illi tanquam falſo nullam fidē adhiberi, & præterea illum de falſo puniri. tunc enim de falſitate (ſi probetur) a iudice ordinaria pęna falſi puniri poteſt. eo nanq; caſu excipiens ipſius accuſatoris partes videtur aſſumere. docet, ac probat. Clar. loc. cit. qđ idem aſſerendum eſt quoq; de accuſatore exceptoreq. ſi crimē illis obijceretur, & obijciens illos nedum repellere, ſed & puniri vellet, ac poſtularet.

7 † Poterit verò iudex de delicto ſimili exceptione probato iudicio inquirere ſeparato contra delinquentes, contraq; illos criminaliter per modum inquiſitionis ꝓcedere, ſi ei placuerit. Clar. vbi ſupra.

8 † Hi procedendi modi adeo neceſſarij ſunt; quod iudex nedum iudicare, ſed neq; proceſſum incipere poteſt ſine legitimo accuſatore, aut Denunciatore, aut Exceptore, aut Infamia præcedente eo, quo dictum eſt modo probat Nauar. conſ. 4. de accuſa. num. 3. to. 2. ac Tol. lib. 5. inſtr. ſacer. cap. 56. num. 10.

9 † Accuſationem autem, ſiue Denunciationem contra ſuperiores a ſubditis porrectas, non ita facile iudex admittere debet. arg. cap. qualiter, & quando, ci. de accuſa. quo loci habentur huiuſcemodi verba. Diligētius tamen obſeruandū eſt, in prælatis,

tis, qui quaſi ſignum poſiti sũt ad ſagittam; & qui non poſſunt omnibus complacere; cum ex officio ſuo teneantur non ſolum arguere, ſed etiam increpare. quinimo interdum ſuſpendere, nonnunquam vero ligare, frequenter multorum odium incurrunt, & inſidias patiuntur. &c. quare illa obſeruare poterit ipſe iudex, quæ habentur ſecunda quæſtione 7. capitulo ſi qui ſunt. & capitulo querendum. de qua re inferius proprio loco pertractabimus. cap. 16. num. 47.

10 † Præparatoria ſunt Citationes, Delatio Iuramenti, Termini, Dilationes, Exceptiones, Appellationes, Tortura, Defenſiones, & reliqua in fabricãdo proceſſu, tam ꝓ veritate delictorũ habenda, quam pro ipſius Rei defenſione contingentia. quæ omnia iudex peragere, deferre, concedere, recipere, acceptare, inferre, procurare, tribuere, & exequi iuxta leges, aut ſtatuta, aut conſtitutiones, debet. Tole. loc. cit. numero 9. & reliqui omnes.

11 † Huiuſmodi præparatoria adeo iuribus conformia ſunt, adeoque a iudice obſeruanda; vt Iudex in eorum aliquibus deficiens, (licet de crimine violatæ religionis ageretur) meritò recuſari queat, ab eo que per appellationem declinare. Dir. inquiſit. 3. par. de recuſatione, quæ fit ab Inquiſitore, & ibidem Fr. Pegna com. 30. & 31.

12 † Sententia vero non ex proprio iudicio, ſiue (vt aiunt) ex proprio capite a iudice proferenda eſt: verum quæ iuris, aut ſtatutorum, aut conſtitutionũ diſpoſitioni ſit conformis. cap. j. de ſenten. & re iud. in ſexto. neque præcipitanda eſt: ſed maturo ponderanda iudicio antequam proferatur. argu. ſap. 12. Cum tranquilitate iudicas. pſal. 121. Illic ſederunt ſedes in iudicio. & 2. q. j. cap. Deus omnipotens. ac 11. q. 3. cap. ſumopere. neque ferenda eſt contra non confeſſum, aut legitime conuictum. 2. q. j. cap. j. & 2. neque ante veram, & iuſtam probationem. capitulo Deus omnipotens. cit. Quod ſi iudex ipſe iuris diſpoſitionem ignoret, aut qualiter ſit ferenda ſententia neſciat; aſſeſſorem conuocare tenetur. Tolet. loc. cit. num. 9.

13 † Pœna delicto debet eſſe conformis. Deut. 25. Pro menſura delicti erit & plagarum modus argumen. capitulo pro qualitate. 26. queſ. 7. Neque debet, aut poteſt iudex ſupra pœnam a iure ſtatutam quemuis punire. Tol. loc. cit. Pœnarum etenim extenſio nimia vitanda eſt. probat Achil. de Graſ. deciſ. 161. numero 6. Pœnam autem a iure ſtatutam in delictis atrocibus ad vnguem infligere poterit; ne delinquendi (ſi mitius ageret) præbeatur occaſio. at vero in leuioribus rigorem iuris cum miſericordia temperare debet.

B Iudi-

Iudicium etenim ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam, vtiq; fiet. Iaco. 2. & ca. alligant. 26. q. 7. dicitur. & eſt D. Io. Chryſo. homel. 43. in Matt. oper. imperf. Melius eſt propter miſericordiam rationem redde re, quam propter crudelitatem.

De Scientia Iudici neceſſaria. Caput Quintum.

SVMMARIVM.

1. *Scientia iudici neceſſaria eſt, vt iudicare queat.*
2. *Iudicio iudicabuntur dirriſſimo iudices male iudicantes.*
3. *Expoſitio paraphraſtica pſ. 81.*
4. *Legibus firmantur Imperia, & Principatus.*
5. *Imperia iniquis iudicijs ſubuertuntur.*
6. *Iudices quare Dij appellantur.*
7. *Iudices iniqui Diaboli iudicio iudicabuntur a Deo.*
8. *Iudex illiteratus an iudicare poſſit.*
9. *Iudex eccleſiaſticus peritiam ſaltem mediocrem iudicandi habere debet.*
10. *Iudicem eccleſiaſticum peritiſſimum eſſe non eſt neceſſe.*
11. *Iudex ignarus aſſeſſorem expenſis partium adhibere poteſt.*
12. *Quiſque illa ſcire tenetur, ſine quorum cognitione operari nequit.*
13. *Quiſque tenetur ea noſſe, quæ ad ſuimet ſtatum, ac officium pertinent.*
14. *Aſſumens officium abſq; peritia neceſſaria, vt peccat.*
15. *Etiam nullo damno inde ſequuto.*
16. *Iudex imperitus male iudicans ad reſtitutionem læſæ parti tenetur.*

QVarta conditio in iudice requiſita ipſa ſcientia ad iudicandum neceſſaria
1 eſt. † quæ in ipſo adeo ex neceſſitate requiri videtur; quod illa ſine actitatum iudicium temerarium ſit, & ipſe iudicans mortifere peccet. pſal. 2. Erudimini, qui iudicatis terram, apprehendite diſciplinam, ne iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. Sap. 6. Melior eſt ſapientia, quā vires, & vir prudens quam fortis. Audite ergo reges, & intelligite. diſcite iudices finium terræ; quoniam data eſt poteſtas vobis, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur; quoniā cum eſſetis miniſtri regni illius non recte iudicaſtis, nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ, neque ſecundum voluntatem Dei ambula-
2 ſtis. † horrende, & cito apparebit vobis; quoniam iudicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet. & infra. Si ergo delectamini ſedibus, & ſceptris o Reges populi, diligite ſapientiam; vt in perpetuum regnetis: diligite lumen ſapientiæ, qui præeſtis populis. & cap. 10. Rex inſipiens perdet populum ſuum. Pſal. 81. qui de iudicibus eſt.
3 [† Neſcierunt. ſ. iudices, neq; intellexerunt, in tenebris ambulant.] quare iniquis, ac temerarijs illorum iudicijs [mouebuntur omnia fundamenta terræ] iura,

4 iura ſilicet,atq; † leges, quibus
Imperia, Principatuſq; firman-
5 tur.Vel † Imperia ipſa,& princi-
patus,quæ iniquis ſubuerti iudi
cijs nemo non cognoſcit,fundi-
tus euertentur.Attamen ò Iudi
ces [ego dixi Dij eſtis, & filij ex-
6 celſi omnes.] † vos appellatione
mea pr̨ cunctis mortalium,pro
pter muneris,quo fungimini di
gnitatem,vt Dij quidam terreni
habeamini,ſum dignatus; & re-
ctum iudicium facere minime
didiciſtis? Idcirco[vos ſicut ho-
mines moriemini] nulla veſtræ
dignitatis habita ratione, velut
abiectiſſimi, & viliſſimi quique
homines morte ſecunda peribi-
tis.[& ſicut vnus de principibus
7 cadetis.]† quemadmodum ſili-
cet tenebrarum principes acer
biſſimis,exquiſitisſimiſque ſup-
plicijs cruciabimini,Sathanæ ip-
ſius grauiſſimo addicti iudicio.
de quo ait Apoſtolus.1.Tim. 3.
Ne forte incidat in iudicium
Diaboli.

Scientiam quoque in iudici-
bus fore neceſſariam docemur.
2.quæſ. 2. cap. vltimo de pœn.
diſt.6.cap. j, cap. ex litteris. de
conſangni. & affin. in authen.
de iudicijs in principio. gloſſ.
in cap.ſciſcitatus.de reſcrip.
8 † Quod ſi iudex illiteratus
exiſtat; peritiam tamen habeat
iudicandi: cauſſa illi committi
poterit vtique iudicanda.l. cer-
ti iuris.C.de iudicijs. gloſſ. cap.
ſciſcitatus.cit.argu. l. parabola-
ni. C.de epiſcopis,& cle.
9 At vero Iudex Eccleſiaſticus
mediocriter ſaltem in iure de-
bet eſſe peritus.arg.Oſe.4.Quia
tu ſcientiam repuliſti,repellam
te,ne ſacerdotio fungaris mihi.
& Baruch. 3. Quia non habue-
runt ſapientiam , interierunt
propter ſuam inſipientiam.cap.
cum nobis olim. de elec.ad hoc
facit quoque cap. cum in cun-
ctis.& cap. dudum.eod. ti.cap.
ſi forte. eod.titu.in 6.& clem.1.
de æta.& qual.ordi. iuncta glo.
Silu.verbo iudex primo.quæſt.
4.numero 10.Armilla ver. eod.
num.24.
10 † Illum vero peritiſſimum eſ
ſe minime neceſſarium eſt: ve-
rum ſufficit competentem ha-
bere ſcientiam. argu. cap. cum
nobis.cit.de elect.eoque magis
11 cum † ex defectu ſcientiæ aſſeſ
ſorem ſibi partium expenſis aſ-
ſumere poſſe concedatur. cap.
ſtatutum. §. aſſeſſorem. de re-
ſcrip.in 6. D.Antoni.3.par.titu.
9.Sil loc. cit. D.Auguſt.lib. 19.
de ciuit.Dei. cap. 6. Ignorantia
iudicis plerunque eſt calamitas
innocentis. Firmiſſima quoque
ratione Iudici neceſſariam eſſe
iudicandi peritiam confirmari
12 poteſt. etenim † ſi vnuſquiſ-
que illa ſcire tenetur, ſine
quorum cognitione actum ſibi
debitum recte nequit exerce-
13 re; † ſinguli que illa, quæ ad
eorum ſtatum,ac officium ſpe-
ctant noſſe neceſſario debent.
vt docet D.Tho. 1.2.quæſt.76.
artic. 2. id erit in iudice forte
negandum? hanc eandem af-
firmant ſententiam.D. Antoni.
loc.cit.ca.2.in principio.Nauar.
in man.cap.25.num.12. & in ca.

ſi quando. de reſcrip. excep. 7. nu.3. de iure naturali. & excep 12.& ſeq. Sumiſtæ verbo Iudex, & iudicis peccata.omneſq; doctores comuniter. imo D. Antoni.par.2.tit.3.cap.6 § 4 circa medium.eiuſmodi regulam ponere non veretur.

14 † Qui officia publica aſſumūt exercenda cum ea ignorantia, vt veriſimile ſit per eorum exercitium notabile damnum alteri in perſona, vel rebus euenturum, Læthaliter peccant. arg.c. fin.de iniur & dam.dato. Addit Nauar. in comment. cap. inter

15 verba.11 q.3.concl.18 † id,quod proxime dictum eſt nedum fore veriſſimum,quando ex huiuſmodi adminiſtratione damnum ſequatur: verum etiam cū nullo damno inde ſequuto officia huiuſmodi appetit quis,vel aſſumit. adeo quod abſolui abſque eo, quod illis vel renūtiet, vel ſaltem propoſitum habeat renunciandi , minime queat; propter damnificandi periculum, cui ſeipſum exponit. argu. cap.non eſt.j. q.j. §. quiſquis. & cap.item Non eſt. de reg. iu. in 6.at melius per dictum Sapientis Eccl.3. Qui amat periculum in illo peribit.

16 Addo ego quod † ille, qui ex imperitia perperam iudicare præſumit, nedum peccatum committit: ſed quoque læſæ parti, & ad litis expenſas, & ad omne intereſſe tenetur.inſti.de oblig quæ ex deli qual.naſc.& per dictum gloſſ. in cap. ſicut. de teſt. Qui occaſionem damni dat , damnum dediſſe videtur.arg cap. eod.cap. paſce. 86. diſt.& diſt.87. cap. ſi expoſitus. ff.ad le. cor. de ſicariis. nihil intereſt. l. illicitas. §. ſicuti. ff. de offi præſid glo.& Panor in ca. quoniam contra. de proba. in ver.negligentia. Armil. ver.iudex.numero 14 Silueſ.ver.eod. quæſt.12.numero 17.Tabie. eo. num.19.

De Vitæ puritate in Iudice requiſita. Caput Sextum.

SVMMARIVM.

1 *Vitæ puritas in iudice requiritur, ne iudicando peccet.*
2 *Moſis abbatis exemplum pro iudicibus.*
3 *Vitæ puritas duplex eſt.*
4 *Vitæ puritas interior duplex.*
5 *Iudex a peccato immunis eſſe debet, quando iudicandi poteſtatem exercet.*
6 *Doctores affirmantes iudicem lethaliter peccare, ſi in peccato iudicet manifeſto.*
7 *Poteſtates ordinis,& iuriſdictionis ambæ a Deo ſunt.*
8 *Iudex in delicto exiſtens publico, & iudicans propter ſcandalum peccat.*
9 *Iudex mortifero innodatus peccato, iudicandi poteſtatem non amittit.*
10 *Peccatum mortale neque iuriſdictionem tollit,neque iudicij rectitudinem.*

11 *Iu-*

11 *Iudex nulla paſſione motus iudicare debet.*

12 *Quattuor modis iudicium humanũ peruertitur,& quibus.*

13 *Iudex quauis paſſione motus iudicans non reddit ſententiam nullam.*

14 *Sententia ex ſolo defectu iuſtitiæ inualida redditur.*

15 *Iudex paſſione aliqua motus iniuſtam ſententiam proferens, læthaliter peccat.*

16 *Vitę puritas exterior in iudice requiſita in quibus conſiſtat.*

17 *Manſuetudo in Iudice neceſſaria eſt.*

18 *Munera iudex acceptare non debet.*

19 *Munera prudentes quoq; excecãt ſubuertuntq; iudicia.*

POſtrema in iudice requiſita conditio, vt recte, id eſt abſq.
1 peccato iudicare poſſit, † Vitæ puritas eſt. quæ illi adeo ineſse debet, vt illa ſine iudicans peccati labe inficiatur. Rom. 2. Propter quod inexcuſabilis es ò homo omnis, qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, te ipſum condemnas. huc referri poteſt auctoritas illa Ier 2. Iudicate mane iudicium. i. ſobrij a vino, & a vitijs. Qua de re motus propheta regius miſericordiam domino canens, atq; iudicium, in proprij cordis ambulans innocentia, propriosq; ante oculos rem iniuſtam nequaquam proponens, in matutino aiebat ſe interficere peccatores. Pſa. 100. contra illos etenim tunc ſententiam proferebat; quando ad orationem nocte ſurrexerat intempeſta, lachrymisq. proprium ſtratum de commiſſis delictis pœnitentiam agendo rigauerat. 3. q. 7. cap. iudicet. & eſt D. Ambro. ſer. 20. ſuper Pſal. 118. dicitur. Iudicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putauerit eſſe punienda, ne cum de alio iudicat, in ſe ferat ipſe ſententiam. & ca. ſeq. & eſt D. Gre. in pfat. li. Iob. In grauibus peccatis quis poſitus, dum ſuis præmitur, aliena non diluit.

2 † Moſis abbatis exemplum, de quo. in vitis patrum libro 3. cap. 52. legitur huic propoſito accomodari poteſt. Hic a ſanctis patribus ad fratrem, qui fortè deliquerat iudicandum aduocatus, profectionem conſulto diſtulit. ab eremi præpoſito ſacerdote compulſus, tandem acceſſit, ſportam arena plenam ſecũ deferens. illum fratres eidem obuiam facti cum vidiſſent, qd ſibi allata illa ſporta vellet, interrogarunt, quibus reſpondit Moſes, propria illa eſſe peccata, quæ cum nequaquam cognoſceret: ad aliorum peccata venerat iudicanda. quo audito illi patres compũcti delinquẽtem iudicare auſi minime fuerunt.

3 Verum enimuero † Vitæ puritas in iudice duplex requiri videtur. Interior vna, exterior altera.
4 † Interiorem quoq. duplicem poſſidere debet. alterã ꝙ abſq. peccato ſit. alteram verò quod amorẽ ſolo iuſtitiæ ad iudicandum moueatur: non autem

odio, vel amore, vel timore, vel cupiditate, vel alia quauis paſſione. adeo qđ interiores duę, vna verò exterior in iudice puritas eſſe debet.
5 † Prima vitæ puritas interior in eo ſita eſt; vt a peccato, quando iudiciariam exercet poteſtatem, ſit immunis. Io. 8. Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. ca. poſtulatus. 3 q. 7. cit. & eſt Bedæ in cap. 8. Ioan. Cum quælibet proximorum errata conſpicimus, non hęc ante reprehendēda iudicemus, quam ad conſciētiam noſtram reuerſi, digito eā diſcretionis ſolerter exculpemus. argu. 33. diſt. cap. habuiſſe. & cap. fin. de temp. ordinat. quibus in locis eum, qui mortali obſtrictus peccato eſt, coram Deo, & ſeipſo fore ſuſpēſum affirmari
6 videtur. † Et quidem læthaliter peccare iudicem in manifeſto exiſtentem peccato iudiciū exercentem docuere. Alex. de Aleſ. 3. par. quæſ. 40. memb. 3. D. Tho. 4. ſent. diſt. 19. quæſ. 2. ar. 2. quęſtiuncula. 2. Pal. ea. diſt. q. 3. ar. 3. Sil. ver. correctio. quæſ. 16. num. 15. quorum placito fauere videtur D. Pa. Rom. 2. cit. & dictū leuit. 19. Sancti eritis quoniam ego ſanctus ſum. Iudices nanq. Dei vices in terris, velut ipſius miniſtri gerunt. Deut. j. Sap. 6. & Rom. 13. quare dum iudicandi poteſtatem exercēt a peccatis liberi eſſe deberent: quod idem ratio quoq; ipſa naturalis videtur innuere. Qui nanque de coloribus iudicat viſus, ab omni alienus debet eſſe colore. 2. de anima. quare non ita iudex cum de alterius crimine iudicium proferre voluerit, a quocunq. crimine eſſe debet immu-
7 nis? † At verò licet quidam de ordinis, ac iuriſdictionis poteſtate diſtinguentes affirment Eccleſiaſticum peccare tūc ſolum, quādo ordinis poteſtatem exercet; non autem cum iuriſdictionis, cuiuſmodi eſt iudicare, de quo in præſenti ſermonem habemus, vtitur poteſtate. illis attamen reſponderi facillime poteſt; earum poteſtatum vtrāque a Deo eſſe. Ro. 13. Non eſt poteſtas niſi a Deo, quare in vtraq; fore Dei miniſtros, vt habetur Sap. 6. idcirco illi quoq; in vtraq; & in ſanctitate, & in puritate ſimiles eſſe debere. Quod ſi alicui fortaſſe grauior appareat iſta ſententia; ſaltem affirmare quiſque cogetur, venialiter peccare iudicem, qui peccato iretitus, vel occulto, proximū iudicare præſumit. Etenim cum ille, qui alium iudicat, ſe a crimine mundum actu eodem profiteatur, & mundus minime ſit; quoddammodo hypocrita eſt, ideoq; a Saluatore Matt. 7. reprehenditur illis verbis. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem vero in oculto tuo non vides? Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo: & tūc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. aliumq; iudicando, ſe vtiq; dignum, qui ſententia ſimili condemnetur, oſtēdit. iuxta illud. Luc. 19. Ex ore tuo te iudico ſerue nequam. &

Rom.

Rom.2.cit.In quo alterum iudi
cas, te ipſum condemnas.
8 †Quod ſi crimine publico ma
culatus iudex ipſe ſit; grauius
quidem propter ſcandalum po-
puli dicendum eſt illum pecca-
re.Scandalum enim patitur ipſe
populus, qui non eandem vim
habere iuſtitiam in iudice ui-
det, quam ille in ſubiectos exer
cere non ueretur. adeoq; graue
ſcādalum eſſe poſſet, quod pec
caret mortifere. ita ſentire uide
tur.D.Tho.2.2.quæſt.60.ar.2.ad
tertium ac 3.par.quæſt.64.ar.6.
Caiet.2.2.q.60.art.2.cit.Sot.li.3.
de iuſt.& iu.quæſ.4.ar.2.Nauar.
in rubr.de iudicijs.num.42.Va-
len.to.3.diſpu.5.q.4.pun.2.qui
hanc eſſe communem affirmat.
Illud uerò ex prædictis authori-
9 bus notandum eſt. † Iudicem
læthali maculatum peccato iu-
dicādi poteſtatem nequaquam
amittere.15.q.ultima glo.3.q.7.
in principio.quinimo contraria
huic ſententia hæreſis Vuitcleſi
eſt in Conſtantienſi damnata
concilio.Quare licet iudex mor
tali peccato iretitus exiſtat, in
eoq; iudicandi actum exercens
aut læthaliter, aut uenialiter ſal
tem peccet:ſi alioqui iuſtam ſer
uato iuris ordine ſententiam
proferat,firma, ualidaq; illa pro
10 fecto erit. † Morriferum enim
peccatum, & multo minus ve-
niale neq; iuriſdictionis auctori
tati,neq; rectitudini ad iudiciū
requiſitæ per ſe contrariatur.
Quare poterit iudex peccato
innodatus mortifero iuſte, q̄d
iuſtum eſt iudicare; iuris ordi-
nem, ac rectitudinem obſerua
re;ex actiſq;,ac probatis iuſtam,
& ualidam proferre ſenten-
tiam.
11 † Altera Vitæ puritas interior
in iudice requiſita in eo conſi-
ſtit; ut Iudex neq; amore, neq;
odio,neq; cupiditate neq. timo
re,neq; alia quauis paſſione mo
tus iudicare p̄ſumat:uerū ſolo af
fectu iuſtitię,quā p̄ oculis habe-
re perpetuò debet, q̄d ſuum eſt
ęqualiter unicuiq; abſq; ulla
perſonarum acceptatione tri-
buendo.arg.Deut. 1. Non acci-
pietis cuiuſquam perſonam. &
Pſal.81.Vſquequo facies pecca
torum ſumitis? Eccli.7. Noli
quærere fieri iudex, niſi ualeas
irrumpere iniquitates, ne forte
extimeſcas faciem potentis, &
ponas ſcādalum in agilitate tua.
& Mich.3. ubi Iudices princi-
pes, qui in muneribus iudica-
bant,reprehēduntur.3.q.7.cap.
iudicet.& eſt D.Ambro.Ser.20.
ſuper pſal.118.Iudicet ille, qui
ad pronūnciandum nullo odio,
nulla offenſione, nulla leuitate
ducatur.& 11.q.3.ca. quattuor.
12 habetur† Quattuor modis per-
uertitur humanum iudicium.
timore,cupiditate,odio, & amo
13 re.Itaq; ſi† iudex rectam quidē
ex iuridice deductis ferat ſentē
tiam;ſed amore, alia ue paſſio-
ne ad illud operandum mouea-
tur; ſententia profecto, & iuſta
erit,& ualida: uerum ipſe pec-
catum eiuſdem generis, cuius
paſſio eſt,qua fuit motus, com-
mittet. ex. gr. ſi motus inuidia
fuit,peccatum committet inui-

iridiæ; ſi cupiditate, auaritiæ delictum perpetrabit; & ita de reliquis. veruntamen quia minime contra iuſtitiam; ſed alias contra virtutes fuit operatus, ab eo prolata ſententia valida erit. arg. Matt. 23. Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſei: omnia ergo quæcunque dixerint vobis ſeruate,
14 & facite. † Sententia nanque ex alio inualida reddi minime poteſt, quam ex defectu iuſtitiæ.
15 † At vero ſi alicuius dictarum paſſionum impulſu; vel iniuſte iuſtum, vel iniuſtum iniuſte iudicarit, a mortali reatu nequaquam poterit excuſari; & quoque nulla iudicanda erit ipſa ſententia. his nanq; caſibus nedum alias contra virtutes: verum & contra ipſammet iuſtitiam fuit operatus. ex D. Tho. & alijs ſupracitatis auctoribus.
16 † Exterior autem Vitæ puritas in iudice requiſita in duobus potiſſimum videtur conſiſtere; nempe in Manſuetudine, & a muneribus abſtinentia.
17 † Manſuetudo iudici neceſſaria eſt; neq; .n. aut verbis cõtumelioſis, aut verberib. per ſe vti debet; neq; vltra terminos a iure, conſuetudine ve ſtatutos, ac debitos, & cuiuſque uires quenquam torquere; neque ullis accerbitatibus aliquem contra claritatis uirtutem, ac iuris diſpoſitionem, perſonarum, & delictorum habita ratione, afficere. Sed cum manſuetudine audiat opus eſt, maxime ipſum Reum, illiuſq; aduocatos, & procuratores. eorum memor, quod *a* Deus ipſe fortis, & patiens, *b* qui ſuſcipit manſuetos, *c* illiſq; dat gratiam; *d* Iudices quoq. manſuetos in iudicio dirigit, uiaſq; ſuas docet, ac *e* illis præcipit ut ad uerbum audiendum ſint mãſueti: *f* ipſum imitantes qui mitis, & corde humilis eſt, ac tandem *g* in ſalutem manſuetos
18 exaltat. † Abſtinentia quoq. a muneribus iudici neceſſaria eſt. neq; enim abſq; peccato iudex aut pro iudicio faciendo, aut pro ferenda ſententia munus aliquod accipere debet. arg. Exo. 23. Nec accipies mune-
19 ra, † quæ etiam excecant prudentes, & ſubuertunt uerba iuſtorum. idem Deut. 16. & Ecli. 20. Pſal. quoq; 14. illum in Dei ipſius tabernaculo habitaturum, firmumq; tempore manſurum æterno docemur, qui munera ſuper innocentem nequaquam accepit. quod idem Iſa. 33. confirmatur. & Prouer. 15. habetur. Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam. qui autem odit munera, uiuet. Idem cap. non licet. 11. q. 3. cap. non ſane. 14. q. 5. cap. cum ab omni. de uit., & hone. cler. & cap. ſtatutum. de reſcrip. in 6. Plura uidere qui vult, poteſt apud ſummitas uerbo Iudex. & Iudicis peccata.

a Pſal. 7.
b Pſa. 142.
c Pro. 3.
d Pſa. 24.
e Eccl. 5. 2. Tim. 2.
f Mat. 11.
g Pſ. 149.

Quis

Quis Iudex eſſe, vel non eſſe poſſit. Caput Septimum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis conditiones quædam affirmatiuæ, quædam negatiuæ.*
2 *Homines quique ſubijci, & iudicari ſunt apti; non omnes præeſſe, & iudicare.*
3 *Iudex quilibet eſſe poteſt, qui legibus minime prohibetur.*
4 *Infamis nequit eſſe iudex.*
5 *Si toleratus ſit, poteſt, ac illius tenet ſententia.*
6 *Si electo iudici obijciatur infamia, remouetur.*
7 *Si pendente iudicio iudex efficiatur infamis, recuſari poteſt.*
8 *Criminoſus qui eſſe, uel non eſſe iudex poſſit.*
9 *Surdus, & mutus nequit eſſe iudex.*
10 *Perpetuo furioſus.*
11 *Impubes.*
12 *Amotus ab officio.*
13 *Fœmina.*
14 *Si a principe ſcienter mulieri committatur iudicium, poteſt illa iudicare.*
15 *Vbi conſuetudo viget, & vbi iuriſdictionem habent mulieres iudicare queunt.*
16 *Seruus nequit eſſe iudex.*
17 *Seruo tali ignorato ſi cauſſa committatur, ipſe iudicare poteſt.*
18 *Excõmunicatus nequit eſſe iudex.*
19 *Quod intelligitur ſi denunciatus ſit.*
20 *Toleratus excommunicatus qui dicatur.*
21 *Dominus aduerſarij nequit eſſe iudex.*
22 *Conſanguineus, & affinis aduerſarij non poteſt eſſe iudex.*
23 *Suſpectus nequit eſſe iudex.*
24 *Illiteratus iudex eſſe non poteſt.*
25 *Inimicus nequit eſſe iudex.*
26 *Siue ſit capitalis, ſiue non.*
27 *Etiam in criminibus exceptis.*
28 *Quæ intelligi debent tam de iudicibus ordinarijs, quam de alijs.*

DE Conditionibus, quas habere quiſq; debet; vt recte, ac ſine peccato iudiciariam poteſtatem exercere queat, hactenus verba fecimus. Nunc de illis, quibus carere quamuis perſonam, vt iudicandi munus aſſequi poſſit, neceſſe eſt, habendus
1 eſt ſermo.† Illæ affirmatiuæ conditiones, iſtæ negatiuæ iudicis reſpectu nuncupari queunt. illæ nanq; iudici ineſſe; hęc nõ ineſſe debent. illæ iudicem bonum, legitimumq; conſtituunt; eundem iſtæ a iudicandi poteſtate repellunt. quiſq; iudex illas omnes poſſidere debet; iſtarũ nullam iudicem habere fas eſt.
2 Principio itaq; illud eſt animaduerſione dignũ, † vniuerſos quidẽ homines aptos fore, vt ſubijciantur, & iudicentur: at verò non oẽs aptos eſſe, vt pſint, ac iudicent. argu. Deut. 16. Iudices, & magiſtros conſtitues in omnib. portis tuis; vt iudicẽt populum iuſto iudicio. Ecce ꝗ meliores, & aptiores eligi ad alios iudicandũ prçcipit Moyſi, reliqs vt iudi
3 cent dimiſſis.† Igit̃ iudex eſſe q-cunq; poteſt, qui legib. minime pro-

prohibetur.arg.cap.conſuluiſti.
2.q.5.cap.apud. de ſponſal. cap.
nuper.de ſent.excom. ff. ex qui.
ca.ma.l.nec non. & l. mutus. ff.
de procurat.glo. cap. inter cor-
poralia. de tranſl. epiſcopi.
4 † Prohibentur verò legibus
5 ipſis,qui ſequuntur.Primo † In-
famis,& Criminoſus,3.q.7. cap.
primo. & cap. ſciſcitatus. de re-
6 ſcriptis. † attamen ſi infamia la-
borans toleratur,eſſe iudex vti-
que poteſt, illiuſq; ſententiam
tenet.arg.cap.nonne. 8.q.4. glo.
7 cap.1,3.q,7.cit. † Quod ſi alicui
in iudicem electo obijciatur in-
famia,huiuſmodi tunc a iudicio
remouetur,licet fuerit illucuſq.
toleratus.cap. ſciſcitatus cit. ca.
inter dilectos. de exceſſ. præla-
to.ff.ad legem Iuliam. de vi pri-
uata.l.1.glo.3.q.7.loc.cit.ſi verò
7 †pendente iudicio efficiatur in-
famis,repelli vtiq.poteſt.cap.in-
ſinuante. de off.deleg. glo. cap.
ſciſcitatus cit. verſi. infamem,
8 † Criminoſus aſit ex officio iudi
care poteſt,licet non ex merito
vitæ.arg.15.q.vl.cap.fin.attamen
iudicando peccat; vt in præce-
denti capite probatum eſt. Se-
9 cundo † Surdus, & Mutus. Gra
tia.3.queſ.7.§.tria ſunt,Tabie.&
Arm.verſic.iudex. in principio.
Sil.ver.iudex primo.quæſt. 2.n.
10 2.† Tertio Perpetuò furioſus.
ijdem locis cit.ſecus ſi ad tem-
pus tantummodo furioſus eſ-
ſet.glo.3.q.7.ci.cap.1.ver. & qui
11 perpetuo. Quarto † Impubes.
ex defectu iudicij.ijdem locis ci
12 tatis. Quinto† Ammotus ab
officio.Gratia.loc.cit.Vel cuius
electio, propter aliquod vitium
caſſata fuit.glo.ibid.ver.ammo-
13 tus.Sexto † fœmina.tum quia
contra conſuetudinem eſt;tum
quia contra iura.33.q.5.cap.mu
lierem. ff. de regu. iu. fœminę.
14 Tabie.Sil.& Armil.loc.cit.† Ni
ſi forte princeps alicui mulieri
cauſſam ſcienter delegaret; eo
nanq; caſu illa iudicare vtiq.poſ
ſet.arg.Iud.c.4. de prophetiſſa
Delbora, quæ populum Iſraeli-
ticum iudicauit.2.q. 5.cap. Me-
nam.12. q.2. cap.cum deuotiſſi-
15 mam.& 23.q.4.ca.ſi quos.†atq;
etiam ſi in aliquibus locis eiuſ-
modi conſuetudo vigeret, quod
fœminæ in ſibi ſubiectos iuriſdi
ctionem exercerent. ibi nanq;
ipſæ mulieres iudicandi poteſta
te vti profecto valerent.cap.di-
16 lecti de arbitris. Septimo † Ser
uus.cap.ſciſcitatus,ci.de reſcrip.
Grat.loc.cit.3. q.7. Tab. Sil. &
Arm.loc.cit. quod & conſuetu-
dine fuit vbiq; receptum,ne ſer
17 uus poſſit eſſe iudex.† At vero
ſi alicui ſeruo,qui putatur eſſe li
ber,cauſſam aliquam committi
contigerit; illius vtiq; valida ſē
tentia erit,Gratia.loc.cit.§.veri-
tatem.glo.ibid. verbo tria ſunt.
18 in fine, Octauo † excommuni
catus.cap. decernimus. de ſent.
excom in 6.Sonci. in cap. ſacris
eod.titu.nume. 241.Tab. Sil.&
Armi. vbi ſupra.priuatur enim
quis iuriſdictione,quādiu in ex-
communicatione perſeuerat. c.
penul.& vlt.15.q.6.arg. cap. in-
telleximus de iudicijs. & cap.
1.de ſup.neg.prælat.li.6.Nauar.
in man.cap.27.num.21.ver.deci-
mo.

mo.D. Antoni.3.par.ti. 23. cap.
76.ver .decimo. Henriquez. de
excom.li.13.cap.7.§.2.& alij cō-
19 muniter.† Illud verò intelligen
dum eſt, ſi denunciatus exiſtat.
etenim ſi eſt occultus,ac tolera-
tus;licet iudicando peccet;neq;
iuriſdictionē exercere debeat;ſi
tamen iudicat,actum ve iuriſdi-
ctionis exercet;geſta per ipſum
valent. Extrau.ad euitanda. Ri-
char.in 4.ſent.diſt. 18.ar.11. q. 2.
ar.4. Aſten.2.par.lib.7.ti.4.q. 10.
in ſumma.D.Antoni.loc.ci. Ta-
bie. ver. excommunicatio pri-
mo. ver. vndecimo. Nauar. in
man.cap.27.num.7.qui citat Pa
nor.Innoc.& Feli. in cap. ſi ve-
re.de ſent.excom.num.6.Coua.
in cap.alma mater.prima par. §.
11 num.4.& alij ab eo cit. & eſt
omnium communis.
20 † Toleratus verò ab eccleſia
ille reputatur, qui non eſt cleri-
ci percuſſor notorius: aut nō eſt
iuridice excōunicatus. extra.ci.
ad euitanda.doctores in cap. ad
probandum. de ſent. & re iudi.
& in cap. ſciſcitatus. de reſcrip.
21 Nono † Dominus aduerſarij.c.
cauſſam.de officio deleg. glo.c.
accuſatores el.3.3.q.5. Decimo
22 † Conſanguineus, & affinis ad-
uerſarij,cap.accedens el.2. vt lit.
non conte.glo.ibi.& cap.cauſsā.
23 de offi.deleg.ci. Vndecimo† Su
ſpectus alias.cap.quod ſuſpecti.
3.q.5.ſpecul.receptus.ti.de recu
ſat.§.cauſſa.Nauar.in cap. ſi quā
do.de reſcrip. cau. 10.nullit. nu.
24 2.Duodecimo† Illiteratus.cap.
ex litteris.de conſangui.& affin.
glo.cap.ſciſcitatus cit.De hoc vi-
de ſuperius cap.5. De ſcientia
iudici neceſſaria. Tertiodecimo
25 † Inimicus. cap. quod ſuſpecti
cit.3. q. 5. cap. ſciſcitatus ſimili-
ter cit. cap. ſuſpitionis. de offi.
del.l. apertiſſimi. C. de iudicijs.
Tab.& Armi.ver.iudex. in prin-
cipio.Sil.ver. iudex primo quęſt.
2.num.2.Couar.lib.pract.quęſt.
cap.26.in principio. Nauar. vbi
26 ſupra.† Siue capitalis inimicus
ſit,ſiue non.glo.11.q.3.cap. qui-
27 cunque autem. † Etiam in cri-
minibus exceptis, vel in crimi-
ne violatæ religionis.Direct.in-
quiſito.3.par.de recuſa. inquiſi-
toris.& ibi Franc. Pegna cō. 30.

Laicus etiam,clericos iudica
rē nequit.11.q.j.per totum cap.
cum non ab homine.at ſi cleri-
ci.clerici.& qualiter.de iudic. c.
ſignificaſti.de foro compe. Etiā
pro quocunq; enormiſſimo de-
licto,& atrociſſimo.probat Fari
nac.quæſt.8.num.28.& ſeq. Vbi
autem citatio non requiritur,
nec tangitur perſona,aut modi
ca cauſſæ cognitio eſt, vtiq; po-
teſt. Achil. de Graſ. deciſ. 338.
num.7.& cum res non agitur in
figura iudicij. idem loc. cit. nu.
10.vidē Farina.ead.quæſt. 8. Alij
quoque varijs de cauſſis a iudi-
cando repelluntur,& a partibus
recuſantur. de qua re vidēdum
inferius eſt in cap. 14.quo loco
de Iudicis recuſatione tractabi-
tur. Quod vero de iudicibus di-
ctum eſt,intelligi debet tam de
ordinarijs,quam de delegatis. c.
ad hęc.el primo de appel.& cap.
ſi quis.el ſecūdo de for.compe.
glo.in cap.quod ſuſpecti. 3. q. 5.
citi-

cit.ver.iudicabat.Fr.Pegna.loc. cit.ver.tametſi vero. Quis autē inimicus dicatur, inferius edocebo.cap.14.nu.22.

De Infamia, qua Iudex carere debet. Caput Octauum.

SVMMARIVM.

1 *Infamiæ nomen quid ſibi uelit.*
2 *Contrariorum vno cognito, cognoſcitur, & reliquum.*
3 *Fama duplex eſt bona, & mala.*
4 *Fama quid ſit.*
5 *Infamia quid ſit.*
6 *Infamis quis dicatur.*
7 *Infamia duplex eſt facti, & Iuris.*
8 *Infamia iuris duplex eſt, Iuris ciuilis, & Iuris canonici.*
9 *Infamia facti quæ ſit.*
10 *Infamis infamia facti qui dicatur.*
11 *Boni viri, & graues qui dicantur.*
12 *Benemeritus qui dicatur.*
13 *Infamia facti per quod incurratur.*
14 *Infamia facti repellit à dignitatibus.*
15 *A teſtimonio ferendo.*
16 *Ab accuſatione porrigenda.*
17 *A promotione ad ordines.*
18 *Infamia facti quomodo tollatur.*
19 *Infamia iuris quæ ſit.*
20 *Infamia iuris ciuilis per quod incurratur. & 21.*
22 *Infamis ipſo iure ciuili qui ſit.*
23 *Regulares in quibus caſibus incurrant infamiam.*
24 *Infamia iuris ordinum executionem tollit.*
25 *Collatio infami facta eſt ipſo iure nulla.*
26 *Infamiam iuris tollit ſolus princeps.*
27 *Regularium infamiam quis tollat.*
28 *Infamis abſq; diſpēſatione electus non intelligitur ab infamia diſpenſatus.*
29 *Quod intelligitur de electionibus ab inferioribus factis.*
30 *Papa infamem ſciens, & volens cum elegit, cum eo intelligitur diſpenſare.*
31 *Quod ſi infamiam ignoret, illam non tollit.*
32 *Infamis creatus Tabellio non eſt legitimus Tabellio; neq; illius inſtrumentis eſt adhibenda fides.*
33 *Religioſus confirmationem a Papa impetrans, ſi tacuit ſe eſſe religioſum non eſt confirmatus.*
34 *Infamia Canonica per quid incurratur.*
35 *Incurritur in omnibus caſibus, in quibus incurritur de iure ciuili.*
36 *Infamis ſecundum leges ciuiles, eſt quoq; infamis iure canonico.*
37 *Infamia iuris canonici quomodo tollatur.*
38 *Infames qui ſint.*

INter negatiuas conditiones, quas perſonam quamlibet a iudicandi poteſtate repellere diximus, pręcipua eſſe videtur Infamia, quæ cum, & ab accuſatione, & a teſtimonio quoq; ferendo repellat, quemadmodum hoc eodem capite auctoritatib. confirmabitur; nō abſonā rē, neq; a noſtro alienā inſtituto me operari ſum arbitratus, ſi hoc loco, vbi primum infamiæ facta men-

mentio eſt, de infamia ipſa tractationem inſtituerem; quid, & quotuplex illa ſit, cæteraque ad illius cognitionem neceſſaria edocendo.

1 † Infamia itaque, ſi nomen ipſum attendas, negatiuum eſt ipſius famæ, illiuſq; in bonam partem acceptæ contrarium. idcirco Infamia quaſi non fama, vel ſine fama ſonat. At vero

2 cum † vno contrariorum cognito reliquum, & facilius, & citius cognoſcatur, ex Ariſt. in prædicam. vt, quid infamia ſit cognoſcamus; prius quid fama ſit, videamus.

3 Cum autem † fama, vt notat Panor. in cap. veſtra. de cohabit. cler. & muli. ſit duplex bona, & mala, dicitur enim a mala fama latro famoſus. leg. capitalium. §. famoſos. C. de pœna. arg. capitulo ex parte. de teſta. famam, quæ bona eſt, intelligimus tantummodo definire, prout opponitur infamiæ.

4 † Fama itaque illæſæ dignitatis, vel maieſtatis eſt ſtatus legibus, & moribus comprobatus, ac in nullo diminutus. leg. cognitionũ. ff. de var. & extraor. cogn. §. æſtimatio. C. ex qui. ca. inf. irro. l. i gloſſ. in cap. veſtra ci.

5 Quare a contrario ſenſu † Infamia læſæ dignitatis, aut maieſtatis qualitas erit lege, ac mori

6 bus reprobata. † Infamiſque ille dicetur, ac erit, cuius ſtatus lege, moribuſque reprobatus eſt. ff. de in ius voc. l. ſed ſi hac lege. §. pretor. in glo. & ff. de obſeq. a libe. l. honori. & l. licet.

7 † Duplex autem infamia eſt,

8 facti videlicet, atque Iuris. † & hæc quoque duplex eſt. Iuris nempe ciuilis, & Iuris canonici. qua de re Panor in cap. teſtimonium. de teſt. quem alij ſunt ſequuti, Triplicem diſtinxit Infamiam facti videlicet, iuris ciuilis, & iuris canonici.

9 † Infamia facti dicitur illa, quæ propter aliquod turpe factum incurritur, ſiue per homicidiũ, ſiue per adulterium, ſiue per lenocinium, & eiuſmodi.

10 † Tunc vero propterea infamis aliquis appellatur, cum bonos viros apud, graueſque de talibus delictis infamatus eſt. l. licet ff. de obſc. a libe. cit. & 6. q. 1. cap. ſunt plurimi. Dynus c. infamibus. de reg. iu. lib. 6.

11 † Boni autem, graueſque viri nuncupantur, qui neque mali ſunt, neque leues. ut notat glo. cap. licet ex quadam. de teſt. qui videlicet bonæ famæ, opinioniſque ſunt. quemadmodum

12 † benemeritus dicitur, qui nondum demeruit. ff. de leg. l. 2. cũ pater. §. rogo. l. cum quidam, & cap. vnico de ſeruis. Huiuſmo-

13 di quoque † infamia facti nedum crimina propter incurritur, quemadmodum dictum eſt; verum etiam quandoque propterea quod iuſtè quis ad pœnam carceratus eſt, vel a teſtimonio ferendo repulſus. cap. teſtimonium. de teſt. alijſq; modis, & caſibus, de quibus vide apud ſummiſtas verbo Infamia.

14 † Infamia iſta facti a dignitatib. quem-

quemcunq. illa notatum repellit.cap.inter dilectos. de exceſſ. prælato. & cap. infamibus. de
15 reg.iu.in 6.† a teſtimonio quoque ferendo cap.nulli.3. q.4.ca. conſtituimus.3.q.5.cap. qui crimen.6.q.1.& cap.teſtimonium. cit.de teſt.& ibi.Io. Andr. & Panor.& in cap.inquiſitionis.§.pe-
16 nul. de accuſa. † & ab accuſando.l.qui accuſare ff. eod. & a po-
17 ſtulando.l.1.ff. eod. † a promotione quoque ad ordines. cap. tantis Daniel.81.diſt.& cap.omnipotens. de accuſa. Vide Sil. ver. Infamia.num.6. Tabie. eo. num.4.& Angel. eod. num.3.
18 † Tollitur hæc infamia facti per contrarium factum. Panor. in cap. diligenti. de ſimo. Ioan. Andr.6.q.1.Sil.loc.cit.nume. 7. vel per emendationem vitæ.Armil.nume.10.Nauar.conſil. 3.de rapto.num.2.to.2.vel per ipſiuſmet principis, alteriuſue ſuperioris ad illud iuriſdictionem habentis diſpenſationem. Panor. in cap.cum te. de ſent.& re iud.
19 † Infamia verò iuris ea vocatur, quæ a iure introducta eſt. cum autem duplex reperiatur ius,ciuile nempe,atque canonicum; duplex quoque Infamia iuris eſt, ciuilis videlicet, atq;
20 canonici. † Infamia iuris ciuilis, ſiue a iure introducta ciuili incurritur primo per ſententiã definitiuam (non attamen per interlocutoriam, vel arbitri) iudicis propter crimen publicum vel priuatum, vt furti, homicidij, ſtupri,falſi, & aliorum quorumcumque criminum,ſiue delictorum. cap.infames. 3.q. 7.§. porro. cap. cum te. de re iud. l. quid ergo.§.ex compromiſſo.& ſeq.ff.de ijs,qui not. infa. Innoc. in cap.qualiter el ſecondo de accuſat.Sil.vbi ſupra.num. 8.Tab.
21 & Arm.num.j.Secundo † incurritur ipſo facto in caſibus,in quibus iure tale quid operanti irro-
22 gatur infamia.† Quare infamis iure ipſo erit, qui pugnat in arena.tex.& glo.cap. infames. 3.q. 7.§.porro.cit.miles, cui Imperator aufert inſignia, vel in exiliũ mittit.l.quod ait.§. ignominioſa.ff.de his,qui not.infam. vſurarius improbũ fœnus exercẽs c. vſurarũ.3. q.7.in adulterio deprehenſus.l.palam.§.quæ in adulterio.ff. de rit. nup. qui cum duabus viuentibus nupſit.l.quid igitur.ff.de his,qui not.infa.cap.nuper a nobis.de bigamis.qui lenocinium exercet.l.athletas. §. ait prætor.ff.eo.ahj quoque,de quibus in d.l.athletas.& in d.§. porro.3.q.7.ca.infames. Conuictus etiam de furto.glo.in d.cap.& §. porro. Tab.& Armil.num. j.ver. infamia.
23 † Regulares inter incurritur infamia in omnibus caſibus ſupradictis,ex ſententia videlicet, aut facto ipſo iure infamia notato.& quoque ex publica pœnitentia, ex deiectione a gradu profeſſionis,ex priuatione actiuæ,ac paſſiuæ uocis,ex priuatione officij,& dignitatis, ex mancipatione alicuius carceribus.atque etiam illam incurrunt, qui ut maledici, & detractores condemnati ſunt. Victorinus Auerſa.

ſa.in modo proced. in cauſis regular. cap.23.nume. 13. ex Hoſtien.in ſumma ti.de maledicis.

24 † Hæc iuris infamia ordinum executionem tollit,& cuiuſque dignitatis exercitium; honorem quoque vel quæſitum, vel quærendum.tex. in l.infamia. C.de decur.Panor.in cap.quære

25 lam.de iureiur.† Et collatio infami facta eſt ipſo iure nulla.c. quæ contra.de reg.iu. in 6.iuncto cap.infamibus.eod.ti.l.2. C. de dignit.facit quoque ca.inter dilectos. de exceſ. prælato. Tabie.ver.infamia.n.4.in fin.Sil.n. 15.quæſt.10.

26 † Iuris infamiam tollit ſolus princeps cum ſibi ſubiectis. Papa cum omnibus clericis,ac religioſis.cap.cum te. de ſent. & re iud.l.j.ff.de poſtul.glo.& Panor.in d.cap.cum te.Sil. loc.cit. num.16.quæſt.11.Tabie.nume. 6.Armil.eod.Nauar.conſil.3.de rapto.num.2.to.2.Sfor. Oddus. par.2.ar.4.& ſeq.in tr. de reſt. in integ. Farin. quæſt. 6. nume.45. imo eam tollere nequit Rex, aut Princeps ſuperiorem recognóſcens.iuxta Innoc.cit.& Sil. vbi ſupra.nume.18. quæſt. 13.ac Tabie.num.7.

27 † At vero infamiã,quam Regulares incurrunt propter ſuperius dicta in §. Regulares inter. num.23.quæ iure communi nequaquam incurritur,tollere, ac diſpenſare valet Capitulum generale,ſiue etiam Generalis cũ definitoribus capituli generalis.ex Vitori.loc.cit.nume. 4. & Panor.in cap.cum te.cit.

28 Verum enimuero † Infamis abſq; præuia diſpenſatione; aut ſine verbis diſpenſatorijs ad aliquam dignitatem electus, non propterea intelligitur ab ea diſpenſatus.Inno. in c.veniens.de fil.præsbit.& c.diuerſis fallacijs. de cler.coniuga. Nauar. conſil. 1.qui filij ſint legit. num. 4. to. 2.in man.cap.25.nume.74.& in ca.ſi quando. de reſcrip. excep.

29 10.num.3.to.3. † quod attamẽ de electionibus ab inferioribus factis intelligendum eſt,hi nanque ſine cauſſa diſpenſare mini-

30 me queũt. At vero † ſi Pontifex maximus eligat eum, quem infamem,aut alias inhabilem nouit;cum eo intelligitur diſpenſare,licet huiuſmodi non exprimat diſpenſationem.ſine cauſſa nanq; Papa quemlibet diſpenſare vtique poteſt.Nauar.loc.ci.

31 † Quod ſi talem infamiam, aut inhabilitatem ignoret; eum, qui vel infamis,vel alias inhabilis eſt eligendo;illa minime tollit, neq; ſuper illis intelligitur diſpenſare.Innoc.in cap.ſciſcitatus. de reſcrip. quem ſequitur Feli.ibid.num.4.ac Hoſtien. ca. 1.de tranſact.& in ca. Cœnomanenſem.56.diſt.&ita electus nõ eſt verus, nec legitimus Prælatus per ſupradicta eo.cap.§.Hęc iuris infamia. nume.24. etenim, huiuſmodi electio fuit ipſo iure nulla.confirmatur per ea,quę habet Couar.lib.pract. quæſt.c.

32 19.ſub num.4. quo loci † Infamem a rege Tabellionem creatum non eſſe verum, ac legitimum tabellionem docet, neq; illius

illius inſtrumentis ullam fidem adhibendam fore, niſi Rex prin cipis poteſtate huiuſmodi tollat infamiam. & quoque per ea, quæ docet Abb in cap. ad noſtram audientiam.de confir.vti.

33 vel inuti. nẽpe † Religioſo, qui a Papa confirmationem impetrauit ſuper temporali adminiſtratione, vel primatu ſi tacuit ſe eſſe regularem, confirmationem huiuſmodi nequaquam valere.

34 † Infamia autem Canonica, ſiue canonico introducta iure incurritur primò ꝓpter quodcumque lęthale crimen. cap. infames. 6. q. 1 iuncta glo. duratq; donec ſublatum fuerit ipſum crimen. Tabie. ver. infamia. nu. 9. Sil. eod. num. 11. Armilla eo. num. 8. quare peracta huiuſmodi ſcelerum pœnitentia, ceſſat. Quod ſi detur in peccato perſeuerantia; & ab accuſando, & a teſtificando repellit. cap. teſtimonium. cit. de teſtibus ijdem locis citatis.

35 † Incurritur ſecundo in omnibus caſibus, quibus incurritur de iure ciuili. adeo quod

36 † qui eſt ſecundum leges ciuiles infamis, & quoquè ſecundũ canones infamis eſt. cap omnes vero. 6. q. 1. Innoc. in cap qualiter & quando. el ſecondo. de accuſa. Sil. loc cit. num. 11. Armil. & Tabie. eod. num. 1. & hæc eadem, quę ciuilis iuris infamia facit, & irrogat, operatur & ipſa.

37 † eodemque pacto & tollitur, & diſpenſatur; etenim ipſa quoque iuris infamia eſt. Plura de infamia, qui volet, apud ſummiſtas quærat.

38 † Qui autem dicantur, & ſint infames, uidere eſt 6. q. 1. cap. infames. uidelicet. Apoſtatæ. Heretici. Schiſmatici. Fures. Sacrilegi. Capitalib. criminibus irretiti. Sępulcrorum uiolatores. Lęſæ maieſtatis rei. Conſpiratores in proprios ſuperiores. Inceſtuoſi. Homicidæ. Periuri. Raptores. Malefici. Venefici. Adulteri. De bellis fugiẽtes. Indigna officia petentes. Dilapidatores bonorum eccleſiaſticorum. Calumniatores. Excommunicati. Delatores. Ab eccleſia pro ſuis pulſi ſceleribus. & Omnes, quos iura tum ciuilia, tum canonica infames uocant. Alchimiſtæ. ex trau. ſpondent. de crimine falſi. Dilapidatores honorum Eccleſię. Archid. in cap. nobis. & in c. Vulteranæ. 12. q 2. Abb. in cap. uenerabili. de offi. deleg. Detenti in carceribus Sanctiſſimæ Inquiſitionis ex cauſſis concernẽtibus ipſum tribunal. Cęſar de Graſſis auunculus meus in deciſ. Rotæ. titu. de accuſat. deciſ. 2. numero 4. Crimen quoque notoriùm reddit infamem. Tabie. uer. infamia. numero 11. Armilla eod. nume. 9. Spurij etiam ſunt infames Gab. Paleot. li. de Nothis, et ſpur. cap. 55 nume. 4. Farinac quæſt 56. numero 399.

Quis Iudex Regularium ſit: Caput Nonum.

SVMMARIVM.

1 *Regulares quare Iudices, ac Rei ſint; iudicijſq; indigeant.*
2 *Supremus Regularium iudex Summus Pontifex eſt.*
3 *Papa totius mundi caput eſt.*
4 *Papa modo peculiari eccleſiaſticorum eſt Iudex.*
5 *Modo magis peculiari ipſorum eſt Regularium iudex.*
6 *Regulares Papæ ſunt immediate ſubiecti.*
7 *Generales, Prouinciales, & Monaſteriorum Prælati ordinarij Regularium iudices exiſtunt.*
8 *Iudices appellationis Regularium qui ſint.*
9 *Legati, Vicelegati, Nuntij, Locorum ordinarij, alijque iudices, an Regulares iudicare queant.*
10 *Iudices omnium Regularium, violatæ religionis reſpectu, ſoli ſunt Inquiſitores.*
11 *Epiſcopi quibus in caſibus Regulares iudicare poſſint.*

QVid ſit Iudex, quod illius officium, q̃ vè requiſitæ tū affirmatiuæ, tum negatiuæ conditiones, vt rectus, legitimuſq. iudex conſtituatur, ſint; ſuperiorib. explicatum capitib. eſt. Ad Regularium iudices, in quorum gratiam hunc laborem ſuſcepi, modo ſermonem conuerto, inde ſumens exordium.

1 † Si Regularium prælati veri paſtoris ſuper a Deo ſibi commiſſas oues, in ſortemq; ipſius electas munere fungerētur; illaſq; *a* vt in Dei diuitijs ipſi paſceren- tur, *b* in proprij cordis innocētia ſcientia, doctrinaq; paſcerēt, *c* iuxta tabernacula paſtorum, ſecūdum videlicet patrum ſuorum, qui veri, boniq. fuere paſtores, documenta; *d* non vt dominantes in cleris; ſed velut forma facti gregis ex animo. equidē ſolo paſtoris amabili nomine cohoneſtarentur, nequaquam iudicis appellatione timorē iudicandis incutiente, nuncuparētur. Et quoq; Si regulares ipſi ſubiecti electæ oues paſcuę Dei, ouium manſuetudinem imitarentur, ac *e* deponentes omnē malitiam, dolum, ſimulationes, inuidias, detractiones; *f* induerent ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem, *g* & donantes ſibimetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet quærelam: *h* eſſentque vnanimes, idipſum ſentientes, vinculum perfectionis habentes ipſam charitatem, *i* quæ patiens eſt, benigna eſt, nō æmulatur, non agit perperam, non inflat, non eſt ambitioſa, nō quærit, q̃ ſua ſunt, non irritat, nō cogitat malum, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. ouis vtiq. placidiſſima nūcupatione gauderēt: accuſatoris aūt, vel rei, eorū indignis nominib. nequaquā appellarent. Verūenimuero qa Prelati *l* qnq; dormitant, & non eſt q cōgreget; *m* quādoq. pūaricanī;

a Pſa.36. b Pſa.77. Ier.3. c Cant.1. d 1.Pet.5. e 4.Pet. f Colo.3 g Phili.2 h Colo.3 i 1.Cor.13. l Nahū.3 m Ier.2.

n quandoq. ſtulte aguntꝰ o quandoq. diſperdũt gregem paſcuæ Dei; p quandoq. non oues, at ſemetipſos paſcunt, & cum auſteritate imperant, potentiaq;. Subditi vero q errantes aliquãdo velut ouis, q̃ perijt, r a Deo ipſo elõgantur, ambulantq; poſt vanitates; ſ aliquando ſeipſos amantes ſunt, ideoq; cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, inobedientes, ingrati, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, tumidi, & voluptatum, plus quã Dei amatores exiſtunt; aliquando t vaniloqui, ſeductores, & qui domos ſubuertunt; aliquando u inſipiẽtes, deſiderijs, ac voluptatib. varijs ſeruientes, in malitia, & inuidia agentes, odibiles, odiẽtes inuicem, multaq; mala pꝑetrãtes. Idcirco x eos redarguere neceſſe eſt; y ꝙ faciẽ illorum ſtatuere; z eoſq. uexare, vt illis dẽt intellectus; a redeãtq. ad cor; b ipſoſq; in corpore punire, vt ſpiritus eorum ſaluus fiat. Quare iudice quoque ad eiuſmodi circa dictas regulares perſonas exercenda opus eſſe, nemo non videt.

n Ier. 10.
o Ier. 23.
p Ezech. 34.
q Pſ. 118.
r Iere.
ſ 2. Ti. 3.
t Tit. 1.
u Tit. 3.
x Tit. 1.
y Pſ. 49.
z Iſa. 28.
a Iſa. 46.
b 1. Cor. 5.

2 † Eorum itaq; ſupremus iudex
3 ſũmus Põtifex eſt. † Qui licet orbis totius caput ſit. c. vnam ſanctam. de maiorit. & obed. omniũq. hominum: iudex ordinarius. c. cuncta 9. q. 3. quippe qui Ieſu Chriſti gerit vices in terris
4 Mat. 18. & Io. 21. † modo attamẽ peculiari eccleſiaſticarum ꝑſonarum quarumcumq. tam ſæcularium, quã regulariũ. q a Deo eſſe in ſortem ipſius electæ noſcũ-
5 tur, caput exiſtit, ac iudex. † imo magis peculiariter ipſorum regulariũ; iſti namq. ab ordinarijs, aliiſq. iudicib. exempti (qđ ſæcularib. clericis minime conceſſũ eſt) in ius, & ꝓprietatẽ Beati Petri, & apoſtolicæ ſedis, ſub illius ꝓtectione ſunt ſpeciali & imme-
6 diata recepti. Quare † immẽdiate ſedi apoſtolicæ, ac Romano Pontifici ſubiacere priuilegio gaudẽt ſpeciali. c. auctoritate. de. priuil. §. 1. li. 6. glo. c. 1. de reb. eccle. non alien. eõ. li. 6. verbo proprij. Cõpend. priuil. verbo exem-
7 ptio. n. 10. 11. & 15. † Alij aũt regularium iudices ordinarij sũt Generales in ſua quiſq; cõgregatione. Prouinciales in ſua quiſq; ꝓuincia. Prælati Monaſteriorum quocumq. vocabulo nũcupentur in ſuo quiſq. cõuentu. c. ea q̃. de ſta. monacho. Panor. ibid. Naua. com. 2. de regular. nu. 63. to. j. & conſil. 6. de foro cõpet. n. 1. & 2. to. ſimiliter. j. ẽt nouitiorũ. Nau. ci. d. conſi. 6. & conſi. 5. eo. ti. tex. & Abb. c. ne religioſi. de regula. Specu. ti. de off. ordi. §. j. ꝓ qua re videndus eſt Emanuel Roderic. to. 1. q̃ſt. regular. q. 21. ar. 1. ac to.
8 2. q. 2. ar. 10. † Eorum aũt iudices appellationis extra Cõgregationes Illuſtriſs. Cardinales Protectores, ac Illuſtriſs. itẽ Cardi. ſacræ Cõgregationis ſup negotijs Epiſcoporũ, ac regulariũ ex apoſtolica cõceſſione ſunt; p decretũ ſacræ congregationis ꝑdictæ anno 1587. publicatũ. de quo videndum eſt Compend. priuil. Cordubæ verbo appellatio. in annotationibus Capucini.

Le-

9 †Legati vero, Vicelegati, Nuntij apoſtolici, Locorũ ordinarij quocumq. vocabulo nũcupent, cæteriq. iudices, ac pfecti, tam ſeculares, quã eccleſiaſtici, regulares ipſos minime iudicare qũnt. Cõpen. priuil. ci. verbo exceptioni ſi ex apoſtolicæ ſedis cõmiſſione ſpeciali ad eorum cauſſas cognoſcendas fuerint deputati.

10 † At vero de qbuſcumq. cauſſis ad ſanctę Inquiſitionis officium ptinentib. licet olim aliquorum regularium ſuperiores cognoſcere, quò ad ſibi ſubiectos, poſſent: nequeunt amplius tñ de illis cognoſcere; verũ (quò ad eiuſmodi violatę religionis cauſas) omnium, & quorumcumq. regulariũ iudices ipſimet Inqſitores, ſiue locorũ ordinarij, quibus Inquiſitionis eſt cõmiſſum officium, ſunt; ex conſtitutione Santiſſimi D. N. Pauli Papæ V. quæ incipit Romanus Pontifex anno 1606. emanata.

11 † Illud añt eſt animaduerſione dignum, q̃ Epiſcopi poterũt illos regulares punire, qui intra clauſtra degentes, extra illa ita notoriè deliquerint, vt populo ſcandalo ſint, ſi facta p eos inſtãtia, vt a ſuo ſuperiore puniant, intra tempus ab epiſcopis pfigendum puniti minime fuerint. ex concil. Trid. ſeſſ. 25. ti. de regularib. c. 14. & conſti. Clemẽtis octaui, q̃ incipit Suſcepti muneris. Eos quoq. regulares punire valebunt epiſcopi, q abſq. ſuperioris mandato in ſcriptis obtento a conuentibus recedẽtes reperti fuerint. ex eo. concil. loc. ci. cã. 4. Io. Baptiſta Confectius in ſummario priuil. ti. de foro comp. regular. c. 2. Emanuel Roder. to. 2 quæſ. regular. q. 63. art. 11. apud quẽ videre eſt, in quib. caſib. regulares ipſi ſubdant̃ epiſcopis.

Regularium Iudex quomodo in eorum cauſſis procedere poſſit, ac debeat.

Caput Decimum.

SVMMARIVM.

1 *Delicta aut leuia, aut grauia ſunt.*
2 *Et hæc aut Manifeſta, ſiue notoria, aut occulta.*
3 *Leuia delicta quæ ſint.*
4 *Grauia delicta quæ ſint.*
5 *Manifeſta delicta quę ſint.*
6 *Occulta delicta quæ ſint.*
7 *Delictorum diuiſio in leuia, grauia, & grauiſſima.*
8 *Delictorum diuiſio in publica, & priuata.*
9 *Regularium delicta leuia quomodo puniantur.*
10 *Si modus excedatur in punitione, quid ſubditus facere queat.*
11 *Laicorum leuia delicta ſine iudicij ſtrepitu puniuntur.*
12 *Regularium delicta manifeſta quo modo puniantur.*
13 *In illis non admittitur appellatio.*
14 *Neq; iudicis recuſatio.*
15 *Citari attamẽ, audiriq. debẽt iſi Rei.*
16 *Defenſiones, tum ſint de iure natura li, negari poſſunt nemini.*
17 *Si delictum iudici ſoli manifeſtum ſit, quid agendum.*
18 *Regulariũ ſuperiorum delicta grauia, & occulta quõ punienda ſint.*

19 *Regularibus iura ignorare facilius, quam alijs permittitur.*
20 *Regulares parum curare debent prælaturas.*
21 *Iudiciarius ordo in regularium cauſſis obſeruandus eſt.*
22 *Regularium ſubditorum delicta grauia occulta quomodo punienda ſint.*
23 *In cauſſis regularium dupliciter procedi poteſt.*
24 *In cauſſis regularium ſummarie procedendum eſt.*
25 *Quod approbatum, & conceſſum a ſummis Pontificibus eſt.*

VT modus in regularium
perſonarum cauſſis co-
gnoſcendis ab illorum iudice
obſeruandus tradatur a nobis.
principio delictorum, de qb. iu-
dicandi ſunt, adducẽda partitio
eſt. Igitũ (quod ad inſtituti noſtri
propoſitum pro nunc attinet)
1 † Delicta aut leuia ſunt, aut gra-
2 uia. & † hæc vtraq. aut manifeſta,
ſiue notoria, aut occulta eſſe no
3 ſcuntur. † Leuia delicta dicunẽ
illa, q̃ culpam mortalem anne-
xã, ſaltem euidentẽ non habẽt,
eiuſmodi ſunt in choro ridere,
ſine venia ſilẽtiũ violare, verbis
cũ fratre cõtendere, murmura-
re, in aliquem minas, vel maledi
cta ex impetu iræ pferre, & ſimi
lia, q̃ in religioſorum cõſtitutio
nib in ca. de leui, aut ẽt de graui
4 culpa cõtinenẽ. † Grauia delicta
nuncupanẽ, q̃ culpam mortalẽ
euidentem in ſe continent, vel
pſeferunt, vt uotorum violatio;
in prælatum conſpiratio, furtũ,
grauis percuſſio, litterarum, & ſi
gilli Generalis falſificatio, & hu
iuſmodi, q̃ in regularũ conſtitu
tionib. in cap. de grauiori, & gra
uiſſima culpa contenta eſſe nq.
ſcunt. ex Io. a Turrecremata in
expoſitione regulæ S. Benedi-
5 cti † Manifeſta, ſiue notoria de-
licta vocanẽ, q̃ nulla poſſunt ter-
giuerſatione celari. Abb. c ex lit
teris. de iureiur. Iul. Clar. li. 5. §.
fi. q. 9. in principio. eiuſmodi ve-
ro ſunt, q aut publice corã om-
nib. vel maiori parte, aut coram
ſuperiore, ſiue iudice multis vi-
dentib perpetranẽ. Dom. Sot. li.
5. de iuſt. & iu. q. 4. ar. 1. ad tertiũ.
6 † Occulta vero delicta nominã
tur, q̃ vel occulte coram paucis
fiunt; vel ita perpetranẽ, vt vix,
aut non ita facile probari queãt;
vel indigent probatione, glo. in
c. manifeſta. 2. q. 1. Non me latet
7 aliorũ † diuiſio in delicta leuia,
grauia, & grauiſſima ſiue atro-
ciſſima. de qua diuiſione Bar. in
l. ſi non ſolũ. §. ſi mandato meo.
num. 7. ff. de iniur. & in l. leuia. ff.
de accuſa. glo. in l. auxilium. ff.
de minor. Sali. in l. j. C. de requi.
reis. Feli. in c. cum illorũ. de ſen.
excõ. Abb. in c tuæ. de pœn. Cla.
ci. lib. 5. § primo ver. ſunt ẽt. Io.
Ber. Diaz in pr. crim. can. ca. 11.
ver. grauia, & plura ppetrarunt
8 facinora † Illorũ quoq. q delicta
in publica, & priuata diſtinguũt.
de qua diſt. Specul. 3. par. tit. de
accuſa. § 2. & Clar. d. §. 1. in prin
cipio. & nos infra c. 16. n. 43. quo
eodem c. n. 1. & 2 aliæ delictorũ
diuiſiones adducunẽ. Verũ inſti
tuto noſtro p nũc allata diuiſio
admodũ ſufficiens eſſe videtur.
Qua poſita, declarataq; ſit.

Prima

9 Prima propoſitio † Regulariũ
iudex, ſiue p̄latus qñ leuia ſubdi
torum, delicta iuxta regularia in
ſtituta punit, proceſsũ formare,
aut ſententiam in ſcriptis ferre
nequaquã tenet. Lapus allega.
74. nu. 5. Feder. de Senis. conſil.
105. Io. Monachus. ca. 1. de reli-
gio. domi. li. 6. neq. appellationẽ
admittere. c. ad noſtram. & c. re-
prehẽſibilis. de appell. c. cum ſpe
ciali. §. porro. eod. ti. neq; iudicis
recuſationem. c. cum ſpeciali ci.
10 † Niſi correctionis modus exce
dat. c. de priore. de appell. Abb.
c. ad noſtram cit. & ca. cum ſpe-
ciali ſimiliter ci. Federi. de Senis
cit. conſil. 55. circa finẽ. Alphon
ſus Villag. in pr. crim. can. lib. 6.
concl. 3. Victori. Auerſa. in mo-
do, pced. in cau. reg. c. 5. n. 4. & c.
11 6. n. eo. † Id quoq. in laicis iudi
candis obſeruat. l. leuia. ff. de ac-
cuſat. De his namq. pceſsum for
mare, ac ſtrepitum iudicij face-
re, p̄terquamquod ridiculum eſ
ſet, in maximum quoq. ipſius o-
bediẽtiæ uergeret detrimẽtum.
Sot. li. 5. de iuſt. & iu. q. 4. ar. j. cit.
Roderi. to. 2. q̄ſ. regular. q. 3. ar. j.
12 Secunda Propoſitio. † Regu-
larium Iudex, ſiue p̄latus qñ gra
uia ſubditorum delicta manife-
ſta, ſiue notoria iuxta regularia
inſtituta punit, & corrigit, mo-
dũ ĩ huiuſcemodi punitione ne
quaquã excedẽs, & qñ repertũ
in fragrãti crimine ſimiliter pu-
nit, iudiciarium ordinẽ ſeruare
minime tenet. arg. 1. Cor. 5. quo
loco habet D. Pa. ordine iudicia
rio nullo ſeruato, notoriũ illum
inceſtuoſum ſathanę p excõmu
nicationis ſentẽtiam tradidiſse.
c. de manifeſta. iuncta gl. 2. q. 1.
c. ad noſtrã. el 2. de iureiur. Spe-
cula. cit. 3. par. ti. de accuſa. §. 1. n.
17. D. Anto. 3. par. ti. 9. cap. 8. §. 3.
Clar. li. 5. §. fin. q. 8. in principio.
13 Farina. q. 21. n. 133. & ſeq. † neq;
appellationẽ admittere. c. ad no
ſtram ci. c. cũ ſit Romana. §. p̄te-
rea. c. puenit. c. conſuluit el 1. &
c. cũ ſpeciali. §. porro. in fine. de
appell. Farina. lo. ci. n. 117. Victo-
14 ri. loc. ci. in fine. † Neq. iudicis re
cuſationẽ. d. c. puenit. iũcta glo.
uer. manifeſta. ĩ notorijs. n. locus
recuſationi nõ eſt. ca. cũ ſpeciali
cit. Niſi iudex inimic⁹ eſſet, uel
ſuſpectus vt infra c. 14. n. 16. di-
15 cet. † Vocari attamẽ Reus ipſe
debet. arg. Gen. 3. & 4. Card. Za-
barel. in clem. ſæpe. de uer. ſign.
§. nõ ſic tñ. uer. quarto nota. At-
que audiri, ſi quã forte p ſe uel-
let excuſationẽ, aut defenſionẽ
afferre. Clar. li. 5. §. fi. q. 8. uer. ſed
nũquid capto reo. Farinac. q. 39.
16 nu. 32. † Neq; n. defenſio, cũ ſit
de iure naturali. ca. paſtoralis. §.
cęterũ. in clem. Farina. loc. cit. n.
18. cuiq; uel excõmunicato ne-
gari poteſt. c. cũ inter. de excep.
imo nec Diabolo ipſi, ſi adeſset
in iudicio. Specul. 3. par. ti. de in-
quiſit. §. fi. uer. ego diſtinguo. Vi
17 ctori. loc. ci. c. 7. n. 5. † Quod ſi p̄-
lato ſoli delictum huiuſmodi
manifeſtum ſit; utiq. ſine ordi-
ne iudiciario nequaquã proce-
derę ualet; cum idẽ nequeat eſ-
ſe accuſator, & iudex. deducit
Grat. c. de manifeſta. 2. q. 1. cit. §.
ſed ſciendum eſt, probat Iul.
Clar. loc. cit. d. quæſ. 8. uer. finali.

iridiæ; ſi cupiditate, auaritiæ delictum perpetrabit; & ita de reliquis. veruntamen quia minime contra iuſtitiam; ſed alias contra virtutes fuit operatus, ab eo prolata ſententia valida erit. arg. Matt. 23. Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſei: omnia ergo quæcunque dixerint vobis ſeruate,
14 & facite. † Sententia nanque ex alio inualida reddi minime poteſt, quam ex defectu iuſtitiæ.
15 † At vero ſi alicuius dictarum paſſionum impulſu; vel iniuſte iuſtum, vel iniuſtum iniuſte iudicarit, a mortali reatu nequaquam poterit excuſari; & quoque nulla iudicanda erit ipſa ſententia. his nanq; caſibus nedum alias contra virtutes: verum & contra ipſammet iuſtitiam fuit operatus. ex D. Tho. & alijs ſupracitatis auctoribus.
16 † Exterior autem Vitæ puritas in iudice requiſita in duobus potiſſimum videtur conſiſtere; nempe in Manſuetudine, & a muneribus abſtinentia.
17 † Manſuetudo iudici neceſſaria eſt; neq; .n. aut verbis cõtumelioſis, aut verberib. per ſe vti debet; neq; vltra terminos a iure, conſuetudine ve ſtatutos, ac debitos, & cuiuſque uires quenquam torquere; neque ullis accerbitatibus aliquem contra claritatis uirtutem, ac iuris diſpoſitionem, perſonarum, & delictorum habita ratione, afficere. Sed cum manſuetudine audiat opus eſt, maxime ipſum Reum, illiuſq; aduocatos, & procuratores. eorum memor, quod *a* Deus ipſe fortis, & patiens, *b* qui ſuſcipit manſuetos, *c* illiſq; dat gratiam; *d* Iudices quoq. manſuetos in iudicio dirigit, uiaſq; ſuas docet, ac *e* illis præcipit ut ad uerbum audiendum ſint mãſueti: *f* ipſum imitantes qui mitis, & corde humilis eſt, ac tandem *g* in ſalutem manſuetos
18 exaltat. † Abſtinentia quoq. a muneribus iudici neceſſaria eſt. neq; enim abſq; peccato iudex aut pro iudicio faciendo, aut pro ferenda ſententia munus aliquod accipere debet. arg. Exo. 23. Nec accipies mune-
19 ra, † quæ etiam excecant prudentes, & ſubuertunt uerba iuſtorum. idem Deut. 16. & Eccli. 20. Pſal. quoq; 14. illum in Dei ipſius tabernaculo habitaturum, firmumq; tempore manſurum æterno docemur, qui munera ſuper innocentem nequaquam accepit. quod idem Iſa. 33. confirmatur. & Prouer. 15. habetur. Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam. qui autem odit munera, uiuet. Idem cap. non licet. 11. q. 3. cap. non ſane. 14. q. 5. cap. cum ab omni. de uit., & hone. cler. & cap. ſtatutum. de reſcrip. in 6. Plura uidere qui vult, poteſt apud ſummitas uerbo Iudex. & Iudicis peccata.

a Pſal. 7.
b Pſa. 142.
c Pro. 3.
d Pſa. 24.
e Eccl. 5. 2. Tim. 2.
f Mat. 11
g Pſ. 149.

Quis Iudex eſſe, vel non eſſe poſſit. Caput Septimum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis conditiones quædam affirmatiuæ, quædam negatiuæ.*
2 *Homines quique ſubijci, & iudicari ſunt apti; non omnes præeſſe, & iudicare.*
3 *Index quilibet eſſe poteſt, qui legibus minime prohibetur.*
4 *Infamis nequit eſſe iudex.*
5 *Si toleratus ſit, poteſt, ac illius tenet ſententia.*
6 *Si electo iudici obijciatur infamia, remouetur.*
7 *Si pendente iudicio iudex efficiatur infamis, recuſari poteſt.*
8 *Criminoſus qui eſſe, uel non eſſe iudex poſſit.*
9 *Surdus, & mutus nequit eſſe iudex.*
10 *Perpetuo furioſus.*
11 *Impubes.*
12 *Ammotus ab officio.*
13 *Fœmina.*
14 *Si a principe ſcienter mulieri committatur iudicium, poteſt illa iudicare.*
15 *Vbi conſuetudo viget, & vbi iuriſdictionem babent mulieres iudicare queunt.*
16 *Seruus nequit eſſe iudex.*
17 *Seruo tali ignorato ſi cauſſa committatur, ipſe iudicare poteſt.*
18 *Excõmunicatus nequit eſſe iudex.*
19 *Quod intelligitur ſi denunciatus ſit.*
20 *Toleratus excommunicatus qui dicatur.*
21 *Dominus aduerſarij nequit eſſe iudex.*
22 *Conſanguineus, & affinis aduerſarij non poteſt eſſe iudex.*
23 *Suſpectus nequit eſſe iudex.*
24 *Illiteratus iudex eſſe non poteſt.*
25 *Inimicus nequit eſſe iudex.*
26 *Siue ſit capitalis, ſiue non.*
27 *Etiam in criminibus exceptis.*
28 *Quæ intelligi debent tam de iudicibus ordinarijs, quam de alijs.*

DE Conditionibus, quas habere quiſq; debet; vt recte, ac ſine peccato iudiciariam poteſtatem exercere queat, hactenus verba fecimus. Nunc de illis, quibus carere quamuis perſonam, vt iudicandi munus aſſequi poſſit, neceſſe eſt, habendus
1 eſt ſermo.† Illæ affirmatiuæ conditiones, iſtæ negatiuæ iudicis reſpectu nuncupari queunt. illę nanq; iudici ineſſe; hęc nõ ineſſe debent. illæ iudicem bonum, legitimumq; conſtituunt; eundem iſtæ a iudicandi poteſtate repellunt. quiſq; iudex illas omnes poſſidere debet; iſtarũ nullam iudicem habere fas eſt.

2 Principio itaq; illud eſt animaduerſione dignũ, † vniuerſos quidẽ homines aptos fore, vt ſubijciantur, & iudicentur: at verò non oẽs aptos eſſe, vt pſint, ac iudicent. argu. Deut. 16. Iudices, & magiſtros conſtitues in omnib. portis tuis; vt iudicẽt populum iuſto iudicio. Ecce ꝙ meliores, & aptiores eligi ad alios iudicandũ pręcipit Moyſi, reliqs vt iudicent dimiſſis.† Igit iudex eſſe q-
3 cunq; poteſt, qui legib. minime pro-

prohibetur.arg.cap.conſuluiſti.
2.q.5.cap. apud. de ſponſal. cap.
nuper.de ſent.excom. ff. ex qui.
ca.ma.l.nec non. & l. mutus. ff.
de procurat.glo. cap. inter cor-
poralia. de tranſl. epiſcopi.
4 † Prohibentur verò legibus
5 ipſis,qui ſequuntur.Primo † In-
famis,& Criminoſus,3.q.7. cap.
primo. & cap. ſciſcitatus. de re-
6 ſcriptis. † attamen ſi infamia la-
borans toleratur,eſſe iudex vti-
que poteſt, illiuſq; ſententia
tenet.arg.cap.nonne. 8.q.4. glo.
7 cap.1.3.q.7.cit. † Quod ſi alicui
in iudicem electo obijciatur in-
famia,huiuſmodi tunc a iudicio
remouetur,licet fuerit illucuſq.
toleratus.cap. ſciſcitatus cit. ca.
inter dilectos. de exceſſ. prælato.ff.ad legem Iuliam. de vi priuata.l.1.glo.3.q.7.loc.cit.ſi verò
7 †pendente iudicio efficiatur in-
famis,repelli vtiq.poteſt.cap.in-
ſinuante. de off.de leg. glo. cap.
ſciſcitatus cit. verſi. infamem,
8 † Criminoſus aūt ex officio iudi
care poteſt,licet non ex merito
vitæ.arg.15.q.vl.cap.fin.attamen
iudicando peccat; vt in præce-
denti capite probatum eſt, Se-
9 cundo † Surdus, & Mutus. Gra
tia.3.quæſ.7.§.tria ſunt,Tabie.&
Arm.verſic.iudex. in principio.
Sil.ver.iudex primo.quæſt. 2.n.
10 2.† Tertio Perpetuò furioſus.
iidem locis cit.ſecus ſi ad tem-
pus tantummodo furioſus eſ-
ſet.glo.3.q.7.c.cap.1.ver.& qui
11 perpetuo. Quarto † Impubes.
ex defectu iudicij.iidem locis ci
12 tatis. Quinto † Ammotus ab
officio.Gratia.loc.cit.Vel cuius
electio, propter aliquod vitium
caſſata fuit.glo.ibid.ver.ammo-
13 tus.Sexto † fœmina.tum quia
contra conſuetudinem eſt;tum
quia contra iura.33.q.5.cap.mu
lierem. ff. de regu.iu. fœminę.
14 Tabie.Sil.& Armil.loc.cit.† Ni
ſi forte princeps alicui mulieri
cauſſam ſcienter delegaret; eo
nanq; caſu illa iudicare vtiq.poſſet.arg.Iud.c.4. de prophetiſſa Delbora, quæ populum Iſraeliticum iudicauit.2.q.5.cap. Menam.12.q.2. cap.cum deuotiſſi-
15 mam.& 23.q.4.ca.ſi quos.† atq;
etiam ſi in aliquibus locis eiuſmodi conſuetudo vigeret, qđ fœminæ in ſibi ſubiectos iuriſdictionem exercerent. ibi nanq; ipſæ mulieres iudicandi poteſtate vti profecto valerent.cap.di-
16 lecti de arbitris. Septimo † Ser
uus.cap.ſciſcitatus,ci.de reſcrip.
Grat.loc.cit.3.q.7. Tab. Sil. &
Arm.loc.cit. quod & conſuetu-
dine fuit vbiq; receptum,ne ſer
17 uus poſſit eſſe iudex.† At vero
ſi alicui ſeruo,qui putatur eſſe li
ber,cauſſam aliquam committi
contigerit; illius vtiq; valida ſẽ
tentia erit.Gratia.loc.cit.§.veri-
tatem.glo.ibid. verbo tria ſunt.
18 in fine, Octauo † excommuni
catus.cap. decernimus. de ſent.
excom in 6.Sonci. in cap. ſacris
eod.titu.nume. 241.Tab. Sil.&
Armi. vbi ſupra.priuatur enim
quis iuriſdictione,quādiu in ex-
communicatione perſeuerat. c.
penul.& vlt.15.q.6.arg. cap. in-
telleximus de iudicijs. & cap.
1.de ſup.neg.prælat.li.6.Nauar.
in man.cap.27.num.21.ver.deci-
mo.

mo.D. Antoni.3.par.ti. 23. cap. 76.ver .decimo. Henriquez. de excomuni.13.cap.7.§.2.& alij cō-
19 muniter.† Illud verò intelligendum eſt, ſi denunciatus exiſtat. etenim ſi eſt occultus,ac toleratus; licet iudicando peccet;neq; iuriſdictionē exercere debeat;ſi tamen iudicat,actum ve iuriſdictionis exercet;geſta per ipſum valent. Extrau.ad euitanda. Richar.in 4.ſent.diſt. 18.ar.11. q. 2. ar.4. Aſten.2.par.lib.7.ti.4.q. 10. in ſumma.D.Antoni.loc.ci.Tabie. ver. excommunicatio primo.ver. vndecimo. Nauar. in man.cap.27.num.7.qui citat Panor.Innoc.& Feli.in cap. ſi vere.de ſent.excom.num.6.Coua. in cap.alma mater.prima par. §. 11 num.4.& alij ab eo cit. & eſt omnium communis.
20 † Toleratus verò ab eccleſia ille reputatur, qui non eſt clerici percuſſor nororius:aut nō eſt iuridice excōunicatus. extra.ci. ad euitanda.doctores in cap. ad probandum. de ſent. & re iudi. & in cap. ſciſcitatus. de reſcrip.
21 Nono † Dominus aduerſarij.c. cauſſam.de officio deleg. glo.c. accuſatores el.3.3.q.5. Decimo
22 † Conſanguineus, & affinis aduerſarij,cap.accedens el.2. vt lit. non conte.glo.ibi.& cap.cauſſā.
23 de offi.deleg.ci. Vndecimo† Suſpectus alias.cap.quod ſuſpecti. 3.q.5.ſpecul.receptus.ti.de recuſat.§.cauſſā.Nauar.in cap. ſi quādo.de reſcrip. cau. 10.nullit. nu.
24 2.Duodecimo† Illiteratus.cap. ex litteris.de conſangui.& affin. glo.cap.ſciſcitatus cit. De hoc vide ſuperius cap.5. De ſcientia iudici neceſſaria. Tertiodecim o
25 † Inimicus. cap. quod ſuſpecti cit.3.q. 5. cap. ſciſcitatus ſi militer cit. cap. ſuſpitionis. de offi. del.l. apertiſſimi. C. de iudicijs. Tab.& Armi.ver.iudex. in principio.Sil.ver. iudex primo quæſ. 2.num.2.Couar.lib.pract.quæſt. cap.26.in principio. Nauar. vbi
26 ſupra.† Siue capitalis inimicus ſit,ſiue non.glo.11.q.3.cap. qui-
27 cunque autem. † Etiam in criminibus exceptis, vel in crimine violatæ religionis.Direct.inquiſito.3.par.de recuſa. inquiſitoris.& ibi Franc. Pegna cō. 30.

Laicus etiam,clericos iudicare nequit.11.q.j.per totum cap. cum non ab homine.at ſi clerici.clerici.& qualiter.de iudic. c. ſignificaſti.de foro compe. Etiā pro quocunq; enormiſſimo delicto,& atrociſſimo.probat Farinac.quæſt.8.num.28.& ſeq. Vbi autem citatio non requiritur, nec tangitur perſona,aut modica cauſſæ cognitio eſt, vtiq; poteſt. Achil. de Graſ. deciſ. 338. num.7.& cum res non agitur in figura iudicij. idem loc. cit. nu. 10.vide Farina.ead.quæſt. 8. Alij quoque varijs de cauſſis a iudicando repelluntur,& a partibus recuſantur. de qua re vidēdum inferius eſt in cap. 14.quo loco de Iudicis recuſatione tractabitur. Quod vero de iudicibus dictum eſt,intelligi debet tam de ordinarijs,quam de delegatis. c. ad hęc.el primo de appel.& cap. ſi quis.el ſecōdo de for.compe. glo.in cap.quod ſuſpecti. 3. q. 5.

cit.ver.iudicabat.Fr.Pegna.loc. cit.ver.tametſi vero. Quis autē inimicus dicatur, inferius edocebo.cap.14.nu.22.

De Infamia, qua Iudex carere debet. Caput Octauum.

SVMMARIVM.

1 *Infamiæ nomen quid ſibi uelit.*
2 *Contrariorum vno cognito, cognoſcitur, & reliquum.*
3 *Fama duplex eſt bona, & mala.*
4 *Fama quid ſit.*
5 *Infamia quid ſit.*
6 *Infamis quis dicatur.*
7 *Infamia duplex eſt facti, & Iuris.*
8 *Infamia iuris duplex eſt, Iuris ciuilis, & Iuris canonici.*
9 *Infamia facti quæ ſit.*
10 *Infamis infamia facti qui dicatur.*
11 *Boni viri, & graues qui dicantur.*
12 *Benemeritus qui dicatur.*
13 *Infamia facti per quod incurratur.*
14 *Infamia facti repellit à dignitatibus.*
15 *A teſtimonio ferendo.*
16 *Ab accuſatione porrigenda.*
17 *A promotione ad ordines.*
18 *Infamia facti quomodo tollatur.*
19 *Infamia iuris quæ ſit.*
20 *Infamia iuris ciuilis per quod incurratur. & 21.*
22 *Infamis ipſo iure ciuili qui ſit.*
23 *Regulares in quibus caſibus incurrant infamiam.*
24 *Infamia iuris ordinum executionem tollit.*
25 *Collatio infami facta eſt ipſo iure nulla.*
26 *Infamiam iuris tollit ſolus princeps.*
27 *Regularium infamiam quis tollat.*
28 *Infamis abſq; diſpēſatione electus non intelligitur ab infamia diſpenſatus.*
29 *Quod intelligitur de electionibus ab inferioribus factis.*
30 *Papa infamem ſciens, & volens cum elegit, cum eo intelligitur diſpenſare.*
31 *Quod ſi infamiam ignoret, illam non tollit.*
32 *Infamis creatus Tabellio non eſt legitimus Tabellio; neq; illius inſtrumentis eſt adhibenda fides.*
33 *Religioſus confirmationem a Papa impetrans, ſi tacuit ſe eſſe religioſum non eſt confirmatus.*
34 *Infamia Canonica per quid incurratur.*
35 *Incurritur in omnibus caſibus, in quibus incurritur de iure ciuili.*
36 *Infamis ſecundum leges ciuiles, eſt quoq; infamis iure canonico.*
37 *Infamia iuris canonici quomodo tollatur.*
38 *Infames qui ſint.*

INter negatiuas conditiones, quas perſonam quamlibet a iudicandi poteſtate repellere diximus, pręcipua eſſe videtur Infamia, quæ cum, & ab accuſatione, & a teſtimonio quoq; ferendo repellat, quemadmodum hoc eodem capite auctoritatib. confirmabit; nō abſonā rē, neq; a noſtro alienā inſtituto me operari ſum arbitratus, ſi hoc loco, vbi primum infamiæ facta men-

mentio eſt, de infamia ipſa tra-
ctationem inſtituerem; quid, &
quotuplex illa ſit, cæteraque ad
illius cognitionem neceſſaria
edocendo.

1 † Infamia itaque, ſi nomen ip
ſum attendas, negatiuum eſt ip-
ſius famæ, illiuſq; in bonam par
tem acceptæ contrarium. id-
circo Infamia quaſi non fama,
vel ſine fama ſonat. At vero
2 cum † vno contrariorum co-
gnito reliquum, & facilius, &
citius cognoſcatur, ex Ariſt. in
prædicam. vt, quid infamia ſit
cognoſcamus; prius quid fama
ſit, videamus.

3 Cum autem † fama, vt no-
tat Panor. in cap. veſtra. de co-
habit. cler. & muli. ſit duplex
bona, & mala, dicitur enim a
mala fama latro famoſus. leg.
capitalium. §. famoſos. C. de pœ-
na. arg. capitulo ex parte. de te-
ſta. famam, quæ bona eſt, intel-
ligimus tantummodo definire,
prout opponitur infamiæ.

4 † Fama itaque illæſæ digni-
tatis, vel maieſtatis eſt ſtatus le-
gibus, & moribus comproba-
tus, ac in nullo diminutus. leg.
cognitionũ. ff. de var. & extraor.
cogn. §. æſtimatio. C. ex qui. ca.
inf. irro. l. j gloſſ. in cap. veſtra ci.
5 Quare a contrario ſenſu † In-
famia læſæ dignitatis, aut maie-
ſtatis qualitas erit lege, ac mori
6 bus reprobata. † Infamiſque ille
dicetur, ac erit, cuius ſtatus le-
ge, moribuſque reprobatus eſt.
ff. de in ius voc. l. ſed ſi hac lege.
§. prętor. in glo. & ff. de obſeq. a
libe. l. honori. & l. licet.

7 † Duplex autem infamia eſt,
8 facti videlicet, atque Iuris. † &
hæc quoque duplex eſt. Iuris
nempe ciuilis, & Iuris canonici.
qua de re Panor in cap. teſtimo
nium. de teſt. quem alij ſunt ſe-
quuti, Triplicem diſtinxit Infa-
miam facti videlicet, iuris ciui-
lis, & iuris canonici.
9 † Infamia facti dicitur illa, quæ
propter aliquod turpe factum
incurritur, ſiue per homicidiũ,
ſiue per adulterium, ſiue per le-
nocinium, & eiuſmodi.
10 † Tunc vero propterea infa
mis aliquis appellatur, cum bo-
nos viros apud, graueſque de
talibus delictis infamatus eſt. l.
licet ff. de obſc. a libe. cit. & 6.
q. 1. cap. ſunt plurimi. Dynus c.
infamibus. de reg. iu. lib. 6.
11 † Boni autem, graueſque viri
nuncupantur, qui neque mali
ſunt, neque leues. ut notat glo.
cap. licet ex quadam. de teſt. qui
videlicet bonæ famæ, opinio-
niſque ſunt. quemadmodum
12 † benemeritus dicitur, qui non-
dum demeruit. ff. de leg. l. 2. cũ
pater. §. rogo. l. cum quidam; &
cap. vnico de ſeruis. Huiuſmo-
13 di quoque † infamia facti ne-
dum crimina propter incurri-
tur, quemadmodum dictum
eſt; verum etiam quandoque
propterea quod iuſtè quis ad
pœnam carceratus eſt, vel a te-
ſtimonio ferendo repulſus. cap.
teſtimonium. de teſt. alijſq; mo-
dis, & caſibus, de quibus vide
apud ſummiſtas verbo In-
famia.
14 † Infamia iſta facti a dignitatib.

quem-

quemcunq. illa notatum repel-
lit.cap.inter dilectos. de exceſſ.
prælato. & cap. infamibus. de
15 reg.iu.in 6.† a teſtimonio quo-
que ferendo cap.nulli.3. q.4.ca.
conſtituimus.3.q.5.cap. qui cri-
men.6.q.1.& cap.teſtimonium.
cit.de teſt.& ibi.Io. Andr. & Pa-
nor.& in cap.inquiſitionis.§.pe-
16 nul. de accuſa. † & ab accuſan-
do.l.qui accuſare ff. eod. & a po-
17 ſtulando.l.1.ff. eod. † a promo-
tione quoque ad ordines. cap.
tantis Daniel.81.diſt.& cap.om-
nipotens. de accuſa. Vide Sil.
ver. Infamia.num.6. Tabie. eo.
num.4.& Angel. eod. num.3.
18 †Tollitur hæc infamia facti
per contrarium factum. Panor.
in cap. diligenti. de ſimo. Ioan.
Andr.6.q.1.Sil.loc.cit.nume. 7.
vel per emendationem vitæ.Ar
mil.nume.10.Nauar.conſil. 3.de
rapto.num.2.to.2.vel per ipſiuſ-
met principis, alteriuſue ſupe-
rioris ad illud iuriſdictionem ha
bentis diſpenſationem. Panor.
in cap.cum te. de ſent.& re iud.
19 † Infamia verò iuris ea voca-
tur, quæ a iure introducta eſt.
cum autem duplex reperiatur
ius,ciuile nempe,atque canoni-
cum; duplex quoque Infamia
iuris eſt, ciuilis videlicet, atq;
20 canonici. † Infamia iuris ciui-
lis, ſiue a iure introducta ciuili
incurritur primo per ſententiã
definitiuam (non attamen per
interlocutoriam, vel arbitri) iu-
dicis propter crimen publicum
vel priuatum, vt furti, homici-
dij, ſtupri, falſi, & aliorum quo-
rumcumque criminum, ſiue de-
lictorum.cap.infames. 3.q. 7.§.
porro. cap. cum te. de re iud. l.
quid ergo.§.ex compromiſſo.&
ſeq.ff.de ijs,qui not. infa. Innoc.
in cap.qualiter el ſecundo de ac
cuſat.Sil.vbi ſupra.num. 8.Tab.
21 & Arm.num.1.Secundo † incur
ritur ipſo facto in caſibus,in qui
bus iure tale quid operanti irro
22 gatur infamia.† Quare infamis
iure ipſo erit, qui pugnat in are-
na.tex.& glo.cap. infames. 3.q.
7.§.porro.cit.miles, cui Impera-
tor aufert inſignia, vel in exiliũ
mittit.l.quod ait.§. ignominio-
ſa.ff.de his,qui not.infam. vſura
rius improbũ fœnus exercẽs c.
vſurarũ.3. q.7.in adulterio dep-
henſus.l.palam.§.quæ in adulte
rio.ff. de rit. nup. qui cum dua-
bus viuentibus nupſit.l.quid igi
tur.ff.de his,qui not.infa.cap.nu
per a nobis.de bigamis.qui leno
cinium exercet.l.athletas. §. ait
prætor.ff.eo.abj quoque, de qui-
bus in d.l.athletas.& in d.§. por-
ro.3.q.7.ca.infames. Conuictus
etiam de furto.glo.in d.cap.& §.
porro.Tab.& Armil.num. 1.ver.
infamia.

23 † Regulares inter incurritur
infamia in omnibus caſibus ſu-
pradictis, ex ſententia videlicet,
aut facto ipſo iure infamia nota
to.& quoque ex publica pœni-
tentia, ex deiectione a gradu
profeſſionis, ex priuatione acti-
uæ,ac paſſiuæ uocis, ex priuatio-
ne officij,& dignitatis, ex man-
cipatione alicuius carceribus.at
que etiam illam incurrunt, qui
ut maledici, & detractores con-
demnati ſunt. Victorinus Aner
ſa.

ſa.in modo proced. in cauſis regular. cap.23.nume. 13. ex Hoſtien.in ſumma ti.de maledicis.
24 † Hæc iuris infamia ordinum executionem tollit,& cuiuſque dignitatis exercitium ; honorem quoque vel quæſitum, vel quærendum.tex. in l.infamia. C.de decur.Panor.in cap.quære
25 lam.de iureiur.† Et collatio infami facta eſt ipſo iure nulla.c. quæ contra.de reg.iu. in 6.iuncto cap.infamibus.eod.ti.l.2. C. de dignit.facit quoque ca.inter dilectos. de excef. prælato. Tabie.ver.infamia.n.4.in fin.Sil.n. 15.quæſt.10.
26 † Iuris infamiam tollit ſolus princeps cum ſibi ſubiectis. Papa cum omnibus clericis,ac religioſis.cap.cum te.de ſent. & re iud.l.j.ff.de poſtul.glo.& Panor.in d.cap.cum te.Sil. loc.cit. num.16.quæſt.11.Tabie.nume. 6.Armil.eod.Nauar.conſil.3.de rapto.num.2.to.2.Sfor. Oddus. par.2.ar.4.& ſeq.in tr.de reſt. in integ. Farin. quæſt.6. nume.45. imo eam tollere nequit Rex, aut Princeps ſuperiorem recognoſcens.iuxta Innoc.cit.& Sil. vbi ſupra.nume.18. quæſt. 13.ac Tabie.num.7.
27 † At vero infamiã,quam Regulares incurrunt propter ſuperius dicta in §. Regulares inter. num.23.quæ iure communi nequaquam incurritur,tollere, ac diſpenſare valet Capitulum generale,ſiue etiam Generalis cũ definitoribus capituli generalis.ex Vitori.loc.cit.nume. 4. & Panor.in cap.cum te.cit.

28 Verum enimuero † Infamis abſq; præuia diſpenſatione; aut ſine verbis diſpenſatorijs ad aliquam dignitatem electus, non propterea intelligitur ab ea diſpenſatus.Inno. in c.veniens.de fil.præsbit.& c.diuerſis fallacijs. de cler.coniuga. Nauar. conſil. 1.qui filij ſint legit. num.4. to. 2.in man.cap.25.nume.74.& in ca.ſi quando.de reſcrip. excep.
29 10.num.3.to.3.† quod attamẽ de electionibus ab inferioribus factis intelligendum eſt,hi nanque ſine cauſſa diſpenſare mini-
30 me queũt.At vero † ſi Pontifex maximus eligat eum, quem infamem,aut alias inhabilem nouit;cum eo intelligitur diſpenſare,licet huiuſmodi non exprimat diſpenſationem.ſine cauſſa nanq; Papa quemlibet diſpenſare vtique poteſt.Nauar.loc.ci.
31 † Quod ſi talem infamiam, aut inhabilitatem ignoret ; eum, qui vel infamis,vel alias inhabilis eſt eligendo;illa minime tollit, neq; ſuper illis intelligitur diſpenſare.Innoc.in cap.ſciſcitatus. de reſcrip. quem ſequitur Feli.ibid.num.4.ac Hoſtien. ca. 1.de tranſact.& in ca. Cœnomanenſem.56.diſt.& ita electus nõ eſt verus , nec legitimus Prælatus per ſupradicta eo.cap.§.Hęc iuris infamia. nume.24. etenim, huiuſmodi electio fuit ipſo iure nulla.confirmatur per ea,quę habet Couar.lib.pract. quæſt.c.
32 19.ſub num.4. quo loci † Infamem a rege Tabellionem creatum non eſſe verum, ac legitimum tabellionem docet , neq; illius

illius inſtrumentis ullam fidem adhibendam fore, niſi Rex principis poteſtate huiuſmodi tollat infamiam. & quoque per ea, quæ docet Abb in cap. ad noſtram audientiam de confir. vti.
33 vel inuti. nẽpe † Religioſo, qui a Papa confirmationem impetrauit ſuper temporali adminiſtratione, vel primatu · ſi tacuit ſe eſſe regularem, confirmationem huiuſmodi nequaquam valere.

34 † Infamia autem Canonica, ſiue canonico introducta iure incurritur primò ꝓpter quodcumque lęthale crimen. cap. infames. 6. q. 1 iuncta glo. duratq; donec ſublatum fuerit ipſum crimen. Tabie. ver. infamia. nu. 9. Sil. eod. num. 11. Armilla eo. num. 8. quare peracta huiuſmodi ſcelerum pœnitentia, ceſſat. Quod ſi detur in peccato perſeuerantia; & ab accuſando, & a teſtificando repellit. cap. teſtimonium. cit. de teſtibus ijdem locis citatis.

35 † Incurritur ſecundo in omnibus caſibus, quibus incurritur de iure ciuili. adeo quod
36 † qui eſt ſecundum leges ciuiles infamis, & quoque ſecundũ canones infamis eſt. cap omnes vero. 6. q. 1. Innoc. in cap qualiter & quando. el ſecondo. de accuſa. Sil. loc cit. num. 11. Armil. & Tabie. eod. num. 1. & hæc eadem, quę ciuilis iuris infamia facit, & irrogat, operatur & ipſa.
37 † eodemque pacto & tollitur, & diſpenſatur; etenim ipſa quoque iuris infamia eſt. Plura de infamia, qui volet, apud ſummiſtas quærat.

38 † Qui autem dicantur, & ſint infames, uidere eſt 6. q. 1. cap. infames. uidelicet. Apoſtatæ. Heretici. Schiſmatici Fures. Sacrilegi. Capitalib. criminibus irretiti. Sępulcrorum uiolatores. Leſæ maieſtatis rei. Conſpiratores in proprios ſuperiores. Inceſtuoſi. Homicidæ. Periuri. Raptores. Malefici. Venefici. Adulteri. De bellis fugiẽtes. Indigna officia petentes. Dilapidatores bonorum eccleſiaſticorum. Calumniatores. Excommunicati. Delatores. Ab eccleſia pro ſuis pulſi ſceleribus. & Omnes, quos iura tum ciuilia, tum canonica infames uocant. Alchimiſtæ. ex trau. ſpondent. de crimine falſi. Dilapidatores honorum Eccleſię. Archid. in cap. nobis. & in c. Vulteranæ. 12. q 2. Abb. in cap. uenerabili. de offi. deleg. Detenti in carceribus Sanctiſſimæ Inquiſitionis ex cauſſis concernẽtibus ipſum tribunal. Cęſar de Graſſis auunculus meus in deciſ. Rotæ. titu. de accuſat. deciſ. 2. numero 4. Crimen quoque notorium reddit infamem. Tabie. uer. infamia. numero 11. Armilla eod. nume. 9. Spurij etiam ſunt infames Gab. Paleot. li. de Nothis, et ſpur. cap. 55 nume. 4. Farinac quæſt 56. numero 399.

Quis

Quis Iudex Regularium ſit. Caput Nonum.

SVMMARIVM.

1 *Regulares quare Iudices, ac Rei ſint; iudicijſq; indigeant.*
2 *Supremus Regularium iudex Summus Pontifex eſt.*
3 *Papa totius mundi caput eſt.*
4 *Papa modo peculiari eccleſiaſticorum eſt Iudex.*
5 *Modo magis peculiari ipſorum eſt Regularium iudex.*
6 *Regulares Papæ ſunt immediate ſubiecti.*
7 *Generales, Prouinciales, & Monaſteriorum Prælati ordinarij Regularium iudices exiſtunt.*
8 *Iudices appellationis Regularium qui ſint.*
9 *Legati, Vicelegati, Nuntij, Locorum ordinarij, alijque iudices, an Regulares iudicare queant.*
10 *Iudices omnium Regularium, violatæ religionis reſpectu, ſoli ſunt Inquiſitores.*
11 *Epiſcopi quibus in caſibus Regulares iudicare poſſint.*

QVid ſit Iudex, quod illius officium, q̃ vè requiſitæ tũ affirmatiuæ, tum negatiuæ conditiones, vt rectus, legitimuſq. iudex conſtituatur, ſint; ſuperiorib. explicatum capitib. eſt. Ad Regularium iudices, in quorum gratiam hunc laborem ſuſcepi, modo ſermonem conuerto, inde ſumens exordium.

1 † Si Regularium prælati veri paſtoris ſuper a Deo ſibi commiſ-
ſas oues, in ſortemq; ipſius electas munere fungerētur; illaſq;
a vt in Dei diuitijs ipſi paſceren- a Pſa. 36.
tur, *b* in proprij cordis innocē- b Pſa. 77.
tia ſcientia, doctrinaq; paſcerēt, Ier. 3.
c iuxta tabernacula paſtorum, c Cant. 1.
ſecūdum videlicet patrum ſuorum, qui veri, boniq. fuere paſto-
res, documenta; *d* non vt domi- d 1. Pet. 5.
nantes in cleris; ſed velut forma facti gregis ex animo. equidē ſolo paſtoris amabili nomine cohoneſtarentur, nequaquam iudicis appellatione timorē iudicandis incutiente, nuncuparētur. Et quoq; Si regulares ipſi ſubiecti electæ oues paſcuę Dei, ouium manſuetudinem imita-
rentur, ac *e* deponentes omnē e 1. Pet. 2.
malitiam, dolum, ſimulationes,
inuidias, detractiones; *f* indue- f Coloſ. 3
rent ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes
inuicem, *g* & donantes ſibi- g Philip. 2
metipſis, ſi quis aduerſus ali-
quem habet quærelam: *h* eſ- h Coloſ. 3
ſentque vnanimes, idipſum ſentientes, vinculum perfectionis
habentes ipſam charitatem, *i* i 1. Cor. 13.
quæ patiens eſt, benigna eſt, nō æmulatur, non agit perperam, non inflat, non eſt ambitioſa, nō quærit, q̃ ſua ſunt, non irritat, nō cogitat malum, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. ouis vtiq. placidiſſima nūcupatione gauderēt: accuſatoris aũt, vel rei, eorũ indignis nominib. nequaquā appellarent. Verũenimuero qa Prela-
ti *l* qñq; dormitant, & non eſt q l Nahũ. 3
cōgreget; *m* quādoq. pūaricant; m Ier. 2.

n Prec. 10. *n* quandoq.ſtulte agunt: *o* quan
o Ier. 13. doq.diſperdũt gregem paſcuæ
p Ezech. 34. Dei; *p* quandoq.non oues,at ſe-
metipſos paſcunt,& cum auſte-
ritate imperant,potentiaq;. Sub
q Pſ. 118. diti vero *q* errantes aliquãdo ve
r Iere. lut ouis,q̃ periit, *r* a Deo ipſo elõ
gantur,ambulantq; poſt vanita-
ſ 2. Ti. 3. tes; *ſ* aliquando ſeipſos amantes
ſunt,ideoq;cupidi,elati,ſuperbi,
blaſphemi, inobedientes, ingra-
ti,ſine affectione, ſine pace, cri-
minatores,incontinentes,immi
tes,ſine benignitate, tumidi; &
voluptatum plus quã Dei ama-
t Tit. 1. tores exiſtunt;aliquando *t* vani-
loqui,ſeductores,& qui domos
u Tit. 3. ſubuertunt;aliquando *u* inſipiẽ
tes,deſiderijs,ac voluptatib. va-
rijs ſeruientes,in malitia,& inui
dia agentes,odibiles,odiẽtes in-
uicem,multaq; mala ꝑpetrãtes.
x Tit. 1. Idcirco *x* eos redarguere neceſ
y Pſ. 49. ſe eſt; *y* cõ faciẽ illorum ſtatuere;
z Iſa. 28. *z* eoſq.uexare,vt illis det intelle
a Iſa. 46. ctus; *a* redeãtq.ad cor; *b* ipſoſq;
b 1. Cor. 5. in corpore punire,vt ſpiritus eo
rum ſaluus fiat. Quare iudice
quoque ad eiuſmodi circa di-
ctas regulares perſonas exercen
da opus eſſe,nemo non videt.
2 † Eorum itaq.ſupremus iudex
3 ſũmus Põtifex eſt. † Qui licet or
bis totius caput ſit. c.vnam ſan-
ctam. de maiorit. & obed. om-
niũq. hominum: iudex ordina-
rius.c.cuncta 9.q.3. quippe qui
Ieſu Chriſti gerit vices in terris
4 Mat.18.& Io.21. † modo attamẽ
peculiari eccleſiaſticarum ꝑſo-
narum quarumcumq.tam ſæcu
lariũ,quã regulariũ,q a Deo eſ-
ſe in ſortem ipſius electæ noſcũ

5 tur,caput exiſtit,ac iudex. † imo
magis peculiariter ipſorum re-
gulariũ;iſti namq.ab ordinarijs,
alijſq.iudicib.exempti (qđ ſæcu-
larib. clericis minime conceſſũ
eſt) in ius,& ꝓprietatẽ Beati Pe-
tri,& apoſtolicæ ſedis,ſub illius
ꝓtectione ſunt ſpeciali & imme
6 diata recepti. Quare † immedia
te ſedi apoſtolicæ, ac Romano
Pontifici ſubiacere priuilegio
gaudẽt ſpeciali.c.auctoritate.de
priuil.§.1.li.6.glo.c. 1.de reb. ec-
cle.non alien.eo.li.6. verbo pro-
prij.Cõpend.priuil. verbo exem
7 ptio.n.10.11.&.15. † Alij aũt regu
larium iudices ordinarij sũt Ge
nerales in ſua quiſq; cõgregatio
ne. Prouinciales in ſua quiſq. ꝓ-
uincia. Prælati Monaſteriorum
quocumq.vocabulo nũcupent:
in ſuo quiſq.cõuentu.c.ea q̃. de
ſta.monacho.Panor.ibid.Naua.
com.2.de regular.nu.63.to.j.&
conſil.6.de foro cõpet.n.1.& 2.
to.ſimiliter.j.ẽt nouitiorũ.Nau.
ci.d.conſi.6.& conſi.5.eo.ti. tex.
& Abb.c.ne religioſi.de regula.
Specu.ti.de off.ordi.§.j.ꝑ qua re
vidẽdus eſt Emanuel Roderic⁹.
to.1.q̃ſt.regular.q.21.ar.11.ac to.
8 2.q.2.ar.10. † Eorum aũt iudices
appellationis extra Cõgregatio
nes Illuſtriſs. Cardinales Prote-
ctores, ac Illuſtriſs. itẽ Cardi.ſa-
cræ Cõgregationis ſup negotijs
Epiſcoporũ,ac regulariũ ex apo
ſtolica cõceſſione ſunt;ꝑ decre-
tũ ſacræ congregationis ꝑdictæ
anno 1587. publicatũ;de quo vi-
dendum eſt Compend. priuil.
Cordubæ verbo appellatio. in
annotationibus Capucini.

Le-

9 †Legati vero, Vicelegati, Nuntij apoſtolici, Locorũ ordinarij quocumq. vocabulo nũcupent, cæteriq. iudices, ac pfecti; tam ſeculares, quã eccleſiaſtici, regulares ipſos minime iudicare qunt. Cõpen. priuil. ci. verbo exẽptio: niſi ex apoſtolicæ ſedis cõmiſſione ſpeciali ad eorum cauſſas cognoſcendas fuerint deputati.

10 †At vero de qbuſcumq. cauſſis ad ſanctę Inquiſitionis officium ptinentib. licet olim aliquorum regularium ſuperiores cognoſcere, quò ad ſibi ſubiectos, poſſent: nequeunt amplius tñ de illis cognoſcere; verũ (quò ad eiuſmodi violatę religionis cauſas) omnium, & quorumcumq. regulariũ iudices ipſimet Inqſitores, ſiue locorũ ordinarij, quibus Inquiſitionis eſt cõmiſſum officium, ſunt; ex conſtitutione Santiſſimi D. N. Pauli Papæ V. quæ incipit Romanus Pontifex anno 1606. emanata.

11 †Illud aũt eſt animaduerſione dignum, q̃ Epiſcopi poterũt illos regulares punire, qui intra clauſtra degentes, extra illa ita notoriè deliquerint, vt populo ſcandalo ſint, ſi facta p eos inſtãtia, vt a ſuo ſuperiore puniant, intra tempus ab epiſcopis pfigendum puniti minime fuerint. ex concil. Trid. ſeſſ. 25. ti. de regularib. c. 14. & conſti. Clemẽtis octaui, q̃ incipit Suſcepti muneris. Eos quoq. regulares punire valebunt epiſcopi, q abſq. ſuperioris mandato in ſcriptis obtento a conuentibus recedẽtes reperti fuerint. ex eo. concil. loc. ci. ca. 4. Io. Baptiſta Confectius in ſummario priuil. ti. de foro comp. regular. c. 2. Emanuel Roder. to. 2 quæſ. regular. q. 63. art. 11. apud quẽ videre eſt, in quib. caſib. regulares ipſi ſubdant epiſcopis.

Regularium Iudex quomodo in eorum cauſſis procedere poſſit, ac debeat.

Caput Decimum.

SVMMARIVM.

1 *Delicta aut leuia, aut grauia ſunt.*
2 *Et hæc aut Manifeſta, ſiue notoria, aut occulta.*
3 *Leuia delicta: quæ ſint.*
4 *Grauia delicta quæ ſint.*
5 *Manifeſta delicta quę ſint.*
6 *Occulta delicta quæ ſint.*
7 *Delictorum diuiſio in leuia, grauia, & grauiſſima.*
8 *Delictorum diuiſio in publica, & priuata.*
9 *Regularium delicta leuia quomodo puniantur.*
10 *Si modus excedatur in punitione, quid ſubditus facere queat.*
11 *Laicorum leuia delicta ſine iudicij ſtrepitu puniuntur.*
12 *Regularium delicta manifeſta quo modo puniantur.*
13 *In illis non admittitur appellatio.*
14 *Neq; iudicis recuſatio.*
15 *Citari attamẽ, audiriq. debẽt iſi Rei.*
16 *Defenſiones cum ſint de iure naturali, negari poſſunt nemini.*
17 *Si delictum iudici ſoli manifeſtum ſit, quid agendum.*
18 *Regulariũ ſuperiorum delicta grauia, & occulta quõ punienda ſint.*

9 Prima propoſitio † Regularium iudex, ſiue prælatus quando leuia ſubditorum, delicta iuxta regularia inſtituta punit, proceſſum formare, aut ſententiam in ſcriptis ferre nequaquam tenetur. Lapus allega. 74. nu. 5. Feder. de Senis. conſil. 105. Io. Monachus. ca. 1. de religio. domi. li. 6. neq. appellationem admittere. c. ad noſtram. & c. reprehenſibilis. de appell. c. cum ſpeciali. §. porro. eod. ti. neq; iudicis recuſationem. c. cum ſpeciali ci.
10 † Niſi correctionis modus excedat. c. de priore. de appell. Abb. c. ad noſtram cit. & ca. cum ſpeciali ſimiliter ci. Federi. de Senis cit. conſil. 55. circa finem. Alphonſus Villag. in pr. crim. can. lib. 6. concl. 3. Victori. Auerſa. in modo procedendi in cau. reg. c. 5. n. 4. & c.
11 6. n. eo. † Id quoq. in laicis iudicandis obſeruatur. l. leuia. ff. de accuſat. De his namq. proceſſum formare, ac ſtrepitum iudicij facere, præterquamquod ridiculum eſſet, in maximum quoq. ipſius obedientiæ uergeret detrimentum. Sot. li. 5. de iuſt. & iu. q. 4. ar. j. cit. Roderi. to. 2. qq. regular. q. 3. ar. j.
12 Secunda Propoſitio. † Regularium Iudex, ſiue prælatus quando grauia ſubditorum delicta manifeſta, ſiue notoria iuxta regularia inſtituta punit, & corrigit, modum in huiuſcemodi punitione nequaquam excedens, & quando repertum in fragranti crimine ſimiliter punit, iudiciarium ordinem ſeruare minime tenetur. arg. 1. Cor. 5. quo loco habetur D. Pa. ordine iudiciario nullo ſeruato, notorium illum inceſtuoſum ſathanæ per excommunicationis ſententiam tradidiſſe. c. de manifeſta. iuncta gl. 2. q. 1. c. ad noſtram. el 2. de iureiur. Specula. cit. 3. par. ti. de accuſa. §. 1. n. 17. D. Anto. 3. par. ti. 9. cap. 8. §. 3. Clar. li. 5. §. fin. q. 8. in principio.
13 Farina. q. 21. n. 133. & ſeq. † neq; appellationem admittere. c. ad noſtram ci. c. cum ſit Romana. §. præterea. c. peruenit. c. conſuluit el 1. & c. cum ſpeciali. §. porro. in fine. de appell. Farina. lo. ci. n. 117. Victo-
14 ri. loc. ci. in fine. † Neq. iudicis recuſationem. d. c. peruenit. iuncta glo. uer. manifeſta. in notorijs. n. locus recuſationi non eſt. ca. cum ſpeciali cit. Niſi iudex inimicus eſſet, uel ſuſpectus vt infra c. 14. n. 16. di-
15 cet. † Vocari attamen Reus ipſe debet. arg. Gen. 3. & 4. Card. Zabarel. in clem. ſæpe. de uer. ſign. §. non ſic tamen. uer. quarto nota. Atque audiri, ſi quam forte pro ſe uellet excuſationem, aut defenſionem afferre. Clar. li. 5. §. fi. q. 8. uer. ſed nunquid capto reo. Farinac. q. 39.
16 nu. 32. † Neq; enim defenſio, cum ſit de iure naturali. ca. paſtoralis. §. ceterum. in clem. Farina. loc. cit. n. 18. cuiq; uel excommunicato negari poteſt. c. cum inter. de excep. imo nec Diabolo ipſi, ſi adeſſet in iudicio. Specul. 3. par. ti. de inquiſit. §. fi. uer. ego diſtinguo. Vi-
17 ctori. loc. ci. c. 7. n. 5. † Quod ſi prælato ſoli delictum huiuſmodi manifeſtum ſit; utiq. ſine ordine iudiciario nequaquam procedere ualet; cum idem nequeat eſſe accuſator, & iudex. deducitur Grat. c. de manifeſta. 2. q. 1. cit. §. ſed ſciendum eſt; probat Iul. Clar. loc. cit. d. quæſt. 8. uer. finali.

18 Tertia propoſitio † Cum de grauibus occultis delictis contra Prælatum religioſum peragitur, iudiciarius ordo quemadmodum in ſecularium prælatorum cauſſis cognoſcendis ad vnguem non eſt obſeruandus neceſſario. ca. qualiter, & quando. el ſecondo de accuſa. §. vltimo. & doct. ibidem. Cuius ratio illa
19 eſſe videtur. Vel quia † Regularibus iura facilius, quam alijs ignorare permittitur. Innoc. in cap. cum in cunctis. de electio. Vel quia titulum ita fixum, & firmum, quemadmodum ſæculares prelati minime habēt. quare & liberius, & leuioribus de cauſſis a prælatura queūt remoueri. cap. qualiter; & quando ci. & cap. per tuas. de ſimo. §. fi. Vel
20 etiam quia † cum ſtudere humilitati religioſorum prælati debeant, illis, vt ab adminiſtratione remoueantur, valde curandum non eſt.

21 † Aliquis attamen iudiciarius ordo in eorum cauſſis cognoſcendis, atque diiudicandis obſeruandus erit. arg. cap. cit. qualiter & quando. Panor. ibid. Villagut. d. li. 6. concl. 3. adeo quod iudiciarius ordo quò ad ſubtilitatem remoueri poteſt, non autē quò ad veritatem: quæ in nullo prorſus ommittēda iudicio eſt. Panor. vbi ſupra. Quare nedum vocandi erunt, cum de iure diuino id ſit. Gen. 3. & 4. cit. verum quoque teſtium dicta, & nomina illis exhibenda erunt. clem. ſæpe. de ver. ſign. & per tex. in cap. olim. de accuſat. glo. ibi verbo copiam. & Abb. expreſſe pro regularibus. in d. cap. olim. Villagut. loc. cit. Victori. cap. 7. numero 8. idque rationi conſonū eſſe videtur. Etenim ſi teſtium nomina illis tradi nequaquam deberent, & audiciores teſtes ad infamandum eſſent, & dictis prælatis legitimæ defenſiones minime tribuerentur. de hac re vide infra capitulo ſeq. numero 24.

22 Quarta Propoſitio. † Cum de grauibus occultis delictis ad infamiam, dedecus ve regulariū agitur ſubditorum; aliquis etiā ordo iudiciarius veritatis concernens indaginem neceſſario eſt obſeruandus; neque illis deneganda ſunt, quæ iuris diuini ſunt, atque naturalis; qualia eſſe videntur citatio, exceptiones, dilationes, defenſiones, de quibus cap. 12. ſermonem inſtituemus. patet ex cap. qualiter, & quando cit. Panor. ibid. qui huiuſmodi verbis vti minime veretur. Aliquis ordo ſeruandus eſt, ſi agitur contra regularem obedientialem, cum agitur de maximo præiudicio. cui fauet quoque Feli. in cap. olim. de accuſat. in fin. Qui autem contrarium docere videtur, vt Follet. in pr. cri. can. cap. 36. a nume. 30. & al. iuxta ſuperius poſitas propoſitiones primam videlicet, ac ſecundam, intelligendi ſunt. Quare idemmet ordo in ſubditorum cauſſis cognoſcendis obſeruandus erit, quem in prælatorum delictis puniendis ſuperius diximus fore ſeruandum. Villagut.

gut.d.li.6. concl.5. Victori.vbi ſupra.Sot.l.5.de iuſt.& iu.quæſ. 4.artic.1.

23 Quinta propoſitio. † In cauſſis regularium, tam prælatorum quam ſubditorum, quando procedit per viam accuſationis, aut denunciationis, aut inquiſitionis, aut exceptionis: dupliciter procedi poteſt. Aut de iure (vt aiūt) ordinario, nihil eorum, quæ legibus præſcripta ſunt om mittendo. Aut ſummarie, & de plano ſola rei veritate inſpecta. Specula.3.par.ti.de inquiſit.§.fi. in ver.ego diſtinguo.cit.Præpoſit. in cap. cum paſtoris. 2. q. 8. Abb.ca.ea quæ.de ſta. monach. & in cap.cum contingat.de for. compet. Villagut.loc.cit. concl. 3.circa medium. Victori.vbi ſupra.cap.5-num.6.& cap.7. num. 1.Rodericus.tom.2. quæſt. Regular.quæſt.3.ar.1.& deducitur ex d.cap.qualiter cit.vbi non interdicitur ipſis regularibus iudicarius ordo, qui de iure ordinario eſt: verum tantummodo dicitur.non credimus hunc ordinem in perſonis regularibus eſſe vſquequaque obſeruandum. Idcirco regularium perſonarum iudices proprio relinquit arbitrio; vt vel ordinario, vel ſummario iure contra dictos regulares eis procedere liceat, prout ipſis magis viſum fuerit expedire.

24 At vero quoniamcumque doctorum conſilio † à priori, iure videlicet ordinario, abſtinēdum eſt; veluti religioſis viris parum accommodato; quippe qui & iura paſſim ignorant, & quibus iudiciorum ſtrepitus, procuratorum, & aduocatorum eſſe conueniens minime videtur. id affirmant præcipue. Panor.in cap. ſi quis contra clericum. & in ca.cum contingat cit.de for. compet. Feli.in ca.olim.ci. Lap. alleg.73. Villagut.loc.cit.concl. vlt. Victori.cap.7.num 1.Rodericus vbi ſupra.aliiq; omnes.

25 † Quod & ſummi Pontifices voluiſſe, aut ſaltem laudaſſe videntur, qui regularibus ipſis priuilegia concedentes, liberam illis abſque iuris apicibus, ac rimulis, tamquam eorum ſtatui magis conſonam, iudicandi facultatem conceſſerunt. Compend. priuil.verb. appellare. nume. 1. & ver correctio fratrum. nume.6. Quid vero ſit ſummarie procedere, de plano &c. proxime ſequenti capite declarabitur.

Quid ſit ſummarie procedere, & de plano, ſine ſtrepitu iudicij, ſola rei veritate inſpecta, rimulis, & apicibus iuris poſtpoſitis. Caput Undecimum.

SVMMARIVM.

1 *In iudicijs quædam ad neceſſitatem ſpectant, quædam ad ſolemnitatem.*

2 *In iudicijs quæ de iure fiunt ordinario, quæ ſeruanda ſint.*

ſiue ad exactam iudicij formã, ac perfectionem requiruntur, illa ſunt. Citatio die non feriata. Libelli porrectio in ſcriptis. Litis conteſtatio. Teſtium multitudo. Longæ dilationes. Teſtiũ poſt publicatas atteſtationes receptio. Sententiæ ſedendo prolatio. & huiuſmodi.

5 † Quæ autem ad iudicij vim, ac eſſentiam ſpectãt, illa omnia ſunt, q̃ in Clementi. ſæpe. de verborum ſignificat. continentur. quę videlicet ad ipſius veritatis realem, perfectamque cognitionem, ac legitimas defenſiones peragendas neceſſaria eſſe videntur. & q̃ aut diuino, aut naturali iure, aut euidentiſſima ratione ſeruare docemur. Pegna cõ. 104. uer. fin. in 3. par. dir. inquiſi. Ac

6 Primo quidem † in iudicio quouis accuſatorem, aut denunciatorem, aut exceptorem, aut Infamiam præcedentem adeſſe neceſſarium eſt, neq; .n. illis abſq; excitari iudicium poteſt. argu. Gen. 4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. & ca. 18. eodem libro. Clamor Sodomorum, & Gomorreorum uenit ad me. Luc. 16. Homo quidam habebat uillicum, & hic diffamatus eſt apud illum. Clementi. ſæpe cit. §. Verum quia. hæc habẽtur. Verum quia iuxta petitionis formam pronunciatio ſequi debet ꝑ parte agentis, ac ẽt rei, ſi quid petere uoluerit, eſt in ipſo litis exordio petitio facienda. Victori. c. 7. n. eo. & quidem, cũ in unoquoq. iudicio quattuor pſonarum genera requirãt, Iudex, Actor, Reus, ac Teſtes. 4. q. 1. c. j. & q. 4. c. 2. & ca. forus. §. in omni quoq. negotio. de uer. ſignif. ut in ꝑfatione dictũ eſt. in ſummario quoq. iudicio Actor, ſiue accuſator, aut illius uices gerẽs denunciator, aut exceptor, aut infamia debebit adeſſe, q attamẽ legitimus, idoneuſq; ſit. ca. nihil. 2.

8 q. 1. Secundo. † Actoris petitionem, uerbo ſaltem, adeſse neceſſe eſt. arg. Matt. 18. Videntes ſerui illius, q̃ fiebant, uenerunt, & narrauerũt domino ſuo. quã tñ petitionẽ (ſi in ſcriptis minime porrigat) actuarius, ſiue tabellio ſcriptis mãdare cõtinuò debet. dicta. clem. ſępe. §. eo. Petitio faciẽda eſt, ſiue in ſcriptis, ſiue uerbo; actis tñ continuo inſerenda. & §. 1. Sancimus, ut Iudex, cui taliter committimus neceſsario libellum nõ exigat. Bar. ſuper extrau. ad reprimendum. §. & figura. Card. Zabarella. in d. clem. ſæpe. §. non ſic tñ. uer. octauo nota. Villag. li 6. cap. 1. concl. 3. Menoch. li j. de arbitr. iud. q̃ſt. q. 18. Cõſti. noſtrę Cano. Regul. S. Saluatoris. ca. 13. nu. 24. ſufficit uero petitionẽ uerbotenus factam ipſius facti narrationem continere; licet neceſsaria oĩa, q̃ de iure requiri uidẽt, minime habeat. argu. 3. Reg. 3. de sũmario Salomonis iudicio; in eo namq; meretricis petitio ſimplicem cõtinuit narrationẽ ſine aliqua prorſus ſolemnitate.

9 † itaq; ſatis eſse uidẽt, ſi petitio generaliter fiat, ac eiuſmodi, quod ex narratione, quid ſibi actor ipſe uelit, cõprehendi queat. argu. l. fin. C de

de do.excep.Villagut.loc.cit.

10 Tertio † Rei citatio neceſſaria in iudicio eſt.argu.Gen. cap. 3.Adam vbi es? & cap. 4. Quid feciſti Cain? Matt. 18.Tunc vocauit illum dominus ſuus,& ait illi.Serue nequam.&c.Luc.itē. 18.& vocauit eum ſcilicet villicum,& ait illi. Quid hoc audio de te ? redde rationem villicationis tuæ. clem. ſæpe cit.§.citationem. habetur. Citationem vero per commiſſionem huiuſmodi intelligimus non excludi.Bartol.& Zabar.loc.cit. Clar. li.5.§.fin.quæſt.31. in principio. Villagut.vbi ſupra. Menoch. li.

11 1.cit.quæſt.17. † Adeoque Rei citatio,ſeu vocatio neceſſaria in vnoquoque iudicio eſt;quod niſi Reus citatus fuerit, aut citatio nulla,vel minus legitime facta extiterit; tam proceſſus formatus,quam ſententia lata contra huiuſmodi Reum ſunt ipſo iure nulla.glo.in l.ſi accuſatoribus.in glo.fin.C.de accuſa.quā communem theoricam eſſe docet Rolan.conſil.68.numero.14. lib.2.

12 † Quod etiam verum eſt, ſi Princeps ipſemet huiuſmodi proceſſum formaret,aut ſententiam ferret.neque enim de ordinaria poteſtate contra non citatum ipſe procedere poteſt.Corſet.in repert.Abb.ver.Princeps. & quoque ſi Papa.Sonci. inter conſil.Curtij ſenioris. conſ. 20. num.4.& ſeq.cuius doctrinæ illa ratio eſt,quia vt cap.ſeq.dicemus.Rei citatio diuini iuris eſt.

13 † Licet ille contra quem proceditur ſubditus eorum ſit. clem. paſtoralis.de re iud. quam eſſe communem tradit Sonci.conſi. 87.num.19.ver.capio ſextam. li, 3.& conſil.164.num. 16.in fine lib.2.& conſi.266.num.46. eod. vol.& conſil.120.poſt nume.10.

14 lib.3.addit† fateri omnes,Principem de poteſtatis plenitudine contra non citatum nequire procedere.cuius rationem,præter allatam ſuperius,illam poſſemus adducere, citationem eadem cauſſa fieri,vt reus certior factus,ſibi conſulendo,comparere,ac ſe ſe tueri poſſit;quod vnicuique de iure naturali concedendum eſſe nemini dubitare fas eſt. contra vero ius naturale procedere,nec princeps ipſe poteſt.clem.paſtoralis cit.

15 Quarto † a partibus,ac teſtibus exactionem iuramenti de calumnia,& malitia, & quoque de veritate dicenda,requiri in vnoquoq; iudicio neceſſarium eſt.d.clem.ſæpe.§. eod.Citationem vero,ac præſtationem iuramenti de calumnia, uel malitia, ſiue de veritate dicenda,ne veritas occultetur, per commiſſionem huiuſmodi intelligimus non excludi. Bartol.loc.cit. ver. item an de calumnia. quo loco illud , quod a nobis dictum eſt affirmat nedum: ſed quoq; ſubdit, iuramentum iure naturali in iudicijs introductum fuiſſe tempore Moyſis. per tex.Exod. 22.num.8.& 11 capite. quoque Etſi Chriſtus de iureiureiuran-

16 do.†Iuramentum in iudicijs neceſſarium eſſe docetur;nec Salua-

uatorē, nec illius apoſtolum Iacobum contrarium prçcepiſſe. quinimo & Saluator ipſe, & D. Paulus Apoſtolus ſæpius iurarunt; quemadmodum ex Euangelijs, & epiſtolis D. Pa. manifeſtum eſt. Imola quoq; in d. cle. ſæpe. in uer. quarto vero quæritur. de iure diuino docet exigi iuramentum etiam a teſtibus; cum ad ueritatis indaginem hoc ſpectare videatur. Cæſar. de
17 Graſſis deciſ. 88. num. 4. ac † teſtibus non iuratis nulla ſit adhibenda fides. cap. nuper. de teſti. Villag. loc. cit. concl. 8. & 9. Menoch. vbi ſupra quæſt. 20. nume. 4. & quæſ. 26. num. 3. & 4. Teſtes autem prçſente parte iurare debent, ſi neceſſitas id expoſtulet. Bar. vbi ſupra. aliter, inquit, auferrent a Reis defēſiones, quod repugnat naturali æqtati. Huic ſententiæ Barto. Imola quoque ſubſcribit loc. cit. verbo octauo quero. Villagut. loc. cit. conclu. 10.
18 Quinto † exceptiones, & legitimæ appellationes quæcumq; prout in ordinario iudicio fieri contingit, admittendæ neceſſario ſunt. non autem fruſtatoriæ, ac ſuperfluæ. d. clem. ſæpe. §. 1. cit. Exceptiones, appellationes, dilatorias, & fruſtatorias repellendo. ergo a contrario ſenſu exceptiones, & appellationes legitimæ, quæ nequaquam ad iudicium protrahendum fiunt; ſed pro neceſſaria defenſione, aut pro cauenda iniuſtitia, vtique erunt admittendæ. quod gl. ibid. videtur innuere. verb. dilatorias. dicens. nolle ſummum Pontificem exceptiones ſurreptionis, vel nullitatis contra reſcriptum intelligere, vel recuſationis cōtra iudicem, vel dilatoriam ſolutionis, hiſq; ſimiles repellendas fore. hoc docet quoque Bartol. loc. cit. uer. item an poterit opponi. Zabar. ubi ſupra. uer. octauo oppono. Imola in d. clem. uer. gloſſa dilationes. Menoch. loc. cit. li. 1. q. 19 num. 9. Villagut. ubi ſupra cōcl. 4. Et quidem, niſi exceptiones admitterentur legitimæ, defenſiones utique ipſi Reo neceſſariæ tollerentur, quæ iure illi cōpetunt naturali, ut ſæpius dictū eſt. Menoch. ibid. quæſt. 32. numero 1.
19 Quare † poterit iudex recuſari ſuſpectus, ſi ratio admodum probabilis illum adſit recuſan-
20 di. † poterit quoque accuſatorē contra excipi, quod illegitimus ſit; contraque teſtes quod ſint
21 minus idonei. † grauato quoq; reo (ſi uere grauatus exiſtat) etiā ab interlocutoria, nedum a definitiua ſententia appellare licebit. iſta nanque deneganda ſunt nulli, cum ad legitimas defenſiones attineant. Idcirco ſummus Pontifex ſolas exceptiones dilationes, appellationeſq; fruſtatorias, quæ uidelicet non admodum probabili fulciuntur ratione; uerum ad iudicium tantummodo cauendum, aut protrahendum opponi uidentur (quare neque de iure naturali concedendæ ſunt) repellendas fore committit. quod et præcitati

tati authores ijſdem in locis ſentire videntur.

22 Sexto † Dilationes congruentes, ſiue deliberatoriæ induciæ Reo ipſi exhibendæ ſunt, ac dies certus tam ad actoris petitioni reſpondendum, quam ad acta omnia, & munimenta, quibus in cauſſa vti Reus poſt articulorum dationem voluerit, conſtituendus eſt: necnon ad neceſſarias probationes, excuſationes, ac defenſiones Reus ipſe neceſſario debet admitti. d. clem. §. non ſic. Non ſic tamen iudex, inquit, litem abbreuiet, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur. & infra §. & quia. Statuimus vt iudex ſic deputatus a nobis, niſi aliud de partium voluntate appareat; procedat ad dandum ſimul vtrique terminum; quem dare poſſit. & ad exhibendum omnia acta, & munimenta, quibus partes vti volunt in cauſſa, poſt dationem articulorum; & diem certum, quandocumque ſibi videbitur, valeat aſſignare. &c. Docent hoc idem Bar. vbi ſupra. ver. item an dari debeant dilationes. Imo. loc. cit. ver. ſeptimo quæritur. Zaba. in §. & quia. per totum. Menoch. loc. cit. q. 19. nume. 5. & ſeq. & quæſt. 24. Villagut. loc. cit. concl. 7. Farina. quæſ. 39. num. 3. & ſeqq. & quidem, cum iudex neque probationes, neque legitimas defenſiones, neq; aliud, per quod aut impediatur, aut occultetur cognitio veritatis ommittere qat; profecto & ſupra enumerata Reo ipſi concedere debet, vt & veritas probari, & Reus defendi poſſit.

23 Septimo † Depoſitiones actoris, ac teſtium Reo ſunt cum illorum nominibus tradendæ, atque publicandæ. d. clem. ſæpe. §. cit. & ad exhibendum omnia acta, & munimenta, quibus partes vti volunt. Quæ autem iſta ſunt acta, munimenta ve, niſi pceſſus ipſius copia cum actoris teſtiumque nominibus; quibus viſis, conſideratiſque, Reus ipſe illos, illorumq; dicta impugnare queat? argu. cap. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. §. debet Bartol. in d. extrau. ad reprimēdum. §. & figura. in ver. an requiratur publicatio teſtiū. Imol. loc. cit. ver. octauo quærit. Ignatius Lopez in annot. ca. 118. pract. crim. Diaz. ver. ex qua ſententia. Late Farinac. d. q. 39. per totum. præſertim. numero 15. 16. & 17. Villag vbi ſupra. cōcl.

24 11. † & eod. li. 6. c. 2. concl. 4. pro regularibus idem affirmat; qđ videlicet teſtium dicta nedum; verum & nomina quoque illis tribuenda, aperiendaque ſunt. Quod & Panor. docet in capite olim. & cap. qualiter el ſecondo cit. de accuſat. Rodericus to. 2. q. regular. quæſ. 16. ar. 1. Villag. vbi ſupra, quo etiam loco Hoſtienſi contrariam opinionem tenenti reſpōdet. Victori. Auer. cap. 7. num. 8. in criminalibus, & grauiſſimis regularium cauſſis, & ipſe concedit. Poteſt autem opinio iſta, quam ego veriſſimā, tenendamque puto hac ratione pro-

probari. Cum regulares inter inuidiæ, æmulationes, rixę, iurgiaque multa exoriri compertum ſit, atque id ebachari; niſi in eorum cauſſis accuſatoris, ac teſtium dicta, nominaque Reis publicarentur, malignis cri ninationibus, inſidijs, machinationibus, conſpirationibus, detractionibus, & vindictæ locus daretur apertiſſimus. & periculũ, quod teſtibus (inquit Rodericus loc. cit.) euenire ab accuſatis, inquiſitis, denunciatis, exceptis vt ſolet, longe leuius eſt, audacia, quam ex ſubticendis eorum dictis, atque nominibus teſtes ipſi fimere ſolent ad falsò, confuſe, temereque deponẽdum; vt quoq; dicitur cap qualiter, & quando cit. Quare in regularium tam prælatorum, quã ſubditorum cauſſis cognoſcendis, atque diiudicandis dicta nedum accuſatoris, ac teſtium: verum & eorumdẽ nomina Reo publicari debent; vt ipſe ab iniuria ſe, vel excipiendo, vel opponendo aliquid contra illos, liberare queat. † Nominum ſuppreſſio in violatæ religionis officio fidei fauore peculiaris eſt. docet id, ac probat, cauſſamque reddit Franc. Pègna in dir. inquiſit. 3. par. commet. 124. Roderi. cit. vbi ſupra. Farinac. d. quæſt. 39. num. 87. Igitur extra illud officium ſupprimi non debent. Farin. ibi. num 16.

25

26 Octauo † In huiuſmodi ſummario iudicio feſtis diebus propter mortalium neceſſitatem introductis procedi poteſt. in illis vero, qui propter Dei honorem ſunt feriati, non item. d. clemen. ſæpe. §. 1. Tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum inductarum a iure procedere valeat. a contrario ſenſu. ergo tempore feriarum propter Dei, ſanctorumq. reuerentiam inductarum procedere minime licebit. glo. ibi. ver. ob neceſſitates. Bartol. loc. cit. ver. item an procedi poſſit. Imò & Zabarel. vbi ſupra Menoch. lib. 1. cit. quæſt. 30. Quare Iudex partibus etiam renitentibus huiuſmodi feriatis diebus ad cauſſæ cognitionem, ac terminationem procedere vtique poterit.

27 Nono, & vltimo. † Citatio partium ad ſententiam definitiuam pro totius expeditione negotij neceſſaria quo-

28 que eſt. † Quam ſententiam vel ſedendo, vel ſtando, vel vt melius eidem placuerit diſpoſitus ipſe iudex ex petitione, probatis, & actitatis (in ſcriptis tamen) pronunciare valebit. d. cl. §. ſententiam. Sententiam vero definitiuam, citatis ad id (licet non peremptorie) partib. in ſcriptis, & prout ſibi magis placuerit ſtans, vel ſedens proferat; etiam ſi ei videbitur, concluſione non facta, prout ex petitione, & probatione, & alijs actitatis in cauſſa fuerit faciendum. gloſſ. ibid. Barto. & Imo. loc. cit. Alphonſus Villagut. vbi ſupra concluſ. fina. Iacobus Menochius loc. cit. quęſ. 31. qui libro eodem primo

quæſ.

29 quæſt. 42. † ſententiam in huiuſmodi ſummario iudicio latam nullam fore, ſi præcipitanter, & feſtinato ſine debita cauſſæ cognitione feratur, etiam ab Imperatore, vel Papa, docet, ac probat.

Quæ de iure diuino, ac naturali ſint in iudicijs a iudicibus obſeruanda.

Caput Duodecimum.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator, uel eius uices gerens præcedens iudicium in unoquoque iudicio de iure diuino requiritur.*

2 *Citatio Rei, illiuſq; interrogatio iuris diuini eſt.*

3 *Æqualitas iudicis partium reſpectu diuino eſt iure ſeruanda.*

4 *Teſtium pluralitas de iure diuino eſt in iudicijs adhibenda.*

5 *Neminem inaudita parte condemnare iuris diuini eſt.*

6 *Inimici aut ſuſpecti iudicis recuſatio ad ius pertinet naturale.*

7 *Appellatio de iure naturali eſt.*

8 *Appellatio eſt de genere defenſionum legitimarum.*

9 *Defenſiones legitimæ iuris ſunt naturalis.*

10 *Defenſiones excommunicato negari non poſſunt.*

11 *Defenſiones & Diabolo ſunt concedendæ ſi iudicio adeſſet.*

12 *Brutis quoque defenſiones negari non debent.*

13 *Iuramentum de ueritate dicenda iuris naturalis eſſe uidetur.*

14 *Teſtium ſecreta interrogatio de iure naturali eſſe videtur.*

15 *De delicto conſtare debere ad ius naturale uidetur pertinere.*

16 *Inimicum neque accuſatorem, neque teſtem eſſe, iuris naturalis eſſe uidetur.*

17 *Puerum, & ignarum penitus iudicandi iudicem eſſe contra ius naturale eſt.*

18 *In Regularium iudicijs, Accuſator idoneus, Teſtes legitimi, Defenſiones congrua, & Index electus eſſe debent.*

NE forte affirmare quis audeat, vel etiam dubitare illa, quæ ſuperiori capite diximus in regularium cauſſis cognoſcendis, atque diiudicandis obſeruanda minime fore; me rem non incongruam iudicaui facturum, ſi omnia illa, vel ſaltẽ illorum maximam partem, iuris eſſe diuini, aut naturalis oſtẽderem; ideoq; illa ſine iniuria, vitioque maximo in cuiuſuis perſonæ iudicio ommittere fas non eſſe. Itaque Diuini iuris eſt.
1 Primo † Accuſator, vel eius vices gerens ſiue Denunciator ſit, ſiue exceptor, ſiue infamia qui accuſator, vel eius gerens vices iudicium præcedere debet. Accuſator quidem, aut Denũciator, aut Exceptor. Gen. 4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Ecce vocem accuſatricem, ſeu denũciatricem, qua ſine ad Caini condemnationem Deus ipſe nequaquam pro-

proceſſit. Matt. 18. Pater ille familias ingratum ſeruum, auarū, ac immitem non vocauit, ſeu citauit, aut condemnauit prius, quam iuiſſent illius conſerui, ipſiuſq; auaritiam, ingratitudinem, & immiſericordiam illi narraſſent. & cap. nihil. 2. q. j. dicitur. Chriſtus Iudam eſſe furem ſciebat; ſed quia non eſt accuſatus, non eſt eiectus. Io. 8. vbi ſunt qui te accuſabant? nemo te condemnauit? nec ego te condemnabo. Infamia vero. Gen. 18. Clamor Sodomorum, & Gomorreorum venit ad me, deſcendā, & videbo, &c. Ecce iudicium ꝓcedentem infamiam. idē Luc. 16. Antequā uillicus ille vocetur a diuite; apud illum prius de bonorum illius diſſipatione diffamatus eſſe perhibetur.

2 Secundo † Citatio Rei, illiuſq; interrogatio. Gen. 3. Adamum ipſum hominem primum volens Deus de commiſſo eſus vetiti ligni delicto condemnare, illum primo vocauit, eique dixit. Adam vbi es? & cap. 4. idem cū Caino fratricida ſeruauit, illum vocando, atque interrogando. Matt. quoq; 18. cit. ſeruum illū, cui decem millia talenta familias pijſſimus pater dimiſerat, q deinde conſeruum ſuum ei cētum denariorum debitorem in carcerem immitis coniecerat, idem pater familias iudicare volens; vocauit, dixitq; illi ſerue nequam. &c. & Luc. 16. ſimiliter cit. Villicum de bonorum ſuorum diſſipatione diffamatū diues ille vocauit; illi qui dixit. quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ. 1

3 Tertio † Aequalitas iudicis partium reſpectu, ita ut neque uni, neque alteri deferat parti. Deut. 1. Non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. pſa. 81. Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis? Iaco. 2. Si autem perſonas accipitis peccatum operamini, redarguti a lege, quaſi tranſgreſſores.

4 Quarto † Teſtium pluralitas: adeo quod ſola unius accuſatione, ſiue denunciatione, ſiue teſtificatione condemnari nemo poſſit. Deu. 17. & 19. In ore duorum, uel trium teſtium peribit, qui interficitur. Nemo occidatur uno contra ſe dicente teſtimonium. quę ſententia in nouo teſtamento confirmata eſt a Chriſto. Matt. 18. dicente. In ore duorum, uel trium teſtium ſtet omne uerbum, & a D. Pa. 2. Co. 13. imo præcepta. 1. Tim. 5. Aduerſus præsbiterum noli accuſationem recipere, niſi ſub duob. aut tribus teſtibus. Hinc elicitur, quod teſtis unicus non probat. l. iuſiurandi. C. de teſ. Cæſar de Graſſis deciſ. 76. nu. 7. Farina. q. 63. nu. 1. & ſeqq.

5 † Quinto Neminem inaudita parte condemnare. Eccli. 11. Antequam interroges, ne uituperes quemquam; & cum interrogaueris corripe iuſte. Lucæ 16. Redde rationem uillicationis tuæ. hoc & ijſdem auctoritatibus, quæ cum de citatione ſermonem habuimus, fuerunt a nobis

nobis adductę, comprobatur. Veruntamen Reum citare minime ſufficit: ſed illum audire quoq. neceſſarium eſt.

Iuris uero naturalis ea ſunt.

6 Primo † Inimici, ſuſpecti quę iudicis recuſatio. cap. quod ſuſpecti. 3. q. 5. cap. ſecundo requiris in fi. de appell. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. Couar. li. pra. q. c. 26. in principio.

7 Secundo † Appellatio. Abb. in rubr. de appell. Sil. & Armil. uer. appellatio, num. 2. & 12. Grego Sayrus in claui regia. lib. 12. cap. 17. nume. 31. & 38. Victori.

8 Auerſa. cap. 7. numero 9 † eſt enim de genere defenſionum legitimarum. Dom. Sot. li. 5. dę iuſt. & iu. quæſt. 6. ar. 3. Nauar. conſil. 5. de appell. num. 6 Sayr. loc. cit. numero 31. niſi enim de iure naturali eſſet, D. Paulus minime appellaſſet. Acto. 25.

9 Tertio † Defenſiones legitimæ. cap. paſtoralis. de ſent. & re iud. in clem. l. ut uim. ff. de iu. & iu. Farinac. quæſt. 39. numero 1. & 18.

10 † Quæ neque excommunicato negari debent. ca. cum inter. de excep. Farina. loc. ci. num. 49.

11 Neque Diabolo ſi adeſſet in iudicio, peteretque Specula. 3. par. ti. de inquiſi. c. ultimo. Abb. cap. cum contingat. num. 27. de foro compet. Farina. ubi ſupra numero 50.

12 † Neque Brutis. Marſi. conſi. 8. num. 27. Rolan. conſil. item 8. num. 66. & ſeq. uol. 3. Ambroſinus in proceſſu informatiuo. li. 3. cap. 1. numero 9.

13 Quarto † Iuramentum de ueritate dicēda, quod partibus ipſis, maxime teſtibus deferri ſolet. Bartol. ſupra extrau. ad reprimendum. § & figura. uer. item an de calumnia. per tex. Exo. 22 num. 8. & 11. confirmat Imola. in clem. ſæpe. de uer. ſign. uer. quarto quæritur.

14 Quinto † Teſtium ſecreta interrogatio, uel diuini, uel ſaltem naturalis iuris eſt, a Daniele primo forſan introducta, quā do ſenes, qui Suſannam innocentem damnauerant, ſeorſum examinauit, ſiue interrogauit. Dan. 13. docet id glo. in l. ſi quā do. C. de teſtibus. & Bartol. ubi ſupra. uer. an requiratur publicatio teſtium. refert, ac probat Villag. li. 6. prac. crimi. can. cap. 1. concl. 11.

15 Sexto † illud etiam quod aiūt in criminibus facti permanentis De ipſo delicto conſtare debere iuris naturalis eſſe uidetur. arg. Ioſ. 7. quo loco dicit, quod Ioſue Dux, licet Achan furtum commiſſum confeſſus fuiſſet: attamen lictores miſit, qui res furatas requirerent, inuenirent, atque in publico deferrent iudicio. quaſi Rei confeſſio ad illum condemnandum ſatis minime fuiſſet, abſque eo, quod dę furto commiſſo re uera conſtaret.

16 Septimo quod † Inimicus capitalis neque ad accuſandum, niſi ſuam, aut ſuorum iniuriam proſequatur; neque ad ullo in caſu teſtificandum admittatur.

docet

docet id Martinus del Rio. to. 3. diſquiſitionum magicarum. lib. 5. ſectio. 6.

17 Octauo quod † Puer, aut qui nullam habet iudicandi peritiã iudex conſtituatur naturali iuri vtique repugnare videtur. Nauar. in cap. ſi quando. de reſcrip. except. 7. num. 3. ex Perſio Poeta dicente.

Publica lex hominum, naturaq. continet hoc fas.
Vt teneat uetitos inſcitia debilis actus.

Quibus ita conſtitutis, ac ſe habentibus, quis poterit dubitare in regularium quoq. perſonarum iudicijs hæc obſeruanda fore? Nauar. conſil. 1. in fi. de re iud & conſil. 5. nu. 10. ſimiliter in fi. de appellat.

18 † In quibus etiam iudicijs, quemadmodum in alijs quibuſcunque accuſator idoneus teſtes legitimi, defenſiones congruæ, ac iudex electus eſſe debent. 4. q. 4. cap. 1. alioquin iudicium ne dixeris, at latrocinium, vel aſſaſſinium potius appellaueris.

Ius commune an & quomodo in Regularium cauſſis obſeruandum ſit.
Caput Tertiumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Ius diuinum, & naturale in regularium iudicijs obſeruandum eſt.*
2 *Ius humanum. ſ. Canonicum in huiuſmodi iudicijs obſeruandum eſt.*
3 *Ius commune remotis apicibus, ac rimulis in regular. iudicijs obſeruari debet.*
4 *Monachorum nomine religioſi quique ueniunt in iure canonico.*
5 *Monachorum nomine ueniunt Canonici Regulares, etiam in odioſis.*
6 *Canonici Regulares Monachis æquiparantur.*
7 *Canonum obſeruatio in iudicijs fauorabilis eſt.*
8 *Inſtituta regularia pro iure gentiũ ipſis regularibus ſunt.*
9 *In regularium iudicijs quando ius commune ommitti poſſit.*
10 *In regularium conſtitutionibus, regulis, & ſtatutis modus illos iudicandi paſſim non eſt, aut eſt diminutus.*
11 *Delicta regularium talia iudicanda ſunt, taliterq. punienda; qualia & qualiter in eorum inſtitutis præſcribitur.*
12 *Priuilegia regularium quid ſibi uelint, cum in eis habetur, quod non ſecundum iura; ſed iuxta conſtitutiones contra illos procedatur.*
13 *Conſtitutiones regularium in quib. iuri communi præferantur.*
14 *Illuſtriſſimi Protectores, illorumq; Auditores iudices appellationis regularium ipſos regulares iuxta eorum inſtituta iudicare debent.*
15 *Protectores regularium quare ita nuncupentur.*

1 Diuinum ius, naturaleq; in regularium iudicijs fore obſeruandum, ſanæ mentis qui ſit, nemo ibit inficias.

D At

At vero ſacrorum canonum ignarus dubitare poſſet, an ius quoque humanum in talibus obſeruandum ſit. Cui dubitationi ſatisfacientes affirmatiue reſpondemus.

2 † Iuxta ſacrorum canonum decreta regulares ipſos fore iudicandos. Etenim ca. 1. de conſtitu. ad canonum obſeruãtiam in iudicando omnes obligãtur, ipſis regularibus minime exceptis. Confirmat id Concil. Tri. ſeſſ. 25. cap. 8. de refor. cap. ſi Romanorum. 19. diſ. & cap. ſi quis omnem. 1. q. 7. Neq. in ca. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. docemur contrarium: ſed in regulariũ iudicijs non ita exactę quemadmodum in aliorum iudicijs procedendum eſſe ibi permittitur. glo. cap. moniales. de purg. can. Abb. in ca. ea quæ. de ſta. monacho.

3 Quare † ius commune in regularium perſonarum iudicijs peragendis (apicibus, & rimulis poſthabitis, ſi placet) obſeruandum eſt. Docet id quoque Comp. priuil. ver. appellare. in annot. Capucini. §. 2. his verbis. Non eximuntur regularium ſuperiores a iure communi, nec ab ęis, quæ ſunt de ſubſtantia, & eſſentia iuris; vt ſunt teſtes idonei, legitimæ probationes, exceptiones, ac legitimæ defenſiones quia ſine ipſis iudicium eſset iniquum, vbi audiretur impugnatio, & non defenſio. Victorin. etiam Auerſa. in modo proceden. in cauſ. regular. cap. 3. numero 4. inquit. Leges ſunt nobis ſacri Canones. cap. j. de conſtit. & ca. ea quæ. de ſtat. monach. Neq. dicendum eſt nomine Monachorum ſolos fore Monachos intelligendos.

4 Etenim † in conſtitutionib. pontificijs Monachorum nomine veniunt religioſi quiquæ. Abb. cap. ex parte. de poſtul. eoque magis cum ſimus in fauorabilibus. per cap. odia. de regu. iu. in 6. imo 5 † quandoq; in odioſis monachorum nomine intelliguntur canonici regulares. vt in cap. ex parte. cit.

6 † Regulares enim canonici Monachis æquiparantur. gloſſ. ibid. ver. item iudicium. licet id non ita ſimpliciter in odioſis auderem affirmare. at verò in fauorabilibus ſemper. niſi tex. expreſſe contrarium dixerit.

7 † Canonum autem obſeruatio in regularium iudicijs fauorabilis eſſe videtur tum ipſi iuſtitiæ pro facti veritate rite inueſtiganda; tum ipſis regularibus pro legitimis defenſionibus faciendis.

Quare in omnium & quoruncumq; regularium cauſſis iudicandis canones ſacri obſeruandi ſunt. Hoc ſenſiſſe videtur Nauar. vir eruditiſſimus, & com. 2. de regularibus. num. 61. & 62. & com. 3. eod. ti. numero 50. & ſeq. multo quæ magis in conſilijs; & conſil. 9. de conſtit. & conſil. 4. & 5. de appell. to. 1. & conſil. 3. 4. & 8. de accuſat. to. 2. alijſque plurimis, in quibus pro perſonis conſulit regularibus ex iuris communis pręſcri-

ſcripto. quod, niſi in eorum iudicijs ius commune obſeruandum fore iudicaret, minime pręſtaret. Villagut. quoq; lib. 6. cit. cap. 2. per totum, hanc eandem tuetur, confirmatq. ſententiam. Gregor. Sayr. etiam loc. cit. cap. 17. numero 57. Deſumi quoq; validiſſimum argumentum poteſt ad idem probandum ex Concil. Trid. cit. ſeſ. 25. capite 8. quo loco præcipit regularium ſuperiores in ſuæ congregationis monaſterijs uiſitandis illa obſeruare debere, quæ in ſacris canonibus, & in eodem concilio decreta ſunt.

8 † Inſtituta uero regularia, regula videlicet, atque conſtitutiones religioſorum pro iure gentium illis habendæ ſunt, vt recte Victori. cit. dicto capite 7. numero 4. hiſce verbis notat. Nobis autem pro iure gentium habenda ſunt inſtituta regularia, ſiquidem omnibus Monachis, uel regularibus communia ſunt.

Itaque mihi dicendum videtur. † In iudicando perſonas regulares, iuribus ommiſſis iuxta eorum inſtituta procedi poſſe, imo debere in ijs, quæ in regula, conſtitutionibus ve reperiuntur. at vero illa, quæ in huiuſmodi reperire non eſt, a iure communi mutuanda fore, nemo dubitare poteſt.

9

10 † Certe in D. Patris noſtri Auguſtini regula, & in Conſtitutionibus noſtris Canonic. Regularium Sancti Saluatoris tum delicta plurima notantur; tum pœnæ ijs, qui talia committere non verentur infligendæ ponuntur. Sed quomodo in huiuſcemodi criminibus, delictis ve inueſtigandis, pęniſq; iuridice infligendis procedendum ſit, nihil pœnitus inuenitur. præterquam Actoris, ac Rei nomina, crimenque ſcriptis fore mandanda, Reumq; citandum; qui ſi delictum fuerit confeſſus, mitiore; ſin autem de illo conuictus extiterit, grauiore pœna mulctetur. & ſi accuſator, aut denunciator in probatione defecerint, talionis pœna plectantur. cap. 13. numero 24. & ſeq. Quare pro delicti habenda veritate, pro legitimis Rei defenſionibus, pro cauſſæ determinatione rite obeunda, utique a iure communi, nequaquam a proprio cuiuſque cerebro, petendus erit procedendi modus.

Illud attamen inuiolabiliter
11 obſeruandum eſt. † delicta ipſa talia eſſe iudicanda, taliterque punienda; qualia, & qualiter in cuiuſuis congregationis, ordinis uè regula, conſtitutionibuſq; præſcribitur; quamuis de iure communi fortaſſis, & delicta grauiora iudicentur, & pœna illis maior adhibeatur.

12 † Hoc enim ſibi uolunt regularium priuilegia, cum in illis a ſumis Pontificibus indulgetur, ſiue conceditur, ut nequaquam ſecūdum iura: ſed iuxta eorum conſuetudines approbatas, & generalia ſtatuta facta, & fien-

da regulares ipſi corrigantur, & puniantur. vt habetur in compend. priuil. ver. correctio fratrum.nu.6.& 8.

13 †Iuri etenim communi regula, conſtitutioneſque regularũ præponuntur in illis, quæ in eiſdem habentur: in illis autem quæ in huiuſmodi minime reperiuntur, ius commune in eorum iudicijs peragendis obſeruandum eſt.

14 † Quo etiam modo iudicandi, corrigendi, atque puniendi ſunt ipſi Regulares ab eorum appellationis iudicibus Illuſtriſſimis Card. Protectoribus, illorumq; Auditoribus, Nulla etenim aſſignari ratio poteſt, cur iſti regularium priuilegia obſeruare minime teneantur in eorũ iudicijs pertractandis iuxta eorum inſtituta in illis, quæ in ipſis habentur. cum potius ijdem regulares ſub eorum protectione degentes contra quoſcumq. illorum priuilegia volentes infringere, tueri, protegereq. debe-

15 rent.† hac enim de cauſſa regularium protectores illos appellari nemo non videt.

De Iudicis Recuſatione. Caput Quartumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio iudicis incompetentis, & iniqui de iure naturali eſt.*

2 *Maxime in cauſſis criminalibus.*

3 *Declinatio iudicis dupliciter fit, ipſius recuſatione, & ab eodem appellatione.*

4 *Iudicum ſuſpectorum iudicium declinare naturale cuiq. eſt.*

5 *Iudicis recuſatio ad legitimas pertinet defenſiones.*

6 *Iudex facilius, quã teſtis recuſatur.*

7 *Reo quomodo, & quando licitum ſit iudicem recuſare.*

8 *Etiam poſt cauſſæ ipſius initium.*

9 *Et in quacumq; litis parte.*

10 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*

11 *Recuſari poteſt iudex delegatus. & ordinarius.*

12 *Et Inquiſitor in crimine violatæ religionis.*

13 *Legatus de latere recuſari poteſt.*

14 *Concilium quoq; prouinciale.*

15 *Senatus quoq; recuſari poteſt, & Collegium doctorum.*

16 *In manifeſtis, notorijs ve criminib. iudex recuſari vt poſſit.*

17 *Recuſatur Iudex ſuſpectus, & inimicus.*

18 *Lites abſque ſuſpicione procedere debent.*

19 *Modica cauſſa iudicem repellit.*

20 *Inimicitia capitalis, & grauis cauſſa potiſſima iudicem recuſandi eſt, ẽt in cauſſa fidei, ipsũ inquiſitorẽ.*

21 *In alijs criminibus inimicitiæ quoq. noncapitales, aut graues.*

22 *Inimicus qui dicatur, ut recuſari queat.*

23 *Inimicitiæ a iudicando accuſando, ac teſtimonium ferendo repellunt.*

24 *Etiam poſt reconciliationem.*

25 *Etiam in criminibus exceptis.*

26 *Crimina excepta quę ſint.*

27 *Recuſat̃ iudex ĩfamis, et criminoſus.*

28 *Qui iudex eſſe nequit, omnis recuſari poteſt.*

Re-

29 *Recuſatur iudex, qui ordinem iuris non ſeruat.*
30 *Alteri parti nimium fauens.*
31 *Parti nimis familiaris, & amicus.*
32 *Qui non habet iudicandi peritiam.*
33 *Qui modum excedit in exequendo.*
34 *Qui in alia cauſſa fuit recuſatus, vel à quo alias fuit appellatum.*
35 *Niſi crimen ſit manifeſtum.*
36 *Recuſatur item iudex, Qui ſimilem habet cauſſam.*
37 *Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum.*
38 *Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel de terra ipſius.*
39 *Si accuſator, vel teſtis de illius domo producitur.*
40 *Qui eſt officialis alicuius, qui aduerſario ſit familiaris.*
41 *Regulares ſibi ſuſpectum iudicem recuſare queunt.*
42 *Regularium recuſatio, & appellatio a correctione quare non admittatur.*
43 *Si in correctione excedatur, recuſare, & appellare poſſunt ipſi regulares.*
44 *Et in cauſſis grauibus, atq. in criminibus occultis.*
45 *Iudex quomodo recuſetur de iure canonico.*
46 *Quomodo recuſetur de iure ciuili.*
47 *Si cauſſa recuſationis dubia ſit, quid agendum.*
48 *Si probata fuerit, quid faciendū ſit.*
49 *Non probata recuſationis cauſſa, cæptum iudicium proſequitur iudex.*
50 *Reo dādus eſt iudex de illius cōſenſu.*
51 *Rei fauorabiliores ſunt, quā actores.*
52 *Iudex recuſatus in cauſſa procedere nequit.*
53 *Iudex poſt iuſtam appellationem procedere amplius in cauſſa non poteſt.*

IVdices, atq; magiſtros præcipit Deus fore conſtituendos, qui iuſto iudicio debeant iudicare, nec in alteram partem eis declinare fas ſit. Deut. 16. quod ſi perſonas accipientes, alia ve cauſsa moti ad dexteram ſiue, ſiue ad ſiniſtram in iudicijs declinare præſumpſerint; præterquā quod peccatum operabuntur a lege redarguti, quaſi tranſgreſſores illius Iacob. 2.

1 † Ab eorum quoq. iniquis iudicijs declinare ipſamet natura, iuſq; docet. cap. quod ſuſpecti. 3. q. 5. cap. ſecundo requiris. de appell. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. Couar. li. pract. quæſ. cap. 26. in principio.

2 † Quod maxime in criminalibus fieri poſse docet gl. in cap. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. ver. ad inquirēdum. non longe poſt initium. quam affirmat eſse communem Card. Alex. in c. de accuſat. col. 41. ver. venio ad ſeptimū. 2. q. 8. Maria in d. cap. qualiter. nume. 78. Iul. Cla. li. 5. §. fin. q. 43. Menoch. lib. 2. de arbi. iud. q. Centur. 2. caſu. 152.

3 † Huiuſmodi autem declinatio duobus modis fieri poteſt, aut iudicem recuſando, aut ad ſuperiorem ab ipſo appellatione mediante prouocando.

4 At vero cum in regulariū et cauſſis euenire poſſit, vt eorū iudices a debita iuſtitia deflectāt;

illa maxime, quæ ſuperioribus tradita capitibus ſunt, minime obſeruando. idcirco, vt perfecta de iudice regularium habeatur notitia, de iudicis quoque recuſatione, ac de appellatione ab ipſo facienda inſtituendus eſt ſermo. hæc materia in modo proceſſium continuandi tractanda fuiſſet: eam attamen hoc loco tractare viſum eſt; vt ſimul ea, quæ ad iudicem ipſum ſpectare videntur, pertractarentur; ex eo namque iuſtior efficitur ipſe iudex; ſi nouerit, propter non recte ab eo adminiſtratam iuſtitiam ab illius iudicio declinari poſſe. primo autem de iudicis recuſatione verba faciam, cum & ante iudicium (ſi iuſta ſit cauſſa) iudex recuſari queat. poſtea de appellatione, quæ non niſi propter grauamen in cauſſa iam cæpta factum intermitti, aut poſt cauſſæ concluſionem admitti debet, aut poteſt.

4 Itaque † naturale profecto eſt ſuſpectorum iudicum inſidias declinare, eorumque iudicium ſemper velle refugere, cap. cum
5 inter. de excep. §. 1. & † ad legitimas defenſiones iudicis recuſatio ſpectat. cap. eod. quæ legitimæ defenſiones cuique iure competunt naturali; vt ſuperius cap. 12. numero 9. habitum eſt.

6 Idcirco † iudicem facilius recuſari poſſe, quam teſtẽ docet gl. in cap. quicumq. el 3. 11. q. 3. cap. accuſatores. ſimiliter el 3. 3. q. 5. ca. inſinuante. de offi. deleg. verbo familiarem. & cap. cum R. eod. ti. Menoch. vbi ſupra num. 6.

7 Quare † licitum erit Reo, qui ſuſpectũ iudicem habet, antequam ipſa lis inchoetur illum recuſare. cap. quod ſuſpecti cit. §. & re vera. quod verum eſt, ſi cauſſa ſuſpitionis, ideoque recuſationis præceſſit iudicium, ac nota ſit recuſanti. probat Villagut. lib. 1. pract. crimi. cano. ti. de accuſa. concl. 16.

8 At vero † ſi poſt cauſſæ initiũ, ante illius attamen concluſionem fuerit orta; poterit quoq; Reus tunc iudicem recuſare. c. inſinuante cit. de offi. deleg. gl. in cap. ſciſcitatus. de reſcrip. verbo infamem.

9 † Vel etiam ſi ante cauſſę initium orta quidem fuerit, ſed poſtea ad recuſantis notitiam peruenerit, in quacumque litis parte proponi poterit recuſatio. probat Conar. loc. cit. cap. 26. n.
10 2. Etenim † quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. ff. de inter. actio. l. de ætate. §. ex cauſſa.

11 Et nedum † recuſari poteſt iudex delegatus. cap. poſtremo. de appell. verum & ordinarius. ca. placuit. 2. queſ. 6. cap. ſi quis el ſecondo de foro compe. & cap. adhæc de appell. l. nemo. C. de iuriſd. om. iud. gloſ. in cap. quod ſuſpecti cit. 3. q. 5. Hoſtien. ti. de recuſa. §. quis recuſetur. Fra. Pegna in dir. inquiſi. 3. par. com. 30. ver. tametſi vero.

12 Etiam † in crimine violatæ religionis ipſe inquiſitor. directo. inquiſi. 3. par. de recuſatione in-

quiſitoris. & Pegna loc. ci. ver. cæterum. ex Bernar. Locato, ac Tabie.

13 Recuſari quoq; poteſt legatus de latere; ſi cauſſa iuſta illum adſit recuſandi.

14 Imo † & Concilium Prouinciale. probat Nauar. multis auctoritatibus conſil. 3. de appell. modeſte attamen, ac reuerẽter. idem & Menoch. li. 2. ci. centur. 5. caſu 458. qui numero 16. ibid. extendit, quãdo caput ſolumodo concilij prouincialis ſuſpectum eſt. multiſq. probat.

15 † Et quoque Senatus poterit recuſari. Menoch. loc. cit. num. 11. atque etiam collegium doctorum. idem eodem loco. nũ. 12. quæ veriſſima ſunt, quando conſtat de iuſta recuſationis cauſſa.

16 † Nihilq; officiunt crimina, licet notoria ſint, quando ſuſpectus eſt iudex, ne recuſari queat, & qui animotus in integrum reſtituatur. c. quod ſuſpecti cit. iuncta glo. quæ iudicem in notorijs quoque recuſari poſſe tenet. cap. fin. 3. q. 5. ver. & ſi manifeſta. Cauſſæ vero, ex quibus iudex recuſari poteſt, plurimæ ſunt, de quibus tractant Specula. tit. de recuſat. Lanfranc. in c. quoniam contra. de probat. ver. recuſationes. Præpoſi. in cap. poſtremo de appel. Io. Ferrarius in trac. de recuſat. Hoſtien. in ſumma eo. ti. §. quæ ſunt iuſtæ cauſſæ. Io. andre. & Panor. in ca. cum ſpeciali. de appell. multas quoq. adducit Nauar. in ca. ſi quando de reſcrip. cau. 10. nuſſit. & alij multi.

17 Primo itaque † Recuſatur iudex ſuſpectus, & inimicus. cap. quod ſuſpecti. cit. 3. q. 5. cap. ſciſcitatus. de reſcrip cap. ſuſpicionis. de off. deleg. cap. cum ſpeciali. de appell. ca. cum oporteat. de accuſa. iuncta glo. ibi uerbo inimicus. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. cit. Couar. li. pract. quæſt. ca. 26. in principio. Specul. loc. cit. §. cauſſa. Nauar. vbi ſupra numero 2.

18 † Lites enim ſine ſuſpicione procedere debent. cap. quod ſuſpecti. & l. apertiſſimi citatis.

19 Ideoq † modica cauſſa iudicem ipſum repellit. ca. accedẽs el primo ut lit. non cote. §. cum igitur. ca. cauſſam. de off. deleg. glo. in cap accedens el ſecondo vt lit. non conte. cit. uer. nimis fauens. & capite cum R. cit. de offi. deleg. uer. cum ſint eius ſocij.

20 † Et vero. Cũ inimicitia capitalis eſt, vel ſaltẽ grauis; Inquiſitor quoq. in fidei cauſſa recuſari poteſt probat Pegna loc. cit. uer. iam non queuis inimicitia. ex Specul. Ioan. Andrea. Abb. & Felin.

21 † In alijs cauſſis, & criminibus etiam propter inimicitiam non capitalem, aut non ita grauem recuſari iudex ipſe poteſt. gloſ. cap. quicumque el tertio 11. q. 3. cap. cum oporteat. cit. ver. eod. & cap. accedens el ſecondo cit. vt lit. non conte. uer. eo.

Quid enim gratius, & ambilius dare quis inimico poteſt, quam ſi ei ad iudicandum, &

puniendum, quem lædere cupit, ſeipſum commiſerit? Inimicus autem ex Franc. Pegna cit. com. 116. in 3. par. dir. inquiſi. & Farina. quæſt. 49. numero 1. & ſequentibus. dicitur Primo: qui occidit cõſanguineũ alicuius. Secundo q conatus eſt occidere aliquẽ. Tertio. Qui minatus eſt occidere aliquem. Quarto. Qui alicui parauit inſidias. Quinto. Qui aliquem accuſauit in cauſſa capitali. Sexto Qui depoſuit contra aliquem, aut deponere voluit in cauſſa capitali. Septimo Qui detinuit aliquẽ in uinculis. Octauo. Qui iniurias graues in aliquem protulit. Nono. Qui adulterium cum alicuius vxore commiſit, viro ipſo reclamante. idem dicas de ſorore, matre, filiaq. Decimo. Qui mouit quæſtionem de ſtatu, vel bonis; vel magna pecuniarum quantitatẽ. idem de illo, qui aliquem talibus ſpoliauit. Vndecimo. Qui offendit aliquem in perſona, vel rebus. Duodecimo Qui vulnerauit aliquem, maxime in facie. Tertiodecimo. Deſcendentes ab inimico capitali. Quartodecimo. Qui commoratur, & admodum familiariter cõuerſatur cum inimicis. Quintodecimo. Qui contraxit amicitiam cum inimicis. Sextodecimo. Guelfi cum Gibellinis, cõſideratis loco, tempore, perſonis, & alijs conſiderandis. Ex hiſce adductis, aliæ tam graues, quam minus graues ellici queunt. Decimoſeptimo. Iudex poſt ſententiam contra latam.

23 † Hæ autem inimicitiæ graues, & capitales nedum a iudicãdo: verum, & ab accuſando, & a teſtimonio ferendo quemquã repellunt; etiam ſi illius contractæ ſint culpa, qui iudicatur, vel accuſatur, vel contra quem teſtimonium perhibetur.

24 Etiam. † Si reconciliati ſint; ſiue Iudex, accuſator, vel teſtis affirment ſe fuiſſe reconciliatos.

Pegna, & Farinac. loc. cit. Villag. li. 1. vbi ſupra. cap. 2. concl. 2.

25 Et † nedum repellunt in criminibus ordinarijs, ſed quoque in criminibus exceptis, qualia ſunt
26 † Hæreſis, Læſæ maieſtatis, Perduellionis, Sacrilegij, Simoniæ, Fraudatæ pecuniæ publicæ; vel annonæ, Dilapidationis bonorũ eccleſię, Sodomiæ, & huiuſmodi; de quibus glo. in rubri. 6. q j. & Villag. loc. cit. direct. inquiſit. 3. par. quæſt. 67. Fr. Pegna, & Farinac. vbi ſupra.

27 Secundo † recuſatur iudex Infamis, Criminoſus, Perpetuo furioſus, Impubes, Ammotus ab officio, Fœmina, Seruus, Excommunicatus, Dominus aduerſarij, illiuſq. conſanguineus vel affinis. Armilla. ver. iudex. n. 1. & nos ſuperius cap. 7. fere per totum.

28 † Qui etenim iudex eſſe minime poteſt; illum quoq. recuſari poſſe omnibus in confeſſo eſt.

29 Tertio † recuſatur iudex, qui ordinem iuris nequaquam ſeruando Reum ipſum grauare veritus non eſt. aut iuris defenſiones illi negando, aut exceptiones non admittendo, aut

ali-

aliquid illi neceſſarium minime concedendo.& quoque in crimine violatæ religionis. Direct. inquiſit. vbi ſupra de recuſatione inquiſitoris. & ibi Pegna.com.30.ver.poſtremo. arg. cap.conſequente.de reſtitutio. ſpoliat.

30 Quarto recuſatur iudex † alteri parti nimium fauens.capite accedens.el ſecondo vt lit. non conte.Nauar.in cap. ſi quando. de reſcrip.cit.cauſſa 10. nullita. numero 5.Etenim contra ius diuinum operatur.Deu.1.Non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. & Iaco. 2.ac humanum. cap. in iudicijs. de reg.iu.li.6.

31 Quinto † Parti, ſiue aduerſario nimium familiaris, & amicus.cap.adhæc.de reſcrip.& ca. cum R.de off.deleg.arg.cap. accuſatores el terzo 3.q.5. Nauar. loc.cit.num.3.ex Io.andr.& Domi.Peruſ.ante,vel poſt litis conteſtationem , ante cauſſæ concluſionem.ca.inſinuante.de off. deleg.

32 Sexto † Qui non habet iuris peritiam.argu.cap.ex litteris.de canſangui.& affinit.cap. 1.de pęni.diſt.6.ver.iudiciaria poteſtas. gloſ.cap. ſciſcitatus de reſcrip. ver.impedimento.l.ad probandum. ff.de offi. præto. & de re iud.Specul.titu.de iudi. dele. §. excipi poteſt. Tabie. ver. iudex in principio.Sil.ver.eod.quæſ.2. numero 2.Victori.cap.3.nume. 6.& cap.26. numero 4.quod in eccleſiaſticis maxime cauſſis obſeruandum fore aduertit gl. in cap. cum nobis. de elect. & nos ſuperius capite 5. per totum.

33 Septimo † Qui modum excedit in exequendo. capite ſuper quæſtionum. §.2.de offi. deleg. Stephanus in lib.de recuſat.nu. 73.Nauar. loc.cit.nu. 6.

34 † Octauo recuſatur iudex, a quo in alia cauſſa fuit appellatum , vel qui fuit alias recuſatus, ab eo qui appellauit,aut recuſauit.cap.ad hæc el primo,& cap. propoſuit de appell.glo.ca. accuſatores el terzo 3. q. 5. cit. Nauar.vbi ſupra numero 7.arg. capite conſequente. de reſtitu. ſpol. iuncta gloſſ. ver. volueris.

35 † niſi crimen fuerit manifeſtũ, in quo excuſatio conueniens afferri nequeat, aut ſuſpicionis iuſta cauſſa; propter quam iudex recuſari queat. cap. propoſuit.de appella. Pegna in dir.inquiſit.3.par.com. 31. ver. ſi autem inquiſitor.

36 Nono † ſimilem cauſſam habens. capite cauſſam. el ſecondo de iudicijs. iuncta gloſs. parti etenim nimium fauorabilis eſſet.

37 Decimo † Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum. cap. ex inſinuatione de appell.gloſſ. cap. accuſatores el terzo 3.q.5. cit.

38 Vndecimo † Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt , vel de terra ipſius , cum partes extra patriam, vel altera ſaltem ſit. capite accedens. el ſecondo vt lit. non conte.iuncta glo. ibi. & cap.accuſatores proxime cit

Nauar.

Nauar.in cap.ſi quando.cau.10. nullit cit.num.4.

39 Duodecimo ſi accuſator, vel teſtis de illius domo producitur.cap.contra ſitum.4. q.4.cap. cauſſam.de offi.dele. l. qui iuriſdictioni. ff.de iuriſdi. omnium indic.

40 Tertiodecimo † Qui eſt officialis alicuius,qui aduerſario familiaris exiſtat.cap. inſinuante. de off.del.imo tota familia propter dominum recuſatur. C. ſi quacumque præd.pote. l.vnica glo.cap.inſinuante ci.& ca.cum R.eod.ti.de off. delega.

Si iudex propalauerit votum ſuum ad fauorem partis aduerſæ. vel minatus fuerit recuſantem.Cæſar de Graſ.deciſ.93.nu. 5.& 9 Iuſtæ quoq; erunt cauſſæ,quando propoſitę fuerint,ac illis non examinatis iudex ad vlteriora procedet. Idem ibidem numero 7. & acta ipſa nulla redduntur.ibi.nume.9.etiam quod cauſſa eſſet commiſſa appellatione remota.ibi.nu. 11.

41 † Regulares quoque iudicem ſibi ſuſpectum,cum hoc de iure ſit naturali, & ad legitimas pertineat defenſiones, quemadmodum initio capitis iſtius dictum eſt, recuſare poſſunt. docet id Victori.vbi ſupra.cap.26.numero 4.

Neq; obſtat cap.cum ſpeciali §.porrò.in fine. de appell. quo loci regulares a iudicis recuſatione arceri videntur,& cap. ad noſtram; & reprehenſibilis. §. vlt.eod.titu. quibus in locis regulares ipſi ab appellatione reijciuntur, quæ recuſationis iudicis affinis eſſe videtur.illi nanq; textus intelligendi ſunt, quando regulares a ſuis ſuperioribus iuxta regularia inſtituta corriguntur. quod ex verbis cap. ad noſtram, & cum ſpeciali citatis habetur expreſſe,iuncta gloſ.in d.cap.ad noſtram. verbo minus. & nos ſuperius docuimus cap. 10.numero 9.10.11.& 12. cum duobus ſeqq.

42 Etenim † ideo non admittitur appellatio , aut recuſatio a correctione ; quia fit ad pœnitentiam,& extra forum iudicij. gloſ.in d.cap.ad noſtram.ex cap. cum beatus.45.diſt.& cap.ſi homo.27.q.1.At vero quando modum in huiuſmodi correctione. prælatus excedit,vtique recuſari poteſt,ab eoque appellari. ca. de priore.iuncta gloſſ.de appell. cap.licet.de off.iud.ordin. ca.ſuper quæſtionum.de offic. del. §. nos autem. Abb. in cap. ad noſtram cit.

44 † Eoque magis in cauſſis grauibus,& in criminibus occultis, quando iuxta iudicij formam procedìtur contra dictos regulares,ipſi vtique poterunt iudices recuſare,ab eiſque appellare ſicut cæteri hominum, ſi iuſta id operandi cauſſa illis tribuatur, vt ex dictis a nobis c.10. cit. & ſeq. cuiq. pateſcere poteſt.

45 † Qui vero iudicem recuſare voluerit,coram eodem ſuſpicionis cauſſam probabilem , atque rationabilem in ſcriptis proponere debet. cap. inter monaſterium.de re iud.cap.cum ſpeciali.

li & ſecundo requiris.de appell.
l.apertiſſimi. C.de iudiciis. iun-
cta glo.verbo libellum. Hoſtiē.
Panor.& omnes alij in cap.quo
niam contra.de proba.quod de
iure canonico intelligendum
eſt.

46 † De iure namque ciuili di-
cere ſufficit,ſe iudicem habere
ſuſpectum.gloſſ.in d.l.apertiſſi-
mi.& l.quia poterat.ff.ad Tre-
bell. & in l.item ſi ſuſpectus. ff.
de procurato.glo. in verbo co-
ram.cap.ſecundo requiris çi. de
appell. dummodo ſe calumniæ
cauſſa illum non recuſare iuret.
iuxta glo.receptam.in d. l.aper-
tiſſimi.vbi poſt alios tradit hoc
Iaſon. num.26. Couar. lib. prac.
quæſt.ca.26. ſub numero 2.Spe
cula. de recuſa. §. qualiter. ver.
propoſita. Nauar.in d.c.ſi quan-
do de reſcrip.cauſſa 10. nullita.
numero 1.

47 † Quod ſi dubia cauſa recu-
ſationis huiuſmodi ſit; recuſa-
tus iudex de illa cognoſcere mi
nime poterit. Sed eò caſu aduer
ſarius, aut iudex ipſe vnum, re-
cuſans vero alterum viros pro-
bos,atq.peritos eligere debent;
qui arbitri ſic electi de huiuſce-
modi cauſſa, probabilis nec ne
ſit,ideoq.vel admittenda,vel re
iicienda,diiudicabunt. & ſi di-
ſcordes illos inter ſe eſſe conti-
gerit,tertium eligant ipſimet,&
quod ex ipſis duo iudicauerint,
robur obtineat firmitatis.ca.ſu-
ſpicionis.iuncta glo. de off. iud.
deleg.& cap. cum ſpeciali de ap
pell. cit. iudex autem eiuſmodi
arbitros ad ſuſpicionis cauſam
decidēdam compellere poteſt.

48 Quæ ſi probata fuerit, de re-
cuſantis conſenſu idoneæ per-
ſonæ cauſam recuſatus com-
mittat; vel ad ſuperiorem ipsū
recuſantem tranſmittat.

49 † Non probata vero, ſua iu-
dex vtatur iuriſdictione, cauſ-
ſamque inceptam proſequatur.
d.cap.cum ſpeciali. iuncti gloſ.
& c.ſuſpicionis cit.ver. ad quos
omnia. vbi notandum eſt.

50 † Reo iudicem fore de illius
conſenſu tribuendum.quod ha
betur quoque. 11.q.1.ca.iudicet.
cum glo.ibid. ea ratione fortaſ-
1 ſis, quia † Rei fauorabiliores,
quam actores ipſi ſunt.l.fauora-
biliores.ff. de reg. iu. illud verò
intelligendum cenſeo in ſimili
fore ſuſpitionis caſu.

52 † Cum autem iudex recuſa-
tur;in cauſa procedere mini-
me debet; niſi friuola recuſatio
ſit. quod ſi fuerit procedere au-
ſus; acta queuis poſt recuſatio-
nem huiuſmodi, & quoq; de iu
re canonico ſunt ipſo iure nul-
la.probat Nauar.in d.c.ſi quan-
do.cauſa 10.nullit.cit.nume.10.
ex glo.2.q.6.cap.quoties.& cap.
quod ſuſpecti.3.q.5.

53 † Quod idem intelligendum
eſſe, aſſerendumque poſt iu-
ſtam appellationem docet,
ac probat idem Naua.
loc.cit.in fine. at
que Achil-
les de
Graſſis. deciſ. 205.
num. 1.

De Appellatione a Iudice. Caput Quintumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio quò ad ſubſtantiam de iure naturali eſt. quò ad formalitatem de iure poſitiuo.*
2 *Appellatio quare fuerit adinuenta.*
3 *Appellationis formalitatem tollere, ac mutare princeps poteſt. ſubſtantiam non item.*
4 *Ius naturale, vel gentium tollere nequit Princeps.*
5 *Appellatio quid ſit.*
6 *Appellatio ad maiorem fieri debet.*
7 *Et à delegato ad delegantem.*
8 *Appellatio duplex Iudicialis, & Extraiudicialis.*
9 *Iudicialis appellatio quæ ſit.*
10 *Extraiudicialis appellatio quæ ſit.*
11 *Appellare an liceat.*
12 *Appellare qui poſſit.*
13 *Ante ſententiam an poſſit appellari.*
14 *Appellans iudici non facit iniuriam.*
15 *Appellare vnus an pro alio queat.*
16 *Aquauis ſententia an appellari poſſit.*
17 *Definitiua ſententia quæ ſit.*
18 *Interlocutoria ſententia quæ ſit.*
19 *A ſententia definitiua an appellari poſſit.*
20 *In cauſſa hæreſis a definitiua appellari non poteſt.*
21 *A ſententia interlocutoria an de iure canonico appellari poſſit.*
22 *An de iure ciuili.*
23 *Quoties a definitiua appellari poſſit.*
24 *Ius poſitiuum non adimit facultatem iure naturali conceſſam.*
25 *Quare trina ſolum ſuper eodem conceditur appellatio.*
26 *Ad ſuperiorem appellare de ſubſtantia appell. eſt, quod gradatim appelletur de accidentalibus.*
27 *In appellatione an gradatim procedendum ſit.*
28 *An ommiſſo medio ad principem prouocari poſſit.*
29 *Ad Romanam ſedem ommiſſo medio omnes appellare queunt.*
30 *Modus in appellatione qui ſeruandus de iure ciuili eſt.*
31 *Qui de iure canonico.*
32 *Tempus appellandi decendium eſt.*
33 *Cur decem dies nec plures, nec pauciores ad appellandum concedantur.*
34 *Si Reus abſit quid agendum.*
35 *Quocumq. die illorum decem appellari poteſt.*
36 *Etiam die feriata.*
37 *Etiam de nocte.*
38 *Apoſtoli intra quod tempus petendi.*
39 *Iudex a quo terminum ad apoſtolos petendos conſtituere poteſt.*
40 *Litteræ dimiſſoriæ quare dicantur apoſtoli.*
41 *Apoſtolorum quinque ſpecies. Dimiſſorij, Refutatorij, Reuerentiales, Conuentionales, ac Teſtimoniales, & qui ſint.*
42 *Apoſtoli affirmatiui, & negatiui, & qui ſint.*
43 *Tempus ad proſequendum appellatio-*

tionem receptis apoſtolis quod ſit.

44 *Appellationem an debeat admittere iudex.*

45 *Si non admittatur, vel iudicis violentia timeatur, quid agendum ſit.*

46 *Si appellantis ratio dubia ſit, quid faciendum ſit.*

47 *Si iudici cauſſa commiſſa ſit appellatione remota, quid agendum ſit.*

48 *Remota appellatione non remouetur ſupplicatio.*

49 *In quibus caſibus iudex appellationi deferre non tenetur.*

50 *Appellans ab appellatione deſiſtere poteſt.*

51 *Appellatione interpoſita nihil nouandum.*

52 *Pendente appellatione illæſus damnati ſtatus conſeruari debet.*

53 *Effectus appellationis qui ſint.*

54 *Iudicis ad quem appellatum eſt, quę ſint partes.*

55 *Regulares appellare a quibus nequeunt.*

56 *Si modus in eorum correctione excedatur appellare queunt.*

57 *Non admittens regularium appellationem punitur.*

58 *Regulares in quibus caſibus appellare queunt.*

59 *Sacra Congregatio definiuit Regulares appellare poſſe, ordinem que ſtatuit in eorum appellationibus ſeruandum.*

60 *In regularium appellationibus quo modo procedendum ſit.*

ALter ab iniquo iudice de-
clinandi modus appella-
1 tio ipſa eſt. † quæ quidem na-
turali iure, quò ad illius attinet
ſubſtantiam, eſt adinuenta; cum
de legitimarum defenſionum
genere ſit, quemadmodum ſu-
perius cap. 12. num. 7. & 8. proba
tum a nobis eſt. at vero quò ad
illius formalitatem ſpectat, ſiue
modum, ac tempus, iure fuit po
ſitiuo conſtituta. l. vni. C de ſen
ten. præfecto. prætor. Abb. in ru-
br. de appell. Siluest. Tabienaq;
verbo appellatio. nu. 2.

2 † Quod ea de cauſſa factum
fuiſſe conſtat, vt iudicum mali-
tia, imperitia ve corrigeretur; vt
quod incaute in priori om miſ-
ſum iudicio fuit, ſuppleretur; &
quoq vt innocentiæ præſidio fo
ret. cap. cum ſpeciali. §. porro. &
cap. ad noſtram de appel. Pegna
in dir. inquiſito. 3. par. com. 31.
ver. ſed hæc dubitatio. Id cum
3 ita ſit. † formalitatem, ſiue ap
pellationis modum, ac tempus
tollere quidem princeps, ac mu
tare valet; illius vero ſubſtantiã
non item. Abb. & Felin. in rubr.
de appell. cit. Sil. & Armilla. vbi
ſupra.

4 † Neq; enim princeps ea, quę
iuris naturalis, aut gentium eſſe
conſtat vel tollere, vel mutare
poteſt. clemen. paſtoralis. de ſen.
& re iud.

5 † Eſt autem appellatio a mino
ri iudice, ſiue ab inferiori ad ſu-
periorem prouocatio. Abb. vbi
ſupra. argum. cap. omnis oppreſ-
ſus. ca. ſi quis. & cap. placuit. 2.
quæſ. 6.

6 † Quare Appellatio ad maio-
rem ſemper fieri debet, nunquã
ad minorem, vel parem. arg. cap.
2. de conſuet. in ſexto. & l. 1. §.
7 ſi quis in appella. ff. eod. † & a
de-

delegato ad delegātem.l.Imperatores.ff.de appell.leg.præcipimus.§.huic. C.item de appella. cap.ſuper quæſtionum.§.porro. de off.deleg Pegna loc.ci com. 30.ver.verum propter reu erentiam.

8 † Appellatio autem duplex eſt . Iudicialis, & Extraiudicialis.

9 † Iudicialis appellatio eſt ab inferiori ad ſuperiorem iudicē iniquæ ſententiæ ratione prouocatio,& iudicialis appellatur, quia in ipſo iudicio fit.

10 † Extraiudicialis vero appellatio eſt ab inferiori iudice ad ſuperiorem præſentis, aut futuri grauaminis ratione prouocatio.& extraiudicialis appellatur, quia extra iudicium fit;vt in electione. cap. conſtitutus. de appellatio.

11 † Appellare cuique licet abſque peccato, quotieſcunque ſe a iudice iniuſte fore grauatū cognoſcit.argu. cap.omnes oppreſſus cit.2.q.6. D.Tho. 2. 2.q. 69.arti.3. Tabie. verbo appellatio.numero 7. Angel. ver. eod. numero 15.id ratione admodū efficaci probatur a D.Tho. loc. cit.& a Sayro in claui regia. lib. 12.cap.17. numero 31. Quod ſi cauſſæ differendæ, ſiue ptotrahendæ gratia; aut iuſtæ ſententiæ repellendæ(cum de illius iuſtitia conſtat) ſiue ad effugiendum iudicium appellet quis, peccatum committit. & ſi ex huiuſmodi appellatione grauetur aduerſarius; aut illi notabile detrimentum inferatur,ad reſtitutionem quoque tenetur. arg.cap.quicunque, & cap.omnino. 2. quæſ.6. cit. Angel. vbi ſupra.

12 † Appellare itaq; mortalium quicunque poteſt, qui oppreſſus,aut grauatus a iudice quolibet inferiori eſt. atque etiam, qui ratione valde probabili,ſiue coniectura opprimi, aut grauari veretur.ſi tamen vera,& non fictitia oppreſſio ſit. argu. capi. omnis oppreſſus cit.

13 † Etiam ante ſententiam. ca. vt debitus de appell.& cap.non ita.2.q.6.glo.cap.2.ea.quæſ.Nauar.conſil.1.de appell. nume. 1. Iacob. Menochius. li. 1. de arbitr.iud.quæſ.centur.5. caſu 490. etiam poſt concil. Trid. in cauſſa viſitationis,& correctionis iuſta cauſſa expreſſa.Nauar.loc.ci. numero 3. ex cap. Romana de cenſi. in 6.§.ſi autem. naturalis etenim ratio cuiq; ſuadere videtur;vt ſeipſum eo, quo melior poteſt, modo tueatur. quare ſe grauatum, vel grauandum ſentiens quis, ad ſuperiorem iudicem prouocare poteſt; vt hoc pacto ſe, ſuaque ſeruare queat.

14 † Nec appellans iudici facit iniuriam, cum iure vtatur ſuo. l.non videtur.ff.de reg.iuris ſibi ipſi imputet iudex, quem proximum grauare minime pudet.

15 † Appellare quoq; vnus pro alio poteſt, licet illius procurator non ſit, ſi communi iure grauentur,atque iuuentur.ex. gr. ſi plures de vno, eodemque delicto

ćto velut ſocij damnarentur, vnius illorum appellatio cæteris prodeſſet. capite una ſententia. de appell. iuncta gloſs. & l. 1. C. ſi vnus ex pluribus appell.

16 † Aquauis prouocatur ſententia ſiue definitiua ſit,ſiue interlocutoria.

17 †Definitiua ſententia dicitur illa, qua iudicium ipſum terminatur.qua videlicet condemnatur quis,vel abſoluitur.

18 Interlocutoria vero illa nuncupatur, quæ cauſſæ ipſi interponitur.vt cum iudex iuſtas, & rationabiles Rei exceptiones nequaquam admitti; Reum iniuſte torqueri,vel non audiri,legitimas defenſiones eidem non eſſe tribuendas, & è conuerſo, decernit. cum accuſatorem legitimum,illegitimum vè; teſtes idoneos,vel non idoneos; huiuſmodique alia in cauſſę progreſſione cōtingentia determinat, ſiue declarat.

19 † A ſententia definitiua, ſi quam iniuſtitiam in ſeipſa contineat,aut præſeferat, appellari poſse, omnibus in confeſso eſt. Val.to.3.commentar.Theolog. diſputatio. 5. quæſ. 13. puncto tertio.

20 Præterquam a ſententia definitiua in cauſſa violatæ religionis,a qua non admittitur appellatio propter fidei fauorem, ac odium hæreticorum; ne iudicium protrahatur.Pegna in dir. inquiſi.loc.cit. com.31. ver. ſed hęc dubitatio.

21 † A ſententia vero interlocutoria ſi ratio,cauſſaq; iuſta, vel probabilis adſit, appellari de iure canonico poteſt.cap.ſignificauerunt.de teſt.cap.vt debitus.c. cum ſpeciali.& c. cũ ceſſãte. de appell.facit cap.1. eod.titu.in 6. Farinac.quæſ.38.num.16.etiam in cauſſa hæreſis. Pegna loc. cit. ver.ab interlocutorijs.qui alios ad idem adducit.

22 †At vero de iure ciuili non item.l.3.C.quor.appel. non rec. & l.2. C. de epiſcopis. Etenim, grauamen,quod per interlocutoriam infertur,per appellationē a definitiua reparari poteſt. Quod ſi eiuſmodi ſit grauamē, vt per prouocationem a definitiua nequeat reparari; & quoq; de iure ciuili tam in criminalibus, quam in ciuilibus ab interlocutoria prouocare licet. l. ante ſententiam.ff.de appell. reci. facit glo.in l.ante ſententię tempus.C.quorum appell.non reci. ſupra cit. etenim quando præiudicium eſt irreparabile ſemper conceditur appellatio. Cæſar de Graſ.deciſ.30.nu.6.

23 † Quoties autem appellare quis a definitiua poſſit, vnica propoſitione determinari non poteſt.

Itaque dicendum eſt. primo. Cum de ſententiæ iuſtitia conſtat, appellare nunquam licet. quinimo tunc appellans punitur.cap.omnino. 2.q.6.

Secundo cum de ſententiæ iniuſtitia liquet, appellare toties licet, quoties iniuſta profertur.

24 † Ius nanque poſitiuum bis tan-

da regulares ipſi corrigantur, & puniantur. vt habetur in compend. priuil. ver. correctio fratrum.nu.6.& 8.

13 †Iuri etenim communi regula, conſtitutioneſque regulariũ præponuntur in illis, quæ in eiſdem habentur: in illis autem quæ in huiuſmodi minime reperiuntur, ius commune in eorum iudicijs peragendis obſeruandum eſt.

14 †Quo etiam modo iudicandi, corrigendi, atque puniendi ſunt ipſi Regulares ab eorum appellationis iudicibus Illuſtriſſimis Card. Protectoribus, illorumq; Auditoribus, Nulla etenim aſſignari ratio poteſt, cur iſti regularium priuilegia obſeruare minime teneantur in eorũ iudicijs pertractandis iuxta eorum inſtituta in illis, quæ in ipſis habentur. cum potius iidem regulares ſub eorum protectione degentes contra quoſcumq. illorum priuilegia volentes infringere, tueri, protegereq. debe-
15 rent.† hac enim de cauſſa regularium protectores illos appellari nemo non videt.

De Iudicis Recuſatione. Caput Quartumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio iudicis incompetentis, & iniqui de iure naturali eſt.*
2 *Maxime in cauſſis criminalibus.*
3 *Declinatio iudicis dupliciter fit, ipſius recuſatione, & ab eodem appellatione.*
4 *Iudicum ſuſpectorum iudicium declinare naturale cuiq. eſt.*
5 *Iudicis recuſatio ad legitimas pertinet defenſiones.*
6 *Iudex facilius, quã teſtis recuſatur.*
7 *Reo quomodo, & quando licitum ſit iudicem recuſare.*
8 *Etiam poſt cauſſæ ipſius initium.*
9 *Et in quacumq; litis parte.*
10 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
11 *Recuſari poteſt iudex delegatus, & ordinarius.*
12 *Et Inquiſitor in crimine violatæ religionis.*
13 *Legatus de latere recuſari poteſt.*
14 *Concilium quoq; prouinciale.*
15 *Senatus quoq; recuſari poteſt, & Collegium doctorum.*
16 *In manifeſtis, notorijs ve criminib. iudex recuſari vt poſſit.*
17 *Recuſatur Iudex ſuſpectus, & inimicus.*
18 *Lites abſque ſuſpicione procedere debent.*
19 *Modica cauſſa iudicem repellit.*
20 *Inimicitia capitalis, & grauis cauſſa potiſſima iudicem recuſandi eſt, & in cauſſa fidei, ipsũ inquiſitorẽ.*
21 *In alijs criminibus inimicitiæ quoq. noncapitales, aut graues.*
22 *Inimicus qui dicatur, ut recuſari queat.*
23 *Inimicitiæ a iudicando accuſando, ac teſtimonium ferendo repellunt.*
24 *Etiam poſt reconciliationem.*
25 *Etiam in criminibus exceptis.*
26 *Crimina excepta quę ſint.*
27 *Recuſat̃ iudex ĩfamis, et criminoſus.*
28 *Qui iudex eſſe nequit, omnis recuſari poteſt.*

Re-

29 *Recuſatur iudex, qui ordinem iuris non ſeruat.*

30 *Alteri parti nimium fauens.*

31 *Parti nimis familiaris, & amicus.*

32 *Qui non habet iudicandi peritiam.*

33 *Qui modum excedit in exequendo.*

34 *Qui in alia cauſſa fuit recuſatus, vel à quo alias fuit appellatum.*

35 *Niſi crimen ſit manifeſtum.*

36 *Recuſatur item iudex, Qui ſimilem habet cauſſam.*

37 *Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum.*

38 *Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel de terra ipſius.*

39 *Si accuſator, vel teſtis de illius domo producitur.*

40 *Qui eſt officialis alicuius, qui aduerſario ſit familiaris.*

41 *Regulares ſibi ſuſpectum iudicem recuſare queunt.*

42 *Regularium recuſatio, & appellatio a correctione quare non admittatur.*

43 *Si in correctione excedatur, recuſare, & appellare poſſunt ipſi regulares.*

44 *Et in cauſſis grauibus, atq. in criminibus occultis.*

45 *Iudex quomodo recuſetur de iure canonico.*

46 *Quomodo recuſetur de iure ciuili.*

47 *Si cauſſa recuſationis dubia ſit, quid agendum.*

48 *Si probata fuerit, quid faciendũ ſit.*

49 *Non probata recuſationis cauſſa cæptum iudicium proſequitur iudex.*

50 *Reo dãdus eſt iudex de illius cõſenſu.*

51 *Rei fauorabiliores ſunt, quã actores.*

52 *Iudex recuſatus in cauſſa procedere nequit.*

53 *Iudex poſt iuſtam appellationem procedere amplius in cauſſa non poteſt.*

IVdices, atq; magiſtros præcipit Deus fore conſtituendos, qui iuſto iudicio debeant iudicare, nec in alteram partem eis declinare fas ſit. Deut. 16. quod ſi perſonas accipientes, alia ve cauſa moti ad dexteram ſiue, ſiue ad ſiniſtram in iudicijs declinare præſumpſerint; præterquã quod peccatum operabuntur a lege redarguti, quaſi tranſgreſſores illius Iacob. 2.

1 † Ab eorum quoq. iniquis iudicijs declinare ipſamet natura, iuſq; docet. cap. quod ſuſpecti. 3. q. 5. cap. ſecundo requiris. de appell. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. Couar. li. pract. quæſ. cap. 26. in principio.

2 † Quod maxime in criminalibus fieri poſſe docet gl. in cap. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. ver. ad inquirẽdum. non longe poſt initium. quam affirmat eſſe communem Card. Alex. in c. de accuſat. col. 41. ver. venio ad ſeptimũ. 2. q. 8. Marian. in d. cap. qualiter. nume. 78. Iul. Cla. li. 5. §. fin. q. 43. Menoch. lib. 2. de arbi. iud. q. Centur. 2. caſu. 152.

3 † Huiuſmodi autem declinatio duobus modis fieri poteſt, aut iudicem recuſando, aut ad ſuperiorem ab ipſo appellatione mediante prouocando.

At vero cum in regulariũ et cauſſis euenire poſſit, vt eorũ iudices a debita iuſtitia deflectãt;

illa maxime, quæ ſuperioribus tradita capitibus ſunt, minime obſeruando. idcirco, vt perfecta de iudice regularium habeatur notitia, de iudicis quoque recuſatione, ac de appellatione ab ipſo facienda inſtituendus eſt ſermo. hæc materia in modo proceſſum continuandi tractanda fuiſſet: eam attamen hoc loco tractare viſum eſt; vt ſimul ea, quæ ad iudicem ipſum ſpectare videntur, pertractarentur; ex eo namque iuſtior efficitur ipſe iudex; ſi nôrit, propter non recte ab eo adminiſtratam iuſtitiam ab illius iudicio declinari poſſe. primo autem de iudicis recuſatione verba faciam, cum & ante iudicium (ſi iuſta ſit cauſſa) iudex recuſari queat. poſtea de appellatione, quæ non niſi propter grauamen in cauſſa iam cæpta factum intermitti, aut poſt cauſſæ concluſionem admitti debet, aut poteſt.

4 Itaque † naturale profecto eſt ſuſpectorum iudicum inſidias declinare, eorumque iudicium ſemper velle refugere, cap. cum
5 inter. de excep. §. 1. & † ad legitimas defenſiones iudicis recuſatio ſpectat. cap. eod. quæ legitimæ defenſiones cuique iure competunt naturali; vt ſuperius cap. 12 numero 9. habitum eſt.

6 Idcirco † iudicem facilius recuſari poſſe, quam teſtẽ docet gl. in cap. quicumq. el 3. 11. q. 3. cap. accuſatores. ſimiliter el 3. 3. q. 5. ca. inſinuante, de offi. deleg. verbo familiarem. & cap. cum R. eod. ti. Menoch. vbi ſupra num. 6.

7 Quare † licitum erit Reo, qui ſuſpectũ iudicem habet, antequam ipſa lis inchoetur illum recuſare. cap. quod ſuſpecti cit. §. & re vera. quod verum eſt, ſi cauſſa ſuſpitionis, ideoque recuſationis præceſſit iudicium, ac nota ſit recuſanti. probat Villagut. lib. 1. pract. crimi. cano. ti. de accuſa. concl. 16.

8 At vero † ſi poſt cauſſæ initiũ, ante illius attamen concluſionem fuerit orta; poterit quoq; Reus tunc iudicem recuſare. c. inſinuante cit. de offi. deleg. gl. in cap. ſciſcitatus. de reſcrip. verbo infamem.

9 † Vel etiam ſi ante cauſſę initium orta quidem fuerit, ſed poſtea ad recuſantis notitiam peruenerit, in quacumque litis parte proponi poterit recuſatio. probat Conar. loc. cit. cap. 26. n.
10 2. Etenim † quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. ff. de inter. actio. l. de ætate. §. ex cauſſa.

11 Et nedum † recuſari poteſt iudex delegatus. cap. poſtremo de appell. verum & ordinarius. ca. placuit. 2. quæſ. 6. cap. ſi quis el ſecondo de foro compe. & cap. adhæc de appell. l. nemo. C. de iuriſd. om. iud. gloſ. in cap. quod ſuſpecti cit. 3. q. 5. Hoſtien. ti. de recuſa. §. quis recuſetur. Fra. Pegna in dir. inquiſi. 3. par. com. 30. ver. tametſi vero.

12 Etiam † in crimine violatæ religionis ipſe inquiſitor. directo. inquiſi. 3. par. de recuſatione in-

qui-

quiſitoris. & Pegna loc. ci. ver. cæterum. ex Bernar. Locato, ac Tabie.

13 Recuſari quoq; poteſt legatus de latere; ſi cauſſa iuſta illum adſit recuſandi.

14 Imo † & Concilium Prouinciale. probat Nauar. multis auctoritatibus conſil. 3. de appell. modeſte attamen, ac reuerēter. idem & Menoch. li. 2. ci. centur. 5. caſu 458. qui numero 16. ibid. extendit, quādo caput ſolummodo concilij prouincialis ſuſpectum eſt. multiſq. probat.

15 † Et quoque Senatus poterit recuſari. Menoch. loc. cit. num. 11. atque etiam collegium doctorum. idem eodem loco. nū. 12. quæ veriſſima ſunt, quando conſtat de iuſta recuſationis cauſſa.

16 † Nihilq; officiunt crimina, licet notoria ſint, quando ſuſpectus eſt index, ne recuſari queat, & qui animotus in integrum reſtituatur. c. quod ſuſpecti cit. iuncta glo. quæ iudicem in notorijs quoque recuſari poſſe tenet. cap. fin. 3. q. 5. ver. & ſi manifeſta. Cauſſæ vero, ex quibus iudex recuſari poteſt, plurimæ ſunt. de quibus tractant Specula. tit. de recuſat. Lanfranc. in c. quoniam contra. de probat. ver. recuſationes. Præpoſi. in cap. poſtremo de appel. Io. Ferrarius in trac. de recuſat. Hoſtien. in ſumma eo. ti. §. quæ ſunt infra: cauſſæ. Io. andre. & Panor. in ca. cum ſpeciali. de appell. multas quoq. adducit Nauar. in ca. ſi quando de reſcrip. cau. 10. nullit. & alij multi.

17 Primo itaque † Recuſatur iudex ſuſpectus, & inimicus. cap. quod ſuſpecti. cit. 3. q. 5. cap. ſciſcitatus. de reſcrip cap. ſuſpicionis. de off. deleg. cap. cum ſpeciali. de appell. ca. cum oporteat. de accuſa. iuncta glo. ibi uerbo inimicus. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. cit. Couar. li. pract. quæſt. ca. 26. in principio. Specul. loc. cit. §. cauſſa. Nauar. vbi ſupra numero 2.

18 † Lites enim ſine ſuſpicione procedere debent. cap. quod ſuſpecti. & l. apertiſſimi citatis.

19 Ideoq † modica cauſſa iudicem ipſum repellit. ca. accedēs el primo ut lit. non cōteſ. §. cum igitur. ca. cauſſam. de off deleg. glo. in cap accedens el ſecondo vt lit. non conte. cit. uer. nimis fauens. & capite cum R. cit. de offi. deleg. uer. cum ſint eius ſocij.

20 † Et vero. Cū inimicitia capitalis eſt, vel ſaltē grauis; Inquiſitor quoq. in fidei cauſſa recuſari poteſt probat Pegna loc. cit. uer. iam non queuis inimicitia. ex Specul. Ioan. Andrea. Abb. & Felin.

21 † In alijs cauſſis, & criminibus etiam propter inimicitiam non capitalem, aut non ita grauem recuſari iudex ipſe poteſt. gloſ. cap. quicumque el tertio 11. q. 3. cap. cum oporteat. cit. ver. eod. & cap. accedens el ſecondo cit. vt lit. non conte. uer. eo.

Quid enim gratius, & ambitius dare quis inimico poteſt, quam ſi ei ad iudicandum, &

puniendum, quem lædere cupit, ſeipſum commiſerit? Inimicus autem ex Franc. Pegna cit. com.116.in 3.par.dir.inquiſi. & Farina.quæſt. 49. numero 1. & ſequentibus. dicitur Primò: qui occidit cōſanguineū alicuius. Secundo q conatus eſt occidere aliquē. Tertio. Qui minatus eſt occidere aliquem. Quarto. Qui alicui parauit inſidias. Quinto. Qui aliquem accuſauit in cauſſa capitali. Sexto Qui depoſuit contra aliquem, aut deponere voluit in cauſſa capitali. Septimo Qui detinuit aliquē in uinculis. Octauo. Qui iniurias graues in aliquem protulit. Nono. Qui adulterium cum alicuius vxore commiſit, viro ipſo reclamante. idem dicas de ſorore, matre, filiaq. Decimo. Qui mouit quæſtionem de ſtatu, vel bonis, vel magna pecuniarum quantitatē. idem de illo, qui aliquem talibus ſpoliauit. Vndecimo. Qui offendit aliquem in perſona, vel rebus. Duodecimo Qui vulnerauit aliquem, maxime in facie. Tertiodecimo. Deſcendentes ab inimico capitali. Quartodecimo. Qui commoratur, & admodum familiariter cōuerſatur cum inimicis. Quintodecimo. Qui contraxit amicitiam cum inimicis. Sextodecimo. Guelfi cum Gibellinis, cōſideratis loco, tempore, perſonis, & alijs conſiderandis. Ex hiſce adductis, aliæ tam graues, quam minus graues ellici queunt. Decimoſeptimo. Iudex poſt ſententiam contra latam.

23 † Hæ autem inimicitiæ graues, & capitales nedum à iudicādo; verum, & ab accuſando, & à teſtimonio ferendo quemquā repellunt; etiam ſi illius contractæ ſint culpa, qui iudicatur, vel accuſatur, vel contra quem teſtimonium perhibetur.

24 Etiam † Si reconciliati ſint; ſiue Iudex, accuſator, vel teſtis affirment ſe fuiſſe reconciliatos. Pegna, & Farinac. loc. cit. Villag. li. 1. vbi ſupra. cap. 2. concl. 2.

25 Et † nedum repellunt in criminibus ordinarijs, ſed quoque in criminibus exceptis, qualia ſunt

26 † Hæreſis, Læſæ maieſtatis, Perduellionis, Sacrilegij, Simoniæ, Fraudatæ pecuniæ publicæ; vel annonæ, Dilapidationis bonorū eccleſię, Sodomiæ, & huiuſmodi; de quibus glo. in rubri. 6. q. j. & Villag. loc. cit. direct. inquiſit. 3. par. quæſt. 67. Fr. Pegna, & Farinac. vbi ſupra.

27 Secundo † recuſatur iudex Infamis, Criminoſus, Perpetuo furioſus, Impubes, Ammotus ab officio, Fœmina, Seruus, Excommunicatus, Dominus aduerſarij, illiuſq. conſanguineus vel affinis. Armilla. ver. iudex. n. 1. & nos ſuperius cap. 7. fere per totum.

28 † Qui etenim iudex eſſe minime poteſt; illum quoq. recuſari poſſe omnibus in confeſſo eſt.

29 Tertio † recuſatur iudex, qui ordinem iuris nequaquam ſeruando Reum ipſum grauare veritus non eſt. aut iuris defenſiones illi negando, aut exceptiones non admittendo, aut

ali-

aliquid illi neceſſarium minime concedendo.& quoque in crimine violatæ religionis. Direct. inquiſit. vbi ſupra de recuſatione inquiſitoris. & ibi Pegna.com.30.ver.poſtremo. arg. cap.conſequente.de reſtitutio. ſpoliat.

30 Quarto recuſatur iudex † alteri parti nimium fauens.capite accedens.el ſecondo vt lit. non conte.Nauar.in cap. ſi quando. de reſcrip.cit.cauſſa 10. nullita. numero 5. Etenim contra ius diuinum operatur. Deu. 1. Non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. & Iaco. 2.ac hum.inum. cap. in iudicijs. de reg.iu.li.6.

31 Quinto † Parti, ſiue aduerſario nimium familiaris, & amicus.cap.ad hæc.de reſcrip. & ca. cum R.de off.deleg.arg.cap. accuſatores el terzo 3.q.5. Nauar. loc.cit.num.3.ex Io.andr.& Domi.Peruſ.ante,vel poſt litis conteſtationem, ante cauſſæ concluſionem.ca.inſinuante.de off. deleg.

32 Sexto † Qui non habet iuris peritiam.argu.cap.ex litteris.de canſangui.& affinit.cap. 1.de pœni.diſt.6.ver.iudiciaria poteſtas. gloſ.cap. ſciſcitatus de reſcrip. ver.impedimento.l.ad probandum. ff. de offi. præto. & de re iud.Specul.titu.de iudi. dele. §. excipi poteſt. Tabie. ver. iudex in principio. Sil.ver.eod.quæſ.2. numero 2.Victori.cap.3.nume. 6.& cap.26. numero 4.quod in eccleſiaſticis maxime cauſſis obſeruandum fore aduertit gl. in cap. cùm nobis. de elect. & nos ſuperius capite 5. per totum.

33 Septimo † Qui modum excedit in exequendo. capite ſuper quæſtionum. §.2.de offi. deleg. Stephanus in lib.de recuſat.nu. 73.Nauar. loc.cit.nu. 6.

34 † Octauo recuſatur iudex, a quo in alia cauſſa fuit appellatum, vel qui fuit alias recuſatus, ab eo qui appellauit, aut recuſauit.cap.ad hæc el primo,& cap. propoſuit de appell.glo.ca. accuſatores el terzo 3. q. 5. cit. Nauar.vbi ſupra numero 7.arg. capite conſequente. de reſtitu. ſpol. iuncta gloſſ. ver. volueris.

35 † niſi crimen fuerit manifeſtũ, in quo excuſatio conueniens afferri nequeat, aut ſuſpicionis iuſta cauſſa; propter quam iudex recuſari queat. cap. propoſuit.de appella. Pegna in dir.inquiſit.3.par.com. 31. ver. ſi autem inquiſitor.

36 Nono † ſimilem cauſſam habens. capite cauſſam. el ſecondo de iudicijs. iuncta gloſs. parti etenim nimium fauorabilis eſſet.

37 Decimo † Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum. cap. ex inſinuatione de appell.gloſſ. cap. accuſatores el terzo 3.q.5.cit.

38 Vndecimo † Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel de terra ipſius, cum partes extra patriam, vel altera ſaltem ſit. capite accedens. el ſecondo vt lit. non conte.iuncta glo. ibi. & cap.accuſatores proxime cit Nauar.

Nauar.in cap.ſi quando.cau.10. nullit cit.num.4.

39 Duodecimo ſi accuſator, vel teſtis de illius domo producitur.cap.contra ſitum.4. q.4.cap. cauſſam.de offi.dele. l. qui iuriſdictioni. ff.de iuriſdi. omnium iudic.

40 Tertiodecimo † Qui eſt officialis alicuius,qui aduerſario familiaris exiſtat.cap. inſinuante. de off.del.imo tota familia propter dominum recuſatur. C. ſi quacumque præd.pote. l.vnica glo.cap.inſinuante ci.& ca.cum R.eod.ti.de off. delega.

Si iudex propalauerit votum ſuum ad fauorem partis aduerſæ. vel minatus fuerit recuſantem.Cæſar de Graſ.deciſ.93.nu. 5.& 9 Iuſtæ quoq; erunt cauſſæ,quando propoſitę fuerint,ac illis non examinatis iudex ad vlteriora procedet. Idem ibidem numero 7. & acta ipſa nulla redduntur.ibi.nume.9.etiam quod cauſſa eſſet commiſſa appellatione remota.ibi.nu. 11.

41 † Regulares quoque iudicem ſibi ſuſpectum,cum hoc de iure ſit naturali, & ad legitimas pertineat defenſiones, quemadmodum initio capitis iſtius dictum eſt, recuſare poſſunt. docet id Victoria vbi ſupra.cap.26.numero 4.

Neq; obſtat cap.cum ſpeciali §.porrò.in fine. de appell. quo loci regulares a iudicis recuſatione arceri videntur,& cap. ad noſtram; & reprehenſibilis. §. vlt.eod.titu. quibus in locis regulares ipſi ab appellatione reijciuntur, quæ recuſationis iudicis affinis eſſe videtur.illi nanq; textus intelligendi ſunt, quando regulares a ſuis ſuperioribus iuxta regularia inſtituta corriguntur. quod ex verbis cap. ad noſtram, & cum ſpeciali citatis habetur expreſſe,iuncta gloſ.in d.cap.ad noſtram. verbo minus. & nos ſuperius docuimus cap. 10.numero 9.10.11.& 12. cum duobus ſeqq.

42 Etenim † ideo non admittitur appellatio , aut recuſatio a correctione ; quia fit ad pœnitentiam,& extra forum iudicij. gloſ.in d.cap.ad noſtram.ex cap. cum beatus.45.diſt.& cap.ſi homo.27.q.1. At vero quando modum in huiuſmodi correctione. prælatus excedit,vtique recuſari poteſt,ab eoque appellari. ca. de priore.iuncta gloſſ.de appell. cap.licet.de off.iud.ordin. ca.ſuper quæſtionum.de offic. del. §. nos autem. Abb. in cap. ad noſtram cit.

44 † Eoque magis in cauſſis grauibus,& in criminibus occultis, quando iuxta iudicij formam proceditur contra dictos regulares,ipſi vtique poterunt iudices recuſare,ab eiſque appellare ſicut cæteri hominum, ſi iuſta id operandi cauſſa illis tribuatur, vt ex dictis a nobis c.10. cit. & ſeq. cuiq. pateſcere poteſt.

45 † Qui vero iudicem recuſare voluerit,coram eodem ſuſpicionis cauſſam probabilem, atque rationabilem in ſcriptis proponere debet. cap. inter monaſterium.de re iud.cap.cum ſpeciali.

li & ſecundo requiris.de appell. l.apertiſſimi. C.de iudicijs. iuncta glo.verbo libellum. Hoſtiẽ. Panor.& omnes alij in cap.quoniam contra.de proba.quod de iure canonico intelligendum eſt.

46 † De iure namque ciuili dicere ſufficit,ſe iudicem habere ſuſpectum.gloſſ.in d.l.apertiſſimi.& l.quia poterat. ff. ad Trebell. & in l.item ſi ſuſpectus. ff. de procurato.glo. in verbo coram.cap.ſecundo requiris ęi. de appell. dummodo ſe calumniæ cauſſa illum non recuſare iuret. iuxta glo.receptam.in d. l.apertiſſimi.vbi poſt alios tradit hoc Iaſon. num.26. Couar. lib. prac. quæſt.ca.26. ſub numero 2.Specula. de recuſa. §. qualiter. ver. propoſita. Nauar.in d.c.ſi quando de reſcrip.cauſſa 10. nullita. numero 1.

47 † Quod ſi dubia cauſſa recuſationis huiuſmodi ſit; recuſatus iudex de illa cognoſcere minime poterit. Sed eò caſu aduerſarius, aut iudex ipſe vnum, recuſans vero alterum viros probos,atq.peritos eligere debent; qui arbitri ſic electi de huiuſcemodi cauſſa, probabilis nec ne ſit,ideoq.vel admittenda,vel reiicienda,diiudicabunt. & ſi diſcordes illos inter ſe eſſe contigerit,tertium eligant ipſimet,& quod ex ipſis duo iudicauerint, robur obtineat firmitatis.ca.ſuſpicionis.iuncta glo. de off. iud. deleg.& cap. cum ſpeciali de appell. cit. iudex autem eiuſmodi arbitros ad ſuſpicionis cauſſam decidẽdam compellere poteſt.

48 Quæ ſi probata fuerit, de recuſantis conſenſu idoneæ perſonæ cauſſam recuſatus committat; vel ad ſuperiorem ipsũ recuſantem tranſmittat.

49 † Non probata vero, ſua iudex vtatur iuriſdictione, cauſſamque inceptam proſequatur. d.cap.cum ſpeciali. iuncta gloſ. & c.ſuſpicionis cit.ver. ad quos omnia. vbi notandum eſt.

50 † Reo iudicem fore de illius conſenſu tribuendum.quod habetur quoque.11.q.1.ca.iudicet. cum glo.ibid. ea ratione forraſſis, quia † Rei fauorabiliores, quam actores ipſi ſunt.l.fauorabiliores.ff. de reg. iu. illud verò intelligendum cenſeo in ſimili fore ſuſpitionis caſu.

51

52 † Cum autem iudex recuſatur;in cauſſa procedere minime debet; niſi friuola recuſatio ſit. quod ſi fuerit procedere auſus; acta queuis poſt recuſationem huiuſmodi, & quoq; de iure canonico ſunt ipſo iure nulla.probat Nauar.in d.c.ſi quando.cauſa 10.nullit.cit.nume.10. ex glo.2.q.6.cap.quoties.& cap. quod ſuſpecti.3.q.5.

53 † Quod idem intelligendum eſse, aſserendumque poſt iuſtam appellationem docet, ac probat idem Naua. loc.cit.in fine. atque Achilles de Graſſis. decis. 205. num. 1.

De Appellatione a Iudice. Caput Quintumdecimum.

SVMMARIVM.

1 Appellatio quò ad ſubſtantiam de iure naturali eſt. quò ad formalitatem de iure poſitiuo.
2 Appellatio quare fuerit adinuenta.
3 Appellationis formalitatem tollere, ac mutare princeps poteſt. ſubſtantiam non item.
4 Ius naturale, vel gentium tollere nequit Princeps.
5 Appellatio quid ſit.
6 Appellatio ad maiorem fieri debet.
7 Et à delegato ad delegantem.
8 Appellatio duplex Iudicialis, & Extraiudicialis.
9 Iudicialis appellatio quæ ſit.
10 Extraiudicialis appellatio quæ ſit.
11 Appellare an liceat.
12 Appellare qui poſſit.
13 Ante ſententiam an poſſit appellari.
14 Appellans iudici non facit iniuriam.
15 Appellare vnus an pro alio queat.
16 Aquauis ſententia an appellari poſſit.
17 Definitiua ſententia quæ ſit.
18 Interlocutoria ſententia quæ ſit.
19 A ſententia definitiua an appellari poſſit.
20 In cauſſa hæreſis a definitiua appellari non poteſt.
21 A ſententia interlocutoria an de iure canonico appellari poſſit.
22 An de iure ciuili.
23 Quoties a definitiua appellari poſſit.
24 Ius poſitiuum non adimit facultatem iure naturali conceſſam.
25 Quare trina ſolum ſuper eodem conceditur appellatio.
26 Ad ſuperiorem appellare de ſubſtantia appell. eſt, quod gradatim appelletur de accidentalibus.
27 In appellatione an gradatim procedendum ſit.
28 An ommiſſo medio ad principem prouocari poſſit.
29 Ad Romanam ſedem ommiſſo medio omnes appellare queunt.
30 Modus in appellatione qui ſeruandus de iure ciuili eſt.
31 Qui de iure canonico.
32 Tempus appellandi decendium eſt.
33 Cur decem dies nec plures, nec pauciores ad appellandum concedantur.
34 Si Reus abſit quid agendum.
35 Quocumq. die illorum decem appellari poteſt.
36 Etiam die feriata.
37 Etiam de nocte.
38 Apoſtoli intra quod tempus petendi.
39 Iudex a quo terminum ad apoſtolos petendos conſtituere poteſt.
40 Litteræ dimiſſoriæ quare dicantur apoſtoli.
41 Apoſtolorum quinque ſpecies. Dimiſſorij, Refutatorij, Reuerentiales, Conuentionales, ac Teſtimoniales, & qui ſint.
42 Apoſtoli affirmatiui, & negatiui, & qui ſint.
43 Tempus ad proſequendum appellatio-

tionem receptis apoſtolis quod ſit.
44 *Appellationem an debeat admittere iudex.*
45 *Si non admittatur, vel iudicis violentia timeatur, quid agendum ſit.*
46 *Si appellantis ratio dubia ſit, quid faciendum ſit.*
47 *Si iudici cauſſa commiſſa ſit appellatione remota, quid agendum ſit.*
48 *Remota appellatione non remouetur ſupplicatio.*
49 *In quibus caſibus iudex appellationi deferre non tenetur.*
50 *Appellans ab appellatione deſiſtere poteſt.*
51 *Appellatione interpoſita nihil nouandum.*
52 *Pendente appellatione illaſus damnati ſtatus conſeruari debet.*
53 *Effectus appellationis qui ſint.*
54 *Iudicis ad quem appellatum eſt, quę ſint partes.*
55 *Regulares appellare a quibus nequeunt.*
56 *Si modus in eorum correctione excedatur appellare queunt.*
57 *Non admittens regularium appellationem punitur.*
58 *Regulares in quibus caſibus appellare queunt.*
59 *Sacra Congregatio definiuit Regulares appellare poſſe, ordinem que ſtatuit in eorum appellationibus ſeruandum.*
60 *In regularium appellationibus quo modo procedendum ſit.*

ALter ab iniquo iudice declinandi modus appellatio ipſa eſt.
1 † quæ quidem naturali iure, quò ad illius attinet ſubſtantiam, eſt adinuenta; cum de legitimarum defenſionum genere ſit, quemadmodum ſuperius cap. 12. num. 7. & 8. probatum a nobis eſt. at vero quò ad illius formalitatem ſpectat, ſiue modum, ac tempus, iure fuit poſitiuo conſtituta. l. vni. C de ſenten. præfecto. prætor. Abb. in rubr. de appell. Silueſ. Tabienaq; verbo appellatio. nu. 2.
2 † Quod ea de cauſſa factam fuiſſe conſtat, vt iudicum malitia, imperitia ve corrigeretur; vt quod incaute in priori omiſſum iudicio fuit, suppleretur; & quoq vt innocentiæ præſidio foret. cap. cum ſpeciali. §. porro. & cap. ad noſtram de appel. Pegna in dir. inquiſito. 3. par. com. 31. ver. ſed hæc dubitatio. Id cum ita ſit.
3 † formalitatem, ſiue appellationis modum, ac tempus tollere quidem princeps, ac mutare valet; illius vero ſubſtantiā non item. Abb. & Felin. in rubr. de appell. cit. Sil. & Armilla. vbi ſupra.
4 † Neq; enim princeps ea, quę iuris naturalis, aut gentium eſſe conſtat vel tollere, vel mutare poteſt. clemen. paſtoralis. de ſen. & re iud.
5 † Eſt autem appellatio a minori iudice, ſiue ab inferiori ad ſuperiorem prouocatio. Abb. vbi ſupra. argum. cap. omnis oppreſſus. ca. ſi quis. & cap. placuit. 2. quæſ. 6.
6 † Quare Appellatio ad maiorem ſemper fieri debet, nunquā ad minorem, vel parem. arg. cap. 2. de conſuet. in ſexto. & l. 1. §. ſi quis in appella. ff. eod.
7 † & a de-

delegato ad delegãtem.l.Imperatores.ff.de appell.leg.præcipimus.§.huic. C. item de appella. cap.ſuper quæſtionum.§.porro. de off.deleg Pegna loc.ci com. 30.ver.verum propter reu erentiam.

8 † Appellatio autem duplex eſt. Iudicialis, & Extraiudicialis.

9 † Iudicialis appellatio eſt ab inferiori ad ſuperiorem iudicẽ iniquæ ſententiæ ratione prouocatio,& iudicialis appellatur, quia in ipſo iudicio fit.

10 † Extraiudicialis vero appellatio eſt ab inferiori iudice ad ſuperiorem præſentis, aut futuri grauaminis ratione prouocatio.& extraiudicialis appellatur, quia extra iudicium fit;vt in electione. cap. conſtitutus. de appellatio.

11 † Appellare cuique licet abſque peccato, quotieſcunque ſe a iudice iniuſte fore grauatũ cognoſcit.argu. cap.omnes oppreſſus cit.2.q.6 D.Tho. 2.2.q. 69.arti.3. Tabie. verbo appellatio.numero 7. Angel. ver. eod. numero 15.id ratione admodũ efficaci probatur a D.Tho. loc. cit.& a Sayro in claui regia. lib. 12.cap.17. numero 31. Quod ſi cauſſæ differendæ, ſiue protrahendæ gratia; aut iuſtæ ſententiæ repellendæ(cum de illius iuſtitia conſtat) ſiue ad effugiendum iudicium appellet quis, peccatum committit. & ſi ex huiuſmodi appellatione grauetur aduerſarius; aut illi notabile detrimentum inferatur,ad reſtitutionem quoque tenetur. arg.cap.quicunque, & cap.omnino. 2. quæſ.6. cit. Angel. vbi ſupra.

12 † Appellare itaq; mortalium quicunque poteſt, qui oppreſſus,aut grauatus a iudice quolibet inferiori eſt. atque etiam, qui ratione valde probabili,ſiue coniectura opprimi, aut grauari veretur.ſi tamen vera,& non fictitia oppreſſio ſit. argu. capi. omnis oppreſſus cit.

13 † Etiam ante ſententiam. ca. vt debitus de appell.& cap.non ita.2.q.6.glo.cap.2.ea.quæſ.Nauar.conſil.1.de appell. nume. 1. Iacob.Menochius. li. 1. de arbitr.iud.quæſ.centur.5. caſu 490. etiam poſt concil. Trid. in cauſſa viſitationis,& correctionis iuſta cauſſa expreſſa.Nauar.loc.ci. numero 3. ex cap. Romana de cenſi.in 6.§.ſi autem. naturalis etenim ratio cuiq; ſuadere videtur;vt ſeipſum eo, quo melio ri poteſt, modo tueatur. quare ſe grauatum, vel grauandum ſentiens quis, ad ſuperiorem iudicem prouocare poteſt; vt hoc pacto ſe, ſuaque ſeruare queat.

14 † Nec appellans iudici facit iniuriam, cum iure vtatur ſuo. l.non videtur.ff.de reg.iuris ſibi ipſi imputet iudex, quem proximum grauare minime pudet.

15 † Appellare quoq; vnus pro alio poteſt, licet illius procurator non ſit, ſi communi iure grauentur,atque iuuentur.ex. gr. ſi plures de vno, eodemque delicto

ſto velut ſocij damnarentur, vnius illorum appellatio cæteris prodeſſet. capite una ſententia. de appell. iuncta gloſs. & l. 1. C. ſi vnus ex pluribus appell.

16 † Aquauis prouocatur ſententia ſiue definitiua ſit, ſiue interlocutoria.

17 † Definitiua ſententia dicitur illa, qua iudicium ipſum terminatur. qua videlicet condemnatur quis, vel abſoluitur.

18 Interlocutoria vero illa nuncupatur, quæ cauſſæ ipſi interponitur. vt cum iudex iuſtas, & rationabiles Rei exceptiones nequaquam admitti; Reum iniuſte torqueri, vel non audiri, legitimas defenſiones eidem non eſſe tribuendas, & è conuerſo, decernit. cum accuſatorem legitimum, illegitimum vè; teſtes idoneos, vel non idoneos; huiuſmodique alia in cauſę progreſſione cōtingentia determinat, ſiue declarat.

19 † A ſententia definitiua, ſi quam iniuſtitiam in ſeipſa contineat, aut præſeferat, appellari poſse, omnibus in confeſso eſt. Val. to. 3. commentar. Theolog. diſputatio. 5. quæſ. 13. puncto tertio.

20 Præterquam a ſententia definitiua in cauſſa violatæ religionis, a qua non admittitur appellatio propter fidei fauorem, ac odium hæreticorum; ne iudicium protrahatur. Pegna in dir. inquiſi. loc. cit. com. 31. ver. ſed hęc dubitatio.

21 † A ſententia vero interlocutoria ſi ratio, cauſſaq; iuſta, vel probabilis adſit, appellari de iure canonico poteſt. cap. ſignificauerunt. de teſt. cap. vt debitus. c. cum ſpeciali. & c. cū ceſsāte. de appell. facit cap. 1. eod. titu. in 6. Farinac. quæſ. 38. num. 16. etiam in cauſſa hæreſis. Pegna loc. cit. ver. ab interlocutorijs. qui alios ad idem adducit.

22 † At vero de iure ciuili non, item. l. 3. C. quor. appel. non rec. & l. 2. C. de epiſcopis. Etenim, grauamen, quod per interlocutoriam infertur, per appellationē a definitiua reparari poteſt. Quod ſi eiuſmodi ſit grauamē, vt per prouocationem a definitiua nequeat reparari; & quoq; de iure ciuili tam in criminalibus, quam in ciuilibus ab interlocutoria prouocare licet. l. ante ſententiam. ff. de appell. reci. facit glo. in l. ante ſententię tempus. C. quorum appell. non reci. ſupra cit. etenim quando præiudicium eſt irreparabile ſemper conceditur appellatio. Cæſar de Graſ. deciſ. 30. nu. 6.

23 † Quoties autem appellare quis a definitiua poſſit, vnica propoſitione determinari non poteſt.

Itaque dicendum eſt. primo. Cum de ſententiæ iuſtitia conſtat, appellare nunquam licet. quinimo tunc appellans punitur. cap. omnino. 2. q. 6.

Secundo cum de ſententiæ iniuſtitia liquet, appellare toties licet, quoties iniuſta profertur.

24 † Ius nanque poſitiuum bis

tantum ab eadem appellari ſententia ſtatuens,& non vltra; læſe parti facultatem non intendit adimere,quam iure poſſidet naturali ad ſuperiorem iudicem prouocandi,quoties manifeſte grauatur.

Tunc vero partem grauari nemo non videt, quando illam contra manifeſte iniqua profertur ſententia; vt recte docet Valen. loc. cit. §. tantum notandum.

Tertio Cum ſententiæ iniuſtitia dubia eſt probabili exitente vtrinq; ratione; ter appellare licet. Id vſus obtinuit,conſuetudoq; vt affirmant.Dom.So.de iuſt & iu.li.5.quæſ.6.ar.3.ad tertium Michael Salon.2.2.quæſt. 69.ar.3.Valen. vbi ſupra. & alij omnes. quamuis de iure tertio appellare quis minime poſſit.c. directæ,& cap. tua nobis.de appel.& in Cod.li.7. titulus habetur.Ne ſuper eadem cauſſa tertio liceat prouocare.

25 †Conceditur autem in dubio ter appellare,vt ſi Reus nouam fortaſſe iuris,aut facti rationem pro ſe inuenire poſſet, quã alijs coram iudicibus, aut nequiuit, aut nequaquam proponere nouit;ea ſe ratione tueri, ac defendere queat. Verumenimuero tres vltra vices minime conceditur appellatio; vt cauſſæ termi nari valeãt; quarum exitus alioqui videretur nunquam. adde, quod iudices ipſos toties a recto iudicio deficere,præſumi non debet.

26 †Cum autem appellatur, ad ſuperiorem, ſiue ad maiorem,facienda eſt prouocatio. id nanq; de appellationis ſubſtantia eſt; quemadmodum gradatim procedere de accidentalibus illius eſſe videtur. docet id Sil.verbo appellatio. numero 2. circa finem.

27 Et quidem † gradatim procedendum fore mandatur. cap. omnis oppreſſus.2. quæſ. 6. cit. iuncta gloſſ. capite licet. ead. quæſt.

28 Quamuis † ad principem omiſſo medio prouocari poſſit. argu.cap. ſi quis.& ſeq. eadem quæſ. iuncta gloſſ.d. cap.ſi quis. & cap.dilecti filij.el terzo.de appell.ver. poſt huiuſmodi appellationem. & valet conſuetudo ſic appellandi omiſſo medio.vt probat Silu. loc.cit. atq; etiam ceſſante conſuetudine;niſi obijciatur.Idem eo.loco.

29 Et certe † ad Romanam ſedem ommiſſo medio ſimpliciter appellare cuiq; licet ca.quoties.& cap. ad Romanam.2.q. 6. cit.& cap. ſi duobus. de appell. Nauar.conſil.2. de appell. num. 1.& conſil.4. eod ti.numero 3. in fine.tom.1.Pegna com.31.in dir. inquiſi.3.par.ver.quod ſi.

30 † Modus autem in appellatione ſeruandus eſt; vt prouocatio fiat aut viua voce,ſi in continenti grauamine illato prouocetur,eodemq; die,iudice in eadem iudicij exiſtente figura. le. 1.ff.de appel.C.eo.l. litigatorib. aut in ſcriptis, ſi in continenti minime fiat.Achil.de Graſ. deciſ.8.num.1.& 2. Tunc etenim

intra

decem dierum ſpatium appellationis libellus in ſcriptis, prouocantis, iudicum a quo, & ad quem, ac aduerſarij nomina continens porrigendus eſt iudici a quo. vt l. 1. §. fi. de appel. & hoc de iure ciuili.

31 † At vero de iure canonico in ſcriptis facienda eſt prouocatio, libelluſq; prædicta nedum continens porrigi debet, verum & grauaminis a quo appellatur, expreſſionem. cap. cum ſit Romana de appell. & cauſſam quoque propter quam ipſum grauamen impugnatur, cõtinere debet. cap. vt debitus. & cap. cauſſam eod. ti. & cap. 1. eo. titu. in 6.

32 † Tempus vero appellandi decendium eſt videlicet intra decem dies a die latæ ſententię cap anteriorum. 2. q. 6.

33 † Tot nanq; dies cuique ad deliberandum ſufficere indicantur a lege, an ſit prouocandum. Neque plures additi ſũt, ne aut bonum commune detrimentum pateretur, aut altera pars diutius ſuſpenſa maneret. D. Tho. 2. 2. quæſt. 69. art. 3. Valen. vbi ſupra. Tabie. ver. appellatio. num 3.

34 † Quod ſi rationabili de cauſſa Reus a loco, vbi ſententia pronuntiatur, abſit; decem dierum terminus a die notitiæ latæ ſententiæ computari debet. C. quomodo, & quan. iudex. l. ab eodem ff. de appellatio. l. 1. §. fin. Tabie. loc. cit.

35 † Intra quod decem dierum tempus quocunque die fieri prouocatio poteſt.

36 † Etiam die feriata. Felin. capit. cum M. Ferrarienſis. de conſtitu. ver. ſecunda concluſio. numero 32. Bal. in l. 1. C. de ferijs.

37 Imo † de nocte quoque fieri poſſe, ſi illius cui appellatio facienda eſt, haberi copia queat: docent ijdem, videlicet. Bal. in authen. hodie. C. de appella. & Feli. vbi ſupra ver. quarta concluſio. numero 34.

38 † Qui autem prouocauit, apoſtolos, litteras videlicet dimiſſorias intra dies triginta a iudice a quo prouocauit, petere debet ad iudicem ad quem appellauit directas. alioqui ſi intra id tempus petere prætermiſerit appellans, factæ appellationi renunciaſſe præſumitur. capite ab eo. de appellatio. in ſexto le. nonnulli. C. de appella. glo. in cap. cordi. & in cap. quamuis eod. ti in clementi. & in c. poſt appellationem 2. q. 6.

39 † Quamuis iudex a quo appellatur terminum ad apoſtolos petendos aſſignare appellanti queat; intra quem niſi petierit, appellationi renunciaſſe videtur. capit. quamuis eit. de appellationibus. in clementinis.

40 † Litteræ iſtæ dimiſſoriæ, quæ a iudice a quo ad iudicem ad quem deferendæ prouocanti dantur, apoſtoli græco uocabulo nuncupantur,

compoſito ex ἀπὸ quod eſt dè, & στόλος quod eſt miſſio, quaſi demiſſio, ſiue dimiſſio, illis nanque mittitur, ſiue dimittitur appellans a iudice a quo ad iudicem ad quem prouocauit.

41 † Apoſtolorum quinque ſpecies repperire eſt. vt elicitur ex Abb. cap. bonæ memoriæ. de appella. Specula. 3 par. eod. tit. §. ſequitur. gloſſ. in cap. 1. eod. titu. in ſexto. & alijs doctorib. Quidam etenim Dimiſſorij dicuntur, quidam Refutatorij, quidam Reuerentiales, quidã Conuentionales, quidam verò Teſtimoniales.

Dimiſſorij vocantur, quando iudex a quo ſimpliciter detulit appellationi.

Refutatorij, quando non detulit. Reuerentiales, quando propter ſolam ſuperioris reuerentiam detulit. Conuentionales, quando pars appellationem admittit, ſiue in iudicio, iudice ipſo aut recuſante, aut etiam tacente; ſiue extra iudicium. Teſtimoniales vero, quando ab honeſta perſona, coram qua propter metum iudicis a quo prouocatum eſt, vt infra dicetur. numero 45. tribuuntur. licet omnes apoſtoli teſtimoniales appellari queant. nanque teſtimonia ſunt, quod prouocans appellauit.

42 † Reduci hæ quinque ſpecies apoſtolorum ad duas vtique poſſunt. omnes enim apoſtoli aut affirmatiui ſunt, aut negatiui. Affirmatiui nuncupantur, cum appellationi delatum fuit. ſiue ſimpliciter; ſiue ob ſuperioris, ad quem prouocatum eſt, reuerentiam; ſiue ad partium conuentionem; ſiue etiam propter iudicis a quo metum ab honeſta perſona, coram qua appellatum eſt, fiant. Negatiui autem nominantur, cum iudex appellationi minime detulit.

43 † Tempus vero ad proſequendam appellationem recceptis apoſtolis annus eſt. quod ſi cauſſa euidens, neceſſaria, notoriaque ſit; biennium, niſi iudex a quo prouocatum eſt huiuſmodi tempus abbreuiet. & prouocans, ſi intra id tempus appellationem fuerit minime proſequutus, a ſententia cadit, primæ que ſententiæ ſtare tenetur. cap. perſonas. & capite cum ſit Romana. iuncta gloſ. de appell. Abb. ibidem, & cap. ex parte. de reſcrip. niſi de impotentia proſequendi conſtiterit. capite Ex ratione de appellationibus.

44 † Appellationem ſi iuſta, vel rationabili cauſſa, & ratione fulciatur, admittere debet ipſe iudex; & non admittens punitur. capite decreto. 2. quæſtio. 6. cap. de priore. de appell. & cap. 1. eodem titu. in ſexto. l. quoniam. ff. eodem tit. Nauar. conſil. 1. eodem titu. in fine. & conſil. 4. numero 6. tom. 1. Menoch. de arbitr. iud. quæſ. ci. lib. 2. centur. 4. caſu 368. etiam ſi de leuioribus, & minimis cauſſis, fiat.

fiat. cap. de appellationibus. eodem titu.

45 † Et cum a iudice iuſta non admittit appellatio, vel a Reo ipſius timetur violentia; tunc pro appellante reputatur; dũmodo publice proteſtetur, vel coram aliqua honeſta perſona appellet. leg. cum quidam. ff. de appell. cap. fina. eod. titu. a qua honeſta perſona tribui debent apoſtoli teſtimoniales ipſi appellanti. Silu. ver. appellatio. nu. 13. in fine.

46 † Si autem appellantis rati o dubia ſit; quare anceps ipſe ſit iudex, an admittenda nec ne prouocatio ſit; illam vtique admittere debet. Io. Andr. in cap. vt debitus. de appel. Specul. eo. titu. §. nunc dicamus. Archid. cap. j. & cap. ſi a iudice. eod. titu. Feli. cap. ſignificamus. de teſta. numero 11. Valen. tomo 3. diſp. 5. quæſt. 13. pun. 5. Cuius illa ratio eſſe poteſt, quia exiſtente opinionum varietate, (dummodo probabiles ſint) iudex in Rei fauorem iudicare debet. argumen. capite cum ſunt. de regu. iu. in 6. & l. fauorabiliores. ff. eodem tit.

47 † Si vero iudici fuerit cauſa commmiſſa appellatione remota, ſi verum grauamen ipſum ſit, deferre appellationi debet; neque enim tunc appellatur contra reſcriptum: ſed contra iudicis ipſius malitiam. capite dubium. 2. quæſtio. 6. eo nanque caſu friuola ſolum interdicitur appellatio. capite ſuper eo. el ſecondo. de appellationibus. Tabie. loc. ci. numero 8. Sil. nume. 7. Farina. quæſ. 17. num. 31.

48 † Quod ſi non audiatur ipſe Reus a iudice, ſupplicare poteſt; neque enim appellatione remota ſupplicatio remouetur, ſiue recurſus. Menoc. lib. 1. cit. quæſ. 70. numero 24. & ſeq. Farinac. vbi ſupra numero 32.

46 † Si autem appellatio friuola ſit, rationabili cauſſæ minime inherens; aut ipſo iure nulla; iudex illi deferre nequaquam tenetur. ex. gr. ſi appellatur quarto ſuper eodem articulo. neque enim pluſquam ter ſuper eodem appellari articulo poteſt. vt ſupra dictum eſt. numero 24. Item ſi iudex grauamen, ſuper quo prouocatum eſt, reuocauit. cap. cum ceſſante. de appell. Item ſi delictum notorium eſt; aut illud confeſſus eſt Reus. l. 2. C. quor. appel. non reci. capite cum ſpeciali. §. porrò. eodem titu. Item ſi arbitri compromiſſarij iudicarũt. capite a iudicibus. 2 quæſ 6. niſi tres fuerint ipſi arbitri; & duo ſententiam ferant abſente tertio, vel renuente. cap. ſane. eadem quæſt. Iudicis enim adiuncti ommiſſio nullitatem parit. Achil. de Graſ. deciſ. 8. numero 3. In alijs quoque caſibus appellationi deferre nequaquam tenetur ipſe iudex. de quibus vide Siluef. & Tabie. eod. ti. num 8.

50 † Appellans ab appellatione ſi voluerit, deſiſtere poteſt. leg.

28. C.de appella.Gratia.& glo. 2.q.6. poſt cap. ei qui. § ſi vero is.

51 † Appellatione probabili fulta ratione interpoſita, nequit amplius procedere iudex, aut aliquid innouare 2.q.6. cit. capit. poſt appellationem. l. 1. ff. nil nouari appellatione interpoſita. Nauar.conſil. 2. de appella.numero 3.tomo.1.& omnes communiter. ſiue illi detulerit iudex, ſiue non detulerit. etenim ſi detulit,procedere minime debet,quia detulit. ſi non detulit, ne appellanti præiudicet, quouſque quid agendum ſit, decernatur. Pegna.d.com.31. ver. attendat inquiſitor. Menoch. vbi ſupra, numero 50.

52 † Pendente quoque appellatione integer, ac illæſus debet ſeruari damnati ſtatus; adeo quod infamis non erit, illiſque vti poterit, quæ ante accuſationem, aut denunciationem, aut inquiſitionem, aut exceptionem vti poterat. probat id Couar.li.1.var.reſol. cap.16. nu.11.circa finem.

53 † Effectus appellationis hi ſunt. Si appellatio iudicialis legitima ſit, & ſententiam, & iuriſdictionem iudicis a quo prouocatum eſt, quo ad illam cauſſam ſuſpendit. capi. cum appellationibus. §. ſi iudex.de appelatio. in ſexto non attamen ſuſpenſa illius iuriſdictio eſt, quò ad illa, quæ tendunt in faciliorem appellationis exitum: etenim terminum aſſignare poteſt ad proſequendã appellationem, & apoſtolos tradere appellanti.cap.1.§.1.de appell. in ſexto. quam iuriſdictionem tunc demum abdicat, cum ipſi apoſtolos appellanti tradit. ipſa quoque appellatio cauſſæ cognitionem ad ſuperiorem transfert, ad quem appellatum eſt.

Extraiudicialis prouocatio ſimiliter ſi veriſimilis, atq; probabilis eſt, cauſſæ ipſius cognitionem ad ſuperiorem iudicẽ, ad quem prouocatum eſt, transfert ita, vt ipſa pendente nihil in appellantis præiudicium attentandum ſit. 2.q.6. cap. quoties.iuncta gloſ. Panor. in rub. de appell.numero 3.& in cap. bonæ memoriæ.nume. 7.& 8. eod.tit. Petrus de Anchara. in cap.concertationi.eod.ti.lib. 6. Feli.in cap.1.eod ti. Sil. eo. numero 2. Rodriquez in ſumma. par.2.cap.13. Achil.de Graſs.ci. deciſ.244.num.1. executionem quoq; ſuſpendit appellatio ipſa; niſi iudex cum clauſula (appellatione remota) procedat; atque etiam cum a cenſuris iam inflictis appellatur; aut quando cauſa friuola eſt. Nauar. conſi.2. de appell.numero 3.to. 1.Sil.eo. numero 1. Angel. eo. numero 2.

54 † Quid vero iudex ad quẽ prouocatum eſt facere debeat, nunc breuiter dicendum eſt. Itaq.appellantẽ audire minime debet, neq ad citationẽ neq. ad inhibitionem, neque ad actum aliquẽ deuenire; niſi ꝑ litteras iu-

iudicis a quo illi de appellatione vel iuſta, vel rationabili, vel admittenda, vel licita conſtiterit. quinimo dictum prouocantem repellere debet. niſi de partium conſenſu procederet. quo caſu licet appellatio minime producta fuiſſet, tamen procedere poſſet. Achi. de Graſs. cit. deciſ. 30. numero 3.

Si exhibitæ litteræ fuerint, niſi in illis grauamen, & appellationis ab eo cauſſa poſita fuerit, prouocantem ſimili modo reijciat. Idem operetur, ſi in caſibus a iure non conceſſis, aut prohibitis appellauerit, de quibus hoc eodem capite ſupra num. 49. habitum eſt. l. fina. ff. de appell. reci.

Si cauſſa dubia eſt, partes citare debet, vt rem perfecte cognoſcere queat. argu. l. de vnoquoque negotio. ff. de regu. iuris.

Si vero iuſtam, & rationabilem appellationem fuiſſe cognouerit, ideoq; cauſſam ad ipſum eſſe deuolutam; inhibere, citare, aliaq; pro cauſſæ cognitione, proſequutione, ac terminatione agere neceſſaria poterit. Tabie. ver. appellatio. nu. 20. velut primę inſtantię iudex. Achil. de Graſ. deciſ. 207. n. 3.

55 † Quo ad Regulares autem. Illis a ſuorum prælatorum, ſiue ſuperiorum correctione, ſi iuxta regularia inſtituta fiat, modusq; in ea non excedatur, appellare minime licet. cap. ad noſtram. cap. reprehenſibilis, & c. cum ſpeciali. de appell. neq. in caſibus ſuprapoſitis cap. 10. nu. 9. & ſequentibus.

56 † Quod ſi modus in huiuſmodi excedatur, profecto prouocare queunt. cap. de priore. de appell. gloſſ. ibid & cap. licet. ver. interclusum. de offi. ordin. & ibid Panor. & Deci. idem Panor. in ca. de priore cit. Sil. ver. appellatio. num. 9. Angel. eod. numero 10. Tabie. eo. numero 11. Nauar. conſil. 4. de appella. num. 2. & ſeq. tom. 1. & in commentar. 3. de regular. nume. 51. atque etiam in commen. 2. eo. titu. nume. 61. quo loco affirmat hanc eſſe communem. Rodriquez in ſumma. par. 2. tra de ordi. iudi. cap. 13. concl. 3. & in quæſt. regular. tom. 1. quæſ. 29. articu. 2.

57 † Et non admittens regularium appellationem punitur. d. cap. de priore. Nauar. conſi. 1. eod. ti. in fin. & conſi. 4. nu. 6. to. 1. Menoch. lib. 2. cit. centur. 4. caſu 368.

58 † Quando vero de occultis delictis grauioribus, atq. grauiſſimis ad illorum infamiam, aut officiorum, ſiue etiam actiuæ, ac paſſiuæ vocis priuationē, aut carcerationē, aut aliam grauiorem, vel grauiſſimam pœnā contra eoſdem agitur; ſi grauētur, quemadmodum alij quicūque mortalium, & ipſi appellare, ſiue prouocare queūt. id efficaciſſimis rationib. atq. veriſſimis probāt Greg. Sayrus in claui regia ſacer. li. 12. c. 17. n. 38 & ſeq. ac Emanuel Rodericus in

quæſt.regular.tom.j. quæſt. 29. articu. 2. poſt Nauar. conſil. 5. de appell.numero 6. tom.j.Et quidem,cum appellatio de iure ſit naturali, vt ſupra cap.12. numero 7.dictum fuit:grauato mortalium nemini illam dene gare fas non eſſe, cuique ſanæ mentis profecto conſtat.

59 †Nunc vero temporis, de huiuſcemodi re nec dubitare licet.definita nanque iſta quæſtio fuit a ſacra Illuſtriſſimorum Cardinalium congregatione ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium. ab illa etenim de appellationis Regularium ordine decretum emanauit anno 1587. A prælato ad Prouincialem.a Prouinciali ad Generalem. a Generali ad Illuſtriſſimum Protectorem. a Protectore ad ſacram congregationem prædictam.de quo decreto vide Compend. Priuil. verbo apppellare in annot. Capucini §.j.Roderic. & Sayr. locis cit.

Quod ſi Regularibus appel lationis ordo a ſacra congrega tione ſtatuitur; ab eadem profecto, eoſdem quoque appellare poſſe, decerni, nemo non videt.

60 † At vero in Regularium appellationibus modum in præſenti capite iuri vſquequaque conformem obſeruandum fore, minime credo arg. capite. qualiter, & quando el ſecondo.de accuſato. §. fina. Quemadmodum enim ſummus Pontifex ibi concedere videtur ordinem iudiciarium in regularium perſonarum cauſſis cognoſcendis non eſſe vſquequaque obſeruãdum; ita quoque dubio procul concederet in eorum appellationibus modum, quem iura diſponunt ad vnguem non debere ſeruari.

Quare opus non erit appellationem in ſcriptis dato libello proponere, neque apoſtolorum facere petitionem, ſiue traditionem intra triginta dies. verum ſatis erit coram iu dice a quo grauatum regularem verbotenus appellare, iudicis ad quem nomine,grauamine,cauſſaque propter quam ipſum grauamen impugnatur patefactis, atque propoſitis. quæ attamen vniuerſa ſcriptis a cauſſæ notario continuo tradenda erunt.

Poterit quoque iudex a quo proſequutionis. eiuſdem appellationis tempus aſſignare prouocanti, interimque litteras de huiuſcemodi appellatione Iudici ad quem dare, vt quid agendum ſit, decernere queat. argu.clementi. ſæpe.de verbo. ſignificat. de qua ſuperius cap. 11. per totum ſermo habitus eſt.

*

De

De Modo, quo Regularium Iudex Proceſſum incipere debet, iuxta quattuor procedendi modos, cum ſuis formulis.

Caput Sextumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Delictorum quædam interiora, quæ dam exteriora; & quæ ſint.*
2 *Delicta facti permanentis, ac tranſeuntis quæ ſint.*
3 *De leuibus, & grauibus delictis proceſſum formare non eſt neceſſe.*
4 *De quibus delictis Regularium Iudex Proceſſum formare debeat.*
5 *Proceſſus Quattuor vijs, vel modis formari poteſt.*
6 *Modus proceſſum incipiendi per viam Accuſationis.*
7 *Accuſator neceſſarius eſt in tali proceſſu formando.*
8 *Accuſator legitimus qui ſit.*
9 *Qui legibus accuſare probibeantur.*
10 *Inimici.*
11 *Suſpecti.*
12 *De domo inimici prodeuntes.*
13 *Qui cum inimicis commorantur.*
14 *Conſanguinei inimicorum.*
15 *Laici clericos.*
16 *Excommunicati.*
17 *Criminoſi.*
18 *Infames.*
19 *Apoſtatæ, & ſuſpecti de fide.*
20 *Hæretici.*
21 *Infideles.*
22 *Calumniatores.*
23 *Qui falſum teſtimonium dixere.*
24 *Conſpiratores.*
25 *Qui odio quemlibet proſequuntur.*
26 *Facile litigantes.*
27 *Adulatores.*
28 *Dominus aduerſarij.*
29 *Alienigenæ.*
30 *Inopes.*
31 *Serui.*
32 *Liberti.*
33 *Accuſatus accuſatorem ſuum.*
34 *Omnes quos leges ciuiles repellunt.*
35 *Qui uideantur lege diuina repelli ab accuſando.*
36 *Qui uideantur lege naturali.*
37 *Regulares ius diuinum, naturale, atque canonicum obſeruare debent.*
38 *Suam, & ſuorum iniuriam proſequentes omnes accuſare poſſunt.*
39 *In criminibus exceptis qui non admittuntur ad accuſandum.*
40 *Crimina excepta quæ ſint.*
41 *Inimici non admittuntur in criminibus exceptis.*
42 *Neq; Conſpiratores.*
43 *Crimina publica omnes accuſare tenentur, priuata non item.*
Crimina publica, & priuata quæ ſint. ibid.
44 *Accuſator inuidus eſt.*
45 *Accuſatio illaudabilis intentio eſt, & uix abſque culpa exerceri poteſt.*
46 *Accuſator talionis pena mulctandus eſt.*
47 *Iudex regularium quid faciet cũ ac-*

accuſator accuſationem proponere voluerit.
48 *Iudex accuſationem conſiderare debet.*
49 *Iudex accuſatorem legitimum admittere, illegitimum repellere debet.*
50 *Iudex ex officio accuſatorem criminoſum, & illegitimum repellere poteſt.*
51 *Accuſatore delictum facti permanentis proponente quid faciet Iudex.*
52 *Iudex contra quemquam procedere nequit, niſi de corpore delicti conſtet.*
53 *De delicto conſtare debere vnde traxit originem.*
54 *Accuſator delictum facti permanentis deponens quid faciet.*
55 *Delictum facti tranſeuntis deponens quid agere debeat.*
56 *Iudex accuſatori talionis pœnam proteſtare debet.*
Accuſatio dupliciter deponi ab accuſatore poteſt. ibid.
57 *Forma incipiendi proceſſum per viam accuſationis a Iudice ordinario.*
58 *Forma incipiendi proceſſum eadem via a Iudice Delegato.*
59 *Modus incipiendi proceſſum per uiam Denunciationis.*
60 *Denunciatio quadruplex, & quid unaqueq. ſit.*
61 *Denunciationes quomodo inter ſe differant.*
62 *Qui non admittitur ad accuſationem, neque ad denuntiationem admitti debet.*
63 *Conſtitutiones Can. Regular. Sancti Saluatoris Accuſationem, ac Denunciationem æquant.*
64 *Qui ad denunciationem in criminibus exceptis admittuntur.*
65 *De litteris abſque nomine, qu od nullæ ſint.*
66 *Denunciationem admonitio præcedere debet.*
67 *Exceptis delictis publicis, quæ ſine præuia monitione denunciari queunt.*
68 *Iudex ut denunciationem admittere debeat.*
69 *Denunciator iure communi qua pœna puniatur in probatione deficiens.*
70 *Denunciatio ut ab accuſatione differat.*
71 *Forma incipiendi proceſſum per uiam Denunciationis.*
72 *Modus Proceſſum formandi per uiam Inquiſitionis.*
73 *Inquiſitio quid ſit.*
74 *Inquiſitio quotuplex ſit.*
75 *Inquiſitio generalis ſimpliciter quæ ſit.*
76 *Modus in Inquiſitione generali ſimpliciter ſeruandus.*
77 *Viſitatores Regularium in uiſitationibus ſacros canones obſeruare tenentur.*
78 *Criminoſos occultos prodere non tenentur interrogati in Viſitatione.*
79 *In Viſitatione quæ obſeruandæ ſint.*
80 *Si in Viſitatione detectum fuerit aliquod crimen, quid agendum.*
81 *Capita ordinum uiſitari debent.*
82 *In inquiſitione generali omnes admittuntur.*
83 *Capitula formanda ſunt in Inquiſitione generali pro uiſitandorũ inter-*

tat errogatione.

84 *Forma proceſſum incipiendi in Inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione.*

Forma incipiendi proceſſum contra infamatum repertum in Inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione.

85 *De Inquiſitione generali quo ad perſonas tantum.*

86 *Forma proceſſus incipiendi in tali inquiſitione.*

87 *De Inquiſitione generali quo ad delicta ſolum.*

88 *Infamia fundamentum eſt inquiſitionis contra certas perſonas.*

89 *Infamia loco accuſatoris ſuccedit.*

90 *Forma proceſſus incipiendi in inquiſitione generali quò ad delicta.*

91 *De Inquiſitione ſpeciali.*

92 *Infamia probanda eſt.*

93 *Infamia quomodo probetur.*

94 *Teſtes de fama deponentes quid fama ſit noſſe debent.*

95 *Infamia ante inquiſitionem orta eſſe debet.*

96 *Forma incipiendi proceſſum per uiam Inquiſitionis ſpecialis.*

97 *Modus formandi proceſſum per uiam exceptionis.*

98 *Exceptio dupliciter proponi poteſt, Ciuiliter, & Criminaliter.*

99 *Proceſſum per exceptionem ciuiliter formaturus iudex, quid faciet.*

100 *Excipiens non probans an, & quomodo ſit puniendus.*

101 *In proceſſu per exceptionem apponi debent locus, & tempus.*

102 *Forma incipiendi proceſſum per uiam exceptionis.*

VT Regularium Iudex rite ſibi ſubditorum cauſſas diiudicare queat, cum in grauioribus, atque grauiſſimis eorum delictis occultis illud eſt agere neceſſarium; quomodo in huiuſmodi procedere, ſiue proceſſum formare debeat, nunc videndum eſt.

Principio itaque illud eſt animaduertendum. † Delicto- 1
rum, ſiue Criminum quædam eſſe interiora, quæ ſoli Deo, & ipſi committenti ſunt nota, quædam vero exteriora, quæ ab alijs etiam cognoſci poſſunt.

De interioribus delictis, quæ ſola cogitatione cõſumuntur, ſiue actu ſolo interiori fiunt, abſque eo quod in actum aliquem exteriorem procedant, Iudex in foro exteriori cognoſcere nequit; licet grauiſſima ſint. foro ſolo interiori hæc reſeruantur delicta.

Quare ſola exteriora delicta, quæ verbo, vel nutu, vel facto conſumuntur, ſiue actu aliquo exteriori ab alijs cognoſcibili, ſenſuque perceptibili fiunt, Iudici examinanda, & iudicanda in foro exteriori proponuntur. cap. cogitationis. de poen dist. 1. Specula. 3. par. in principio.

Secundo ad memoriam reuocanda illa delictorum partitio eſt, quam ſuperius adduxi. capite decimo numero primo, & ſecundo in Leuia, & grauia. Manifeſta, & occulta.

Ter-

2 Tertio notandum eſt.† Delictorum amplius quædam eſſe facti permanentis, quædam vero facti tranſeuntis.

Facti permanentis delicta ſunt, quorum veſtigium aliquod poſt illa comiſſa ſenſibile manet. vt homicidium, ſtuprum, incendium, percuſſio cum enſe, vel gladio, vel etiam cũ baculo, ſi liuor, aut cicatrix relinquatur, furtum cum fractura, & ſimilia.

Facti vero tranſeuntis delicta illa dicuntur, quorum nullum poſt ipſa perpetrata ſenſibile manet veſtigium. vt hereſis, blaſphemia, adulterium, iniuriæ, minæ, percuſſio ſine cicatrice, aut liuore, furtum ſine fractura, & huiuſmodi.

3 † De leuibus, & grauibus quoque manifeſtis delictis, vel facti ſint permanentis, vel tranſeuntis Regularium Iudex proceſſum formare nequaquam tenetur, iuxta illa, quę ſuperius dicta ſunt cap. 10. cit. nume. 9. & 12.

4 Itaq; † ſola Regularium exteriora occulta delicta grauiora, ſiue grauiſſima tam facti permanentis, quam facti tranſeuntis ab ipſorum iudice remanent exteriori examinanda iudicio. deque illis tantummodo proceſſum formare tenentur.

5 † Id aũt cum quattuor modis, aut vijs fieri poſſit; p Accuſationẽ, p Denũciationẽ, p Inquiſitionem, & per Exceptionem. cap. ſuper his. iunctis cap. inquiſitionis, & cap. qualiter, & quando el ſecondo. de accuſa. gloſſ. in cap. qualiter cit. (nam de modo in notorijs procedendi, quẽ pro quinto ponit Specula. in principio 3. par. ſuperfluum duxi pertractare, cum in regularium iudicijs in huiuſcemodi notorijs; quemadmodum cum repertis in fragranti crimine proceſſum formare non ſit neceſſe, vt cap. 10. numero 9. & 12. cit. dictum eſt) Ego quoque modos quattuor proceſſum efformandi proponam. Et primo quidem Modos in vnaquaque via proceſſum incipiendi demonſtrabo in præſenti capite; deinde Modos eundem proſequendi, ſiue continuandi. capite 19. poſtremo loco Modos illum terminandi. capite 20. etenim capi. 17. & 18. de teſtibus, atque de indicijs opus eſt pertractare. In hoc igitur capite Modos quattuor proceſſum incipiendi primo per Accuſationem, ſecũdo per Denunciationem, tertio per Inquiſitionem, vltimo per Exceptionem oſtendam. eundemq. met ordinem in capite. 19. & 20. obſeruabo.

De

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Accuſationis.

6 MOdum † proceſſus per viam Accuſationis inci-
piendi traditurus animaduerto, huiuſmodi proceſſum inci
pere iudicem minime poſſe,
7 niſi † Accuſator legitimus adſit, qui accuſationem aut in ſcriptis, aut verbotenus porrigat.cap.nihil.2.q.1.ca.dignum. 3.q.9.cap.1.de accuſat.& cap.forus. §. in omni quoque negotio.de ver.ſignif.cap.non oporteat.& ſeq.3.q.9.ci.Nauar.conſil.5.de appell.nume. 1.tom. 1. D. Ambro. ſuper ſententia D. Pa. qua inceſtuoſum illum 1. Cor. 5. damnauit. & refertur cap.de manifeſta.2.q.1.cit. Sic, inquit, iudicis non eſt ſine accuſatore damnare, quia a domino Iudas, cum eſſet fur; quia non eſt accuſatus, non eſt eiectus. idem cap.nihil cit. eadem quæſt.& Act. 25. dicitur. Non eſt conſuetudo Romanis damnare aliquem hominem; priuſquam is, qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, &c. & nos in cap.12. numero 1. Accuſatorem iudicium præcedentem iure diuino neceſſarium fore docuimus.

8 † Legitimus autem accuſator quilibet eſt, qui legibus accuſare minime prohibetur.

9 † Legibus autem plurimi accuſare vetantur.

10 Primo † Inimici.cap.accuſatoribus.& ſeq.3.q.5.cap.ſuſpectos,& cap. omnes.eod. quæſt. cap.cum oporteat.de accuſa. c. meminimus.& capite. cum P. Manconcella.eod.titu. Farina. quæſt 12.num.34. Etiam reconciliati, maxime de recenti. cap. accuſatores el primo 3.q.5.ca. qui crimen.6.q.1. iuncta glo.T. cap. accuſatores cit. Farinac. q. 12, nume.41. Qui vero inimici dicãtur, habitum fuit ſuperius cap.14.num.22.

11 Secundo † Suſpecti. ca.accuſatores cit.& duobus ſeq. 3. q. 5.& c. accuſatores el ſecondo, e terzo. addito ca omnes. ead. quæſt.

12 Tertio † De domo inimici prodeuntes. ca. accuſatoribus. 3.q.5.& cap.accuſatores el terzo eadem quæſt.

13 Quarto † Qui cum inimicis commorantur. intellige familiariter. cap. accuſatoribus. 3.q.5. cap.cum oporteat.de accuſat.& cap repellantur.iuncta glo.eod.titu.

14 Quinto † Conſanguinei inimicorum ca.cum oporteat cit. de accuſat.

15 Sexto. † Laici contra clericos. cap.de cætero.de teſt cap. cum P. Manconcella.de accuſat. iuncta glo. ibi. ver. Laicus. cap. nullus.& ſeq 2 q 7. Specu. 3.par.titu.de accuſa.§ tertio videndum.ver. ſed nec Laici. Panor.in cap.cum P.cit.ver. nota ultimo eod.ti. Feli.ibid. Petrus Follerius in pr. crim.c.in. ver.

Ac-

Accuſatione porrecta. cap. 4. num.43.quo loco hăc affirmat eſſe communem. Archid. in c. 1.2.q.7. Farin.d.quęſ.12.numero13.

16 Septimo.† Excommunicati. cap.in ſancta.2.q.7.cit.cap.nullus.3.quæſ.4.cap.illi qui.& ſeq. 6 q.1.& cap.certum.24.q.3.Farina.loc.ci.nu.27.

17 Octauo † Criminoſi:cap. accuſatio. ſi qui ſunt. quærendum.& præſumunt.2. q.7 cap. criminationes ſuſpectos.conſtituimus. & ſeq. 3.q. 5. cap. cum dilectus.de accuſa.gloſ. in cap. ſi qui ſunt cit & in cap.1.de accuſat. Panor.& Feli. in d. cap. 1.de accuſat.Iul.Clar.li.5.§.fin. q 14.ver.dixi quoque.

18 Nono † Infames. cap.alieni. 2.q.7.cap.conſtituimus, & præcedenti,& ſeq.3.q.5.Farin. d.q. 12.nu.17.& ſeqq.

19 Decimo † Apoſtatæ, vel de fide ſuſpecti.cap.non poteſt. 2. q.7.c.ſuſpectos. 3.q.5.

20 Vndecimo † Heretici.capite.pagani. 2.q.7. & cum ſint excommunicati. ſupra numer. 16.niſi hæreticos.cap.ſi hæreticus.ead. quæſt. gloſs. in d. cap. pagani.Hæreticus autem dicitur etiam in contumacia condemnatus.Cæſar de Graſ.deci. 186 num.2.

21 Duodecimo † Infideles, Pagani,Iudæi.cap.pagani.cit.& ca. ſuſpectos.3.q 5.

22 Tertiodecimo † Calumniatores. cap. ſimiliter. & ſeq. 3.q.5.& quia ſunt infames, vt ſupra cap.8.num.fin.quare nec vt huiuſm.accuſare poſſunt.ſupra num.18.

23 Quartodecimo † Qui falſum teſtimonium dixerunt.c. conſtituimus.3.q.5.

24 Quintodecimo † Conſpiratores.cap.omnes.3.q. 5. & cap. cum dilectus de accuſa.

25 Sextodecimo † Qui odio quemlibet proſequuntur. cap. omnes cit.3.q.5.

26 Septimodecimo † Facile litigantes. capi. ſimiliter. & ſeq. 3.q.5.

27 Octauodecimo † Adulatores, qui & gratioſi appellantur. capite ſimiliter cit. iuncta gloſſ.

28 Decimonono † Dominus aduerſarij. cap. accuſatores. el terzo 3.q.5.

29 Vigeſimo. † Alienigenæ. cap.accuſatores.el ſecondo ea. quæſ.pro quo Regulares inter aliarum congregationum perſonæ intelligi queunt. accuſatorem etenim, & accuſatum eiuſdem iudicis oportet eſſe ſubiectos,ut pœna talionis accuſatori, ſi in probatione defecerit, poſſit infligi.

30 Vigeſimoprimo † Inopes. cap.in primis.2.q.1.§.quia ergo facile nanque propter inopiam ſubornantur.

31 Vigeſimoſecundo † Serui. cap.accuſatores el ſecondo. 3. q.5 eadem ratione.

32 Vigeſimotertio † Liberti. ibidem. iuncta glo.

33 Vigeſimotertio † Accuſatus nequit accuſatorem ſuum reaccuſare. cap.neganda.3.q.9.

quod

quod intelligendum eſt de pari, vel de minori delicto. vt dicitur cap. ſeq. ead. q. Farina. quæſ. 10. num. 23.

34 Vigeſimoquarto † Omnes illi, quos leges ciuiles ab accuſatione repellunt. cap. de accuſationibus. 3. q. 5. & cap. accuſationes. & ſeq. ea. quæſ.

Vigeſimoquinto Impubes minor. ſ. 20. annorum. l. 2. §. pupillus. ff. de accuſa. c. prohibentur. 2. q. 1. c. inuiti. 4. q. 3. niſi in criminibus exceptis. Specul. ti. de accuſat. § 1. Farinac. d. quæſ. 12. numero 15.

Vigeſimoſexto Qui a teſtimonio ferendo repelluntur. c. ſuper prudentia. 12. q. 2. cap. ipſi apoſtoli. & cap. teſtes. 2. q. 7. Farinac. loc. cit. nu. 37.

Vigeſimoſeptimo Mulier. l. qui accuſare. ff. de accu. c. prohibentur. 2. q. 1. Farin. d. q. 12. nu. 16. Tiberius Decianus par. 1. trac. crimi. li. 3. cap. 7. nu. 1.

Vigeſimooctauo Milites. c. prohibentur. 2. q. 1. l. qui accuſare. ff. de accuſa. Farinac. loc. cit. numero 14.

35 Et quidem † Lege diuina prohiberi videntur Criminoſi, Infames, Excommunicati, Apoſtatæ, Infideles, Hæretici, Falſi teſtes, Calumniatores, & ſimiles. pſal. 81. Vſquequo facies peccatorum ſumitis? certè iudicibus loquitur. Mat. 7. Eijce primum trabem de oculo tuo; & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Io. 8. Qui ſine peccato eſt veſtrum; primus in illam lapidem mittat.

36 † Lege vero naturali, Inimici ſuſpecti, eorumq. fautores, conſanguinei, & familiares, quos natura ipſa timere, ac euitare docet.

Itaque quidquid ſit de curiarum vſu, ſeu potius abuſu, quia contra tot leges, totque doctores introductus a iudicibus eſt, qua vero de cauſſa Deus ipſe nouit.

37 † Regulares ipſi, qui extra curias mundi ſunt, in curia Regis Regum degentes, legibus tum diuinis, tum naturalibus, tum etiam Pontificijs obtemperare debent.

Notandum attamen primo
38 eſt. quod † ſi ſuam, aut ſuorum iniuriam quis proſequatur, quiſquis ille ſit, etiam inimicus capitalis, accuſare quemlibet põt modo ſit iudicij capax. vt omnes doc. ſupracitati vnanimi cõſenſu fatentur. probat Farin. d. q. 12. num. 57. ex l. ſi tamen omnes. ff. de accuſa. cap. prohibentur. 2. q. 1. & cap. omnes. 4. q. 6. idq; ratio ipſa dictat naturalis, vt qui offenſus eſt vel in ſeipſo, vel in ſuis: tueri ſe, ſuoſq; mediante iuſtitia queat. Ideo ſi regularis propriũ inimicum, aut conſpiratorem, aut criminoſũ, aut infamem, aut alium quomodolibet illegitimum percuteret, alias ve offenderet; illi vtique dictum regularem apud ſuperiores ipſius accuſare, & accuſationem proſequi poſſent.

An vero Regularis poſſit accuſare offenſorem ſui, vel ſuorum

rum dicendum videtur, quod dum eſt nouitius, poteſt. dum eſt profeſſus, non poteſt. Placha. in epit. delict. cap. 42. num. 17. & 18. Farinac quæſ. i; num. 23. & 24. Profeſſus enim pro mortuo habetur. cap. placuit. 16. q. 1. cap. in præſentia de probat. Abb. Fel. & alij. in cap. cum dilecta de reſcrip.

Notandum ſecundo quod
39 † in Criminibus exceptis, quæ in Reipublicæ fiunt detrimen
40 tum. qualia ſunt † Hæreſis, ſimoniæ, Perduellionis, læſæ maieſtatis, ſacilegij, Dilapidationis bonorum Eccleſiæ, vel Reipublicæ, & huiuſmodi, de quibus diximus cap. 14. nume. 26. omnes ad accuſationem admittuntur exceptis Inimicis, ſuſpectis, & Conſpiratoribus.

41 † Inimici quidem, ac ſuſpecti. cap. meminimus. de accuſa. cap. licet Hely. & ſeq. de ſimoni. argu. cum P. Manconcella. de accuſa. & ibi Panor. & Feli. Menoch. de arbitr. iud. quæſt. lib. 2. centur. 5. caſu 482. Hier. Gigas de crimine læſæ maieſtatis. in rubr. quæſt. 15. Farin. d. q. 12. num. 59.

42 † Conſpiratores vero. c. cum oporteat. & cap. cum dilectus de accuſa. cap. per tuas de ſimonia c. cum I. & A. de re iud. Panor. ibid. gloſ. cap. ex parte. ver. rationabilis. de accuſat. Specul. 3. par. titu. de accuſat §. tertio videndum occurit. ver. & nota. In alijs vero criminibus dictorum nullus debet admitti.

43 Notandum tertio, quod † Quilibet accuſare tenetur, quando crimen eiuſmodi eſt, quod in Reip. detrimentum redundet, (hoc publicum delictum nominatur) ſufficienterque probari queat. D. Thom. 2. 2. q. 68. articu. 1. Domi. Sot. de iuſ. & iu. lib. 5. quæſ. 5. artic. 1. Valen. tomo. 3. diſp. 5. q. 11. pun. j. Vbi autem de priuato delicto agitur, quod eſt, cum in priuatarũ tantum perſonarum vergit detrimentum: vel etiam cum de publico delicto, ſi deſint probationes, nullus accuſare tenetur. cap. plerunque 2. q. 7. doctores præfati loc. cit. Bartol. in l. in eum. ff. de accuſ. Tabie. verbo accuſatio. numer. 2. Sil. eod. quæſt. 2. nume. 3. quorum opinio hac ratione probari validiſſima poteſt. quo ad priuatum quidem delictum. enimuero cum
44 † Accuſator nequaquam ex charitate, verùm ex inuidia moueri ad accuſandum præſumatur. 6. q. j. cap. ſi omnia gloſſ. 2. quæſ. 6. cap. decreto.

45 Quare † Accuſatio illaudabilis intentio nuncupatur. cap. ſi quis epiſcopus. 2. q. 7. vix que ſine culpa exerceri poteſt. gloſ. loc. cit. Foller. in prac. crim. cã. cap. 4 numero 9. nullus profecto priuata delicta tenebitur accuſare; ne inuidus, illaudabilis, aut culpabilis videatur.

Quo vero ad publica delicta cum probationes deficiũt.
46 quia cum † Accuſator niſi crimen obiectum probauerit, talionis pœna mulctari debeat.

Exo.

ro.2 1.Deut.19.& 22.recep.c. qui non probauerit.2.q.3.& ca. cum dilectus.iuncta glo.de calumniatoribus. poſtquam delictum,licet publicum ſit,legitime probare nequit; de huiuſmodi aliquem cum ſuimet periculo, ac detrimento nequaquam tenebitur accuſare.

47 Notandum quarto. q † Iudex regularium cum accuſator proponere accuſationem voluerit, accuſatoris, & accuſandi perſonas (quod optime Regulares inter, cum ipſi mutuo ſeipſos cognoſcant,fieri poteſt) conſiderare debet. iuxta cap.ſi qui ſunt.2. q. 7.quo loci habentur huiuſcemodi verba. Si qui ſunt vituperatores, aut accuſatores Epiſcoporum,aut aliorum ſacerdotum,non oportet eos a iudicibus Eccleſiæ audiri, antequam eorum diſcutiatur æſtimationis ſuſpicio,vel opinio,qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua uita, qua conſcientia, quo ve merito;ſi pro Deo, aut vanagloria, aut inimicitia vel odio,aut cupiditate iſta præſumunt, nec ne.

Et cap.querendum. eadem quæſtio dicitur.

Querendum eſt in iudicio, cuius ſint conuerſationis,& fidei is,qui accuſat, & is, qui accuſatur; quoniam hi,qui non ſunt rectæ conuerſationis,ac fidei,& quorum vita eſt accuſabilis,non permittuntur maiores natu accuſare; nec viles perſonæ in eorum recipiuntur accuſatione.

Id autem obſeruandum eſt maxime, quando ſubditus proprium ſuperiorem accuſat; vt non ſolum falſæ,verum etiam malignæ criminationi ianua præcludatur. cap. qualiter, & quando el ſecondo. de accuſa. D.Tho.2.2.q.68.ar.1. ad ſecundũ Sot.lib.5.de inſt.& iu. quæſ. 1.ar.1.Clar.loc.cit.queſ.74.ver. quæro ergo. & alij communiter.

48 † Accuſationem quoq.conſiderare iudex ipſe debet. tex.in l.miles.§.ſecundo.& §.licet. de adulte. Feli.in cap.fina.de iudicijs.docto.in cap.quoniam contra.de probat. an ſcilicet iuſta ſit, vel iniuſta, an admittenda, nec ne. Oldra.& Bald.in l.cum clericos.C.de epiſcopis,& clericis Iaſon in rubr.de eden. Blancus in pr.crim.§.datis defenſionibus.num.3.facile nanque eſt quemlibet infamare:at famam reſtituere, non item.

49 † Iudex itaque ſi legitimum eſſe accuſatorem,nulla que paſſione motum, (in prælatorum præſertim,ac bonæ famæ ſubditorum accuſatione) cognouerit;ab eo porrectam accuſationem admittere poterit,ac debebit.

Si vero illum malæ famæ,ac illegitimum eſſe perſpexerit. ſi de priuato crimine pertractetur,illum repellere vtique debebit,nedum per allegata iura, verum & ſecundum ius. cap.1. de accuſa.iuncta gloſſ. & doc. ibid.& cap.accuſatio. el primo

2.q.

2.q.7.ei que dicere poterit. Serue nequam feſtucam in oculo fratris tui vides, trabem in oculo tuo nō vides? Eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Matt. 7.

50 † Iudex etenim accuſatorem criminoſum, aut alias illegitimum cognitum ex officio repellere poteſt. Innoc. in cap. nulli. de accuſat. Oldra. conſil. 224. num. 1. Clar. loc. cit. quæſ. 15. ver. etiam ſi accuſatus velit illum admitti. Archid. in ca. quærendum cit. 2.q.7. & id nedum propter accuſati commoditatem, aut famam conſeruandā: verum etiam ꝓpter ipſiuſmet iudicis dignitatem. Abb. in c. nullit. cit. de accuſat.

Indignum nanque iudice ipſo eſt, ad aliorum accuſationē in priuatis criminibus illum admittere, quem criminoſum, malæ famæ, aliaſque illegitimum accuſatorem eſſe cognouerit.

Si autem de criminibus exceptis, ſiue publicis accuſatio ſit; niſi accuſatorem inimicum accuſandi, aut in eum met conſpiratorem eſſe Iudex ipſe certò ſciat, accuſationem debet admittere. quod ex ſuperius dictis hoc eodem capite numero 40. & duobus ſequentibus deduci poteſt.

Igitur accuſator, aut delictū facti permanentis deponit. ex. gr. Titium occidiſſe, aut mutilaſſe, aut vulneraſſe, aut cum liuore percuſſiſſe aliquem. aut delictum facti tranſeuntis; nēpe Titium blaſphemaſſe, vel adulterium perpetraſſe, vel conuitium alicui dixiſſe, & ſimilia.

51 † Si facti permanentis delictum deponit; Iudici ante omnia occiſum, aut mutilatum, aut vulneratum, aut percuſſum fuiſſe conſtare debet illum, qui nominatus ab accuſatore ipſo eſt.

Communis enim, tritaque omnium doctorum ſententia extat.

52 † Iudicem contra quenquam procedere minime poſſe; niſi prius illi de comiſſo delicto conſtiterit. ita tex. in l. 1. §. item illud. ff. ad ſylla. Marſil. in prac. crimi. §. principium. numero 4. Boſſ. titu. de delict. nu. 2. Blanc. in pr. crim. §. 1. numero 1. Clar. li. 5. §. fin. quæſt. 4. ver. quando vero. Ambroſi. in proceſſu infor. li. 1. cap. 1. num. 3. Farinac. q. 1. num. 6.

53 † Quod fuit ex eo fortaſſe deductum; quia Gen. 4. Deus ipſe Cainum fratricidam nequaquam conſtituit, ſeu vocauit, ſeu interrogauit; quin prius fratris occiſi ſanguis ad illum de terra clamaſſet. quaſi vices accuſatoris gerēs ipſe ſanguis, de commiſſo fratricidio conſtare monſtraret, de terra, in qua corpus Abelis iacebat examine, clamans.

54 † Accuſator itaque delictū facti permanentis deponens, ante omnia iudici tale delictū commiſſum fuiſſe, conſtare faciet.

cietaut illum ad locum deducens,aut inſtans,vt mittat ad videndum. dehinc producere teſtes ad probandum debet. Cum autem iudici commiſſũ fuiſſe delictum conſtiterit; accuſationem recipere, cæteraq; proſequi poterit.

55 † Si vero facti tranſeuntis delictum propoſuerit accuſator; teſtes ad illud probandum adducere,ac nominare debet. Et ſi plura delicta obijciat ; pro vnoquoque illorum probãdo teſtes aſſignare, ſiue nominare tenetur.

56 † Iudex, vel antequam in actis notarius accuſationem deſcribat,vel poſt ea,Talionis pœnam proteſtare accuſatori debet,ab eo,niſi delictum probauerit,incurrendam;quo annuẽte proceſſum incipere, & proſequi poterit.

In cuius proceſſus initio Dei nomen apponendum eſt.dicẽte Apoſtolo. Coloſſ. 3. Omne, quodcunq.facitis in verbo,aut in opere,omnia in nomine domini Ieſu Chriſte facite.

Annus deinde,Dies,ac Menſis currentes; Accuſatoris nomen, cognomen, patria, ætas, gradus,ſtatus profeſſio,ſi quæ habeat, vel faciat deſcribenda ſunt. Iudicis nomẽ, cognomẽ, dignitas,vel officium; Aſſeſſorum quoque nomina,&c.notarij,ac loci in quo iudicium exercetur;delicti ſpecies,locus,tempus,annus,menſis in quib.delictum fuit commiſſum.l.libellorum.ff.de accuſat.

Dies quoq.ſi Reus petat,apponendus eſt.Clar.loc.cit.q.12 ver.dixi etiam.Cæſar de Graſſis deciſ.183.nu.2. Accuſati quoq. nomen,cognomen. &c.

Et ſi Iudex delegatus ſit,delegationis quoq.facienda mentio eſt,auctoritatiſq.litteræ,ſeu patentes in actis deſcribendæ ſunt. Iuramentumq.accuſatori deferendum eſt,quod non animo calumniandi accuſationẽ porrigat. Clementi.ſæpe.de verbo.ſignifi.§. 1. in fine.

56 † At vero Accuſatio aut in cædula deſcripta porrigitur, aut verbotenus proponitur. Si in cędula porrigatur, ſcribẽdum eſt in actis; Cædulam porrexit accuſatoriam.ei uſq.cædulę,ſeu libelli verba in principio, & in fine poſita deſcribenda ſunt in proceſſu.

Si autem verbotenus proponatur, ſcribendum in actis eſt. Accuſatoriam quærelam propoſuit contra N. inſtans teſtes infraſcriptos pro habenda veritate interrogari.quorum teſtiũ nomina,cognomina, patriã, ac ſtatum notarius ipſe deſcribat. Poterit vero Proceſſus(quo ad illius initiũ ſpectat)ita formari.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Accuſationis a Iudice ordinario.

57 † IN nomine Domini. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die Nono Menſis

Octobris coram Reuerendiſs.
Patre Generali Congregatio-
nis Canonicorum Regularium
Sancti Saluatoris ordinis San-
cti Auguſtini D. Blaſio Ba-
gno, ac eius viſitatoribus D.C.
D.E.D.F.& me D.S. viſitatore
ſimul, & pro notario perſonali-
ter comparuit D. Inquietus de
Malitioſis de tali ciuitate, &
porrexit quandam cædulam ac-
cuſatoriam folij vnius contra
D. Turpilium de Improbis, de
tali ciuitate, cuius initium eſt:
Coram vobis Reuerendiſs. Pa-
tre Generali. &c. finis vero: &
omni meliori modo. Ego D. In-
quietus de Malitioſis de tali ci-
uitate. Et inſtetit pcedi cōtra d.
D. Turpiliū teſtes examinādo,
prout in cædula, vt veritas ha-
beatur.

Quo audito præfatus Reue-
rendiſs. Pater Generalis eidem
D. Inquieto proteſtatus eſt, il-
lum ad pœnam talionis pera-
gendam teneri, niſi adducta de-
licta D. Turpilium perpetraſſe
legitime probauerit, quare be
ne videat, qd faciat, Cui prote-
ſtationi, & admonitioni d D.
Inquietus cum reſpondiſſet, ſe
ad omnia fore paratum, denuo
inſtans in cauſſa procedi; præfa
tus Reuerendiſſimus detulit
eidem iuramentum quod non
animo calumniandi talia depo
ſuerit, prout tacto pectore, vel
ſcripturis iurauit. quo iuramen
to habito præfatus Reueren-
diſſimus Pater Generalis que-
relam acceptauit ſi, & inquan-
tum omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in Monaſterio
Sancti Saluatoris Bononienſis
in camera ſolitæ reſidentiæ pre-
fati Reuerendiſs. Patris Gene-
ralis præſentib. dd. admo. R R.
P P. Viſitatoribus Anno, die, ac
Menſe ſuprapoſitis: & a me. D.
S. prædicto deſcripta.

Si coram Prælato alicuius Mo-
naſterij accuſatio porrigatur,
eodem modo Proceſſus inci-
piendus eſt, mutatis nominib.
P. Generalis, & Viſitatorum in
Prælati, ac diſcretorum no-
mina.

Forma incipiendi Proceſſum per viam accuſationis a Iudice delegato.

58 † IN Dei nomine Amen.
Anno a natiuitate domini 1612
die 14. Menſis Septembris co-
ram admodum Reuerendo Pa-
tre D. Candido Bononienſi, &
me D. Io. Alberto Veneto Vi-
ſitatoribus Cōgregationis Ca-
nonicorum Regularium S. Sal-
uatoris ordinis Sancti Auguſti-
ni iudicibus delegatis a Reue-
rendiſs. P. Generali præfatæ Cō-
gregationis virtute patentium
litterarum ſub dat. Romæ &c.
vt in illis, manu ipſius P. Gene-
ralis ſubſcriptarū, & Generala-
tus ſigillo munitarum, quarum
tenor eſt. Nos D. B. Prior Gene
ralis, &c. perſonaliter compa-
ruit D. Inquietus de Malitioſis
de tali ciuitate, & querelam ac-
cuſatoriam propoſuit contra
D. Turpilium de Improbis de

tali

tali ciuitate his verbis.

Molto Reuerendi Patri Viſitatoris Io accuſo D. Turpilio de gl'Improbi della tal citta, che ha biaſtemato il nome di Dio piu volte queſt'anno in diuerſi luoghi, e tempi, e particolarmẽte nel Meſe d'Agoſto nel clauſtro, e nel Refettorio dopo prãſo dicendo al corpo, al ſangue, e ſimili. e di più, che hauendo lo io ripreſo vna volta queſt'anno del Meſe pur d'Agoſto dopo pranſo nel Refettorio, mi ha detto vn carico di villanie. Però domando giuſtitia a VV. PP. mm. R R. e fo inſtanza, che il detto D. Turpilio ſia caſtigato. e che per venire in cognitione della verità eſſammino per teſtimonij ſopra la prima delle biaſteme. D. F. Vicario del Monaſterio, e D. G. e ſopra la ſeconda delle villanie D. H. e Fra N. reſſettorario. quali ſi trouarono preſenti al tutto.

Quo audito ad. R. P. D. C. maior Viſitator eidem D. Inquieto proteſtatus eſt, quod talionis pœna, &c. vt in præcedenti forma. hoc addito quod mandabunt d. accuſatori vt ſe ſubſcribat, vel ſi ſcribere neſcit, ſignum crucis propria manu faciat loco ſubſcriptionis.

*

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Denunciationis.

59 DEnunciationis via proceſſum formaturus regularium Iudex Primo animaduertere debet, quod Denunciatio eſt alicuius criminis apud Iudicem competentem ad alicuius emendationem facta delatio. Colligitur hæc definitio ex ca. 2. ac 3. & ſuper his, & cap. cum dilectus. de accuſ. & cap. nouit. de iudicijs.

60 † Quadruplex autem Denunciatio eſt, Euangelica, Iudicialis, Canonica, & Regularis. docto, in cap. nouit de iudicijs. & in cap. ſi peccauerit. 2. q. 1. Silu. ver. denunciatio. nume. 1. Angel. eo. in principio. Dom. So. de ratione tegendi, & detegendi ſecretum memb. 2. quæſ. 5. ſimiliter in principio.

Euangelica denunciatio eſt criminis apud iudicem, vt patrem delatio ad emendationem in fratre procurandam, quam in fraterna correctione obtinere minime potuit, zelo charitatis facta. vt præcipitur. Matt. 18. ſi te non audierit, dic Eccleſiæ. Iudicialis vero Denũciatio duplex eſt publica, & priuata.

Publica eſt criminis apud iudicem facta delatio, vt Rei puniantur, & quies Reip. conſeruetur, Et hæc ad curiæ offi-

ciales pertinet fiſcalē, & alios, quibus a Iudice, ſiue a Rep. ſiue a Principe huiuſmodi officium crimina deferendi committitur.

Priuata eſt criminis apud Iudicem facta delatio pro ſuimet intereſſe, vt ſe, ſuaque aliquis tueatur.

Canonica Denunciatio eſt criminum apud iudicem facta delatio ad ea tollenda, damnūque Reip. reprimendum.

Regularis autem eſt criminum delatio, quæ in Religionibus fit iuxta illarum inſtituta ſine ſtrepitu, & figura iudicij ad ipſorum regularium emendationem, & ad commune religionis cuiuſque bonum conſeruandum. De his vide Angel. ver. denunciatio. per totum.

61 † Differunt hæ denunciationes inter ſe, Euangelica nanq. zelo charitatis, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſolam fratris reſpicit emendationem. Iudicialis publica, Reorum punitionem. Iudicialis priuata, propriū denunciantis intereſſe. Canonica publicum Eccleſiæ bonū. Regularis vero congregationis particularis item bonum. Præterea Euangelica, & Regularis abſq. iudicij ſtrepitu fiunt. Iudicialis autem, & Canonica non item.

Gregor. de Valen. tomo. 2. Comentar. Theolog. diſpu. 5. quæſtio. 12. punc. 1. Denunciationes omnes ad duas tantum reducit; nempe ad fraternam, & iudicialem, ſiue iudiciariam. Alij eas confundunt, vnica voce Denunciationis illas omnes comprehendentes. vt Sil. verbo denunciatio. de ſola euāgelica, qua omnes comprehendit, pertractando. Ego vero Angelum, aliòſque nonnullos ſequutus ita diſtinxi; vt Regularium iudex illarum omnium cognitionem haberet.

De Regulari, & Euangelica denunciationibus, cum in illis proceſſum formare non ſit neceſſe, tractationē ommittam. De iudiciali ſolum, atque canonica breuiter ſermonem habebo. quas tamen vnico tractatu cōprehendā, ambæ nāq. iſtæ iuridicæ ſunt, eodemq; modo in vtriſque procedendum eſt paucis mutatis, quod ad noſtrū propoſitum attinet. quinimo vt dictum eſt Valen. loc. ci. ambas iſtas ſub vnico iudiciariæ denunciationis nomine comprehendit.

62 Notandum ſecundo, quod † qui non admittitur ad accuſationem, neq. ad huiuſmodi denunciationem admitti debet. arg. cap. qui ſine. 3. q. 4. & c. cum dilectus. de accuſa. glo. in rubri. 2. q. 8. & ca. in omni negotio. de teſ. Bartol. in l. diuus. num. 7. ff. de cuſto. re. Specula. titu. de denunciatio. §. quis poſſit denunciare. verbo. canonica quoque denunciatio Diaz in pr. crim. can. capit. 6. Salice. in leg. ea quidem. C. de accuſat. Angelus de maleficijs. verb. nec non ad denunciandum.

Vi-

Victori.cap.14.numer.4.Clar. quæſ.7.loc.cit.Villag.li.2. ti.de denũciatione canon.c.2.cõcl.5.

63 †Conſtitutiones noſtræ Canonicorum Regularium Sancti Saluatoris: Denunciationẽ æqualem Accuſationi reddũt. cap.13.num.78. eadem pœna denunciantem in probatione deficientem, qua ipſum accuſantem plectentes.prælatumq. in hac re diſpenſare minime poſſe vetantes; & quidem optima ratione, vt videlicet a calũnijs, falſis denũciationib.litteriſq. maledicis ſubditi tẽperent.

Neque id abborret a D. Patris Auguſtini regula, in qua præſcipitur fieri denunciatio; etenim D. Auguſtinus tunc ſolummodo fratrem denunciare committit, cum per duos, tres ve teſtes conuinci a denũciante poteſt.

Itaq.a denunciando arcent, qui ab accuſatione proponẽda

64 repelluntur; † Niſi denunciatio de criminibus exceptis ſit; quo caſu omnes, (inimicis, & conſpiratorib.excluſis,) admittuntur. Aut niſi denũcians ſuã ſuorumq; iniuriam proſequat, quod attinet ad iudicialem priuatam denunciationem, quo ẽt caſu oẽs denunciare queunt eo modo, quo ſupradictum eſt, cũ de accuſatione ſermo habitus fuit.n.38.& ſeq.hoc eodem capite. Aut ẽt niſi iudicialis publica denunciatio ſit. officiales namq.omnes ad hoc deſtinati, licet infames (tales.n. vt plurimum iſti ſunt delatores) denũciare vtiq. poterunt ad aperiendam iudici viam ad inquirẽdũ contra ipſos Reos.id multis auctoritatibus probat.Clar.loc.ci.

65 Notandum tertio.quod † cõtra quemquam via denũciationis nequit procedere iudex intuitu litterarum ſine nomine ipſi directarum; ẽt ſi in illis teſtes nominati ſint. quod optime docet.Clar.q.5. verſu ſcias igitur.poſt medium. & Rodericus to.2.q.regular.q.6.ar.10. & ſi formet ſuper illis proceſſus, eſt ipſo iure nullus.c inquiſitionis §.tertiæ.de accuſa.quo loci Panor. illius rationem reddit. huiuſmodi nãq.litteræ, ſiue potius libelli nullam prorſus infamiam irrogant alicui.cap.fi. de accuſa.Iudex aũt contra quemquam procedere nequit, niſi aut accuſator, aut denũciator, aut infamia adſit.ca.inquiſitionis cit.& cap.qualiter, & quando el ſecondo.eo.ti. hic autem cum ſcribentis nomen incertũ ſit, deeſt accuſator, ſeu denũciator.& huiuſmodi litteræ cũ nullam irrogent infamiam, aut ſaltẽ ad inquirendum inſufficientem (infamia nanq. a plurib.orta eſſe debet probis uiris, & bonis: non aũt a prauis, & maleuolis.c.ĩquiſitionis, & qualiter.cit. huiuſmodi vero litteras a maleuolis potius, & prauis qnã a probis, & bonis ſcriptas fuiſſe credendũ ſit.) infamia procul dubio deeſt. Quare nullũ proceſſus ipſius fundamentum cum ſit; illum ſuper nihilo formatũ corruere neceſſarium eſt.

66 Notandum quarto. quod † Denunciare quis minime valet, niſi prius denunciandum ipſum de illo delicto, de quo illum vult denunciare monuerit, & noluerit reſcipiſcere. cap. ſi quis. cap cum dilectus. & ca. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. cap. licet Hely. de ſimo. gloſ. in d. cap. ſi quis. in verbo charitatiue. arg. Mat. 18. Argue eum inter te, & ipſum ſolum. &c. D. Tho. 2. 2. quæſt. 33. attic. 7. & omnes communiter.

Quam charitatiuam admonitionem ipſe denunciator ſe feciſſe adhibito iuramento probabit, ſi ſolus admonuit. At vero ſi alio, vel alijs præſentibus monuit; id ſe feciſſe nedum præſtito iuramento probabit: verum & illius, ſiue illorum quoque teſtimonio, qui adfuerunt. cap. omni. de teſt. Panor. in cap. nouit. de iudicijs. Nauar. in man. cap. 25. nu. 33.

Quare iudex denunciantem delato ei iuramento interrogare tenetur, an denunciandum charitatiue monuerit, & an ſolus, an alio, vel alijs adhibitis id præſtiterit; ac deinde teſtes tã pro monitione, quam pro delicto probando (niſi ijdem fuerint) interrogandos ab eodem nominare, ſeu producere faciet.

67 † Quod autem de admonitione dictum eſt, intelligi debet, ſi de priuatis agatur delictis; Etenim ſi de publicis, & exceptis tractatur, neceſſaria nequaquam ipſa monitio eſt. argu. 1. Tim. 5. Peccantes (ſcilicet publice) coram omnibus argue. & refertur 45. diſt. idem c. 1. de pœnit. & remiſſ. D. Tho. loc. cit. Archid. in cap. ſi peccauerit. 2. q. 1. Sil. verbo denunciatio. quæſ. 3. Valen. loc cit.

Imo qui huiuſmodi crimina excepta, ſiue publica non denũciat, peccatum committit; etiã ſi iuraſſet ſe non denunciaturum. Innoc. in cap. qualiter, & quando el ſecondo de accuſa. Panor. in cap. cum dilectus. de exceſſ. prælato. Nauar. in man. loc. cit.

Sed neq; cum de priuatis delictis agitur neceſſaria tũc monitio eſt, cum nulla per monitionem huiuſmodi ſperatur in fratre correctio. D. Tho. vbi ſupra. art. 1. Nauar. loc. cit. cap. 24. nu. 12. Tole. li. 5. inſtr. ſacer. cap. 57. num. 5.

Aut quando graue timetur damnum probabile ſibi, vel alijs per huiuſcemodi monitionem euenturum. Aut etiam quando tempus monitionis non adeſt, quia periculum eſt in mora. de quibus vide Tole. loc. cit.

Neque etiam ab ijs monitio facienda requiritur, qui ex officio crimina in publica iudiciali denunciatione iudici denunciare tenentur. Iul. Clar. vbi ſupra.

68 † Regularium itaq iudex, ſi denunciantem bonæ famæ, aut alias legitimum eſſe, bonoque zelo motum fuiſſe, non autem

ani-

animo calumniandi cognouerit; ipſeq; denuncians iurauerit ſe charitatiue denunciandum admonuiſſe (cũ id facere tenetur) per ſe, vel tali, ſiue talibus præſentibus, & dictum denunciandum non reſipuiſſe de tali delicto; quem exprimere debet cum ſuis circunſtantijs loci, ac temporis, vt ſupra de accuſatione dictum eſt; teſteſq; ad crimen probãdum protulerit; illius denunciationem admittere; vtiq. poterit, ac debebit; illum de talionis pœna, ſi non probauerit, incurrenda proteſtatus; quo ad noſtram attinet Congregationem, ad aliaſq. inſtituta quarum denunciantem in probatione deficientem, æq. ac ipſum accuſantem puniri committunt.

Quo ad eas verò Congregationes, quæ ius commune in denunciatione ſeruant; huiuſmodi proteſtatio minime neceſſaria eſt.

69 Etenim † Denunciator ſi plene delictum non probat, talionis pœna ex iuris diſpoſitione nequaquam punitur: Verũ ſuſpenditur, donec iuramento, quod tale crimen animo calumniandi non detulerit, ſe purget. cap. cum dilectus. de calumniatoribus. cum vero taliter ſe purgauerit, iudicis arbitrio puniri debet. gloſſ. in cap. cum dilectus. cit. in verbo calumniandi.

Quare doctorum nonnulli 70 † hoc differre accuſationem a denunciatione affirmãt; quod in accuſatione, & inſcriptio, & plena probatio, neceſſaria ſunt. in denunciatione verò non itẽ. doct. in cap. ſuper his de accuſat. Poterit vero Proceſſus per viam Denunciationis hoc modo formari, quo ad illius principium attinet.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Denunciationis.

71 † IN nomine Domini Amẽ. Anno a natiuitate domini 1612 die 12. Octobris coram admodum R. P. Priore D. P. & eiuſdem monaſterij diſcretis D. F. D. I. & me D. S. diſcreto, & pro notario perſonaliter comparuit D. Obſeruans de Otioſis de tali ciuitate, ac denunciauit eidem P. Priori D. Nocentem de Impuris de tali ciuitate de impudica conuerſatione cum muliere, cum non paruo aliorum ſcandalo, hoc modo, videlicet.

Molto R. P. Priore Trouandomi nel choro a dire le mie deuotioni queſt anno nel meſe d'Agoſto il giorno di S. Lorenzo viddi D. Nocente de gl' Impuri della tal città in chieſa, che rideua con vna donna. Io trouatolo dipoi da ſolo; a ſolo con piaceuolezza lo ripreſi di tal fatto: ma egli ſe ne riſe. La feſta poi di S. Rocco nell'iſteſſo meſe, eſsẽdo pure io nel choro, dou'erano ancora D. G. e D.

H. li chiamai, e li moſtrai il detto D. Nocente, che pure con l'iſteſſa donna rideua, come l'altra volta; eſſendo nella Chieſa molti huomini, e donne. Per il che io denontio queſto fatto a V. P. M. R. acciò nel miglior modo, che la puo, a coſi fatta temerità, e ſcandalo prouegga.

Quo audito præfatus P. Prior. detulit eidem D. Obſeruanti iuramentum, quod prædictum D. Nocentem charitatiue (vt aſſeruit ſe feciſſe) monuerit, & ille non reſipuerit. & quod non animo calumniandi, ſed bono zelo ductus illũ detulerit, prout ipſe D. Obſeruans tacto pectore, vel ſcripturis iurauit. & præfatus P. Prior huiuſmodi denunciationem admiſit ſi, & in quantum omni meliori modo, & mandauit d. D. Obſeruanti vt eidem ſubſcriberet, prout fecit. Acta ſunt iſta in prædicto Monaſterio in camera ſolitæ reſidentiæ præfati P. Prioris anno, die, ac Menſe ſuprapoſitis. & a me D. S. ſupradicto deſcripta.

Pœnæ talionis proteſtatio apponi poterit in Congregationibus, in quibus Denuncians non probans ea puniendus eſt. Idcirco quia in omnibus id fortaſſe minime præcipitur, aut ſeruatur, in denunciationis forma huiuſmodi proteſtationem nequaquam appoſui.

De Modo Proceſſum incipiendi per viam Inquiſitionis.

72 INquiſitionis viã proceſſum formaturus regularium iudex Primo aduertere debet.

73 Inquiſitionem nil aliud eſſe, quam criminum a iudice cõpetenti canonice factam inueſtigationem. ex Hoſtien. li. 5. ti. de inquiſi. §. 1. & Fel. in rubr. de accuſat.

Cum autem huiuſmodi inueſtigatio dupliciter fieri queat in generali videlicet, ac in particulari.

74 † Duplex quoq. inde oritur inquiſitio, Generalis nempè, atque Specialis, ſiue vt ait ſpeculator 3. par. ti. de inquiſit §. 2. n. 9. quem ſequitur Victo. Auerſa. cap. 8. nu. 1. Præparatoria, & Solemnis.

Generalis autem inquiſitio item duplex eſt. quædam generalis ſimpliciter, videlicet quo ad perſonas, & quo ad delicta. quædam vero generalis ſecundum quid, quæ duplex & ipſa eſt. Quædam generalis quo ad perſonas, non autem quo ad delicta. Quędã generalis quo ad delicta, non autem quo ad perſonas.

Et quemadmodum Inquiſitio generalis ſimpliciter tantũmodò præparatoria eſt; Inquiſitio vero ſpecialis quo ad perſonas, & quo ad delicta tantũmodo ſolẽnis. Ita Inquiſitiones ſecundũ qd inter pdictas mediæ, partim pparatoriæ, partim ſolẽnes

nes vtique dici poſſunt. præparatoriæ, quatenus generales exiſtunt; ſolemnes, quatenus ſpeciales. Quid vnaquæq; iſtarum inquiſitionum ſit, vt facillime ab omnibus cognoſci queant, breuibus explicabo.

Inquiſitio generalis ſimpliciter, ſiue præparatoria nuncupatur illa, quę in viſitationibus Prouinciarum, Diœceſium, ac Monaſteriorum fit, nulla præcedente infamia ſiue perſonarum, ſiue delictorum, ad inueſtigandum crimina, & criminoſos, ſi qui ſint; vt Prouincia, Diœceſis, aut Monaſterium, & a criminibus, a criminoſis ue purgentur, & omnes in officio contineantur. Inquiſitio generalis quo ad perſonas tantum illa nominatur, quę fit, cum aliquo loco fuit commiſſum delictum u.g. homicidium, & ignoratur quis illud perpetrauerit: in eo nāque in generali inquiritur de perſona, quæ ignoratur: at uero in particulari de ipſo perpetrato delicto, quis tale delictum commiſerit.

Inquiſitio generalis quo ad delicta ſolum dicitur illa, quæ fit quando infamia ſuadente, quod in aliquo loco multa cōtra fas a certis perſonis cōmittuntur, contra dictas perſonas particulares inquiritur de illarum uita, conuerſationeque.

Inquiſitio uero ſpecialis, & ſolemnis eſt, cum de certo delicto infamia præcedente contra certam perſonam, uel perſonas inquiritur. ex.gr. cum miſſum fuit homicidium, infamatus eſt de illo Titius, inquiritur an Titius illud homicidium perpetrarit. Quoniā uero in huiuſmodi inquiſitionibus diuerſi modi ſeruantur; quomodo in eorū unoquoq; regularium iudex ſe gerere ualeat, demonſtrabo.

De Inquiſitione Generali ſimpliciter ſeu de Viſitatione.

75 † IN Inquiſitione generali ſimpliciter, quam in viſitationibus ordinarijs fieri contingit nulla præcedente infamia perſonarum, aut delictorū. quādo videlicet Generalis, aut Prouincialis, aut Viſitatores quotannis Monaſteria ſingula viſunt, quemadmodum Epiſcopi ſuas Diœceſes. de qua viſitatione quo ad Epiſcopos quidē habetur in cap. venerabilis. de cenſibus. cap. Romana. eodem tit. in 6. & in Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. item 7. ac ſeſſ. 24. cap. 3. de reformatione. quo ad regulares vero in cap. in ſingulis. de ſtatu Monach. & in eod. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 8 & 20. de reform. In huiuſmodi inquam generali inquiſitione obſeruandum eſt primo.

76 Quod † Nullum in ea exigitur iuramentum ab interrogandis. extat text. expreſſus in capitulo Romana cit. de cenſi. in ſexto, §. ſane. idem tenet gloſ. in verbo coactione. Spe-

Specula.3. par.titu. de inquiſit. cit.§.2.nu.13.Archi. & Philippus Franc.in cap.Romana cit. Villagut.in pr.crimi. can. lib.3. titu.de inquiſi.cap 7.concl. 1.

Neque dici poteſt illud ab epiſcopis,non autem a regularium ſuperioribus fore ſeruandum; quia certum eſt eandem facultatem regularium ſuperiores in ſuos habere ſubiectos, quam epiſcopi habent in ſuos. id omnes fatentur nemine contradicente. Etiam in viſitationibus hoc verum eſt;conſtituuntur etenim prælati regulares ſuarum Congregationũ viſitatores a concil. Tridenti. locis preallegatis ſeſſ.25 quemadmodum epiſcopi ſuarum diœceſium cap.3.ſeſſ.24.cit.

77 Et † eiſdem regularium prælatis cap.8.cit. ſeſſ. 25.manifeſte præcipitur, quod in monaſteriorum ſuæ congregationis viſitatione illa obſeruare teneantur, quæ in ſacris canonibus,& in dicto Concilio decreta ſunt. At vero inter alia ſacrorum canonum decreta illud exiſtit, quod in inquiſitione generali,ſeu in Viſitatione peragenda nullum exigi debeat iuramentum.d.cap.Romana. Igitur nec ipſi regularium ſuperiores viſitantes in huiuſmodi generali inquiſitione iuramentum exigere poterunt.affirmat hoc Victorinus Auerſanus ca. 8,num.2.cum Specula.ſupraci. verum ſuimet immemor alias contrarium docet. cap. 9. cum ſaltem neceſſario ſe declarare debuiſſet. quemadmodum & Emanuel Rodericus in quæſtio.regular.tomo.2 quæſ.5. ar. item 5. pro ſe Hoſtienſem citans.

At vero intelligendi ſunt iſti eo modo, quo docet gloſſ. d. cap. Romana cit. ver. coactione. videlicet quod a principio nullum exigitur iuramentum, per quod aliquis occultum crimen prodere cõſtringatũ.Quod ſi abſq.iuramento aliqua corrigenda referantur a quoquam; tunc poterit iudex inquirẽs ſuper his exigere iuramentum, formando ſpecialem, & ſolemnem inquiſitionem . Confirmatur ex auctore additionum ad gloſſ.d.li.ſexti,qui ca.Romana cit.ad verba gloſſ. addit auctoritatem (præter alias) Hoſtienſis citati a Roderico, tanquã ſentientis idem,quod ipſa gloſſ.ſentit. videlicet, quod a principio nullum exigitur iuramentum; at ſolumodo quando ſine iuramento interrogati ipſi viſitati aliquod crimen,vel aliquẽ crimino ſum deponunt; etenim tũc ſpecialis formari debet inquiſitio, & in ea exigi poterit iuramentum.

Quare firmiter aſſerendum eſt in Inquiſitione generali ſimpliciter,etiam in regularium viſitatione peragenda nullum exigi iuramentum debere; niſi fortaſſe in aliquorum regularium conſtitutionibus exigi præciperetur.argu.cap.romana cit.§.fin.

78 † Interrogati vero viſitati

aut

aut cum iuramento, aut ſine ipſo, criminoſos occultos, qui nulla laborant infamia prodere nequaquam tenentur. cap. qualiter, & quando el primo de accuſat. D. Tho. 2. 2. quæſt. 69. arti. 2. Caiet. ibid. Dom. Sot. de ratione tegendi, & deteg. ſecr. mem. 2. quæſt. 6. Ang. ver. inquiſitio. num. 11. Nauar. cap. inter verba. concl. 6. nu. 21. & in rubr. de iudicijs. nu. 87.

Modus autem interrogandi in inquiſitione generali, ſeu in viſitatione eſt, an ſciāt, aut credant, aut fama ſit. vt colligitur ex cap. qualiter cit. el primo de accuſatio.

79 Secundo † in eadem Inquiſitione generali, ſeu Viſitatione obſeruanda ſunt quoque a regularium ſuperioribus illa, quæ habentur in cap. ea quæ de ſtatu Monacho. & in c. Romana cit. ita præcipit Concil. Tridēt. ſeſſ. 25. cap. 8. cit. neque enim illa ſunt contra rationabiles, & approbatas religioſorum cōſuetudines, eorumque inſtituta; imo eiſdem valde cōſona. illa vero ſunt.

Graui admonitione, exhortationeque præmiſſis, inquirere de cultu diuino; de obſeruatione regulæ, atque conſtitutionum; de ſpirituali, ac temporali adminiſtratione; de vita, & conuerſatione tam prælati, quā ſubditorum; ac de alijs vniuſcuiuſque Cōgregationis ſtatui, bonoque regimini pertinentibus, atque neceſſarijs. & ſi quæ reformanda, corrigenda, aut punienda repperetint tam in capite, quam in membris; reformare, corrigere, atq; punire, nulla perſonarum habita ratione, iuxta illud Pſal. 58. Intende ad viſitandas omnes gentes, & non miſereatis omnibus, qui operantur iniquitatem. Etenim ſi perſonas acceptauerint cōtra ius diuinū. Deut. 1. & 16. atque Iaco. 2. & humanum. cap. in iudicijs. de regul. iur. in 6. peccatum operabuntur. Iac. 2. cit. illiſque dicetur ab omnium viſitatore ſupremo. Incraſſati ſunt, & impinguati, & præterierunt ſermones meos peſſime. Nūquid ſuper his non viſitabo dicit dominus? aut ſuper gentem huiuſcemodi non vlciſcetur anima mea? Iere. 5. certe ad iudices hic ſermo dirigitur, qui ſua, non quæ Dei ſunt, quærūt.

Vniuerſa quoque viſitationis acta ſcriptis mādanda ſunt, aliaque peragenda, prout in cuiuſque Religionis Conſtitutionibus præcipitur obſeruari, ſiue apud eaſdem congregationes in vſu eſt. argum. cap. Romana cit. §. finali.

80 Quod † ſi in generali inquiſitione, ſeu in viſitatione regulares interrogati crimē aliquod, aut criminoſum quemquam, vel grauiter infamatum detexerint; ſolemnis, ſeu ſpecialis de huiuſmodi inſtituenda inquiſitio eſt, teſtes, capitulis ex delatis in generali dicta inquiſitione, ſeu viſitatione formatis, adhibito iuramento interrogando

rogando an ſciant, vel credant, vel fama ſit. &c. cap. qualiter cit. el primo de accuſat. & admonendo quod ad inquiſita veritatem reſpondeant. cap. cum dilecti. eod. tit. procedendoque vt infra dicetur., & in præſenti, & in 19. capite cum de inquiſitione ſpeciali ſermo erit. gloſ. loc. cit. cap Romana. Speculator & alij a nobis citati ſuperius..

Hoc modo intelligendi, & concordandi ſunt authores omnes, qui iuramentum in generali peragenda inquiſitione docent eſſe præſtandum. vt optime notauit Villagut. loc. cit. concl. 4.

81 Tertio † aduertere debent Regularium ſuperiores, quibus viſitationis eſt munus iniunctum; quod cętera nedum ſuę Congregationis monaſteria viſitare debẽt; ſed & ipſum Monaſterium principale, ſeu ordinis caput. ita pręcipit Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 8. de reformatione.

82 Quarto † quod in hac generali inquiſitione, ſeu viſitatione, omnes tam beneuoli, quam maleuoli admittuntur. Sil. verbo inquiſito ſecundo. num. 1. cuius ratio illa eſſe poteſt, quia cũm teſtis non iuratus nullam fidem in iudicio faciat. cap. tuis. & cap. nuper. de teſt. & in hac generali inquiſitione teſtes non iurent, vt probatum ſuperius eſt; quorumcunque teſtimonio in tali inquiſitione habito, nullus poterit cõdemnari, vel puniri. eo tantum iudicibus ad ſpecialiter, ac ſolemniter inquirendum aperietur via; in qua deinde ſpeciali inquiſitione admitti minime debent, quia teſtimonio ferendo repelluntur, cuiuſmodi ſunt inimici, conſpiratores, & alij de quibus infra capite ſequenti pertractabitur.

83 Quinto † obſeruare debent Regularium Viſitatores, quod in viſitatione peragenda formari capitula debent, ſuper quibus interrogandi ſunt & Pręlatus, & ſubditi viſitandi. hoc etenim pacto, & confuſio vitabitur, & facilius, & melius proprium munus exequentur ipſi iudices. Poterit autem viſitationis Proceſſus hoc modo formari.

Forma incipiendi Proceſſuum Viſitationis, ſeu Inquiſitionis generalis ſimpliciter.

84 † IN nomine Domini. Amẽ. Anno a natiuitate domini 1612 die 3. Octobris. Pontificatus ſanctiſſimi D.N. Domini Pauli PP. V. anno octauo. Sacrorum Canonum, ſacrique Concilij Tridentini decretis, ac noſtrarum conſtitutionum ordinationibus, de monaſteriorum Congregationis viſitatione inherendo, Reuerẽdiſſimus Pater Generalis Canonicorum

Re-

Regular. S. Saluatoris ordinis Sācti Auguſtini D.B. una cum ſuis Colleghis dictæ Congregationis Viſitatoribus D.C.D. E. D. F. & me D.S.Viſitatore, & Notarij uices gerente, acceſſit ad Monaſterium tale, & eiuſdem Monaſterij Patribus, ſiue Canonicis huiuſmodi uiſitatione intimata, exhortatione que adhibita conuenienti; primo Eccleſiam, ut in Pontificali Romano ſtatuitur, uiſitauit; de hinc ſacra uaſa, & ueſtes, aliaque ad cultum diuinum ſpectātia, omnibusq; (ut decet) inuentis, ad Canonicorum Sacerdotum in eodē conuentu commorantium, (ut in congregatione noſtra moris eſt) uiſitationem in camera ſolitæ reſidentiæ admodum Reuerendi P. Abbatis eiuſdem Monaſterij ſe cōtulit una cum prædictis Colleghis.

Et cum dictus Pater Abbas D.I. uocatus adeſſet, a præfato Reuerendiſſimo P. Generali admonitus de ueritate ſuper interrogandis fideliter dicenda, prout ſe facturum eſſe promiſit; ad opportunas interrogationes, ut infra depoſuit. Interrogatus ſuper primo. Reſpondit. ſuper ſecundo. Reſpondit. & ita de ſingulis.

Quibus habitis pręfatus Reuerendiſſimus Pater Generalis mandauit eidem P. Abbati, ut ſi quid haberet, quod pro Dei honore, Monaſterij & ſubditorum ſuorum bono diceret, libere deponeret.

Qui Reſpondit. Io non hò altro, che dire.

Tunc pręfatus Pater Generalis præcepit eidem P Abb. ut ſe ſubſcriberet, prout manu propria ſe ſubſcripſit.

Qua ſubſcriptione habita illum dimiſit. Eadem die ſecundo loco uocatus D.L. eiuſdem Monaſterij Vicarius cum adeſſet admonitus, ut ſupra.

Interrogatus ſuper primo. Reſpondit. Super ſecundo. Reſpondit. Super tertio. Reſpondit &c.

Quibus habitis &c. ut ſupra. Et ita proſequendus eſt Viſitationis proceſſus. Qui ſi in una die minime terminetur. die altera initio apponendum erit. Die uero 4. eiuſdem menſis, & anni coram eiſdem uocatus D. M. &c. ut ſupra.

Interrogatorum depoſitiones eo ſermone deſcribendæ ſunt in proceſſu, quo ab eis prolatæ fuerint. ſermo uulgaris in uſu eſt. Si in hac generali inquiſitione uullum crimen, nulluſque crimmoſus, aut de aliquo crimine infamatus reperiatur. ſit nomen domini benedictum. At uero ſi repertum fuerit aliquid, ſuper eo ſpecialis inquiſitionis proceſſus formabitur, cuius initium poterit ſequenti modo deſcribi.

Forma

Forma incipiendi proceſſum contra infamatum repertum in Inquiſitione Generali, ſeu in Viſitatione.

IN nomine Domini. Amē. Anno a natiuitate domini 1612 die vero 4. menſis Octobris.

Quia in Viſitatione huius Monaſterij D. Malitioſus de Impudicis de tali ciuitate repertus fuit de crimine linguæ infamatus. Quippe qui vt plures Canonici depoſuerũt multa obſcena ſępius loquitur cũ non paruo audientium ſcandalo, Reuerendiſſimus Pater Generalis Canonicorum Reg. S. Saluatoris D. B. vna cum ſuis Colleghis Viſitatoribus D. C. D. E. D. F. & me D. S. Viſitatore, & pro notario decreuit ſuper huiuſcemodi crimine contra d. D. Malitioſum ſpecialiter inquirere, teſtes adhibito iuramento interrogando, Reũ ipſum conſtituendo, cęteraq; opportuna peragendo, prout de iure.

Acta ſunt iſta in præfato Monaſterio in camera ſolitæ reſidentię ad R. P. Abbatis Anno, die, & menſe ſuprapoſitis, & per me D. S. qui ſupra, deſcripta.

Qui proceſſus continuabitur, ac terminabitur vt infra cap. 19. & 20. De modo continuandi, & De modo terminandi proceſſum per viam inquiſitionis ſpecialis. & hæc de Inquiſitione Generali ſimpliciter, ac de Viſitatione dicta ſint ſatis.

De Inquiſitione generali quo ad perſonas tantummodo.

85 † IN Inquiſitione autem generali quo ad perſonas, ſpeciali vero quo ad delicta, quæ eſt, cum in aliquo loco fuit cõmiſſum particulare aliquod delictum, v. gr. homicidiũ, aut mutilatio, aut vulneratio, & ſimilia; quis vero delictum huiuſmodi commiſerit, ignoratur: idcirco non de ipſo delicto: verum de perſona, quæ illud perpetrauit inueſtigatio fit. aduertere debet ipſe iudex, Si delictum facti ſit permanentis, proceſſum incipere nequit, niſi prius de tali perpetrato delicto conſtiterit. per iura & doctores adductos hoc eodem capite ſupra num. 52. Cum etenim commiſſum delictũ huiuſmodi proceſſus fundamentum ſit; de ipſius delicti corpore (vt aiunt) conſtare ante ipſius proceſſus initium vtique debet.

Ideo regularium iudex cum ad illius aures peruenerit delictum aliquod eiuſmodi fuiſſe perpetratum; ad locum delicti, vna cum diſcretis conferre ſe debet, factumque ipſum videre.

dere. ex. gr. ſi quis (quod Deus auertat) vulneratus fuerit; Prælatus vna cum eiuſdem conuētus diſcretis ad vulneratum accedet, inſpectoque vulnere, ac bene conſiderato, omnia deſcribi ab aliquo diſcretorū adamuſſim faciet; niſi iam adhibita fuerint medicamenta, quare vulnus ipſum videri minime queat. eo nanque caſu deſcribere faciet, vulnus non potuiſſe propter adhibita medicamenta videri.

Deinde ipſum vulneratum delato ei iuramento de veritate dicenda ſuper interrogādis, interrogare debet, quare ita vulneratus eſt, quo tempore, quo loco, & a quo ſi nouit; quod ſi neſciat, quem credit fuiſſe, & quare ita credat.

Teſtes poſtmodum examinare adhibito iuramento tam de facto, quam de ſcientia, & credulitate, ac de cauſſa ſcientiæ, atque credulitatis debet; donec aliquis nominetur, & infametur; ſeu donec contra aliquem ſufficientia ad inquirendum habeantur indicia. & tunc contra illum ſpecialis inquiſitio ab ipſo formabitur. ſi vero delictum factis ſit trāſeuntis neceſſaria alicuius denunciatio eſt, vt Proceſſus incipiatur; qua denunciatione accepta quid facere iudex pro continuando proceſſu debeat infra dicetur. capit. 19. numero 23.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum, in delicto facti permanentis.

86 † IN nomine domini. Amē. Anno a natiuitate domini 1612 die 3. Nouembris.

Cum ad aures admodum R. P. D. P. Abbatis, &c. peruenisset D. Maledicum de Flagitioſis vulneratū fuiſſe; conuocatis eiuſdem Monaſterij diſcretis. D. I. D. L. & me D. S. diſcreto, & notarij fungente vices; vna cum illis acceſſit ad cellam d. D. Maledici, illumque in lecto decumbētem reperit, atque in facie vulneratum in dextera maxilla, cum maxima ſanguinis effuſione. quo vulnere per d. P. Abbatē, eiuſque diſcretos prædictos viſo, & bene conſiderato repererunt illud gladio factum fuiſſe, & eſſe lōgitudinis quattuor digitorum, vel circa. & per d. P. Abbatem delato iuramento de veritate ſuper interrogādis dicenda d. D. Maledico, prout tacto pectore iurauit, illum interrogauit. Quomodo ita vulneratus reperiatur.

Reſpondit Mentre io tornauo alla mia camera queſta notte, ſono ſtato ferito nell'entrare della porta del dormitorio, doue ſtà la mia camera a queſto modo, che V. P. vede.

Inter-

Interrogatus quis eum ita vulnerauit, & admonitus vt dicat.

Reſpondit. Io non lo sò, perche io ero ſenza lume, e colui che mi ferì, mi diede ſtandomi di dietro, e ſubito fugì via, di maniera ch'io nol potei vedere, maſſime eſſendo anco ſmorzata la lampada.

Interrogatus quem credit fuiſſe, qui taliter eum vulnerauit.

Reſpondit. Io credo che ſia ſtato D. Vindice de gl'Infleſſibili della tal Città.

Interrogatus quare ita credat .ſ. D. Vindicem de Inflexibilibus illum vulneraſſe.

Reſpondit perche hieri haueſſimo parole inſieme, & egli ſi partì minacciandomi.

Interrogatus an aliquis adeſſet quando verba cum d. D. Vindice habuit.

Reſpondit vi erano D. Venantio, e D. Feliciano.

Interrogatus. An animo calumniandi, aut odio d. D. Vindicem nominauerit.

Reſpondit. Io l'ho nominato, perche così credo ſia la uerità, e non altrimenti.

Quibus habitis pręfatus Pater Abbas d. D. Maledicum ad patienter ferendum, & ad ueniam percuſſori tribuendam hortatus, illum dimiſit.

Acta ſunt iſta in dicta cella prefati Monaſterij. Anno, die, ac menſe ſupra poſitis, & per me D. S. ſupradictum deſcripta.

Formam incipiendi proceſſum in inquiſitione generali quo ad perſonas tantum, ſi delictum facti ſit tranſeuntis; ex dictis, atque etiam ex dicendis cap. 19. nu. 23. componere per ſe quiſque poterit.

De Inquiſitione generali quo ad Delicta ſolum.

87 IN generali uero Inquiſitione quo ad delicta, ſpeciali autem quo ad perſonas, quæ eſt, cum infamia præcedente, clamoſaque inſinuatione ſubſequente, quod in aliquo loco multa contra ius, faſque committantur a certis perſonis; cōtra huiuſmodi perſonas particulares de illarum uita, & conuerſatione inquiritur, donec inueniatur genus delicti, & cōtra illos ſuper tali delicto, uel talibus delictis procedatur. & appellatur generalis quo ad delicta; quia de aliquo particulari delicto nō infamantur; ſed in uniuerſali. quale nanque delictorum genus committant ignoratur. dicitur autem ſpecialis quo ad perſonas, quia delinquentes perſonę certæ ſunt. nempe tale Collegium, tales Canonici, tale Monaſterium, Iuuentus, Commiſſi, Officiales.

Itaque in huiuſmodi inquiſitione aduertere debet Regularium Iudex, quod contra dictas perſonas proceſſum incipere

pere nequit, niſi vere præcedat infamia, & clamoſa inſinuatio, quæ talem infamiam ad iudicis aures detulerit, non ſemel; at ſæpius.

Inquiſitionis etenim contra certas perſonas fundamentum infamia eſt, clamoſaque huiuſmodi inſinuatio. cap. inquiſitionis, & cap. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. Plene probat Farinac. quæſt. 9. nu. 1. & ſeqq. Raph. Cumanus conſil. 130. in principio.

Succedit enim loco accuſatoris infamia, vt omnes doctores fatentur, teſte Alexand. in cap. qualiter, & quando cit.

Quæ tamen infamia non a maleuolis, & maledicis: verum a prouidis, & honeſtis perſonis ante ipſam inquiſitionem ortum ducere debet.

Regularium itaque iudex, cum ad ipſum fama, clamoſaque inſinuatio non a maleuolis, & maledicis orta: ſed a prouidis, & honeſtis perſonis; non ſemel: at ſepius detulerit, quod in tali Monaſterio, uel omnes, uel tales admodum licentioſe viuant, & cõuerſentur; ac multa contra ius, faſque committere minime vereãtur; ad Monaſteriũ illud accedere debet. atque ſuper talium infamatorum uita, & conuerſatione capitulis formatis, delatoque teſtibus iuramento, quod ad inquiſita, ſeu ad interrogata ueritatem reſpondebunt, ſolemnem inquiſitionem formare; ut rei ueritatem cognoſcat, & prouidere ſcandalo poſſit.

Proceſſum autem hoc modo incipere poterit.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Inquiſitionis Generalis quo ad delicta ſolum.

90 † IN nomine domini. Amẽ. Anno a natiuitate domini 1612 die 20. Menſis Octobris.

Cum ad aures Reuerendiſſimi P. D. B. Prioris Generalis &c. Fama deferente, clamoſaque inſinuatione ſubſequente non ſemel: at ſæpius; nec a maleuolis, & maledicis: verum a probis, & honeſtis perſonis peruenerit; quod in Monaſterio tali Canonici admodum licentioſe viuant, contra ius, faſque multa facinora perpetrantes; acceſſit ad ipſum Monaſterium, ut uideret an res ita ſe haberet, huiuſmodique ſcandalo prouideret, quatenus opus eſſet.

Itaque præfatus Reuerendiſſimus Pater Generalis una mecum D. S. eius collega Viſitatore, ac notarij uices gerente decreuit contra dictos Canonicos infamatos de illorum vita, & conuerſatione inquirerẽ omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in prædicto Monaſterio. Anno, die, ac menſe ſupradictis, & a me D. S. ſupradicto deſcripta.

De Inquiſitione ſpeciali, ſeu ſolemni.

91 IN Inquiſitione autem ſpeciali, ſiue ſolemni, quæ eſt cum de particulari delicto, vel particularibus delictis contra certam perſonā, vel certas perſonas inquiritur. ex.gr. An Titius tale furtum commiſerit. An tales domum Titij ſtupris, adulterijs, cędibuſque repleuerint. An Titius Iſmaelem occiderit, illiuſque pecunias furatus fuerit. An Titius,& Iſmael talem domum incendio conſumpſerint,& huiuſmodi. proceſſum formaturus regulariũ Iudex illud non ignoret neceſſe eſt, huiuſmodi proceſſum incipere ipſum minime poſſe, niſi præceſſerit infamia, ſiue mala fama in eodē genere delicti. Maſcar.li.2. de probat.cōcl.831.nu.10. clamoſaque inſinuatio fuerit perſequuta, quæ ad ipſiuſmet iudicis aures, infamiam illam perduxerit eo modo, quo ſuperius dictũ eſt, cum de inquiſitione generali quo ad delicta ſolum verba habita ſunt. Vel indicia ſufficientia. dd.in l.milites.C.de quæſt.Ludo.Catus.conſil.crimi.99.nu.1. li.1.Farinac.q.1.nu.40.

92 Et pręterea,†quod Infamia, ſeu Fama contra certam perſonam, vel certas perſonas orta probanda eſt.arg.Gen.18.Clamor Sodomorum,& Gomorreorum venit ad me. deſcendam,& videbo,&c. ortaq; eſſe debet antequam mota fuerit ipſa lis.Farinac.q.47.nu.172.

93 Probari autem † hæc fama, ſeu infamia debet ſaltem per duos teſtes iuratos, & legitimos ſuper illa deponentes, qđ publice illud dicatur, vel quod audierint publice dicere,& pręſertim a talibus, eos nominando; (qui nominati, & ipſi examinādi, ſiue interrogandi erũt) a quo tempore orta fuerit hæc fama, & qua de cauſſa. Iul.Cla. §.fi li.5.q.6. verſ.debent etiam dicere. ex Bal. in cap.literas.de præſumptio. Pegna com.19.in 3.par.dir. inquiſit. ver. rurſus ſi teſtes. Farinac. d.q.47. nu.229. & ſeqq. Ambroſ.in proceſſu in for.cap.2.nu.18.li.1.

94 †Qui teſtes quid fama ſit (eſt autem id, quod communiter, vel publice dicitur Farin. loc. cit.num.236.) noſcere debent, adeoquod interrogati quid fama ſit, ſi dixerint ſe neſcire, nihil probabunt. Marſ.in l. de minore. §.plurimum. nume.104. Clar. loc. cit. ver. poſtremo ſcias.

95 Amplius † fama hæc mala, ſiue infamia, vt firmum inquiſitionis huiuſmodi fundamentum exiſtat, ante ipſam inquiſitionem ortum habere debet; alioqui proceſſus velut ſuper nihilo fundatus erit ipſo iure nullus. Farin.vbi ſupra.nu.172. & 178. Ambroſi vbi ſupra.numero 19.

Fama

Fama probata, Iudex teſtes ſuper facto interrogare debet, vt cap. 19. dicetur. poſtea Reum ipſum citare, ſeu vocare, ac ſuper delicto, vel delictis de quo, vel de quibus fuit infamatus illum interrogare. & ſi negauerit, alij quoq; teſtes examinandi erunt ad fortiora contra ipſum indicia perquirenda, & inuenienda. Famæ nanque ipſius indiciũ per ſe, licet ad formandam inquiſitionem ſufficiat, minime tamẽ aut ad condẽnationem, aut ad torturam ſufficiẽs eſt. Clar. vbi ſupra. ver. ſucceſſiue quęro. & quæſt. 21. nu. 1. & nos infra cap. 18. num. 34. & ſeq.

Poterit autem Proceſſus hoc modo formari.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis, ſiue ſolemnis.

96 † IN Nomine Domini. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 14. Menſis Nouembris.

Cum ad aures admodum R. P. D. S. Prioris &c. fama deferẽte, clamoſaque inſinuatione proſequente non ſemel: at ſępius. nec a maleuolis, aut maledicis; verum a probis, & honeſtis perſonis peruenerit; quod Frater Impius de Execrabilibus de tali ciuitate in eodem Monaſterio ſibi ſubiectus commiſſus Dei nomen horribiliter blaſphemare, cum non paruo audientium ſcandalo, non veretur. conuocatis eiuſdem Monaſterij diſcretis D. B. D. C. & me D. S. diſcreto, ac pro notario, & cum illis habito conſilio ſuper infamia huiuſmodi, ad hoc ſcandalum tollendum decreuit contra d. Fr. Impium ſuper ea inquirere, contra quæ ipſum iuxta iuris diſpoſitionem, & cõſtitutionum noſtrarum præſcriptum procedere omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in tali Monaſterio in camera d. P. Prioris Anno, die, & menſe ſuprapoſitis, & a me D. S. ſupradicto deſcripta.

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Exceptionis.

EXceptionis tãdem via proceſſum formaturus regularium Iudex principio illud animaduertat opus eſt.

98 † Exceptionem dupliciter poſſe proponi. Ciuiliter nempe, & Criminaliter.

Ciuiliter quoq; duplici modo. Aut accuſatorem, vel teſtes, vel etiam iudicem ipſum ab accuſatione, vel teſtimonio ferendo, vel iudicio peragendo repellendo. Aut aliquem ad dignitates, & officia, vel etiam ad ſacros ordines inhabilem oſtendendo.

Criminaliter autem accuſa-

Modum in hiſce proceſſum incipiendi, aut cōtinuandi, aut etiam terminandi nouum formare non eſt neceſſe.

Exceptio autē ciuiliter propoſita, vt aliquis a dignitate, vel officio, vel ſacris ordinibus repellatur, proceſſum requirit ſpecialem.

99 † Hūc igitur formaturus regulariū iudex aduertat, quod huiuſmodi proceſſum incipere nequit, niſi exceptor ſiue excipiens adſit, qui exceptionem proponat, aut in ſcriptis, aut verbotenus. nam inſcriptione in tali proceſſu opus non eſt. cap. ſuper his. de accuſat.

Aduertat ſecūdo, quod excipiens, Aut excipit contra non confirmatum, quod idem eſt apud regulares, quod contra promouendum, ſiue eligendū. (apud multos etenim regulares nulla requiritur confirmatio.) Aut excipit contra confirmatum, ſiue electum apud regulares. contra illū ne eligatur, ſiue promoueatur, ſiue confirmetur. contra iſtum, vt ab illis remoueatur, vel ſuſpenſus declaretur.

100 † Si contra electū, ſiue confirmatum excipiat, non probās pęna extraordinaria iudicis arbitrio puniendus eſt, quia ius acquiſitum electo, aut cōfirmato auferre volebat. c. ſup his cit.

Si vero excipiat contra non electum, ſiue non confirmatū, eligendum attamen, aut cōfirmandū, non probans aliqua pęna plectēdus eſt, ne falſis criminationibus locus detur patētiſſimus; mitiore tamē pęna mulctandus eſt ea, qua puniretur, ſi contra electum, aut confirmatū excepiſſet. non electo enim, aut non confirmato ius ita acquiſitum non eſt; nanq; aut nō eligi, aut non confirmari alia ratione, vel cauſſa potuiſſet. Elicitur doctrina hęc ex cap. ſuper his. de accuſat. cit. ex doct. ibid. ex Speculato. 3. par. tit. de exceptionibus. & ex Iul. Clar. loc. cit. quæſt. 19. ac Villag. lib. 3. pract. Canon. crimina. tract. de exceptionibus.

101 † Aduertat tertio, quod in Proceſſu per viam exceptionis apponenda ſunt Annus, mēſis, dies, & locus, ac tempus delicti in exceptione deducti, ſiue propoſiti, quemadmodum in proceſſu per uiam accuſationis, denunciationis, & inquiſitionis. Clar. loc. cit. ver. hinc infertur. Poterit vero exceptionis proceſſus hoc modo formari.

Forma incipiendi Proceſſum per viam exceptionis.

102 † I N nomine domini. Amē. Anno a natiuitate domini 1612 di 8. Menſis Auguſti.

Coram Reuerendiſſimo P. D. B. Priore Generali &c. ac eiuſdem Congregationis Viſitatoribus. D. C. D. E. D. F. & me D. S. Viſitatore, & pro notario perſonaliter comparuit D. Zelotes de Inuidis de tali ciuitate, & excepit contra D. Bibacē

de Muſſolinis de Meuania, quod non debeat eligi in Priorē ex cauſſa, quā depoſuit prout infra hoc modo. videlicet.

Padre Generale, e PP. Viſitatori. Hauendo preſentito, che V.V. P.P. ſono per eleggere per Priore del tal Monaſterio D. B.bace de Muſſolini da Beuagna, io le dò eccettione, che lui ſpeſſo per il troppo bere s'imbriaca, nella qual'imbriachezza egli fà, e dice molte pazzie, & in particolare ciò gl'occorſe queſt'anno nel meſe di Gennaro il giorno di S. Antonio dopò pranſo in Refettorio, eſſendoui preſenti D. H. e D.I. & il meſe di Marzo il Giouedì graſſo dopò cena, eſſendo nella camera del fuoco. e ui erano preſenti D. M. e D. P. altre volte anco gl'è occorſo l'iſteſſo in diuerſi tempi, come ſanno il Refettorario, & l'Infermario. però a me non pare, che tal huomo debba eleggerſi al Priorato. Per il che io le dò queſt'eccettione, acciò VV.PP. non l'eleghino.

Quibus auditis præfatus Pater Generalis detulit iuramentum d. D. Zeloti quod veritatem in omnibus in propoſita exceptione contentis dixerit, & quod non animo calumniandi d. D. Bibacem exceperit, prout tacto pectore iurauit. poſtea d. Reuerendiſſimus mandauit ei, vt ſe ſubſcriberet. qua ſubſcriptione habita illum dimiſit, & vna cum prædictis PP. Viſitatoribus propoſitam exceptionem acceptauit ſi, & in quantum omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in Monaſterio tali. in camera admodum R. P. Abbatis. Anno, die, ac menſe ſuprapoſitis, & per me D. S. prædictum deſcripta.

De Teſtibus.

Caput Decimumſeptimum.

SVMMARIVM.

1. *Quæ in cuiuſque proceſſus continuatione ſint neceſſaria.*
2. *Teſtium plura genera.*
3. *Teſtes inhabiles qui ſint.*
4. *Inimici nequeunt eſſe teſtes.*
5. *Etiam in criminibus exceptis.*
6. *Etiam in crimine hæreſis.*
7. *Etiam inimici præſumpti.*
8. *Licet inimicitia publica minime ſit.*
9. *Etiam reconciliati.*
10. *Etiā ſi ex cauſſā minus probabili.*
11. *Ab inimicis deſcendentes nequeūt eſſe teſtes.*
12. *Conſanguinei inimicorum.*
13. *De domo inimici prodeuntes.*
14. *Suſpecti.*
15. *Conſanguinei accuſatoris.*
16. *Collaterales accuſatoris.*
17. *Familiares accuſatoris.*
18. *Criminoſi.*
19. *Qui de iudicis domo prodijt.*
20. *Qui de domo prodijt accuſatoris.*
21. *Conſpiratores.*
22. *Dominus aduerſarij.*
23. *Qui falſum teſtimoniū alias dixit.*
24. *Qui non ſunt bonæ conuerſationis.*
25. *Laici contra clericos.*

Licet

26 *Licet in minoribus tantum conſtitutos.*
27 *Mulieres.*
28 *Infames.*
29 *Impuberes ante 20. annos.*
30 *Accuſator contra accuſatum.*
31 *Iudex contra iudicandum.*
32 *Mente capti.*
33 *In cauſſa communi neuter.*
34 *Guelfi contra Gibellinos, & è conuerſo.*
35 *Socij criminis.*
36 *Præſumptionem attamen faciunt, ac indicium.*
37 *Omnes, qui ad accuſationem non admittuntur.*
38 *Iure diuino, & naturali, qui repellantur a teſtimonio ferendo.*
39 *Teſtes quales eſſe debeant, præſertim in criminalibus.*
40 *Probationes maxime in criminalibus quales eſſe debeant.*
41 *Teſtes inhabiles quando poſſint admitti.*
42 *Teſtes inhabiles quid operentur.*
43 *In criminibus exceptis qui admittantur.*
44 *Teſtes inhabiles admittuntur ad defenſam, & quid operentur.*
45 *Teſtes inhabiles admittũtur, quando habiles haberi nequeunt.*
46 *Teſtis minus idoneus, quid cum teſte integro operetur.*
47 *Teſtes ſingulares qui dicantur.*
48 *Teſtes ſingulares quid operentur.*
49 *Teſtes in circunſtantijs neceſſarijs, & ſubſtantialibus conuenire debent.*
50 *Teſtes in delicto iterabili ſingulares quid operentur.*
51 *Teſtis omni exceptione maior ſemiplenam facit probationem.*
52 *Teſtes ſingulares in die ſolum, quando probent.*
53 *Teſtes ſingulares de actu continuato probant.*
54 *Per teſtes ſingulares etiam plures nemo condemnari poteſt.*
55 *Teſtis Varius qui dicatur.*
56 *Si cõtraria deponit quãdo probet.*
57 *Si primo deponat per uerbum credo, poſtea aſſertiue loquatur, an probet.*
58 *Si primo ſe nihil ſcire dicat, poſtea de veritate deponat.*
59 *Si negat primo depoſitam teſtificationem, quid agendum.*
60 *Teſti an potius quam notario credatur.*
61 *Si deponat contrarium eius, quod extra iudicium dixit, quid agẽdũ.*
62 *Iuratũ dictũ non iurato præfertur. Si cum iuramento contraria dixerit, quid agendum. ibid.*
63 *Si reuocauerit extra iudiciũ, quod in iudicio depoſuit, quid faciendum.*
64 *Teſti vario non creditur.*
65 *Teſtes diſcordes qui dicantur.*
66 *Si teſtes eiuſdem partis diſcordent quid agendum.*
67 *Teſtes in paruis diſcordes ut probent.*
68 *Si teſtes diuerſarum partium diſcordes fuerint, quid agendum.*
69 *Teſtes confuſe loquentes qui ſint.*
70 *Obſcurũ dictum ad iuris effectum pro non dicto habetur.*
71 *Teſtes obſcure, cõfuſe, & ambiguè loquentes pluries examinandi.*
72 *Si tales abſint, aut ſe ignorent declarare quid agendum.*
73 *Teſtes de credulitate qui ſint.*
74 *Teſtes de credulitate qd operẽtur.*
75 *Teſtis de credulitate vt probet, quid opus eſt.*

76 *Teſtis de credulitate non valet regulariter.*
77 *Teſtis vacillans qui ſit.*
78 *Teſtis uacillans ut probet.*
79 *Teſtis falſus qui dicatur.*
80 *Teſti falſo nulla fides adhibẽda eſt.*
81 *Teſtis falſus circa extrinſeca ſolum, & accidentalia probat.*
82 *Teſtes in facto principali ſi concordent, ſufficit.*
83 *Teſtis falſus quomodo cõuincatur.*
84 *Falſi teſtis pœna.*
85 *Teſtis omni exceptione maior q ſit.*
86 *Teſtis omni exceptione maior quid operetur.*
87 *In dubio teſtis pro idoneo debet haberi.*
88 *Bonus quiſque præſumitur, niſi de contrario conſtet.*
89 *Teſtes conteſtes qui ſint.*
90 *Teſtes conteſtes quid operentur.*
91 *Teſtes conteſtes probant, licet in minimis diſcordent.*
92 *Teſtes ut legitime probent quid opus eſt.*
93 *Teſtis non citatus ſuſpectus redditur.*
94 *Teſti non iurato minime creditur.*
95 *Teſtis quid iurare debeat.*
96 *Teſtes ordine iuris ſeruato interrogandi ſunt.*
97 *Teſtes quando ueritatem celare queunt.*
98 *Teſtes quando reſpõdere teneãtur.*
99 *Teſtes de quibus interrogandi.*
100 *Teſtis de cauſſa ſciẽtiæ, & credulitatis præſertim interrogari debet.*
101 *Teſtes prius a iudice monendi, & de quibus.*
102 *Teſtiũ nomina, cognomina, patria, &c. in proceſſu deſcribenda ſunt.*
103 *Teſtium officium publicum, & neceſſarium eſt.*
104 *Teſtes ut cogi poſſint ad teſtimonium ferendum.*
105 *Clerici, & religioſi ad teſtimoniũ ferẽdũ cogi poſſũt, et quib. pœnis.*
106 *Teſtes qui torqueri poſſint.*
107 *Clerici, & religioſi teſtes torqueri poſſũt, et qua tortura ipſi religioſi.*

DE modo proceſſum continuandi inſtituenda tractatio erat: Verum enimuero
1 quia † in cuiuſq; proceſſus continuatione De Teſtibus, Indicijs, atq; Tortura multoties facienda mentio eſt, quorum tractatio pſertim de Teſtibus, ac Indicijs ſermone indiget lõgiori; idcirco antequam de modo proceſſum continuandi ſermonem inſtituam, De Teſtibus, Indicijs, torturaq; pertractabo.
2 De Teſtibus itaq; † verba facturus, illos multiplices fore animaduerto. qdã etenim Teſtes inhabiles nuncupãtur; qdã Singulares; quidã Varij; quidã Diſcordes; quidã ambigue, cõfuſeq; deponentes; quidam de Credulitate; quidã Vacillãtes; quidam Falſi; quidã omni exceptione maiores; quidam tandẽ Cõteſtes, & plene probãtes.

De quibus vniuerſis primo videdũ eſt qd ſint, quid ve in iudicijs operẽtur. deinde vt legitime probent, qd cũ illis agere neceſſariũ ſit; cęteraq; de ipſis opus eſt pertractare, vt exactã regularium iudex de huiuſmodi habeat cognitionem, quæ illi ſummè neceſſaria eſt.
3 Itaq; † Teſtes inhabiles illi sũt, q legib. teſtificari phibẽtur. Qui

Qui Teſtes eſſe non poſſunt.

AT vero legibus ipſis teſtimonium ferre vetantur. Primo
4 † Inimici.ca.accuſatores el primo,& duobus ſeq.3.q.5.ca.omnes. ead. quæſ.cap. cum oporteat.& c.meminimus.de accuſat. authen.ſi dicatur. C. de teſtibus Bartol.in l.filius familias. num.6.ff.de donat.Farina.q.12. nu.35.& q.53.nu.3.
5 † Etiam in criminibus exceptis.cap.per tuas. de ſimo Bar. in l.in quæſtio.ff.ad l. Iuliam. Marſil.conſil.20.num.27. Cranet.conſil. 9. n.60. Rolan.conſil. 20.nu.27. Tho. Gram. conſil.45.nu.18.
6 † Etiam in crimine violatæ religionis.Pariſi.conſil.2. num. 61.lib.4.qui num.64.addit,iure gentium inimici teſtimonium repelli.ego vero adderem iure quoque naturali ipſos reijci.argu.cap quod ſuſpecti. 3.q.5. & eorum quæ dixi ſupra cap. 12. num.16.direct. inquiſit. 1. par. quæſ.67. ibique Franc. Pegna comment.116.Menoch.li.1.de arbitr.iud.quæſtio.q.78. & alijs criminibus exceptis.Farin.loc. cit.num.7.
7 †Et nedum inimici veri, ſed & quoq; præſumpti.Iaſ. conſil. 167.num.8.lib.4 Marſil.conſil. 15.num.7. Gramma.conſil. 12. num.2.& 3.conſil.45.num. 17. & ſeq.& conſil.58.num.9. Menoch.loc.cit.
8 † Et licet inimicitia publica minime ſit.Marſil.ſingula.178. poſt Bar.in l.1.in fine. ff. de his quibus vt iud. Alex.conſil.126. in fi.li.4.Gramma.conſi.3.n.15. Farina.q.53.num.15.
9 †Etiam ſi reconciliati ſint.c. accuſatores.el primo 3. q. 5. & c.qui crimen.6.q.1.Imol. in l.filius familias.ff.de donat. ex ſententia Innoc. in ca.cum I.& A. de ſen.& re iud. multis probat Tiraquel. trac. quod ceſſante cauſſa,ceſſat effectus.limit. 16. num.7.Couar.li.prac.q.cap.18. num.3.Menoch.vbi ſupra.
10 †Etiam ſi ex cauſſa minus ꝓbabili inimicitia hęc ipſa proueniat.arg.ca. veniens el ſecundo de ſponſal. & ibi Ant. Butrius. Alex.conſi.99.nu.3.li.2.Menoch.loc.cit.Farina.d.q.53 nu.20.

Quis vero inimicus dicat̃,& ſit,in c.14.n.22.ſuperius habes.

Secundo legibus a teſtificando
11 reijciuntur †ab inimicis deſcendentes.l.athletæ.§.dat remiſſionem. ff. de excuſ. tuto. Bald.& docto.ibidem.
12 Tertio†Conſanguinei inimicorũ.c.1.3.q.5.c.accuſatores el terzo.ead.q.cap.cum oporteat. de accuſa. Farinac. vbi ſupra. num.34.
13 Quarto† De domo inimici prodeũtes.3.q.5.c1.c.1.c.accuſatorib.& c.accuſatores el terzo.
14 Quinto†Suſpecti.cap. teſtes. 2.q.7.cap.accuſatores el primo & duobus ſeq.& cap.accuſatores el terzo 3.q.5.cap.in primis. 2 q 1.argum.cap. quod ſuſpecti.3.q.5.cit.

Sex-

15 Sexto † Conſanguinei accuſatoris.3.quæſ.5. cap. 1. & cap. accuſatores el terzo. eadem quæſtione.

16 † Septimo Collaterales accuſatoris vſq; ad quarto gradum. arg.l. Cornelia.§.1. ff. de iniur. Marſil.in l.1.§.præterea.n. 105. ff.de quæſt.

17 Octauo † Familiares accuſatoris.3.q.5.cap. 1. qui vero ſint familiares.vide glo. in cap. in litteris.de teſt. Farinac.ea.q. 53. num.36.

18 Nono † Criminoſi. cap. teſtes.2.q.7.cap.ſuſpectos. & cap. conſtituimus.3.q.5 Farinac. q. 56.nū.128.& ſeqq.

19 Decimo † Qui de domo iudicis prodijt.cap.fina.4.q.4.iuncta glo.argum cap.cauſſam. de off.deleg.& l. qui iuriſdictioni. ff.de iuriſd.om.iud.

20 Vndecimo † Qui de domo prodijt accuſatoris.cap.in litteris.de teſt l.penult. ff.eo.

21 Duodecimo † Conſpiratores.cap.omnes.3.q.5.

22 Tertiodecimo † Dominus aduerſarij.gloſſ. cap. accuſatores el terzo.3.quæſ.5.argumen. capi. cauſſam cit. de offic. delega.

23 Quartodecimo † Qui falſum alias dixere teſtimonium. cap.conſtituimus.3. q.5. argu. cap. ſemel malus. de reg.iu.lib. 6.Farinac.d.quæſ.56 num.186. & ſeqq.

24 Quintodecimo † Qui non ſunt bonæ conuerſationis.cap. ſuſpectos.3.q.5.

Sextodecimo Laici contra clericos 2.q.7.ca.nullus. & ſeq. cap.beatus.6.q.1.cap. ſacerdotes.ead.q.cap.3.11. q.1.cap. de cætero.de teſt.cap.cum P.Man concella. de accuſa.

25 † Licet in minoribus tantumodo ſint.Domi. in cap. ſicut ſacerdotes.2.q.7.Feli.in d. cap. de cætero. de teſtibus. in principio.

Neque clericus contra Laicum in criminalibus.Farina. q. 61.num.59.

26 Septimodecimo † Mulieres. cap. mulierem.33.quæſ.5. cap. forus. de ver. ſignifia. iuncta gloſſ.Nauar.conſil. 5. de accuſat.

27 Octauodecimo † Infames. cap.teſtes.2.q.7. cap. conſtituimus.3.q.5 cap.beatus.& ſeq. 6. q.1.Menoch.lib.1.cit.quæſtio. 27.

Spurij,cum ſint infames. Farin.q.56.num. 400.

28 Nonodecimo † Impuberes ante 20.annos.leg.teſta. in fin. ff.de teſt.cap.ſi teſtes. 4. quæſt. 2.& 3.§.in teſtimonium.

29 Vigeſimo † Accuſator contra accuſatum.cap.1.& 2.4.q.4. & cap.multi.2 q.1.

30 Vigeſimoprimo † Iudex contra iudicandum ab ipſo. cap. 1. & 2.4.q.4.cit.

Aduocatus contra principalem aduerſarium ſui clientis. cap.ſi teſtes.§.teſtes.4. q.3.Farinac.q.60.nu.155.

Procurator ſimiliter.cap. inſuper.de teſ. in fin.Farina.ibid. num.196.

Sollicitator.ibid.num.244.

Ad-

Adminiſtrator, & negotiorum geſtor.l.fin.ff.de teſta. Farinac.q.60.cit.nu.261.

Tutor in cauſſa ſui pupilli. Farin.ibi.nu.262.

31 Vigeſimoſecundo † Mente capti.cap.infames.§.3.3.q.7.& cap.præterea de teſ.

32 Vigeſimotertio † In cauſſa cõmuni duorum, teſtis neuter eſſe poteſt.argu.l.illud.ff.de ritu nupti.

33 Vigeſimoquarto † Guelfi contra Gibellinos, & è conuer ſo, vbi partes huiuſcemodi vigent.Bald.in l.vnica.C.de rapto.virg.quem ſequitur Io. Royas ſingula.200.Farinac. q. 53. num.38.

35 Vigeſimoquinto † Socij criminis.cap.veniens el primo de teſt.cap.1.de confeſſis.l.fina.C. de accuſat.Nauar. conſil.3. de accuſat.num.2.& conſil. 5. nu. item.2.eod.ti. to.2.

36 † Præſumptionem attamen faciunt, ac indicium; etiam mulieres.cap.quoniam aliqua.iuncta gloſſ.de teſ.& cap.ſignificaſti.de adulte.Cynus in l.vltim. C.de accuſa.Panor.ca.1.de confeſſis.cit.Clar.li.5.§.fina. quæſ. 21.ver.dictum ſocij.Farin.q.43. num.146.

37 Vigeſimoſexto † Omnes illi, qui ad accuſationem non admittuntur, neque ad teſtimonium ferendum admitti debent.cap.1.4.q. 2.argum.Deu. 16.d.cap.accuſatores el primo cap ſuſpectos.conſtituimus. & omnes.3.q.5.cap.1.& 2. 4. q. 4. cap.de cætero.de teſt.in principio. cap. cum oporteat. iuncta gloſ.ver. inimicus. de accuſat. Specul.3.par.titu.de accuſa. §. tertio videndum. ver. & nota. Foller.in prac.crim.canon.ver. accuſatione porrecta.cap.4. numero 3.

Qui autem ad accuſationẽ iure humano non admittantur, ſuperius vide cap.16.nu.11. 10.& ſeq.

De his omnibus plene tractat Farina q.53 cit.& ſeqq.

38 † Iure autem diuino, ac naturali a teſtimonio ſaltem ferendo qui arceantur, habes eod. c. numero 35.& 36. quidquid de accuſatione ſit.

Et quidem, cum per teſtium dicta Reus conuincendus ſit, 39 atque condemnandus.† teſtes ipſi in criminalibus præſertim abſque vlla infamia, vel ſuſpicione, vel manifeſta macula, ſola veræ fidei plenitudine inſtructi eſſe debent.vt habetur. cap. teſtes.2.q.7.& c.1. de exceptio. D.Tho 2.2.queſ.70.ar. 3. argu. 1.Ioan. 4. Nolite omni ſpiritui credere.

40 Eoque magis cum † probationes in cauſſa criminali neceſſe ſit eſſe luce meridiana clariores.l.ſciant cuncti.C.de proba.quod ſcire vniuerſos, & affirmare teſtatur.Boſſ.in ti.de conuinctis.num.8.Cęſar de Graſſis deciſ.184.num.2.Farinac.q.43. num.39.62.& 73.Anto.Gabriel li.1.commu. concl. in rubr. de teſ.concl.7.num.7.

De Teſtibus Inhabilibus.

41 TESTES itaque Inhabiles dicuntur, qui ſupra poſiti ſunt, legibus ipſis teſtimonium ferre prohibiti; qui vtique ad teſtificãdum poſſunt admitti, debentq; in inquiſitione, non aũt in accuſatione, cũ aliter haberi veritas minime queat. Farin. q. 62. num. 71. quam eſſe commu nem docet Decius Conſi. 342. num. 8. Farina. q. 62. numero 50 & ſeqq.

42 Et † licet ad condemnationem nequaquam ſufficiant, vt ſaltem Reus ordinaria pœna puniatur: attamen vel ad inquirendum, vel ad torturam inferrendam, vel etiam ad pœ nam extraordinariam infligen dam ſufficiunt. Foller. verbo capiant informationem. num. 18. Clar. loc. cit. q. 24. ver. ſciendum eſt tamen. in fine. Ambroſi. lib. 1. cap. 2. nume. 28. argum. cap. fin. de teſt. Farinac. q. 53. numero 71. & 121. ac ſeqq. & q. 62. numero 78. & ſeqq. & numero 261. & ſeqq. ac num. 383. & ſeq. quemadmodum hoc eodem capite numero 36. de ſocio criminis dictum eſt.

Teſtes nanque licet patiantur multas exceptiones, poſſũt nihilominus ex pluribus coadiuuari, & ſaluari. Cæſar. de Graſ. deciſ. 174. nu. 2. niſi idemmet teſtis plures exceptiones pateretur, quia tunc nullo pacto debet admitti. Farin. q. 62. nume. 80. & 314.

43 † In criminibus quoq; exceptis admittuntur vniuerſi, præter inimicos, ſuſpectos, & conſpiratores. Farin. d. q. 62. nume. 85. quemadmodum ſuperiori capite nume. 40. & duobus ſequentibus de accuſatoribus dictum eſt. hi etenim neq; in violatæ religionis crimine admittuntur. per doctores allegatos num. 6. huius capitis.

44 † Omnes etiam admittuntur ad ipſius Rei defenſionem, vt habet optime Clar. d. q. 24. ver. item ſcias. cum Specula. 3. par. ti. de inquiſi. §. 1. nume. 22. quam cõmunem eſſe tradit. Anto. Gomez. cap. 12. delictorum. num. 22. Farinac. d. q. 62. n. 90. & ſeqq.

Bene verum eſt, quod non omnino probant. Farinac. ibi. num. 98. iudicis arbitrio, quanta fides illis adhibenda ſit, relinquitur iudicandum.

45 † Et quoque admitti debẽt, cum in eiuſmodi loco fuit cõmiſſum delictum, in quo habilium teſtium inueniri copia nequit. vt in Lupanari, Nemore, Sylua, Campis, Cubiculo, vel etiam de nocte. arg. cap. fin. de teſt. Farinac. loc. cit. numer. 56. quod tunc maxime verum exiſtimo, cum de ipſius delicti corpore conſtat.

46 Amplius. † Quando teſtis omni exceptione maior vnus adeſt, cum alio minus idoneo plenam efficere probationem illum poſſe docet. Bald. in l. ſi

quis

quis ex Argentarijs.§.fin. de eden. quem alij doctores ibidē ſequi minime verentur.Cæſar de Graſ.deciſ.174 num.12.Farinac.d.q.62.num.328.& ſeqq. & num.380.

Quæ tamen opinio (vt mihi videtur) erit ſecurior, ſi minus idoneo teſti ipſa tortura, ad illius tollendam, & purgandam inhabilitatē ex defectu famæ, vel ſtatus, non aliam; adhibita fuerit. Farinac.q.67.nu.380.

Veruntamen contra producentem huiuſmodi teſtem probat. Farinac.q.62 numero 411. & ſeqq.

De Teſtibus ſingularibus.

47 Teſtes vero ſingulares illi nuncupantur, qui ſuper diuerſis factis deponunt; ita vt eorū quilibet ſingularis in ſuo dicto ſit.ex.gr.ſi vnus deponat Iſmaelem adulterium comiſiſſe, alter vero eundem furtum perpetraſſe; vel vnus Titium alapa Iſmaelem percuſſiſſe, alter vero fuſte. vel vnus delictum perpetratum fuiſſe domi, ſiue die Mercurij. alter autem in uia publica, ſiue die Iouis. uel unus commiſſum fuiſſe delictum de mane ante prandium, alter uero ueſperi poſt prandium. uel unus de Menſe Martij. alter de menſe Aprilis. licet in delicti ſpecie, ac in delinquente concordent.

48 † Huiuſmodi teſtes ſingulares ſuper diuerſa delicti ſpecie, uel in actus ipſius ſubſtantia, uel in alijs circunſtantijs neceſſarijs exiſtētes, nihil probāt. cap. licet. de probat. Panor. in ca. bonæ. el primo de elec. Marſil. conſil.1. num.25. Dom. Sot. de iuſt. & iu. quæſ.7. art.2. Paul. Caſtrenſ. conſil. 37. in fine. & conſil.151. ſimiliter in fi. li.2. Farinac. q.64. numero.37. & ſeqq. Clar. quæſ. 53. uer. dixi etiam. Franc. Pegna com.121. uer. ommiſſa igitur in 3. par. direct. inquiſit. De diuerſis enim actibus hi teſtes, non de eodem loqui uidentur. quare nec delictum probant.

49 † Teſtes nanque in criminalibus præſertim, ubi de maximo agitur præiudicio, de ſpecie delicti, loco, tempore, alijſque circunſtantijs neceſſarijs conuenire debent: alioqui minime probant. factum etenim, de quo tales in hiſce non concordantes deponūt, diuerſum eſſe iudicatur, uel ſaltem præſumitur. arg. cap. cum dilecti. de electio. & cap. tam litteris. de teſti.

Bene uerum eſt, quod teſtes concordandi ſunt ſi poſſibile eſt, etiam ad effectum ut probent. c. cum tu. de teſt. Rui. cōſ. 5. num.17. li.4. Cæſar de Graſſis deciſ.73. nu.5. deciſ.168. n. item 5. & deciſ.175. nu.23. in criminalibus uero nunquam ut probēt contra Reum. Fari. q.65. n.106. Vnus eorum tamen ſuper delicti ſpecie, alijſq. circūſtantijs deponens, ſi omni exceptione ſit maior, indicium facit. Clar. loc.

cit.

cit.q.2 i.ver.vnus teſtis. alter vero in illo iudicio nihil pœnitus operatur.

50 †Quod ſi de eadem ſpecie delicti deponant, quæ iterari queat, cuiuſmodi eſt furtum, adulterium etiam cum eadem, blaſphemia,& quid ſimile.licet de loco,aut etiam de tempore non concordent;quamuis non probent, pluſquam ſemiplenā tamen probationem inducūt, ſi teſtes omni exceptione maiores ſint.D.Tho.2.2.q.70.arti.2. ad ſecundum Caieta. ibid. Dom.Sot.li.5.de iuſ.& iu.quęſ.7.artic.2. idque patet conſideranti.

51 †Teſtem omni exceptione maiorem doctorum quoruncunque conſenſu ſemiplenam facere probationem.gloſ. l.admonendi.ff.de iureiur. Bartol. ibid.& nos infra num. 86.

Quare igitur duo tales de eadem prorſus iterabili delicti ſpecie contra aliquem deponentes,vnuſquiſque per ſe probationem ſemiplenam minime faciet? & conſequenter ambo ſimul pluſquam ſemiplenam? Ex illorum etenim dictis Reum eſſe furem, vel adulterum, vel quid ſimile oritur ſuſpicio vehemens,imo violenta.Caie.loco cit.licet non plena probatio;quia de loco,tempore ve non concordant. Pegna vbi ſupra.

Nihil autem operantur, ſi de vno, eodemque facto non iterato, vel iterabili tempore, loco ve diſſentiant. quinimo illorum falſitas ita detegitur; quemadmodum in ſenibus, qui contra Suſannam teſtimonium dixerant,euenit.Dan.13. vnica nanq.vice iuuenem cum Suſanna rem habuiſſe affirmarat vterque:ſed quia de loco delicti,de quo bene poterant meminiſſe,diſſenſerunt,de falſitate fuere conuicti.

At vero eſſe vtique poteſt ex. gr. quod Titius de Menſe Martij in tali loco, talique die furatus ſit, vel cum tali muliere adulterium perpetrarit. & de Menſe Aprilis iterum in alio loco,alio ve die eadem operatus delicta ſit.pro quib. duabus vicibus, ſiue pro quo facto iterato a duobus teſtibus ſingularibus depoſito, ipſe Titius præſumitur vehementer, imo violenter de furto,adulterio ve ſuſpectus glo.cap. nihilo minus.3. q. 9. Tabie. verbo teſtis.nu.6.in fi.

52 †Si autem de loco,perſona, delicti ſpecie,menſe,cæteriſq; ſubſtantialibus conueniant; de die vero vnus dicat. ex. gr. die Lunæ tali;alter autem dicat ſe non recordari de die pręciſe, plene vtique probant,ſuntque conteſtes,& ad condemnationem ſufficiunt.D.Tho.loc.cit. eo nanque caſu nulla inter eos diſcordia eſt.

Secus foret ſi vnus diem Lunæ,alter vero diem martis, vel alium ab illo die Lunæ diuerſum aſſertiue deponeret; tunc etenim inter ſe vtique diſſentirent.

Si-

Similiter ſi de loco, & tempore, quæ non ſunt de ſubſtantia actus vnus dicat ſe non recordari, ſuppletur per aliũ Farinac. quæſ. 62. numero 333. & ſeq.

53 † Simili modo ſi de vno eodemque actu continuationem præſeferente deponerent, licet vnus poſt alium vidiſſet. vt qui per foramen, vel ſciſſuram faterentur vidiſſe Titium cum tali muliere adulterium perpetraſſe vnus poſt alterum; pleneque probarent. Innoc. & Io. And. in cap qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. quo etiam caſu ſunt conteſtes. Armil. ver. teſtis. nume. 6. Sil. eod. quæſ. 2.

54 † Alio quocunq; modo per teſtes ſingulares, licet plures nemo condemnari poteſt. Caiet. vbi ſupra. Armil. loc. cit. nu. 5. in fi. probat Pegna vbi ſupra ver. his fortaſſis. & ſeq. Cæſar de Graſſis. deciſ. 97. nume. 5. & deciſ. 171. nume. 6. tantumodo indicium faciunt ad torturam. Abb. cap. ſuper eo. de teſt. Clar. quæſ. 21. ver. vnus teſtis. & q. 52. ver. dixi etiam. & probationem ſemiplenam, ſi ſuper facto deponunt, non autem ſuper indicio. Abb. cap. iuramenta. de iureiur. attamen teſtes ſingulares iuuandi ſunt, vt efficiãtur conteſtes. Cæſar. cit. deciſ. 137. num. 5.

Pro hac materia vide Fran. Pegnam cit. comment. 121. per totum. in 3. par. direct. inquiſito. & Farin. q. 64. per totum.

De Teſtibus varijs.

55 TESTIS autem varius dicitur ille, qui Vel contraria depoſuit ſiue in eodem examine, ſiue in diuerſis Vel primo per verbum credo, dehinc aſſertiue teſtificatur. Vel primo ſe nihil ſcire ait, poſtea de facti veritate deponit. Vel primo teſtimonium affert, deinde ſe ita depoſuiſſe negat. Vel vnum q d extra iudicium affirmat, poſtmodum contrarium, ſeu aliud in iudicio aſſerere non veretur. Vel tandem vnum quid aſſerit in iudicio, deinde illud met reuocat extra iudicium.

De his omnibus quid veritatis, quidque fidei habeant, quidve operentur, videndum eſt.

56 † Itaque ſi teſtis in eodem examine contraria deponat, nec talis contrarietatis cauſã iuſtam, ſeu rationabilem afferat, illi minime credẽdum eſt. argum. cap. cum eccleſia. de ca. poſſeſ. & prop. Alexan. Conſil. 20. num. 3. li. 4. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 13. num. 8. Clar. quæſ. 53. ver. quartus eſt caſus. quod intelligendum eſt, ſi contrariũ depoſuerit circa factum principale; aut circa qualitates ſubſtantiales: non autem circa extrinſeca. per ea quę habet idem Clar. ead. quæſtio. ver. ſcias tamen.

Si autem in diuerſis iudicijs contraria dixerit, cum vtrunq; dictum adhibito iuramento depo-

depoſuerit; velut periurus, & falſus puniri poteſt. id affirmãt omnes doctores, nemine contradicente; illique non eſt adhibenda fides.

Si tamen in ſecundo examine primum dictum per ſe ipſum reuocauerit, dicto ſecundo ſtandum erit Alexand. de prçſumptio. regula 2. prçſump. 29. num. 7.

Quod intelligendum eſt ſi ante triduum reuocauit; nam ſi poſt triduum poſtremo illius dicto minime creditur; præſumitur enim ſubornatus. Cæſar de Graſ. deciſ. 21 nu. 11.

Et quoque idem affirmandum eſt, ſi primum examen validum nequaquam fuiſſet, ſecundum autem validum; ſecũdæ nanque huiuſmodi teſtis depoſitioni vtique ſtandum erit. neque teſti nocere debet, quod contrarium in iudicio, quod nullum erat, aſſeruerit. glo cap. cum cauſſam. de teſt. Clar. d. q. 53. ver. tertius eſt caſus circa finem.

At vero ſi in ſecundo examine, ſe in primo erraſſe minime dicat. ſi poſſunt illa dicta per iudicem concordari, concordanda ſunt Imo. l. qui bona. ff. ſi quis ſtipula. ver. nota ex teſta. Abb. in cap. cum tu. de teſtibus.

Quod ſi concordari nequeant, & admonitus ipſe teſtis de huiuſmodi contrarietate, dicat ſe velle primum dictum corrigere, in continentique corrigat, admittendus eſt. cap. præterea. de teſ. illique credendum. Farinac. quæſ. 66. numero 227.

At ſi pro primo dicto corrigendo tempus expoſtulet, non eſt audiendus. Farinac. loc. cit. nume. 228. verum vt falſus, ac periurus puniendus. præſumitur etenim ipſum velle aut cũ parte loqui, aut de mendacio cogitare. quod omnes fateri docet. Couar. loc. cit. & primo illius dicto ſtandum eſſe tradit ibidem. Farina. vbi ſupra. num. 124. & 127. niſi probet de errore. Farina. ibi. num. 245. verum teſtis huiuſce depoſitio minime ſufficit ad torturam: ſed tantummodo ad inquirẽdum; illius nanque fides vtique diminuta propterea eſt. Clar. vbi ſupra. ver. quartus eſt caſus. poſt medium. Farinac. loc. cit. num. 164 & 250.

57 † Quod ſi teſtis primo deponat per verbum credo, aſſertiue deinde loquatur. ſecundo illius dicto tribuetur fides. glo. l. de tutela. ver. probata. C. de in integrum reſti. mino. Sonci. conſil. 92. num. 7. li. 3. Clar. loc. cit. ver. vnum etiam.

58 † Si autem ipſe teſtis primo ſe nihil ſcire dicat, poſteaque de facti veritate deponat. nihil profecto probabit. Clar. d. q. 53. ver. ſed quid ſi teſtis. vide Farinac. q. 66. cit. nume. 329. & ſeqq. eo naque caſu correctioni locus non eſt.

59 † At vero ſi teſtis in ſecundo examine dicat ſe in primo non ita depoſuiſſe, ut in actis reperi-

ritur.licet hoc in regularium iudicijs nequeat euenire, cum in eis nedum notarius; verum & Iudices adſint, ipſeque teſtis proprio ſubſcribat examini.in aliorum attamen gratiã dicendum videtur;quod ſi coram iudice,atque notario in primo examine depoſuit,reijciẽdus eſt,illiuſq; primo dicto credendum.Si vero coram tabellione ſolo depoſuit.

60 †Si tractetur de falſo teſte puniendo,tam ipſi teſti, quam notario creditur.Specula.titu. de teſ.§.1.ver. ſed pone. Clar. loc.cit.ver.quintus eſt caſus.& eod.lib.5.§.falſum.ver. pone teſtis.

Quod ſi agatur cui potius credendum ſit, dicendum eſt quod notario magis,quam teſti.Clar.vbi ſupra.

61 †Si autem vnum extra iudicium dixerit ipſe teſtis,contrarium vero in iudicio fateatur: ſi quod extra iudicium dixit minime fuit iuramento firmatum,dicto poſteriori, quod in iudicio depoſuit ſtandum profecto eſt. Farinac. d. quæſ. 66. numero 193.

62 †Iuratum;nanq.dictum non iurato prefertur.Alexan.conſi. 74.numero 8.lib.1.conſil.222. numero 15.lib.2.& conſil. 66. numero 20.lib.6.Felin. in cap. inquiſitionis.§. tertiæ. in fine. de accuſa. Couar.lib.2. var.reſol.cap.13.ci.nu.7.

Huius attamen teſtis fides debilitata eſt.Aretin.conſil.71. num.1.in fine. Boſſ.ti.de oppoſit.contra teſtes.num.3.Farina. loc.ci.num.226.quare torquendus erit, illique dicto credendum, quod in tortura aſſeruerit.Clar.d.q.53. ver. primus eſt caſus.poſt medium.

Verum ſi quod extra iudicium effatus eſt , iuramento quoq.firmauit;cum poſitus inter duo contraria iuramenta ſit,de periurio,& falſitate poterit condemnari.Boſſ.loc.ci.nulliq.illius dicto fides adhibenda ſine tortura eſt.

63 †Si vero quod in iudicio affirmauit, extra iudicium reuocauerit,primo illius dicto iudiciali iuramento firmato vtiq; ſtandum erit.Clar.loc. cit.ver. ſecundus eſt caſus. licet.huiuſmodi reuocationem in articulo mortis poſitus faceret. Bar. in leg.ſi quis in graui.§. ſi quis moriens.in fi.ff.ad Sylla. Coua. & Cla.vbi ſupra.Cęſar de Graſ. deciſ.21.num.11.

Generalis tamen concluſio in hac materia illa eſt ; quod

64 † Teſti Vario minime fides adhibetur.c cum eccleſia.de cauſſa.poſſ.& proprieta.Farina. vbi ſupra.num.13.quare vt illi præſtanda ſit fides,torquẽdus erit. Cla.q.25.ver.item teſtis varius. Farin d q.66.nu.98.& 100.Iudicis autem arbitrio leuior, grauiorve tortura iuxta perſonæ, varietatis,ac delicti qualitatem adhibenda erit. Punitur vero teſtis varius de falſo.Farin.d.q. 66.num.56.

De Teſtibus diſcordantibus.

65 TESTES vero diſcordes illi dicuntur, qui diuerſa, vel contraria deponunt, quæ inter ſe coaptari minime queunt.

Hoc autem euenire dupliciter ſolet. Aut in teſtibus pro eadem parte examinatis, ſiue ad Rei, ſiue ad Actoris fauorẽ. Aut in teſtibus partium diuerſarum; quando videlicet teſtes pro Actore examinati a teſtibus pro Reo examinatis diſſentiunt.

66 † Si eiuſdem partis teſtes inter ſe diſcordes fuerint. ex. gr. aliqui dixerint delictum tali die fuiſſe perpetratum, aliqui vero alia die, & de ipſius delicti non iterabilis, vel iterati corpore conſtet: ex animi proprij motu, quibus credendum ſit, iudex ipſe percipere debet, aut ex numero teſtium, aut ex illorummet dignitate, aut ex cauſſæ fauore, aut ex negotij, dicto rũve cõditione. D.Th.2.2.q.70 ar.2. ad ſecundum. Dom. Sot. li.5. de iuſ.& iu. quæſ.7. arti.2. illiſque maiorem fidem poterit adhibere, qui veriſimiliora, aptiora ve aſſeruerint. vt optime Cæpola. conſil.1.& 62. Farina. q.65.nu.135.& ſeq. atq. etiam illorum contrarietates quam maxime fieri poteſt concordãdæ ſunt. Cæſ. de Graſ. deciſ.73. num.5.& deciſ.175.num.23. Farinac.d.q.65.nume.36.& ſeqq. De illorum concordia. Farina. ibi.nu.245.& ſeq.

67 † Quod ſi in rebus parui momenti diſcordes fuerint, vel in ijs, quæ ad facti ſubſtantiam nõ attinent. ex. gr. aliqui dicant, qđ tempus nubiloſum erat, aliqui vero ſerenum. aliqui thalamũ fuiſſe pictum, aliqui vero albũ. aliqui hora 21. aliqui hora 22. eorum teſtimonium propterea nequaquam debet infringi. ex D.Tho.& Sot. loc. cit.

68 † At vero ſi teſtes pro Reo a teſtibus pro Actore productis diſſenſerint. ſi pares numero, dignitateq; fuerint, in Rei fauorem iudicandum eſt. D. Tho.& So. vbi ſupra. Abb. cap. bonæ. de elec.& cap. cum P. de accuſat arg. cap. cum ſunt. de reg. iu. li.6.

Quod ſi pro eorum aliquo plures numero, dignitateve fuerint; pro illo erit vtiq. iudicandum. Probat Cæſar de Graſſis deciſ.69.nu.4.& deciſ.106. num.7. Farinac. q.65.num.107. & 114.

De Teſtibus confuſe, obſcure, & ambigue loquentibus.

69 TESTES confuſe, obſcure, ambigueq. deponentes appellantur, qui per mihi uidetur, ꝑ forſan, per non bene, ſimilibuſque verbis deponunt; ex quib. clara ſententia, apertaq. veritas haberi minime poteſt. Hi profecto nihil probant. Farin. q.68. numero 1.

Obſcu-

70 †Obſcurum etenim,aut cōfuſum,aut ambiguum dictum ad iuris effectum pro non dicto habetur.glo.in cap.ſi teſtes §.in teſtibus.ver.ſimpliciter 4. q.3.& in ca.qui epiſcopus.ver. ſimplicibus.23.diſ.argum. cap. ſi teſtes cit.concordat tex.in le. de ætate.§.ſi interrogatus.ff.de interrogato.actio quod & ipſa æquitas ad pleniorem innocentis defenſam poſtulare videtur argu l.1.§.ſi quis vltra. ff. de q. Sonci.regu. 498. in fallentia 6. 10.& 11.

71 †Quare ſi iudex ita neceſſarium eſſe perſpexerit; huiuſmodi teſtes iterum, atque iterum interrogare poterit. cap. cum clamor.de teſ.illoſque ad clare,diſtincte, ſimpliciterq; deponendum cogere, ſi præſentes habere queat.

72 † Si vero abſint,aut propriū dictum interpretari minime ſciant.ille ſenſus eo caſu ab ipſo iudice accipiendus eſt, qui delictum excludit.l.ſi quis intentione. ff. de iudic. Innoc. in cap. dudum.de electio Fr. Pegna commen.111.in 3.par.dir. inquiſito. verſu Sed cum in iſtis. delictum enim in dubio præſumi non debet. Cæſar. cit. deciſ.39.nume.2. & maxime ſi teſtes contra aliquem deponerent.iuxta ca.cum ſint. de reg. iu. in 6. in benigniorem enim partem interpretandi ſunt.Farinac.d.q.68.nu.45.

De Teſtibus de credulitate deponentibus.

73 TESTIS de credulitate dicitur ille, qui certi nihil affirmat:ſed tantum per credo, & non credo deponit.

74 †Iſte, ſi credulitas proxima ſēſui eſt, quo veritas ipſa percipitur; ſiue rationabilē ſuę credulitatis cauſſam affert,ac proximam,vtiq.probat.ex.gr.ſi dicat credo Titium cum tali muliere adulterium perpetraſſe, quia nudum cum nuda vidi, vel ſolum cum ſola ſe inuicem oſculantes, ac impudice tractantes.argum.ca.præterea. de teſ.& l.ſi vicinis. C. de nuptijs. Bald.in le.1.C.de fal.cau.adiec. lega.§.teſtium.ver.præterea.& in l.ſolam.ver.9.C.de teſ.Abb. cap.quoties.eod.ti.Feli.cap.inquiſitionis.§. quęſiuiſti. de accuſatio.Farina.d.q.68.num. 74. 111.& ſeqq.

Si vero credulitas ab ipſo eſt ſenſu remota, vel ab actibus. quibus veritas ipſa percipitur; ipſe teſtis de credulitate deponens nihil omnino ꝓbat.Abb. loc.cit.ex.gr.ſi dicat credo Titium cum tali muliere adulterium commiſiſſe, quia illos in via ſecum alloquentes vidi.

75 † Ad hoc enim vt ipſe teſtis de credulitate deponens probet, neceſſe,eſt,vt credulitas, ſiue credendi ratio in eo

eliciatur ex actibus, ex quibus homines communiter aliquid factum fuiſſe præſumunt, aut veriſimiliter credunt. Abb. d. c. quoties de teſt.

Etiam ſi credulitatis huiuſmodi cauſſam nullam, vel minus rationabilem attulerit, vt ſi dicat ſcio quia credo, vel credo quia ita eſſe puto, nihil probat. Bald. in l. conuentionum. ver. ex prædictis infero. C. de Epiſcopis, & clericis.

Similiter ſi dicat ſe pro certo credere, nec ſubiungat qua re certo credat; nihil probat, etiam præſumptiue. Bald. cit. in l. ſiue poſſidentis. ver. ſed quæro. C. de probat.

76 Regulariter autem † Teſtis de credulitate non valet. cap. relatum. §. q. 2. l. teſtium. C. de teſ. Specula. 3. par. ti. de teſta. §. opponitur autem. Angel. in authen. de hære. & falci. §. hinc nobis. num. 2. Cæſar. deciſ. 76. num. item 2.

Quod ſi cauſſam non vſquequaque probabilem ſuæ credulitatis adduxerit; quanuis plenam probationem minime faciat, quare neque indicium ad torturam, attamen præſumptionem faciet, ac indicium ad inquirendum ſufficiens. maxime ſi de corpore delicti conſtiterit; verum quis illud perpetrauerit, ignoratur.

De Teſtibus vacillantibus.

77 TESTIS vacillans dicitur ille, qui ita deponit. Vidi hic, imo ibi, imo ibi. fecit ſic, imo ſic, imo ſic. vel ſimiliter.

78 † Iſte ſi vna vice tantummodo dicat imo ibi, vel imo ſic, quaſi prius dictum corrigens, non vacillat; ſed vtiq; probat. l. ſi ita. ff. de hæred. inſti. at vero ſi repplicauerit imo ibi, vel imo ſic, vtiq. vacillat; nihilq. probat. cap. ſi teſtes. 4. q. 2. & 3. & cap. cum eccleſia. de cauſſa poſſeſſ. & propriet. & propter huiuſmodi vacillationem torqueri poteſt, ac debet. probat. Foller. in pract. crimi. cano. verſu teſtib. diligenter examinatis. cap. 8. nu. 47. ac verſu tormentis mox ſubijciantur. cap. 31. num. 12. ex cap. illi qui. iuncta. gloſſ. ver. vt dum. 5. q. 5. Farinc. quæſ. 66. numero 98.

De Teſtibus falſis.

79 TESTIS autem falſus appellatur, Qui veritatem, quam fateri tenetur, aut negat, aut occultat. Vel qui ſuper certo articulo interrogatus, ait ſe nihil ſcire: cum attamen ſciat. Vel qui iurauit puram, & meram dicere veritatem, multa vero ſubticuit eſſentialia. cap. 1. de crimine falſi. Panor. ibid.

ibid. Farin.quæſ.67.num. 220. & 228. Vel etiam qui de alicuius dicto teſtimonium ferens, illud in alio ſenſu, quam fuit prolatum contra illum, qui dixit malitioſe deponit; aut minime integrum referens; aut aſſertiue prolatum affirmans, quod vel dubitatiue, vel recitatiue, vel interrogatiue dictum fuit. Pegna com. 122. ver.nec modo. in 3. par.directo. inquiſito.

Ad hoc autem vt falſus teſtis aliquis vere ſit, falſiq. pœnam incurrat, neceſſe eſt; vt interrogatus iuridice fuerit, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramentum; & veritatem aut occultarit, aut negarit ijs quibus dictum eſt modis, eorum ve altero.

80 †Teſti, qui in ſua depoſitione falſum dixiſſe conuincitur, nulla eſt adhibenda fides. Alexand.conſil. 152.n.1.li 7. quam eſſe communem affirmat. Farinac.d q.67.num.58.& ſeqq. & quidem illi nemo non aſſentit.

Idq. adeo verum eſt, quod etiam teſtis, qui in vno falſum circa factum principale, qualitates ue ſubſtantiales dixiſſe conuincitur; tota eius depoſitio ſuſpecta redditur, atq. uitiata: ita vt nullam prorſus in iudicio fidem faciat. Iuramentū etenim indiuiſibile cum ſit; illud qui ſemel uiolauerit, alias quoq. de illius iterata uiolatione ſuſpectus habendus profecto eſt. iuxta regulam Semel malus. de reg.iu. in 6. ita docēt Alexan. in l. ſi ex falſis. nu. 13. C. de tranſac. & conſi. 27. nu. 3. li. 2 Deci. conſil. 105. num. 5. uer. ſimiliter teſtis. Marſi. ſingula. 76. & alij communiter. Cla. quoq. §. fin. lib. 5. q. 53. uer. ſed quæro. & ſeq. Farinac. d. q. 67. num. 112. & 139. & ſeqq.

81 †Quod ſi circa extrinſeca, & factum principale, qualitates ue ſubſtantiales minime concernētia, falſum dixiſſe conuictus fuerit; nequaquam dicitur falſus; neq. uitiata illius reddit depoſitio. Imol. in l. 1 §. ſi quis ſimpliciter. nu. 35. uer. item inducitur. Alexand. conſil. 88. nu. 195. qui affirmat hanc eſſe cōmunem. Cæſar. deciſ. 75. nu. 9. Farin. d. q 67. nu. 159. & ſeqq. & num. 179.

82 †Sufficit enim teſtes in facto principali concordare, ueritatē que deponere, licet in acceſſorijs uarij, atq; etiam contrarij ſint. Sonci. iun. conſil. 102. nu. 6. li. 3. Deci. d. conſil. 105. num. 2. Alexand. conſi 47. num. 5. li. 2. ita quoq. nullus doctorum non affirmat.

83 †Conuincitur uero teſtis de falſo, & quando ipſemet ſe falſum depoſuiſſe fatetur; & quādo ſiue in eodem, ſiue in diuerſo iudicio contraria dixit; & per alios teſtes numero plures, qui deponant contrarium.

Quod ſi unus tantum contrarium dixerit, neutri credendum eſt. Clar. li. 5. §. falſum. uer. teſtis. qui falſum, & ſeq.

84 †Pœna falſi teſtis ad offenſā,

ſi videlicet dolo malo contra innocentem depoſuit, pœna talionis eſt.l.1.§.præterea.ff. de ſicarijs. multis probat. Pegna d.com.122.ver. ſed in contrarium.& Clar.loc.cit.

Quod ſi ad alicuius defenſam depoſuit; extraordinaria pœna plectendus eſt. Clar.vbi ſupra.Farinac.d.q 67. numero 18.quæ pœnæ locum quoque habent, quamuis illius depoſitio effectum ab eo intentum fuerit nequaquam ſortita. Panor.in cap. 1.de crimi.falſi.Pegna.loc. cit. ver. id eſt autem, tunc enim pœna ſaltem extraordinaria puniri debet. Farina. d.quæſ.67.nume. 193. & ſeqq. & nume.219.etiam quod eius dictum non valeat. Palacius Rubius in l.taurina 83.Clar.§. falſum ver.tu ſcis.

Tenetur quoque falſus teſtis de damno per illius falſitatem ſequuto. gloſſ. in capit. præſbiterum.in gloſſ. fin. de homicidio. Tole. lib.5.inſtru. ſacerd. capi. 59. numero 2. in fine.

Clerici vero falſi teſtis pœna depoſitio, ac in Monaſterio detruſio eſt. cap. ſi epiſcopus. 30.diſt. Archid. ibidem. Panor. in cap. 1. cit. de crimine falſi. ver. item quæro.

De Teſte omni exceptione maiore.

85 TESTIS omni exceptione maior,qui,& idoneus, & integer appellatur ille eſt, qui fide dignus, iuratus, de facto ipſo de viſu deponit, ſiue de ſcientia, & cauſſa ſcientię ac de auditu in ijs, quæ ſolo auditu percipi queunt, ſiue de alio ſenſu corporeo, ita vt concludat; de tempore quoque ac loco, alijs ve circunſtantijs ſubſtantialibus, & cui nulla obiectio, aut exceptio opponi poteſt, vt a teſtimonio repellatur, ſine vt illius depoſitio inficietur. cap.licet.de teſt. gloſ. & Abb. cap. ex litteris.de conſangui.& affini. Abb.item in cap. at ſi clerici.de iudi.& cap. denique de exceptio.Deci.con ſil.429.Clar.quæſt.21.ver.vnus teſtis. Pegna commentar.120. in 3.par.direct. inquiſito. ver. voco autem.Farin.q.62.nume. 1.& ſeqq.

86. † Huiuſmodi teſtis probationem facit ſemiplenam, etiã in criminalibus. leg. admonendi. ff.de iureiur. Barto.ibi. numero 36. & communiter doctores. gloſſ. in leg.bonæ fidei.C. de reb. cred.& ibidem. Bal.cum alijs doctori. gloſ.in l. 3.C.ad legem Iul.maieſ. & ibi communiter doct.quos refert, ac ſequitur Anto.Gomez.to. 3.var.reſol.cap.12.num.2. circa fi.

fi.Zabarel. conſil.9.nume.7.Iaſon in ſecunda lectura.numer. 92.& alij.

Soluſque teſtis omni exceptione maior legitimum facit indicium ad torturam; licet nulla alia indicia ſiue leuia, ſiue grauia concurrant. Roma. conſil.451.num.4. Gomez vbi ſupra.cap.13.numero 7. Carreri.in pract.crimi. numero 110. ver. primo maius indicium. Clar.loc.cita. & quæſ. 22. ver. vnum tamen.Farina. q.37.nu. 54.& 58.

87 †In dubio teſtis idoneus, ſiue integer,ſiue omni exceptione maior quiſque præſumi debet,ſi contra illum nihil oppoſitum fuerit.probat Curtius conſil. 56.

88 † Bonus etenim regulariter præſumitur quilibet, niſi de contrario conſtet. Innoc. cap. dudum. el ſecondo de electio. Abb.ibi.Feli.in cap.fin. nume. 11 de præſump.Cæſar de Graſ. deciſ.173.nume.7.ex l. merito. ff.pro ſocio.

De Teſtibus conteſtibus.

89 TESTES demum conteſtes,ac plene probantes illi sūt, qui omni exceptione maiores cum ſint, ſiue idonei, de eodē facto, loco tempore, perſonis, alijſque circunſtantijs ad facti ſubſtantiam attinentibus,ac neceſſarijs per ſenſum externum iurati depoſūt.ex.gr.Duo probatæ vitæ iurati deponentes Titium percuſſiſſe Iſmaelem in platea die dominica poſt feſtū S.Franciſci cum pugione,quia viderunt d. Titium percutere d.Iſmaelem. Vel duo ſimiliter boni viri iurati deponentes Titium blaſphemaſſe B. Verginem in apotheca talis aromatarij de menſe Septembris circa feſtum Sancti Michaelis, quia illum blaſphemantem audierunt. Vel etiam duæ obſtetrices bonæ famæ iuratæ deponentes Dinam eſſe virginem incorruptam, quia tactu illam talem eſſe cognouerunt.hi omnes conteſtes,ac plene probantes profecto ſunt.ex D. Tho. 2. 2.q.70.arti.2. ad ſecundū.cuius veriſſimæ ſententiæ doctorum nemo non ſubſcribit.

90 †Duo teſtes huiuſmodi plene delictum probant,ad Reūq. conuincendum, & condemnā dum ſufficiunt.ex cap.quod vero.2.q.5. cap.in omni negotio. de teſti. cap. cum eſſes. & cap. relatum.de teſtam.argu. Deut. 17. & 19 a Chriſto ipſo confirmatum. Matt.18.& ab Apoſtolo Paulo præceptum.1.Timo. 5.D.Tho.loc.cit.arti.2. Domi. Sot. lib.5.de iuſt. & iu. quæſt. 7.articu.item 2. Valen. tom.3. diſpu.5.quæſ.14.pun.2. Farina. q.63.num.232.& omnes communiter.

91 † Et licet in acceſſorijs,ſiue in aliquibuibus ad facti ſubſtantiam minime neceſſarijs non conuenirent, non propterea illorum aut infringitur, aut debilitatur teſtimonium;

quinimo firmius, & credibilius efficitur. ex D. Io. Chryſoſ. homel. 1. in Matt. & D. Tho. articu. 2. cit. ad ſecundum circa finem. Farinac. q. 65. nume. 16. & ex dictis hoc eodem capite numero 67. & 82.

Etenim ſi in minimis quoque concordarent, ex condicto eundem ſermonem proferre viderentur. quare illos conſpiratores eſſe præſumi poſſet.

Id vero iudici relinquitur diſcernendum.

Idcirco ſi in cæteris concordes extiterint: ſed eorum alter de die præciſe non recordetur, dummodo certam diem non aſſignet a depoſita ab altero teſte diuerſam; vtique conteſtes erunt. iuxta illa, quæ hoc eodē capite. nu. 52. habita ſunt. Et quoque ſi de actu eodem continuationem preſeferente non ſimul: ſed ab altero poſt alterum viſo depoſuerint. quemadmodum ſuperius num. 53. dictum eſt.

In dubio autem teſtes præſumuntur conteſtes, & vnus accipit declarationem ab alio. Cæſar. de Graſ. deciſ. 67. nume. 4. & 5.

De alijs circa teſtium cognitionem neceſſarijs.

92 VT vero teſtes in iudicio legitime probent, primo neceſſarium eſt illos citare, ſeu quoquo modo vocare.

† Teſtis etenim non citatus, aut vocatus vtiq. ſuſpectus redditur, nec probat. l. præsbiter. C. de epiſcopis, & clericis.

Secundo Illis deferendum eſt iuramentum, nanque.

94 † Teſti non iurato non creditur. cap. tuis. & cap. nuper. de teſti. l. iurandum. C. eod. ti. neq. talis facit indicium. glo. in cap. ſicut. de ſen. excom. Abb. in cap. cum olim. de teſ. Farin. q. 73. n. 1. & ſeqq.

95 † Iurare vero teſtis debet rei veritatem, quam nouit, ſincere deponere. cap. hortamur. 3. q. 9. tactis ſcripturis. Epiſcopi, & ſacerdotes tacto pectore. Farinac. q. 74. num. 82.

96 Tertio † Interrogandi ſunt iuris ordine ſeruato id eſt a iudice competente, præcedente accuſatione, aut denunciatione, aut exceptione, aut infamia legitime probata, aut indicijs ſufficientibus. alioqui teſtes dicere veritatem nequaquam te-

97 nentur: † ſed illam celare quoquo modo abſq; mendacio, tamen, vtique poſſunt. D. Tho. 2. 2. q. 70. cit. ar. 1. Sot. lib. 5. de iuſt. & iu. q. 7. ar. item primo. Naua. in man. cap. 18. num. 61. & cap. 25. num. 43. quare proceſſus vitiari profecto poſſet.

98 † At vero teſtes iuris ordine ſeruato a iudice competente interrogati, reſpondere tenentur. argum. Mat. 23. Quæcunq. dixerint vobis ſeruate, & facite. D Tho. & Sot. locis cit. D. Antoni. 2. par. titu. 1. cap. 18. Nauar. d. cap. 25. num. 44. Tole.

li.

lib. 5. inſtr. ſacer. cap. 59. & alij communiter.

99 † Interrogandi vero ſunt ipſi teſtes de facto, perſonis, tempore, loco, conteſtibus, cauſſa ſcientiæ, vel credulitatis, alijſq; ad rem ipſam neceſſarijs, ac ſpectantibus circunſtantijs; vt & veritas eruatur, & ipſum eorũ teſtimonium validum, ac firmum reddatur.

100 † Meminerit præſertim ipſe iudex teſtes interrogare de cauſſa ſcientiæ, ſiue credentiæ. ex. gr. quod Titius delictũ tale comiſerit, quomodo id ſciant, vel quare credãt illum tale delictum perpetraſſe. hæc nanq; teſtis ipſius. ſiue teſtimonij illius quaſi anima eſt, qua ſine teſtificatio minime valet. Bald. in l. ſolam. C. de teſt. Ambroſi. in proceſſu informatiuo. li. 1. c. 2. nu. 16. Corneus li. 2. conſ. 232. & li. 5. conſ. 216. Farin. q. 70. nu. 1. 3. & ſeqq.

101 † Vt autẽ ipſi teſtes facilius veritatem deponant; admodũ conueniens erit illos prius admonere, quam ſit graue ſcelus, & veritatem negare, & falſum iurare, & contra innocentem odio, ira, alia ve paſſione, aut cauſſa deponere. Pegna. cõment. 17. in d. 3. par. direct. inquiſito. Ambroſi. loc. cit. numero 36.

102 † Vt quoque proceſſus firmior, validiorq; ſit; recte operabitur ipſe iudex, ſi nomina, cognomina, patriam, ætatem, officium, ſiue ſtatum ipſorum teſtium in eo deſcribere fecerit, eorumque dicta nedum eodem ſermone, quo ab ipſis prolata: ſed etiam eo modo, quo ab illis depoſita fuerint, clara videlicet clare, dubia dubie, & huiuſmodi, ſimiliter ſcriptis in eodem proceſſu mandare iuſſerit.

Ac demum teſti committere, vt proprio ſubſcribat examini, vel ſcribere ſi neſciat, propria manu ſignum crucis apponat, ipſo lecto prius tamen eidem.

Illud quoque non ignoret iudex opere precium eſt, quod 103 cum † Teſtis officium publicum, neceſſariumque ſit; quẽadmodum affirmat glo. in rub. de teſt. cogen. & Ambroſi. vbi ſupra cap. 3. nu. 1.

104 † Teſtes, qui deponere noluerint, ad teſtimonium ferendum velint, nolint, cogi vtique poſſunt. Clar. li. 5. §. fin. quæſt. 24. ver. ſucceſſiue videamus. Ambroſi. vbi ſupra. num. 3. arg. cap. quiſquis. 11. q. 3. & l ſi quando. C. de teſt. ac toto fere tit. de teſt. cogen.

105 † Etiam clerici, & religioſi per illorum iudices competentes. cap. quanquam. 14. quęſt. 2. Compelli vero poterunt Regulares pœnis cuiuſque Congregationis inſtituto conuenientibus. & quoque (ſi caſus expoſcat) cenſuris eccleſiaſticis. capit. cum contra. de teſt. cogen.

106 † Quod ſi aliqui teſtes inhabiles exiſtant, ut infames, criminoſi ſocij criminis, & alij,

de

de quibus hoc eodem capite, num.3.& ſequentibus dictum ſuperius eſt; aut uarij, aut uacillãtes, aut factum quoquo modo occultantes, aut confuſe, obſcure, & ambigue loquentes, & alij huiuſmodi, ad eorum dicta ualida, certaq; reddenda torqueri poterunt. Boſſ. in tit. de tortura teſtium. Clar. loc. cit. quæſt.25. Villag. lib.8. pract. crim. can. cap. 6. per totum, quos uniuerſi ſequuntur.

107 † Etiam ipſi clerici, & religioſi. Præpoſitus. in cap. preſbyteri. el primo 5.q. 6. Foller. in pr.cri.can. uer. teſtibuſque diligenter examinatis. cap. 8. nume.47. Clar.loc.cit. uer. ſed nunquid. Farinac.q.41.num 2. & ſeqq.

Regulares attamen religioſa tortura, de qua cap. ſequenti, num.59. ſermo fiet, torquendi erunt.

De Indicijs, ac Tortura. Caput Decimumoctauum.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quid ſint.*

2 *Indicia quædam leuia, quædam grauia, quædam grauiſſima.*

3 *Leuia indicia quæ ſint.*

4 *Grauiã indicia quæ ſint.*

5 *Grauiſſima indicia quæ ſint.*

6 *Leuia indicia quid operentur.*

7 *Ex leuibus indicijs proli, ac bonæ famæ uiri capi non debent.*

8 *Regularium iudex in delictis grauiſſimis, ut procedere debeat.*

9 *Indicia grauia quid operentur.*

10 *Indicia uehementia ad condemnationem, ut ſufficiant.*

11 *Regularis ex indicijs uehementibus condemnari poteſt.*

12 *Indicia uehementia quid operentur.*

13 *Indicium idem reſpectu diuerſorum leue, & graue eſt.*

14 *Luxuriæ uitium in ſene ac in iuuene nequaquam præſumitur.*

15 *Vitia non ſunt in morigerato, & ſtudioſo, ac in parum honeſto, ignaro, & otioſo ſuſpicanda.*

16 *Ignorantia cunctorum uitiorum eſt mater.*

17 *Otium uitiorum omnium magiſter eſt.*

18 *Iudex leuia, grauia, & grauiſſima indicia iudicare debet.*

19 *Indicia multa, & quæ principaliora ſint.*

20 *Confeſſio extraiudicialis quod indicium ſit, & quid operetur.*

21 *Confeſſio ſacramentalis nulli nocere debet.*

22 *Confeſſio a iudice incompetente ui, aut metu extorta non officit.*

23 *Confeſſio coram iudice incompetente ſine ui, aut metu facta graue indicium eſt.*

24 *Confeſſio coram iudice incompetente facta, ſi coram iudice cõpetente reuocetur, quid agendũ ſit.*

25 *Confeſſio iudici ut perſonæ priuatæ facta ut noceat.*

26 *Confeſſio in tortura facta, deinde reuocata indicium ad torturam reiterandam eſt.*

27 *Tortura uſquequo reiterari ex reuocatione confeſſionis in ipſa facta*

facta queat.
28 *Solitus delinquere qui dicatur.*
29 *Delinquendi conſuetudo quod indicium ſit, & quid operetur.*
30 *In fragranti crimine captus, aut repertus, ut a iudice tractandus eſt.*
31 *Socij criminis dictum quid operetur.*
32 *Duo ſocij criminis deponentes, aut duo teſtes inhabiles quid operentur.*
33 *Dictum ſocij criminis tortura confirmatum quid operetur.*
34 *An aliquando ſine tortura ſufficiat ad torturam.*
35 *Aſſertio uulnerati, ſollicitati, corrupti, uel mandatarij quid operetur.*
36 *Fama quod indicium ſit, & quid operetur.*
37 *Fama uehemens ad torturam ſufficiens indicium eſt.*
38 *Fama uehemens quæ ſit.*
39 *Fama ſola quandoque indicium ad torturam ſufficiens eſt.*
40 *Moribus deprauati facilius in peccata labuntur.*
41 *Fama cum fuga graue indicium eſt.*
42 *Fama cum uno teſte, aut alio adminiculo ſufficit ad torturam.*
43 *Infamato, ſi per trienuium bene uixerit, fama probata minime nocet.*
44 *Fuga delinquentis quod indicium ſit, & quid operetur.*
45 *Fugiens de carcere quod indicium facit.*
46 *In carcere detentus indebite, fugere poteſt.*
47 *Statim poſt fugam ad carceres rediens non eſt puniendus, ut fugitiuus.*
48 *Inimicitia quod indicium ſit, & quid operetur.*
49 *Minæ quod indicium ſint, & quid operentur.*
50 *Phiſionomia quod indicium ſit, & quid operetur.*
51 *Res furata apud aliquem inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.*
52 *Res alicuius in loco delicti, inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.*
53 *Teſtis cuiuſuis de uiſu quod indicium faciat.*
54 *Indicia duo per ſe inſufficientia ſi concurrant quid faciant.*
55 *Teſtis de auditu, aliijsue ſenſibus quod indicium faciat.*
56 *Teſti deponenti ſe uidiſſe de nocte, ut creditur.*
57 *Variatio, Vacillatio, & Mendacium quod indicium faciant, & quid operentur.*
58 *Rubor, Pallor, inconſtantia, tremor, & ſimilia quod indicium faciant.*
59 *Indicia oportet eſſe probata, & quomodo probentur.*
60 *Indicia probanda quæ ſint.*
61 *Indicia a quibus petenda ſint, & per quos probanda.*
62 *Torturæ genera quibus Iudices utuntur Regularibus minime conueniunt.*
63 *Tortura regularib. adhibēda quæ.*
64 *Regulari carcer ad cuſtodiam, ut dari queat.*
65 *Cum Regulari datur carcer ad cuſtodiam, uel ad torturam, id in actis ponendum eſt.*
66 *Carcer ad pœnam Regulari datus illum reddit infamem.*

D 2

1 DE Indicijs, † quæ ſigna ſunt quædam præſumptionem præſeferentia, quod quis delictum aliquod perpetrauerit, verba facturus, primo
2 illa cum doctoribus in † leuia, grauia, grauiſſimaque diſtinguam. quorum omnium notitia iudici maxime neceſſaria eſt, præſertim cum Inquiſitionis via procedit. enimuero ad ipſum delinquentem inueſtigandum opus eſt, ut generatim aſſumat indicia, ſpeciatim vero, ſi certus eſt ipſe delinquens. Alias indiciorum diuiſiones qui volet, videat apud Farinac. q. 36. nume. 35. 44. 58. & 65.

3 † Leuia indicia, ſiue ſimplicia, quæ & ſuſpiciones leues appellari queunt illa dicuntur, quæ ex leuibus cōiecturis procedunt. ut dictum teſtis inhabilis, fama ſola, uulnerati aſſertio, & ſimilia; quæ licet ad inquirendum cōtra nominatum ſufficientia ſint: non attamen ad illum conſtituendum, neq; ad torturam illi, ſi negauerit, inferendam ſufficiunt.

4 † Grauia indicia, ſiue urgentia, quæ & ſuſpiciones uehementes, & ſemiplenæ probationes nuncupari queunt, illa dicuntur, quæ ex magnis, & ſolidis proueniunt coniecturis. ut confeſſio delicti extra indicium ab inquiſito facta; fuga ipſius poſt perpetratum delictum ante inquiſitionem formatam, & captas informationes; dictum teſtis inhabilis tortura firmatum, & eiuſmodi. quæ nedum ad inquirendum contra aliquem: uerum & ad torturam eidem inferendam ſufficientia ſunt.

5 † Grauiſſima indicia, ſiue indubitata, quæ & uiolentæ ſuſpiciones, & pluſquam ſemiplenæ probationes nominari poſſunt, illa dicuntur, quæ ex maximis, & iudicis animum conuincentibus coniecturis naſcuntur. ex. gr. ſi quis de aliqua domo unū tantum oſtium habente cum euaginato enſe, ac ſanguinolento, facieque turbata uiſus exire fuerit; & in illa domo occiſus homo reperiatur, illum tale homicidium commiſiſſe uiolētum hoc erit indicium. ſi quis cum alterius uxore in lecto iacere inuentus fuerit, illum adulterium cum ea perpetraſſe uiolētum quoque indicium profecto erit; & huiuſmodi alia, quæ ad condemnationem quoque, nedū ad torturam ſufficiunt. eliciūtur hæc ab ipſis doctoribus. pręſertim a Iulio Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 20. & Proſp. Farinac. q. 36. & ſeqq.

Circa indicia leuia notandū
6 eſt, quod † ſufficiunt ad inquirendum, & ad informationes contra nominatum capiendas, atque etiam ad illius capturā, ſi de fuga dubitetur. nō tamen ad illum conſtituendum ſufficiūt; & multo minus ad illum tormentis examinandum. At uero iudex (quod attinet ad nominati capturam) caute pro-

te procedere debet.

7 † Ex leuibus nanque conie-ċturis, ac indicijs ad viri probi, & honeſti capturam deuenire minime debet: verum contra illum ſecreto inquirere poteſt, & ſi pluſquam leuia indicia emerſerint, tunc procedere poterit ad capturam ex ijs, quæ habet Fr. Pegna comment. 80. in 2. par. dir. inquiſito.

8 † Quo modo Regularium iudex in delictis grauiſſimis procedere poteſt, ac debet. Etenim regulares inter captura, aut carcere ad cuſtodiā niſi in huiuſmodi grauiſſimis delictis vti minime debet: verum aut ſilētium indicere, aut Monaſterium, aut cellam pro carcere, aut quid ſimile in grauioribus delictis in virtute ſanctæ obedientiæ inquiſito aſſignare poterit ipſe iudex in omnibuſque procedere iuxta delicti grauitatem, perſonarum qualitatem, ac ſuimet prudentiam.

9 Circa indicia grauia notandum eſt, quod ſufficientia ſunt nedum ad nominati capturā: uerum & ad ipſum conſtituendum, ſiue interrogandum; atque etiam ad torturam illi, ſi delictum faſſus minime fuerit, inferendā. non autem ad illius condemnationem ſunt ſatis.

10 † Nemo etenim ex præſumptionibus, ac indicijs uehemētibus in criminalibus, pęna ſaltem ordinaria condemnari debet.

Præſumptio enim licet ad abſoluendum ſufficiat: ad condemnandum tamen minime ſatis eſt. l. merito. ff. pro ſocio. niſi teſtis vnus ei ſaltem adiungatur. probat Cęſar de Graſ. deciſ. 174. numero 12. Sed bene alia pœna iudicis arbitrio puniri poteſt; vt optime docet Boer. in deciſ. 164 nu. 6. quem refert, ac ſequitur Pegna loc. cit. uer. ſed hanc ſententiam.

11 † Qua pęna arbitraria Regularis, contra quem indicia huiuſmodi uehementia fuerint poterit condemnari; maxime cum regulares inter in uſu tortura, qua hæc purgantur indicia, minime ſit. per dicta ab Ant. Gomez, tomo 3. Var. reſolut. cap. 13. quo caſu tamen caute procedendum eſt, & indicia meridiana luce clariora ſint neceſſarium eſt.

Circa indicia uero grauiſſi-
12 ma notandum eſt, quod † licet ad condemnationem ſufficiāt, cum in illis iuris præſumptio ſit, ex qua ad criminalem punitionem, & pœnam ordinariam Criminis imponendam deueniri poteſt. Bartol. in l. fur eſt manifeſtus. numero primo, ff. de furtis. Ludou. Bologni. l. ſciant cuncti. C. de probat. Farinac. quæſt. 52. numero 54. aliqua tamen probatio, excuſatio ue Rei admittenda eſt; quemadmodum ſuperius cap. 10. num. 15. dictum fuit; & quoque pœna extraordinaria iudicis arbitrio puniri Reus ipſe debet: niſi delictū eſſet atrociſſimum, ut aſſaſſiniū, ſintonia, crimen

crimen læſę maieſtatis, aut violatæ religionis, & huiuſmodi. hæc nanque & mitior, & ſecurior ſententia eſt. quam probat Clar. d. quæſt. 20. cit. ver. ſcias tamen. circa finem, & ſeq. & quæſt. 21. ver. penul. Farin. loc. cit num. 59. & ſeq.

Aduertendum prætereà eſt, in hac indiciorum materia regulam tribui certam minime poſſe. Idem nanque indicium eſt vnius reſpectu leue, quod alterius reſpectu graue iudicādum eſt, & e conuerſo. ex. gr.

14 † Luxutię indicium in ſene, ac ac in iuuene; in viro honeſtæ, bonæque uitæ, ac in eo, qui inhoneſtus, & prauæ conuerſationis eſt, par eſſe nequit.

15 Simili modo † vitia reliqua non ita facile in uiro morigerato, ac ſtudioſo; ac in uiro libere uitæ, aut ignaro, aut otioſo ſuſpicanda, præſumenda ve ſunt.

16 † Cunctorum etenim vitiorum mater ipſa inſcitia eſt. cap.

17 1. 38. diſt. † eorumque magiſter otium. Eccli. 33. Multam malitiam docuit otioſitas.

18 † Quare iudicis prudentis arbitrio. quæ leuia indicia ſint, quæ ue grauia, & quæ grauiſſima, relinquitur iudicandum. Conrad. Lancel. in prac. tit. de Inquiſit. nu. 33. Farin. q. 8. numero 46. Nonnulla tamen principaliora adducam indicia, ex quibus ipſe iudex cętera diſcernere poterit. illa uero ſunt.

19 † Confeſſio extraiudicialis. Delinquendi conſuetudo. Deprehenſio in fragranti. Dictum ſocij criminis, aut ſollicitati, aut vulnerati, aut corrupti, aut mandatarij. Fama, ſiue Infamia præcedens. Fuga poſt perpetratum delictum ante formatam inquiſitionem, & informationes aſſumptas. Inimicitia grauis, & Capitalis. Minæ præcedentes. Phyſionomia. Res furata apud aliquem reperta. Res alicuius inuenta circa locum, vel in loco delicti. Teſtis de viſu, vel de auditu, vel alio ſenſu. Variatio, ſeu vacillatio, ſeu mendacium, ſeu inconſtantia, ſeu pallor, ſeu rubor, ſeu tremor ipſius Rei. Hæc omnia qualia indicia ſint, quid ue operentur explicabo.

De Confeſſione Extraiudiciali.

20 † PRIMVM itaque indicium Confeſſio extraiudicialis eſt. ex. gr. ſi quis inter amicos, alibive exiſtens ſe tale furtum, vel adulterium, vel quoduis aliud genus delicti perpetraſſe dixerit, huiuſmodique delicta comiſſa fuiſſe conſtiterit. ſi confeſſio huiuſmodi per duos teſtes conformes legitime probata fuerit; contra confeſſum indicium vehemēs eſt, & ad illum torquendum, ſi delictum negauerit, ſufficiens. Farinac. quæſt. 33. num. 16. & q. 37. num. 47. idque omnes vno

ore

ore fatentur. probat Pegna cõment. 110. in 3. par. dir. inquiſit. in appendice. poſt Gomez. tomo 3. var. reſol. cap. 13. num. 8. & 9. Clar. loc. cit. quæſt. 21. ver. confeſſio extraiudicialis.

21 † Quod verum eſt, niſi talis confeſſio ſoli Sacerdoti legitime facta fuiſſet; illeque, aut ebrietate, aut malitia ductus delictum propalaſſet. eo nanque caſu talis cõfeſſio nullum effectum cõtra confeſſum produceret. probat idem Pegna comment. 22. in 2. par. dicti direct. inqui. uer. ommiſſis multis. ex cap. ſi ſacerdos. de offi. ordina. poſt Gomez. loc. cit. Farinac. q. 51. nume. 97. Pegna com. 25. in 2. par. dir. inquiſ. poſt medium. ver. omniſſis multis.

22 Aut etiam † niſi a iudice incompetente vi, aut metu extorta fuiſſet. neque enim etiam tunc ipſi confeſſo noceret. doctores ita ſentire ait Aug. Berous in cap. at ſi clerici. de iudi. nu. 126. Farinac. q. 37. num. 96. 97. & 104.

23 † At vero abſque vi, metuq; facta confeſſio coram iudice quouis incompetente vehemens indicium, ad torturamque ſufficiens profecto eſt. probat Clar. d. quęſt. 21. ver. ſed hic

24 quæro. & ſequenti. † licet coram iudice competente fuerit reuocata. niſi forte in huiuſmodi reuocatione ſponte ab ipſomet reuocante facta, ipſe affirmaret, ſe ita coram iudice incompetente dixiſſe tormentorum metu. Clar. vbi ſupra. ver. ſed quid ſi Reus. Verum in tali caſu ipſe iudex conſideratis conſiderandis, quid agendum ſit, poterit iudicare.

Confeſſio quoque in vno iudicio facta, licet non valeat ad condemnandum in alio: attamen valet ad inquirendum, probandum, ac torturam. probat Cęſar de Graſ. deciſ. 148. num. 6.

25 Et quoque † ſi coram iudice vti priuata perſona quis delictum confiteretur; huiuſmodi confeſſio indicium faceret ad torturam. ex ea tamen Reus condemnari minime poſſet. vtrunque multis probat idem Clar. loc. cit. ver. ſed hic cadit. & Cęſar loc. cit. nu. 9.

26 Amplius † ſi delictum quis in tortura exiſtens confiteretur; ad ratificandum huiuſmodi cõfeſſionem poſtea ductus, illam reuocaret; denuo torqueri poſſet. quod vſu receptum eſſe docet Iacobus Simancas de hæret. cap. 63. nu. 42.

27 † Attamen procedendum in infinitum non eſſet, ſi quis iterum, & ſępius huiuſmodi reuocationem faceret: verum vſq; ad tres vices, & non vltra retorqueri poſſet. Clar. vbi ſupra. ver. vlterius quæro. Farinac. q. 38. nume. 99. & 105. Pegna d. com. 31. Gomez, Cartarius, & alij. Id nanque innocentiæ ſignum eſſet, illumque tormentorum vi ſuperatum, quod nõ fuit operatus, confiteri. & hoc uerũ eſt ſi Reus tormentorum vi ſe confeſſum fuiſſe dixerit.

alia

alia de cauſſa ſpatium ei tribuendum eſt ad probandum adducta. Vide Farin. ubi ſupra. num. 102.

De Conſuetudine delinquendi.

28 SECVNDVM indicium eſt Delinquendi conſuetudo, nam qui delinquere ſolitus eſt in aliquo criminis genere, alias quoq; in eodem genere delinquere præſumi poteſt. iuxta regulam ſemel malus. de reg. iu. lib. 6. & l. ſi cui. §. 1. ff. de accuſationibus.

Solitus autem delinquere dicitur, qui eodem genere mali bis, vel ter deliquiſſe conuictus eſt. Farinac. q. 20. num. 45. Innoc. in cap. 1. de fideiuſſo. ex. gr. qui bis, vel ter blaſphemaſſe conuictus fuerit, alias quoq. illum blaſphematurum fore præſumitur. & ſic in alijs delictis.

29 † Conſuetudo iſta delinquendi per ſe leue indicium eſt. Bar. & Salice. in l. fixa. C. de quæſ. at quomodocunq. adminiculata graue facit indicium, & ad torturam ſufficiens. Bald. in l. quidem. C. de accuſa. Iaſon. in l. 1. cod. ti. Farin. q. 13. n. 22. & ſi per triennium quis bene, & laudabiliter vixerit; conſuetudo iſta illi nocere minime debet. Farinac. loc. cit. num. 26.

De Deprehenſione in fragranti crimine.

30 TERTIVM indicium Deprehenſio in fragranti crimine eſt. ex. gr. ſi quis a Satellitibus captus fuerit, aut a ſuperiore cum teſtibus repertus in aliena domo, vel officina, vel cella de nocte; aut ſolus cum ſola clauſo oſtio, & ſpoliatus. Et in huiuſmodi caſibus, in quibus delictum non conſtat, ſed præſumitur fuiſſe commiſſum. nam ſi quis repertus eſſet in fragranti dum delictum committit, iam hoc non diceretur indicium delicti, ſed ipsūmet delictum notorium.

Hoc indicium eſt vehemēs, & valde graue, ideoque ita captus, vel repertus continuo a iudice interrogari ſuper facto ipſo vtique poteſt, & ſi confeſſus fuerit, condemnari. ſi vero negauerit grauiter, torqueri. Quare in huiuſmodi caſibus Deprehenſio in fragranti indicium per ſe ad torturam erit, nullo alio adminiculo requiſito. Clar. loc. cit. quæſ. 19. verſu primo.

*

De dicto ſocij criminis, vulnerati, &c.

31 † QVARTVM indicium eſt Dictum ſocij criminis, aut vulnerati, aut ſollicitati, aut corrupti, aut mandatarij.

Iſtorum quorũcunq; dictũ, ſi ipſi accuſatores ſint; aut denuntiatores, iudici uiam aperit ad inquirendum ſuper tali delicto ab illis propoſito cõtra accuſatum, vel denunciatũ. Blancus de indicijs. nu. 389. qui hãc ibi affirmat eſſe communem.

Si vero iurati aliquem veluti teſtes nominauerint; leue indicium faciunt ad inquirendũ, & ad informationes capiendas vtique ſufficiens: nõ autem ad Reum conſtituendum, nec ad torturam, cum teſtes inhabiles illi ſint. Boer. deciſ. 319, Ioa. de Anania. conſ. 59 Thom. Grammat. nu. 14. Farin. q. 43. num. 39. iunctis num. 147. & 155. Vide Maſcar. de probat. concl. 1311. nu. 14. iuncto nu. 53. & hæc verior, & receptior ſententia eſt.

Quod ſi aliquod aliud indicium cum tali dicto cõcurrat; conſtitui, ac torqueri Reus ipſe tunc poterit. Salic. in l. fi. circa finem. uer. ſed ego reſpondeo. C. de accuſat. Boſſi. de indic. nu. 149. quos alij doctores paſſim ſequuntur.

32 † Si autem duo ſocij criminis aliquem contra deponant; ſi ille negauerit, tormẽtis quoque ſubijci poterit.

Quod etiam eſt affirmandũ ſi duo teſtes alias inhabiles de ipſo facto conteſtes deponant. Boer. d. deciſ. 319. Clar. d. q. 21. ver. ſed pone. Farin. q. 43. n. 39.

Teſtes nanque alias inhabiles ex pluribus coadiuuãtur, & ſupplentur. Cęſar de Graſ. deciſ. 174. num. 2. Numerus enim teſtium defectum ſupplet. probat idem. deciſ. 175. nu. 8. licet omnes illi exceptiones patiantur. ibi. nu. 9. Iac. Butrig. & alij. quod intelligendum eſt ad torturam, non ad condemnationem. Farin. loc. cit.

33 † Similiter dictum ſocij criminis tortura illi propterea adhibita firmatum, vehemens indicium eſt, atq; ad torturã ſufficiens. Clar. q. 45. ver. fin. Farin. d. q. 43. num. 137. niſi inimicus, criminoſus, vel huiuſmodi ſit. Far. nu. 179. id nemo nõ aſſerit; tormento nanq; purgata illius infamia eſt. non autem aliæ inhabilitates. Hier. Gigaſ. de cri. læſæ maieſt. uer. ſcias autem.

34 † An uero aliquãdo ſine tortura ſufficiat. Clar. loc. cit. uer. ſcias autẽ negat. Iaco. uero Simãcas ti. 46. de catholicis inſti. affirmat: perſonarũ, delictorũ, & aliarũ circũſtantiarũ attenta qualitate, maius, minus ue indiciũ facere. cuius opinio dubia eſt: certior autem prima, atque ſecurior. Menoch. de arb. iud. q. caſu 474. num. 50. Maſcar. de probat. uol. 3. cõcl. 1311. nu. 38.

35 † Aſſertio ſimiliter uulnerati, ſollicitati, corrupti, & mãdatarij eſt ad inquirendum ſatis: uerũ ad torturã (niſi adſit aliud adminiculũ) minime ſufficit.

vt ſuperius dictum eſt. Clar.d. quæſt. 21. ver. ex hac. & ver. aſſertio vulnerati. Boſſi. loc. cit. nume. 160. vt Fuga, Fama, Minæ, vel etiam alicuius delatio. Farinac. q. 46. num. 35. & 52. & q. 43. nume. 2. vel inimicitia. Io. Mar. Monticel. reg. cri. 4.

De Fama.

36 † QVINTVM indicium, Fama ipſa, ſiue Infamia eſt. dicitur autem Fama rumor publicus, quod quis delictum aliquod perpetrarit. quæ ortum ducere debet a uiris: niſi ſit de re melius, vel æque fœminis perſpecta. Farin. q. 47. nu. 161. Fama ſola regulariter leue indicium eſt ad inquirendum: non autem ad torturam ſufficiens. Bartol. in l. milites. C. de quæſt. Anto. de Butrio, & communiter doctores in cap. veniens el primo de teſt. Ioan. And. in additio. ad Specula. tit. de probat § videndum. ad nu. 19. verbo ſciant. Marſil. ſingula. 97. Petrus Duenas. in regu. 30. Fallentia 4. Clar. d. q. 21. ver. 1. Farin. d. q. 47. nume. 4. & ſeq. & alij communiter.

37 † Niſi fama vehemens illa ſit. Bartol. conſilio 191. Bald. in cap. 1. §. iniuria. de pace iur. fir. in vſi. feudi. Feli. in cap. veniens el primo de teſt. Marſ. in pract. crimi. §. diligenter. numero 19. Tho. Grammat. deciſ. 34. num. 52. Duenas in regula 30. limit. 1. Farin. d. q. 47. num. 18. & ſeq. Marti. Delrius to. 1. Diſq. Mag. lib. 5. ſect. 3.

38 Vehemens autem fama dicitur, quæ a perſonis honeſtis, & fide dignis originem trahit, quæ bonos, & amicos aliquem contra mouere ſolet. Et quæ ſtatim oritur aliquem contra perpetrato delicto; & ſimiles. quas iudicis arbitrio relinquendas fore iudicandas docet Marſil. in l. de minore. §. plurimum. nu. 30. & Gramm. deciſ. 34. numero 53.

Ideo qui huiuſmodi laborat infamia, vel quem eiuſmodi fama lædit, abſque alio indicio conſtitui, tormentiſque, ſi negauerit, ſubijci poterit. quod præcitati doctores affirmant vniuerſi.

39 † Et quoque fama ſola ſufficiet, cum alias malæ opinionis, & famæ, maliſque moribus præditus ipſe infamatus erat. Gandinus tr. de maleficijs. in rubr. a quo, uel a quibus poſſit incipere fama. nu. 12. Duenas in d. reg. 301. limit. 3.

40 † Qui etenim deprauatis moribus præditi ſunt, facilius in mala, & peccata labuntur.

41 Amplius † Fama cum ipſius infamati Fuga indicium quoque ad torturam facit. authen. de exhibēdis reis. §. ſi vero. authent. de ſanctiſſimis epiſcopis. § ſi quis autem. Ioan. Imola, & Felin. in cap. nullus. de præſumptio nu. 6. Gomez. to. 3. var. reſol. cap. 13. nu. 10. ver. quartum indicium.

Præ-

42 Præterea † Fama cũ vno teſte indicium eſt ad reum, ſiue infamatum tormentis examinandum ſufficiens. Bart. conſ. 191. Paris de Puteo in tract. Sindicatus. ver. fama. nu. 3. Blãcus. tr. de indicijs. nu. 315. ſiue cum alio quou s adminiculo. Gratus conſ. 57. nu. 8. li. 2. Clar. d. q. 21. verſ. 1. cit.

43 † Quod ſi diffamatus per triẽnium proximũ, & continuum ſe bene, laudabilirerque vixiſſe, bonæque vocis conuerſatio nis, & famæ fuiſſe probauerit; mala fama contra illum probata, illi nequaquam officiet. uerum tanquam in tortura purgata cenſebitur. Salic in l. ſi mino rẽm. nu. 2. C. de in integr. reſtit. mino. Gramm. ſuper c. Regni. nu. 7. Clar. loc. cit. in fine. Maſcar. lib. 2. de probat. concl 748. num. 8. Fama uero probata eſſe debet de qua re uide ſuperius cap. 16 nu. 92. & ſequentibus, non autem procurata, & affectata. Bal. & Salic. in l. ea quidẽ. C. de accuſat. Farinac. d q. 47. num. 180.

De Fuga delinquentis.

44 † SEXTVM indiciũ Fuga delinquẽtis eſt, quæ indiciũ ad torturã ſufficiens eſt; ſi ante formatam inquiſitionem, aut captas informationes poſt delictum commiſſum aliquis fugiat. eſt enim huiuſcemodi Fuga delicti ab eo cõmiſſi uehemens argumentum, & graue. Boſſius de indicijs. nũm. 49. Maſcar. lib. 1. de probat. concl. 531. & 819. At uero ſi poſt ipſam inquiſitionem formatam, uel poſt citationem fugiat, Fuga nequaquam contra illum ſufficiens indicium eſt. id omnibus doctoribus in confeſſo eſt. Blancus de indicijs. nu 181. Gomez. l. 76. Tauri. num. 12. & to. 3. uar. reſol. cap. 13. nu. 10. Carrer. in pr. crimi. nu. 112. uer. tertium indiciũ. Clar. d. q. 21. uer. Fuga delinquentis. Farin. q. 48. nu. 27. & 30.

Quod attamen eſt in capitalibus cauſſis tantummodo uerum; naturale etenim cuique eſt mortem ipſam, illius ue periculũ declinare. in cauſſis autem non capitalibus ſiue ante, ſiue poſt aliquis fugiat, Fuga cum Fama cõiuncta indicium ad torturam ſufficiens eſt. Ioa. de Amicis. conſil. 57. nũm 5. & conſil. 131. nu. 3. Farin. loc. cit. nũm 33.

Quod ſi citatus ſponte com paruerit; ipſa Fuga contra eum nullum, uel leue, facit indiciũ. Bartol. in l. quis ſit fugitiuus. §. 1. ff. de edi. delic. quem nemo cęterorum doctorum non ſequitur. ut affir. Ioan. de Amicis cit conſil. 7. numero 9. & conſilio 85. numero 8. Farinac. queſt. 48. numero eodem, & ſequentibus.

45 † At uero ſi quis de carcere publico, in quo legitime detinetur, carceribus fractis aufugiat;

giat; huiuſmodi Fuga contra illum plenam delicti probationem inducit. Boer. deciſ. 215. numero nono. Gomez. cap. 9. delicto. num. 11.

Quod ſi abſque carceris fractione fugiat, quia iuris ordine minime ſeruato, vel indebite fuit carceratus: nequaquam pro confeſſo habendus eſt. hanc affirmat eſſe communem Roland. conſil. 7. numero 47. lib. 1.

46 † Poteſt nanq; indebite detentus in carcere, ſi commodum illi ſit, ab ea fugere. Couar. libro primo. var. reſol. cap. 2. numero 11. Duenas regula 393. limit. 4. neque tenetur ad carceres redire, etiam ſi iuraſſet ſe rediturū. gloſ. in clementi. paſtoralis. uer. per violentiam. Couar. loc. cit. numero ſeptimo. Nauar. in Man. capit. 12. numero 18. & alij communiter.

47 † Si autem poſt fugam ſtatim rediret, minime puniendus vt fugitiuus eſt. Boer. d. deciſ. 215. numero 18. & ſeq. Clar. loc. cit. ver. tertio autem. in fine. iuncta vero Fuga cum alijs adminiculis indicium facit ad torturam ſufficiens. Farinac. loc. cit. numero 69.

De Inimicitia.

48 † SEPTIMVM indiciū Inimicitia ipſa eſt: euidens tamen & probata in ſpecie. Farinac. q. 49. nu. 127. & ſeqq. probatur vero coniecturis. ibi. n 130. Quæ ſi leuis exiſtat, nullum facit indicium. Si vero granis, & capitalis eſt, indicium pluſquam leue facit ad inquirendum, & ad capiendas contra inimicum informationes; atq; etiam ad illius capturam, & conſtitutum. Blanc. de indicijs. numero 175. Clar. d. quæſt. 21. ver. inimicitia. niſi de offendente conſtet, vel offenſus habeat plures inimicos. eo nanq; caſu attenditur grauior, & recentior, ac pluribus indicijs adminiculata. Farin. d. q. 49. num. 114. & ſeqq. minime tamen ſola abſque alio indicio ſatis ad illum torturæ ſubijciendum eſt. Gomez. cap. 13. delicto. nu. 11. Carrer. in pract. crimi. num. 118. Tho. Grammat. voto 30. numero 20. & voto 34. numero 7. Boſſ. titu. de inditijs. num. 47. at vero cum alio adminiculo erit vtique indicium ad illum torquendum ſufficiens. ex doct. ſupracitatis. & Farin. d. quæſt. 49. numero 102. & ſeqq. ſola quoque facit indicium ad torturam ſufficiens in delictis occultis, & difficilis probationis. Farinac. ib. nu. 109.

De Minis.

49 † OCTAVVM indicium Minæ delictum præcedentes exiſtunt. quæ a viro quocunque prolatæ indicium faciunt ad inquirendum contra illum, qui minatus eſt, ſi delictum fuerit conſequutum. ex. gr. vulneratus eſt Titius, Iſmael cum illo die quadam præcedenti verbis contenderat, & illi fuit minatus eum nequaquam impunitum relicturum; vel quod ſe vlciſceretur; vel alijs verbis; aut etiam nutu manus, vel digiti morſu. huiuſmodi minæ contra Titium indicium ad inquirendum vtique ſunt. & ſi ignoretur quis Iſmaelem vulnerauerit, & alius non adeſt inimicus; ad ipſum Titium quoque torquendũ ſufficiunt. Imola in l. fin. numero 10. ff. de hæred. inſtit. Carreri. vbi ſupra. numero 126. Blancus loc. cit. numero 183. Farinac. quęſt. 50. numero primo, & ſeqq. quam teneri communiter affirmat Boſſius vbi ſupra. nu. 44. & multo magis ſi aliqua adminicula acceſſerint. Menoch li. 1. de pręſumpt. q. 89. nu. 62. Farinac. loc. cit. numero 29.

De Phyſionomia.

50 † NONVM indicium Phyſionomia eſt. quæ per ſe quidem nullum, vel leue, facit indicium; at cum alio adminiculo pluſquam leue facit; non tamen ad torturam ſufficiens; at ſolum ad inquirendum, ad capiendas informationes, & ad conſtituendum illum, qui malæ phyſionomiæ eſt. Bald. in l. 2. C. quo. appel. non recip. Marſil. in pract. crimi. §. expedita. numero 53. & ſeq. Farinac. q. 52. num. 105. & ſeq.

Quemadmodum enim ex bona Phyſionomia homo ad virtutem inclinatus præſumitur; ita ex mala phyſionomia illum ad ſcelera eſſe procliuẽ iudicatur. iuxta ſapientis dictum. Eccli. 19. Ab occurſu faciei cognoſcitur homo. & Platonis ſentẽtiam in Sympoſio. quo loci dicebat. Vt ſunt quidam fontes, qui potu pecudũ, atque etiam hominum cutem, & pilos tingunt albo, nigro ve colore; ita relucet etiam in ipſo hominis uultu, & fronte, quibus pręceptis imbutus ſit. &c. Indicium tamen hoc in multis valde fallax eſſe ipſa docet experientia.

De Re furata apud aliquem inuenta.

51 DECIMVM iudicium eſt Res furata apud aliquẽ inuenta. quæ contra malæ famæ perſonas indicium eſt ad torturam ſufficiens; niſi a quo habuerint ipſi dicant, ac probent. Bartol. in l. fin. nu. 5. ff. de quęſt. quam eſſe communem tradit Marſil. conſ. 130. numero 42. & Roland. conſil. 45. nume. 39. & ſeq. Farinac. quæſt. 37. numero 48.

Quod ſi apud aliquem bonę famię uirum, uel etiam apud illum, qui huiuſmodi res mobiles uendere publice ſolet reperta fuerit, & rem illam furatam palam teneat; nulla contra eum ſuſpicio erit. Clar. d. q. 21. uer. ſi res furata.

De Re alicuius inuenta circa locum delicti.

52 † VNDECIMVM indicium eſt Res alicuius inuenta in loco, uel circa locum delicti. ex. gr. occiſus fuit Ieroboamus in tali loco, in eodem loco apud occiſum, uel circa illum inuentum eſt pallium, uel pileus, uel gladius, uel quid aliud, quod teſtibus idoneis Titij eſſe probatur. tale quid inuentum graue cõtra Titium ad torturam ſufficiens indicium eſt; niſi quomodo illud ibi fuerit aſportatum, & docuerit, & probauerit. præſumitur etenim illud ibi Titium reliquiſſe, ut citius fugeret; uel ſibi non aduertenti cecidiſſe, aut in delicti commiſſione, aut perpetrato delicto. ex docto. cit. præſertim Farinac. d. quæſt. 52. num. 74.

De Teſtibus de viſu, auditu, alijſve ſenſibus.

53 †DVODECIMVM indicium eſt Teſtis de uiſu, uel de auditu in his, quæ ſolo auditu percipi queunt, cuiuſmodi ſunt blaſphemiæ, minæ, iniuriæ, & ſimilia. uel etiam de alijs ſenſibus corporeis tactu, olfactu, guſtu in ijs, quæ ſolis huiuſmodi ſenſibus percipiuntur. ex. gr. de tactu quod aliqua corrupta ſit nec ne. de olfactu quod aliquis uinum biberit, nec ne. uel quod puluerem ſclopetarium, aut muſcum, aut quid ſimile contrectauerit. de guſtu quod uinum, acetum ue eſſet. & huiuſmodi.

Teſtis alias inhabilis de maleficio deponens de uiſu cum de corpore delicti conſtat, ad inquirendum contra nominatum, & ad informationes contra illum aſſumendas indicium leue eſt. Boſſ. titu. de indi-

iudicijs cit.nu 6. Clar.d.quæſt. 21.uerſ. unius teſtis.Farinac q. 37.num.56.

54 † Cum fama uero iunctus, aut cum alio teſte inhabili,ſiue alio indicio, graue indicium facit ad torturam ſufficiens. quemadmodum ſupra numero 40. dictum eſt. idem dicendum eſt, quando duo indicia inſufficientia concurrunt; ut fama cum fuga. fuga cum inimicitia. minæ cum fuga,& huiuſmodi.

Teſtes quoque ſingulares circa idem delictum proxima indicia deponentes, ut ſi unus diceret,uidi Titium uulnerantem Acabum; alter uero uidi Titium cum enſe euaginato, & ſanguinolento fugientem; indicium faciunt ad torturam.

Quod ſi teſtis omni exceptione maior ſit,& de viſu deponat, vel de alio ſenſu corporeo, ita vt concludat; ſemiplenam facit probationem, & indicium ad torturam ſufficiens. vt ſupra dictum eſt cap. 17. nu. 86.& ſeq. niſi contra illius depoſitionem eſſet aliqua coniectura. Farinac. d. quæſt. 37. numero 57.

Teſtis vero de auditu ex.gr. qui diceret audiui Titium percutientem Eleazarum,quia illius vocem cognoui, idem quod teſtis ipſe de viſu operaretur, ſi adeo ipſius Titij vocem haberet notam, vt decipi minime poſſet.Clar.loc.cit.Farinac.quæſt.62.numero 45. & quæſt.69.numero 164.

Attamen huiuſmodi vocis iudicium admodum fallax eſt; & in ijs, quæ viſu percipi queunt, non ita facile admittendum.

55 † In ijs autem delictis, quæ voce conſumuntur; teſtis de auditu idem, quod teſtis de viſu operabitur. ſimili modo teſtis de alio ſenſu. creditur enim obſtetrici deponēti cum iuramento aliquam eſſe, vel non eſſe corruptam.& hæc eſt doctrina communis.

56 † Quod ſi teſtis aliquis de viſu deponat ſe de nocte vidiſſe,niſi dixerit quod Luna lucebat, ſiue quod ibi lumen erat accenſum, illi minime creditur. Boſſ. numero 72. loc. cit. Clarus ubi ſupra. Farinac. d.q. 61.numero 39. & alij communiter. uidetur etenim, & præſumitur ſtulte loqui; niſi forte in loco propinquo eſſet, quod uidere etiam de nocte poſſet; maxime ſi acuti viſus eſſet. Farinac. ibidem numero 42.

De Variatione, Vacillatione, Mendacio, Rubore, &c.

57 † TERTIVMDECIMVM indicium Variatio eſt, uacillatio, mendacium, inconſtantia, rubor,pallor, tremor,& huiuſmodi. Variatio, Vacillatio, ac Mendacium, ſi committantur

circa delicti ſubſtantiam ab eo, qui non eſt aut obliuioſus, aut ſtupidus; utique indicia ad torturam ſufficientia erunt. Paris de Puteo in tract. Sindicatus. verbo tortura, el primo. ver. niſi de indicijs. Carrer. in pract. crimi. numero 119. & ſeq. Farinac. q. 52. numero 20. & ſeq. & quæſt. 66. num. 100.

Quod ſi circa extrinſecas, & remotas delicti circumſtantias committantur, non faciant indicium graue, ad torturamque ſufficiens huiuſmodi variationes. Pegna comment. 110. in 3. par. direct. inquiſito. ver. ſed in hoc articulo.

Neque etiam ſi circa ſubſtantialia; ſi varians, vacillans; & mendax in continenti ſe correxerint, aut obliuioſi, ſtupidi ve fuerint.

Poteſt quoque eſſe, quod aliquis variet, vacillet, & huiuſmodi timore iudicum, infamiæ, ac magnitudinis periculi; quod prudens iudex debebit aduertere, ipſumque conſtitutum de his amabiliter admonere.

Si etiam cum variatione, vacillatione, ac mendacio alia concurrant adminicula. ex. gr. quod varians, vacillans, mendax, ſuſpectus alias, aut infamatus de eodem fuerit delicto; indicia in tali caſu ad torturam ſufficientia illa erũt. Pegna loc. cit. ver. rurſus præter. ex Iul. Clar. loc. cit. & Simanca de cathol. inſtit. tit. 65. numero 33. Farin. d. quæſt. 52. num. 48.

58 † Rubor autem, Pallor, Inconſtantia, Tremor, & ſimilia, indicia minime ſufficientia ſunt ad torturam: aliqualem tamen præſumptionem inducunt. Bartol. in l. fin. numero 3. ff. de quæſt. & Carrer. loc. cit. numero 120. quam eſſe communem affirmat Simancas de hæret. capit. 63. numero 24.

Iudicis prudentis arbitrio, an indicium aliquod huiuſmodi paſſiones faciant, relinquitur iudicandum. qui perſonarum, & rei conſiderata qualitate quid agendum ſit, iudicabit. aliqui enim etiam innocentiſſimi ad ipſorum iudicum præſentiam, ac ſuperiorum ita obmuteſcunt, vel turbantur ob naturaliter illis inſitam timiditatem; vt vel non reſpondeant; vel quid dicant, neſciant; licet alias & ſapientiſſimi, & prudentiſſimi ſint. vt recte aiunt. Paris de Puteo loc. cit. Clar. vbi ſupra. ver. cęterum. & Pegna. d. comment. 110. ver. quamobrem. Nouel. regu. 143. Farinac. d. quæſt. 52. numero 47.

Ex adductis indicijs poterit Regularium iudex, quid in alijs quamplurimis illi agendum ſit, ac iudicandum, conſiderare.

Illud attamen aduertat neceſſe eſt, † Indicia nullius
59
roboris

roboris pœnitus eſſe, niſi probata fuerint prius ad minus p̱ duos teſtes idoneos. ita docet Marſil.in pract.crimi.§.diligenter.& in l.1.§.idem.ff.de quæſ. & eſt communis, vt teſtatur Io.de Amicis.Conſi.127.num. 10.idem tenuit Bar.in l.fin.nu. 7.ff.de quæſ.& pleniſſime probat Cla.q.22.& Farin.q.37.nu. 13.& ſeq. de qua re nos quoq; ſuperius cap.16.nume.93.quo ad famam attinet, diximus.

60 † Indicia vero, quæ probari debent, illa ſunt. Confeſſio extraiudicialis, Delinquendi conſuetudo, Fama, Fuga, Inimicitia, Minę, & huiuſmodi, quæ indigent probatione, vt iudex legitime illa cognoſcat.

61 † Petenda vero indicia ſunt a nominatis in inquiſitione generali, vel ſpeciali; a vicinis, familiaribus, ac veriſimiliter informatis, & huiuſmodi, ſi nullus particulariter fuerit nominatus, atq. etiam ſi nominatus quis fuerit, & per eoſdem probanda ſunt. Clar.d.q.22. Pegna com.19.in 3.par.dir.inqui. ver. fi.& alij communiter. Non debent vero probari per teſtes ſingulares.arg.eorum, quæ habet Alciat.conſi.372.num.2.& Cæſar de Graſ.deciſ. 97. numero 4. niſi eſſent indicia proxima delicto, & ſubordinata. Farin. loc.cit.num. 38.

*

De Tortura.

AT vero cum in hoc, & præcedenti capitibus de Tortura facta mentio ſit, quando videlicet pro veritate ipſa tum a teſtibus, tum a Reo habenda poſſit adhiberi. De Regularium tortura paucis dicam quod ſentio.

Funis, Ignis, Taxilli, Vigilia, aliaq. huiuſmodi tormentorũ genera, quibus iudices vtuntur ſæculares, atque etiam eccleſiaſtici, in ijs Congregationibus, in quibus in vſu minime ſunt, neque introduci vllo pacto debent, velut Dei ſeruis ab ipſo in ſuimet obſequio particulari electis admodum indecentia; niſi fortaſſis in aliquibus atrociſſimis delictis homicidij, aſſaſinij, & ſimilium. ijs nanque caſibus violenter, aut etiam vehementer indiciatus delictum negans, (ne huiuſmodi ſcelera impunita remanerent) illis torqueri ad eruendam facti perpetrati, de quo conſtaret fuiſſe commiſſum, veritatem poſſet.

In alijs autem criminibus grauioribus, aut etiam grauiſſimis, cum de iure teſtis
63 vel Reus torqueri debet, † religioſa tortura regularib. ipſis eſt adhibenda. nempe in grauiſſimis carcer cũ inædia; in grauioribus autem Cella, vel Mona-

naſterium pro carcere cum præcepro non exeundi ſub pœna carceris, vel confeſſi delicti reſpectiue; ſubtractio cibi, vel potus, vel vtriuſque; ſilentium; in terra comeſtio quouſque veritatem deponãt, vel fateantur. aliæue pœnæ iuxta cuiuſque Congregationis inſtituta.

Qualis autem pœna loco torturæ imponenda ſit, iudicis prudẽtis arbitrio relinquitur, delicti, ac perſonarum habita ratione, iudicandum.

Qui regularium Iudex ad-
64 uertat, quod † cum delictum grauiſſimum eſt, ac de fuga delinquentis dubitatur, illum in carcere ponere ad cuſtodiam poterit, ac debebit.

65 † Quando autem Reus in carcere ponitur, ſiue pro cuſtodia, ſiue pro tortura; illud in actis deſcribendum, ac declarandum eſt; ne Reus infamiæ notam incurrat;

66 † quam carcer ad pœnam datus inurit. vt capi. 8. numero 23. dictum ſuperius eſt.

De Modo Proceſſum continuandi a Iudice Regularium.

Caput Decimumnonum.

SVMMARIVM.

1 *Modus continuandi proceſſum per viam Accuſationis.*
2 *Teſtium nomina, cognomina, patria, ætas, ſtatus, &c. in actis deſcribenda ſunt.*
3 *Forma continuandi proceſſum per uiam Accuſationis.*
4 *Forma examinendi teſtes.*
5 *Teſtibus examinatis quid faciet ipſe iudex.*
6 *Reus quomodo interrogandus.*
7 *Forma examinandi Rei.*
8 *Si Reus non fuerit confeſſus quid agendum.*
9 *Confrontatio Rei cum teſtibus licita.*
10 *Reus cogi poteſt ad ueritatem dicendam, & quomodo.*
11 *Reo ſiue conuicto, ſiue confeſſo defenſiones tribuendæ ſunt.*
12 *De Rei defenſionibus.*
13 *Reus quomodo ſe defendere queat.*
14 *Forma torquendi teſtem inhabilem.*
15 *Forma ſecundi conſtituti pro Reo torquendo.*
16 *Forma confrontandi Reum, ac teſtes.*
17 *Petitio, & datio defenſionum.*
18 *Modus continuandi Proceſſum per uiam Denunciationis.*

19 For-

19 *Forma continuandi dictum proceſſum.*
20 *Modus continuandi Proceſſum per uiam Inquiſitionis generalis quò ad perſonas tantum.*
21 *Teſtes in tali Proceſſu de quibus interrogandi.*
22 *Forma continuandi dictum Proceſſum in delicto facti permanentis.*
23 *Si delictum facti ſit tranſeuntis, quid agendum ſit.*
24 *Modus continuandi Proceſſum per uiam Inquiſitionis generalis quò ad delicta ſolum.*
25 *Modus continuandi Proceſſum per uiam Inquiſitionis ſpecialis.*
26 *Forma continuandi dictum Proceſſum.*
27 *Forma examinandi teſtes ſuper fama.*
28 *Fama probata quid agendum ſit.*
29 *Teſtes de quibus interrogandi fama probata in Inquiſitione ſpeciali.*
30 *Forma examinandi teſtes ſuper facto fama probata in Inquiſit. ſpeciali.*
31 *Modus continuandi Proceſſum per uiam exceptionis.*
32 *In proceſſu per uiam exceptionis rigor uon obſeruantur.*
33 *Niſi contra excipientem, ac teſtes, ſi fuerit inuenta conſpiratio.*

DE Teſtibus, Indicijs, Torturaque habita tractatione, ad modum formandi proceſſum nunc redeundum eſt. Cum autem illius incipiendi modus, & forma. ca. 16. a nobis tradita fuerint, in præſenti capite modus eundem proſequendi, ſiue continuandi afferendus eſt, illiuſque forma, primo quidem per viam accuſationis, deinde per viam denunciationis, poſtmodum per viã inquiſitionis, tandem per viam exceptionis.

De Modo continuandi proceſſum per viam Accuſationis.

1 REgularium itaque iudex cum accuſationem, ſiue in ſcriptis, ſiue in voce porrectam acceptauerit, illamque cum teſtium ab accuſatore pro ductorum nominibus in actis redigendam, ſiue deſcribendam curauerit, ad ipſorum teſtium examen procedere debet.

2 † Quorum nomina, cognomina, patriam, ætatem, religionis tempus, officium ſi quod habent, ſtatumque per vicenotarium in actis deſcribere faciet, quemadmodum cap. 17. num. 102. habitum eſt. de quibus interrogationes, ac reſponſiones in proceſſu deſcribere non eſt neceſſe; at ſatis erit vt iudex huiuſmodi neſciens, antequam teſtes interroget iuramento delato, illa ab eis de plano petat.

Ipſoſque teſtes ſingulariter, ſiue ſigillatim, ac ſecrete corã ſe, ſoliſque viſitatoribus, aut di

ſcre-

ſcretis reſpectiue citatos, ſeu quoquo modo vocatos, ac monitos, prout eodem cap. 17. numero 92. & 101. dictum eſt; iuramento eis de veritate ſuper interrogandis mere, ac realiter dicenda delato, interrogabit. primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis. deinde An cognoſcant Accſatum, illius nomen exprimendo. de cauſſa talis cognitionis. de temporeq. cuius famæ ſit apud alios. cuius opinionis ſit apud ipſos. an ſciant illum tale delictum comiſiſſe. quomodo ſciãt. quo loco, quo tempore, quibus præſentibus comiſit, ſi viderint ipſi, vel audierint in ijs, quæ ſolo auditu percipiuntur. Si vero ab alijs audiuerint, a quibus, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus. Poſtremo an odio, vel amore, alia ve paſſione, aut cauſſa moti talia depoſuerint.

Finitoque examine, illos ꝓpria manu ſubſcribere faciet, aut ſcribere neſcientes ſignum crucis apponere, ac dimittet, illis præcipiendo (ſi ei viſum fuerit expedire) vt ſub tali pœna, aut in virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub iuramento, vt ea quæ depoſuerunt, & de quibus fuerunt interrogati reticeant, nec aliquibus reuelare præſumant. Poterit vero Proceſſus ita continuari.

*

Forma continuandi proceſſum per viam Accuſationis.

3 POST quæ præfati PP. Viſitatores conſiderantes, quod huiuſmodi blaſphemię crimẽ tale, tamq. graue eſt, quod ſine creatoris iniuria pertranſiri abſque punitione nec poteſt, nec debet; illoſque neceſſe eſſe, vt iuſtitiam accuſatori miniſtrẽt; proceſſerunt ad teſtes ab accuſatore productos examinandos per modum, qui ſequitur.

Forma examinis Teſtium.

4 DIE, & loco ſupradictis coram præfatis PP. Viſitatoribus D.F. de talibus, de tali ciuitate eiuſdem Monaſterij Vicarius, ætatis ſuæ annorum 35. religionis vero 20. teſtis productus ſuꝑ primo, vocatus, & monitus, ac iuramento ei delato de ueritate ſuper interrogandis dicenda prout tacto pectore more ſacerdotum iurauit, ad opportunas interrogationes depoſuit ut infra uidelicet.

Interrogatus an ſciat cauſſam ſuæ uocationis.

Reſpondit. Io non la ſo, ne poſſo imaginarmela.

Inter. An cognoſcat D. Turpilium de Improbis de tali ciuitate.

Reſpon. Io lo conoſco beniſſi-

niſſimo,& hora ſta qui p ſtāza.

Inter. quomodo illum cognoſcat, & a quo tempore.

Reſpon. Io lo conoſco, perche ſiamo ſtati inſieme a Breſſa, & a Bologna, e qui gia ſono cinque meſi.e ſono da dodici anni,ch'io lo conoſco.

Inter. Cuius famæ ſit.d. D. Turpilius apud alios.

Reſpon.Io non ſo in che cōto lo tengano gl'altri, perche bado a caſi miei.

Inter. Cuius opinionis ſit apud ipſum.

Reſpon. Io per me lo tengo per buon compagno. e vero che alle volte va in collera,e ſi laſcia vſcire da bocca qualche biaſtema.

Inter.Quomodo ſciat illum eſſe iracundum,& quandoque blaſphemare.

Reſpon. Perche l'ho vdito alle volte biaſtemare con le mie orecchie.

Inter.Quo loco,ac tempore illum blaſphemias proferētem audierit.

Reſpon. In molti luoghi, e tempi l'ho vdito,.& in diuerſe occaſioni.

Inter. An vnquam illum in clauſtro, & in Refectorio blaſphemantem audierit, & quo tempore.

Reſpon. Padre io mi ricordo particolarmente che il giorno di S. Lorenzo nel clauſtro dopo pranſo biaſtemò aſſai il nome di Dio.

Int. Quas blaſphemias dixerit.

Reſpon.Egli diſſe al corpo, al ſangue,& altre ſimili, eſſendo ſaltato in collera per non ſo che.

Inter An alij eſſent præſentes quando tales blaſphemias protulit.

Reſpon. Vi erano D.Inquieto de Malitioſi,e D.G. de tali.

Inte. An ipſum reprehēderit.

Reſpon. Io non volſi dirli altro,perche eſſendo in collera, dubitauo, che non mi diceſſe villania,e di non mi dar di parole con lui.

Inter. An amore, vel odio, vel alia paſſione motus talia depoſuerit.

Reſpon.Io li voglio bene, e quello,che ho detto l hò detto per eſſere coſi la verità.

Tunc admodum Reuerendus Pr.D.C.maior viſitator mādauit dicto D.F.vt proprio examini ſubſcriberet, prout lectis eidem prius dictis depoſitionibus propria manu ſubſcripſit. Qua ſubſcriptione habita,& acceptatis illius depoſitionibus ſi & in quantum &c.eum dimiſit ibi præcipiens in virtute ſanctę obedientiæ,ne cui de his omnino loqueretur.

Die,& loco vt ſupra D.G.de talibus &c.teſtis alter ab accuſatore productus ſuper primo vocatus,ac monitus.&c. vt ſupra.Eodem nanq.modo cæteri teſtes examinandi ſunt.

Quod ſi diuerſis diebus examinentur ; initio examinis teſtis dicendum eſt.Die vero tali eiuſdem menſis,& anni. D. G. de talibus.&c.

Te-

Teſtes vero ſuper ſecundo hac forma ſeruata examinari poterunt.

Eiſdem die,ac loco D H de talibus &c.teſtis ab accuſatore ſuper ſecundo productus vocatus, ac monitus. &c.vt ſupra.

Teſtibus autem ſuper ſecundo vltra prædictas interrogationes poſt interrogationem An alij eſſent præſentes,ac teſtis reſponſionem. Iudex ſubiungere debet interrogationes ſuper iniurijs. hoc modo.

Interrogatus an d. D.Turpilius vnquam fuerit de talibus blaſphemijs reprehenſus.

Reſpondit.Quando D.Turpilio biaſtemò in refettorio dopò pranſo il giono di S. Rocco fù ripreſo da D. Inquieto de Malitioſi.

Inter. Quid ad huiuſmodi reprehenſionem dixerit d. D. Turpilius.

Reſp. Si voltò in collera contro il detto D.Inquieto, e li diſſe molte villanie, in particolare,ch egl'era vn forſante, vn ſciagurato, vn maligno, & vn' hipocrita.

Inter. An alius adeſſet cum talia iurgia d. D. Inquieto dixit.

Reſpon. Vi era Fra N refettorario D.Inquieto & io,e non altri.

Inter. An amore,vel odio.&c. vt ſupra.

Eiſdem die,ac loco Fr.N. de talibus,de tali loco Refectorarius &c.teſtis alter ab accuſatore ſuper ſecundo productus, vocatus, ac monitus. &c. vt ſupra.

5 † Teſtibus ab accuſatore productis eo, quo dictum eſt modo examinatis; illorum depoſitiones conſiderare iudex ipſe debet, vt quid faciendum illi ſit cognoſcere queat. nanq. ſi eos aut ſingulares, aut diſcordes, aut varios,aut vacillantes, aut alias nihil concludentes inuenerit; Accuſatum vocare, aut conſtituere, aut interrogare minime debet. Sed Accuſatore vocato illum admonere poterit, vt vel ab accuſatione deſiſtat, vel teſtes alios producat.

Si accuſator deſtiterit, ac humiliter ſe geſſerit, iudex cum illo mitius agere poterit, aut leuem aliquam pœnitentiam ſalutarem eidem iniungẽdo; aut graui admonitione illum impune dimittendo pro ſui prudentia, cum accuſatus fatigatus non ſit.

At vero ſi accuſator in ſua perſiſtens malitia teſtes alios protulerit; qui examinati nihil quoq.concludant aut pœna talionis,aut alia graui extraordinaria illum plectere vtique debebit,illius malitia id expoſtulante.

Quod ſi teſtes conteſtes fuerint; aut eorum alter omni exceptione maior ita depoſuerit, vt factum ipſum concluſerit, aut ex teſtium dictis indicia aliqua grauia,& ſufficientia, quẽadmodum præcedenti capite di-

dictum eſt adfuerint, quibus motus ipſe iudex Reum ipſum iudicauerit de iure fore conſtituendum; illum c.tare, aut vocare quoquomodo debet; formatiſque ex teſtium depoſitione capitulis eum interrogare, delato eidem prius iuramento de veritate ſuper interrogandis dicenda.

Illud autem aduertat iudex opus eſt, quod Reum interrogare nequit, niſi de criminib. ſiue delictis, de quibus accuſatus eſt, aut denunciatus, aut ex ceptus, aut de quibus infamia, indicia ve præceſſerint. Marſil. in pr.crim.§.ſecunda.num. 13. cui doctorum nemo non aſſentitur.

6 † Interrogandus autē Reus, ſiue accuſatus a longe eſt, paulatimq; ad factum deueniendum; vt veritas ipſa facilius eruatur. In actis vero ſcribenda ſunt ipſius Rei nomen, cognomen, patria, ætas, aliaque ut ſupra de teſtibus dictum eſt. illiuſq. reſponſiones eodem ſermone, ac modo, quibus ipſe protulerit.

Poterit uero ſequenti modo interrogari.

Forma examinis Rei, ſiue Conſtituendi Reum.

7 DIE uero 15. eiuſdem Menſis D. Turpilius de Improbis de tali ciuitate ſacerdos. ætatis ſuæ annorum 40. religionis uero 24. accuſatus, de quo ſupra. vocatus, ac perſonaliter conſtitutus coram præfato admodū Reuerendo D.C.& me.D.I.A. uiſitatoribus, monituſque, ac delato eidem iuramento de ueritate ſuper interrogandis dicenda, prout tacto pectore iurauit. ad opportunas interrogationes reſpondit ut infra.

Interrogatus An ſciat cauſſam ſuæ uocationis.

Reſpondit Padre nò io, ſe non mi uien detta.

Inter. A quanto tempore in hoc Monaſterio ſit.

Reſpon. Ci ſono uenuto alla dieta paſſata, aſſignatoui per ſtanza.

Inter. Vnde diſceſſerit tempore proximæ præteritæ dietæ.

Reſpon. Io mi ſono partito da Reggio, e uenuto qui.

Inter. An fuerit in alijs Monaſterijs commoratus.

Reſpon. Io ſono ſtato in molti; a Fano, a Mantoua, a Breſſa, a Bologna.

Interro. Cum quibus fuerit, præſertim Brixiæ, & Bononiæ.

Reſpon. Io ſono ſtato con diuerſi Canonici; ma in particolare col P. Vicario qui D. F. & in Breſſa, & in Bologna. & ancora con D. G. che pure ſta qui di ſtanza in Bologna. & hora qui con tutti dua loro me ne ſtò.

Interro. An uerba unquam cum aliquo habuerit in aliquo eorum monaſteriorum, in quibus commoratus eſt.

Re-

Reſpon. Io non me ne ricordo, perche ſono coſe, che paſſano.

Inter. An unquam cum D. Inquieto de Malitioſis uerba fecerit.

Reſpon. Nõ me ne ricordo, potrebb'eſſere: mà ſerà ſtata qualche bagatella.

Admonitus ut recordetur, ac ueritatem fateatur; quia in actis cõſtat illum uerba grauia cum d. D. Inquieto habuiſſe.

Reſpon. Io mi ricordo, che gia molti giorni ſono, io hebbi parole in Refettorio con il detto D. Inquieto.

Inter. Qua de cauſſa huiuſmodi uerba cum dicto habuerit. Reſpon. Non me ne ricordo. & erubuit, totuſq. mutatus eſt.

Admonitus autem ut dictam cauſſam exponat, quia mitius ſecum agetur; ſin minus cum rigore procedetur.

Reſpon. Padre io ſono un poco collerico, e quel giorno riſcaldato dal uino diſſi non ſo che beſtemie; e perche lui mi ripreſe, io le diſſi uillania.

Subinter. Quas blaſphemias dixerit.

Reſpon. Io ueramente non me ne ricordo; perche ero in collera.

Inter. An alias blaſphemauerit.

Reſpon. Quando io ſono in collera, me ne ſcappano di bocca alle uolte,

Quibus habitis præfatus Pr. D. C. Viſitator mãdauit eidem D. Turpilio, ut proprio examini ſubſcriberet, prout ſibi prius lectis dictis eius depoſitionib. ſubſcripſit. qua ſubſcriptione habita, præfatus Pr. Viſitator præcepit ei, ut recto itinere iret ad propriam cellam, nec inde diſcederet, neque cum aliquo loqueretur ſub pœna carceris ad arbitrium dd. PP. Viſita. illumq. dimiſiit.

8 † Si uero delictum faſſus minime fuerit; præmiſſis admonitionibus hortabitur illum iudex, ut ueritatem fateatur; & ſi mendacia dixerit, ut a mendacijs caueat.

Quod ſi in incepta duritie perſtiterit, faciet ei legere teſtium depoſitiones; quibus auditis, aut excipiet ipſos teſtes, aut non excipiet.

Si non exceperit iam conuictus eſt, ſi duo adſint conteſtes iuxta dicta cap. 17. num. 90.

Si autem exceperit, & exceptiones rationabiles fuerint; dilationes congruentes, ac termini eidem tribuendi ſunt ad illas probandas. & ſi forte tunc non exceperit, ſed petat ſibi dari proceſſus copiam, ut contra teſtes excipere poſſit; dicta copia illi tribuenda eſt, ac terminus aſſignandus ad excipiendum, ac ſe defendẽdum iuxta dicta cap. 11. nume. 22. nomina quoque teſtium, accuſatoriſq. illi aperienda ſunt, ut eodem cap. nume. 23. & ſequent. habitum eſt. quæ omnia in actis deſcribi neceſſe eſt.

9 † Poterit quoq. iudex ad Reũ negantem magis conuincendum

dum(ſi expediens illi viſum fuerit)ipſos teſtes cum eo confrōtare, illos in ipſius faciem ſigillatim venire faciens, vt illo præſente deponant,ſiue prius depoſita ratificent. ac vt ipſemet iudex ex facierum mutatione, dictis,modo dicendi,alijſq. circunſtantijs(quas omnes accurate obſeruare debet) an ibi aliqua conſpiratio ſit,cognoſcere queat. hic nanq. modus tutiſſimus eſt,quo ſagax,prudēs,cautuſq.iudex veritatem plene cognoſcere,ac diiudicare poteſt. omniaque in actis ponentur. De confrontatione nu.16.infra dicetur.

10 †Cogere quoq. Reum ad veritatem aperiendam pœnis illum affligēdo poterit.iuxta dicta ſuperius cap. 18. nume. 58. & ſeq.

11 † Aduertat vero Iudex,quod ſi Reus confeſſus delictum,aut de illo conuictus fuerit;illum vtique condemnare poteſt. attamen defenſiones aliquę illi etiam non petenti tribuendæ ſunt; quibus ſi non a toto, ſaltē a tanto ſe tueri queat.Clar.li.5. §.fin.q.49.ver.eſt igitur.& q.64 ver.ſi autem reus. & q. 55. ver. fin.Farinac.q.39.num.32.33.& 35. Eſt enim Tyrani iudicis, ac valde iniqui contra indefenſum pronunciare.

Et ſi aliquas defenſiones, aut excuſationes attulerit,benigne illum audiat,aliaq; exequatur,quæ agenda ſunt.

Quod ſi nullas habere ſe defenſiones dixerit; ad ſententiam definitiuam contra illum pronunciandam poterit deuenire.

Si vero confeſſus minime fuerit, & defenſiones illi petenti datæ fuerint;audiat;examinet etiam iterum ipſos teſtes, ſi fuerit opus; diligenter omnia perſcrutetur; neq. plus accuſatori, quam Reo, neque Reo plus quam accuſatori deferat; licet in dubijs, & paribus ad Rei fauorem iudicare debeat,iuxta iura.& ca.cum ſunt. de reg.iuris li.6.& l.fauorabiliores.ff.eod.ti.

De Rei defenſionibus.

12 QVONIAM de Rei defenſione facta mentio eſt, de huiuſmodi ab eo faciendis defenſionibus pertractabo.

Itaq. Reus quiſq. defendere ſe poteſt,neque illi vllo pacto defenſiones, etiam ſi periculum ſubornationis imminere, denegandæ ſunt.Boſſ.ti. de indicijs.num.75.Ambroſi. lib. 3.proceſſ.infor.cap. 1. numero 9. Farina.quæſ.39.nu. 68.etiam quod confeſſus ſit, vel conuictus.Guido de Suzzar.tr.de indic.& tor.num.64. Putæus de ſynd.ver.condemnatio. cap. 4. cum illi defenſiones iure competant naturali.vt cap.12.num. 9 habitum eſt.terminuſq; illi tribuendus, ac prorogandus, eſt, prout neceſſarium fuerit ad illas faciendas.Clar.d.quæſ. 49.& nos cap. 11. nu.22. quem

minum neq. ipſe princeps il lii negare poteſt, vel auferre. Clar.loc.cit.

13 † Modus autem, quo defendere ſe Reus ipſe valet, eſt.

Aut excipiendo quod non conſtet de delicto,(ſi delictum facti ſit permanentis) de quo accuſatus, vel denunciatus,vel exceptus, vel inquiſitus eſt. de qua re cap.16.nume.51.& ſeq. dictum eſt.

Aut excipiendo contra iudicem,quod ſit incompetens,vel ſuſpectus.de quo ſupra cap. 14. per totum. Vel quod iudex nō ſeruauerit, quæ de iure ſeruanda ſunt.de quibus in cap.10.11. 12.& 13.actum eſt.

Aut excipiendo contra Accuſatorem, quod illegitimus ſit.de quo vide quæ diximus c. 16.nu.10.& ſeq.

Aut excipiendo contra teſtes.de quibus ca.17. per totum habitum eſt.

Aut probando ſimilibus, paribus,vel pluribus teſtibus contrarium. de quo vide cap. 17. cit.num.68.

Aut etiam errorem a ſe in propria confeſſione factum probando, ſi quem rationabili fultum ratione poterit inuenire. de quo Clar.d.q.55.ver.finali.Paris de puteo.loc.ci.& cōfeſſio licet iurata ſit, reuocari poteſt. probat Cęſar de Graſſ. deciſ.90.num.2.

Aut probando ſe id licite facere potuiſſe, ſi res illa modo aliquo fieri licite queat. Clar. quæſ.56.

Aut probando ſe alias de illomet delicto non iterato; vel iterabili punitum fuiſſe.neque enim etiam Deus ipſe iudicat bis in idipſum.argu. Nahum.1. Non conſurget duplex tribulatio.cap.de his.de accuſat.l. qui de crimine.C.eo.ti.Clar. q. 57. Farin.q.4.num.43.

Aut alias excuſationes afferendo, prout ſibi melius videbitur expedire.nempe ætatem; iram; ebrietatem; ignorātiam; metum; vim; prouocationem; ſui, uel amicorum defenſionē; ſuarum rerum, vel ſui honoris tuitionem; furorem; credulitatem quod operari tale quid poſset; & ſimiles. Vide Clar. q. 60.loc.cit.& Farin.d.q.39.& nota quod etiam poſt ſentētiam, & condemnationem defenſiones minime denegantur.l. 1.§. ſi quis vltro.ff.de quæſ.

De Tortura Teſtium ac Rei.

IVDEX autem ſi teſtis inhabilis exiſtat: vel quia infamis. vel quia ſocius criminis, vel quia varius, vel quia vacillans, aut mēdax, aut huiuſmodi eſt; ad illius teſtimonium ualidum reddendum, ut magis Reum afficiat,illum torquere poterit. ut cap.17.num.106.& ſeq.habitum fuit, religioſa tortura,de qua in præcedenti ca. num.59. dictum eſt,minis, uidelicet, ac poenis.iuxta rei exigentiam facto decreto hoc modo.

For-

Forma torquendi teſtem inhabilem.

14 AT uero cum D. G. de talibus, de quo ſupra ſocius criminis exiſtat, aut uarius, &c. ad tollendam huiuſmodi notam, ſeu uarietatem &c. ac ut illius depoſitio magis afficiat d. D. Turpilium accuſatum. præfatus ad R. P. Viſitator me conſentiente, grauibus, ac minacibus uerbis mandauit eidem D. G. ut ad cellam recto itinere iret, nec inde exire præſumeret ſub pœna carceris, ibi manſurus, ſoloque pane, & aqua uicturus, donec ueritatem, puram, atq. ſinceram fateatur.

Qui lacrymans dixit. Faccino VV. PP. quello, che uogliono, che io non dirò mai altro, che quello, che ho depoſto, aut, ultimamente depoſto, perche coſi è la mera uerità. quibus auditis illum dimiſerunt.

Et quoque ſi Reus fateri noluerit ueritatem, & indicia cōtra illum uehementia ſint; ad eruēdam ab eo ueritatem poterit iudex, & ipſum torquere. Primo tamen uocari, aliaq. uice conſtitui debet, ac denuo interrogari, atq. audiri, ſi quid forte dicere, ut ſe a tortura tueatur, uelit.

Poterit autem hoc modo conſtitui, contraq. illum decretum formari.

*

Forma ſecundi conſtituti pro Reo torquendo.

15 Die vero 16. eiuſdem Men. denuo uocatus D. Turpilius de quo ſupra accuſat⁹, & uehemēter indiciatus corā p̄fato admodum R. D. C. & me D. I. Al. Viſitatoribus conſtitutus, ac iuramento ſibi delato. Interrogatus ſi uelit, ac ſe diſpoſuerit ueritatem fateri ſuper ijs, de quibus alias interrogatus fuit.

Reſpondit Quello ch'io diſſi l altra uolta è la uerità, e non dirò mai altrimenti.

Monitus iterum, atq iterum ut uelit ab oſtinatione, ac mendacijs deſiſtere, quia conſtat in actis illum blaſphemaſſe, ac iniurijs D. Inquietum affeciſſe.

Reſpon. Io non ho biaſtemato altrimenti, ne ho minacciato alcuno, e non dirò mai altrimenti, perche non è la uerità.

Tunc præfatus Pr. Viſitator D. C. me quoq. conſenſiente d. D. Turpilij duritiem agnoſcens, ac pertinaciam, decreuit ad habendam ex eo ueritatem, ut loco torturæ maneat in cella clauſus, ſilentium cum omnibus obſeruādo, ac pane, & aqua ieiunando, quouſq. ueritatem fateatur. & eidem D. Turpilio talia obſeruari mandauit ſub pœna confeſſi delicti; eumque dimiſit illi præcipiens, vt recto itinere ad propriam cellam progredererur, nulli omnino loquendo.

Si uero ita expedire iudicauerit ipſe iudex Reum, ac te-

ſtes confrontare poterit, ut ſupra dictum eſt. id autem hoc modo exequi ualebit.

Forma confrodtandi Reum ac Teſtes.

17 TVNC præfatus P. Viſitator D. C. me quoq. D. I. A. Viſitatore conſentiente d. D. Turpilij duritiem, ac obſtinationē cognoſcēs ad illum multo magis de mendacio conuincendum, & ad veritatem confitendam diſponendum, & ad omnem finem, & effectum meliorem præcepit, vt vocaretur D. F. teſtis productus, & alias examinatus, qui cum adeſſet delato ei iuramento de veritate dicenda, prout &c. vt ſupra. Teſtes enim in confrontatione iterum iurare debent. Farin. q. 72. num. 148.

Interrogatus An cognoſcat D. Turpilium hic præſentem.

Reſpondit Padre ſi, io lo conoſco beniſſimo.

Deinde ab eodem P. Viſitatore Inter. D. Turpilius an d. D. F. cognoſcat.

Reſpon. Ancor io conoſco lui.

Denuo Inte. D. F. An ea quę tali die talis menſis, & anni depoſuit contra D. Turpilium ibi pręſentem fuerint, ac ſint vera, illaque pro veritate dixerit ac depoſuerit, modoq. eadē intendat in eius faciem ratificare.

Reſpon. Padre ſi, che tutto quello, ch'io diſſi nell'altro mio eſſamine e vero, e per verità, e conſcienza lo diſſi, e ſon q per mantenerlo in faccia di D. Turpilio. Sapete ben voi D. Turpilio, che la verità ſta coſi.

Tunc præfatus P. Viſitator mandauit, vt fortiter legeretur examen alias factum, ſiue depoſitiones alias habitas ab ipſo D. F. die 14. Mēſis Septembris currentis. quibus lectis, & per dictos bene auditis.

Inter. D. F. An hæc eadē ſint, quæ alias depoſuit contra perſonam d. D. Turpilij.

Reſpon. Padre ſi, che queſto è quello, ch io diſſi l'altra volta contro D. Turpilio qui præſente, e come vero lo cōfermo hora, e ratifico in faccia di lui.

Tunc Inter. D. Turpilius qd modo ad huiuſmodi reſpondeat.

Reſpon. Io no ſo altro che dire ſe non, che lui non dice la verità, e mi marauiglio molto di lui, che dica queſte coſe.

Ita quoque alij teſtes, vnuſquiſque per ſe, vocabuntur, & confrontabuntur, & continuabitur hoc modo proceſſus.

Quibus auditis præfatus Pr. Viſitator dimiſit D. F. & vocari fecit D. G. alium teſtem productum, & alias examinatum. qui cum adeſſet. &c. vt ſupra.

Poſt confrontationem vero Proceſſus ita continuabitur. Tunc d. P. Viſitator cum vnuſquiſq; perſiſteret in dicto ſuo, mandauit Don Turpilio, vt rediret ad cellam ſuam, & ſe præpararet ad ſe defendendum;

dum; quia licet ueritatem fateri nolit, illum attamen pro conuicto habet.

17 † Qui D. Turpilius petijt ſibi dari copiam indiciorum, & aſſignari ſibi tempus conueniens ad proprias defenſiones faciendas, & prorogari quatenus opus ſit. prout idem Pr. Viſitator me conſentiente decreuit illi tribuendam eſſe d. copiam, & aſſignauit ei trium dierum terminum ad ſuas defenſiones faciendas.

De quibus defenſionibus dictum ſuperius eſt, nu. 12. ac 13. huiuſmet capitis.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Denunciationis.

18 EOdem modo procedet iudex per viam Denunciationis continuãdo Proceſſum, quemadmodum ſuperius dictum eſt de modo illum per viam Accuſationis proſequendi, mutando nomen accuſationis, & accuſati, in nomen Denunciationis, ac Denunciati. hoc modo Videlicet.

Forma continuandi Proceſſum per viam Denunciationis.

19 POST quæ præfatus P. Prior attendẽs, quod huiuſmodi impudica, & ſcandaloſa conuerſatio ſine iniuria creatoris, cuius eccleſia domus orationis, nõ turpitudinis eſt; aut ſine graui ſcandalo tolerari, vel conniuentibus oculis præteriri neq; proceſſit, habito dictorum diſcretorum conſilio, & aſſenſu, ad teſtes a d. D. Obſeruante denunciatore contra d. D. Nocentem productos examinandos per modum, qui ſequitur. Videlicet.

Die, & loco ſupradictis coram præfato admodum R. P. Priore, illiuſq. diſcretis prædictis D. G de talibus, de tali loco ſacerdos, ætatis ſuæ. &c. vt ſupra in dicto modo continuandi ꝓceſſum ꝑ viã accuſationis.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum.

20 IN Inquiſitione generali quo ad ꝑſonas, ſpeciali vero quo ad delicta, examinandi primo loco ſunt teſtes nominati ab offẽſis, uel ſi nullus ſit nominatus vicini, & veriſimiliter informati. deinde alij, donec aliquis nominetur, ſiue donec indicia ſufficientia contra aliquem, aut aliquos adſint.

In hiſce autem inquiſitionibus examinari poſſunt quicunq. teſtes, etiam inhabiles, qui licet ad condemnationẽ nequaquam ſufficiant, ad inquirendum tamen indicium præ-

ſtant, vt dictum fuit cap. 17.

In actis vero deſcribenda ſunt ipſorum teſtium nomina, cognomina, &c. vt ſupra in modo continuandi proceſſum per viam accuſationis dictum eſt.

21 † Interrogandi vero ſunt ipſi teſtes circa offenſum vel offenſos, nominatum vel nominatos, ſi qui fuerint offenſi, & nominati.

Si vero nullus fuerit offenſus, aut nominatus interrogandi ſunt primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis, deinde Vbi fuerint tali tempore, ac tali hora, An ſciant tale delictũ fuiſſe commiſſum, quomodo id ſciant, quem credant comiſiſſe, quare ita credant, cuius famæ ſit ille, an ſolitus talia perpetrare ſit. an ab alijs audiuerint dici de huiuſmodi, & alijs ſimilibus interrogationibus.

Si autem quis offenſus fuerit puta occiſus, & pęnitus quis occiderit ignoratur, interrogandi ſunt ipſi teſtes, Vbi tali tempore fuerint, an ſtrepitum aliquod audierint, vel aliquem clamantẽ, & quem, & qua hora. An ſciant tale delictum perpetratum fuiſſe, quomodo id ſciant; & alia vt ſupra. & prætereaan ſciant occiſum habere aliquem inimicum, quomodo id ſciant, qui ſit, an ſciant aliquem minatum illi fuiſſe, qui ſit, quomodo id norint, a quibus audiuerint, quo tempore, quo loco, quibus præſentibus. & alijs huiuſmodi. quæ ipſius iudicis ſagacitati relinquuntur inuenienda, vt delinquens pateſiat.

Forma continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum.

22 POST quæ præfatus Pater Abbas ad cameram ſuæ ſolitæ reſidentiæ vna cum eiſdem diſcretis ſe recepit, habitoq. cum eis conſilio ſuper commiſſo delicto, conſiderans quod tale eſt, tamque graue, quod ſine maxima Dei, ac proximi offenſione tolerari, ac pertranſiri nequit, vna cum eiſdem diſcretis proceſſit ad teſtes examinandos pro delinquente inueſtigando per modum, qui ſequitur.

Eiſdem loco, & die coram præfato admodum Reuerendo P. Abbate, ac diſcretis prædictis D. Venantius de Veridicis de tali ciuitate. &c. vt ſupra de Accuſatione dictum eſt.

Hi vero teſtes interrogabuntur primo an ſciant cauſſam ſuæ vocationis. deinde an cognoſcant D. Maledicum, quomodo cognoſcant; an ſciant illum fuiſſe vulneratum, quomodo ſciant; ſi audierunt dicere: a quo, quo loco, qua occaſione, quibus præſentibus.

An ſciant illum habuiſſe

ver-

verba cum aliquo, cum quo, qua occaſione, quibus præſentibus, quomodo id ſciant. an credant D. Vindicem illum vulneraſſe, quare ita credant; an minatus fuerit d. D. Maledico, & huiuſmodi. poſtremo an odio, vel amore, &c. depoſuerint, & reliqua eodem modo, quo ſupra dictum eſt in modo continuandi proceſſum per viam accuſationis.

Et hoc modo procedendum eſt in delictis facti permanentis,cuiuſmodi eſt in ipſa inquiſitione poſitum.

23 † Si autem delictum facti ſit tranſeuntis. ex. gr. ſi cui fuerint ablatæ pecuniæ, alia ve mobilia, vel claue ficta, vel per feneſtram, vel alio modo, nullo commiſſi criminis relicto veſtigio.

Si quis nullo præſente aggreſſus aliquem fuerit,& ſine liuore, aut cicatrice percuſſerit, & huiuſmodi; & coram ſuperiore de his conqueratur percuſſus, factumque denunciet. cum de delicto minime conſtet, neque teſtis vllus de facto adſit, aliter procedendum eſt.

Accepta nanque furati,vel percuſſi denunciatione ipſe ſuperior, ſiue iudex iuramento illi delato,quod ita ſit,quod vere furatæ illi fuerint pecuniæ, vel quod percuſſus fuerit; ad inquirendum ſuper huiuſmodi procedere poterit. Sed primo teſtes examinare debet de fama, & bona opinione furati, ſiue percuſſi denunciantis, vt in actis legitime conſtet, an illi credendum ſit; ad hoc vt inquiſitio formari queat. ex Marſil. § principium.nume.6.& ſeqq. in prac. crimi.argum. Deu. 22. alioqui proceſſus velut ſuper nihilo fundatus,eſſet ipſo iure nullus.

Interrogabit igitur in talib. caſibus iudex teſtes aliquos, monitione, ac iuramento adhibitis. primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis.deinde An talem cognoſcant, furatum, vel percuſſum nominando: quomodo cognoſcant; cuius opinionis, & famæ ſit apud alios,& apud ipſos; an ſit homo mendaciorum effictor; quare ita credant; ſi norint, vel credant illum pecunias, vel tales res mobiles habuiſſe; quomodo id ſciant, vel quare ita credant; an de præſenti illa habeat; quare non habeat; ſi credant illa ei furto fuiſſe ſublata; quare ita credant, & huiuſmodi.

Fama denunciantis probata, ille iterum vocandus a iudice eſt, delatoque illi rurſus iuramento interrogandus, an vere talia ſibi fuerint ablata, quem credit abſtuliſſe; quare ita credat. aliaque indicia deponat opus eſt, ſi quæ habet, ac teſtes nominet,qui factum, aut delinquentem noſſe poſſunt.

Denique teſtes vocandi,at-

que ſuper ipſo facto interrogandi, credulitate, cauſſa credulitatis. &c. & cum repertus fuerit aliquis indiciatus, contra ipſum ſpecialem formare inquiſitionem poterit ipſe iudex iuxta inferius dicenda in modo formandi, ſiue continuandi proceſſum per viam inquiſitionis ſpecialis.

De Modo continuandi Proceſſum in Inquiſitione generali, quo ad delicta ſolum.

24 EX dictis in præſen ti, & in 16. capite num. 89. inquiſitionis generalis quò ad delicta, ſpecialis vero quo ad perſonas proceſſum continuare quiſq; iudex per ſe poterit. In cuius continuatione illud obſeruandum eſt, quod teſtes adhibendi ſunt illi, qui delinquen tes ipſos norunt, qui eis ſunt familiares, aut cum eis conuerſantur, vicini, atque illi vniuerſi, qui de illorum vita, moribus, conuerſationeque veriſimiliter informati eſſe queunt.

Interrogandi autem erunt iuramento adhibito ipſi teſtes. primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis. deinde An tales agnoſcant; quomodo illos cognoſcant; a quo tempore norunt; cuius opinionis, & famæ ſint apud alios, & apud ipſos; quare tali fama laborent; a quanto tempore de illis talis opinio ſit, quomodo id ſciant; de quibus delictis infamati ſint; quomodo id ſciant; An ita eſſe credant; quare ita credant; an aliquando ipſi viderint eos, aut eorum aliquos delictum quoduis perpetrare; quale delicti genus; quos viderint; quo loco, quo tempore, quibus præſentibus. An ab alijs audiuerint, a quibus, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus, & huiuſmodi, per quę ſagax, prudenſq; iudex ueritatem ipſam inueſtigari poſſe crediderit.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis.

25 IN huiuſmodi proceſſus continuatione primo examinandi ſunt teſtes ſuper fama, vt fundetur proceſſus. quomodo autem illa probanda ſit, habetur in capi. 16. ſuperius. numero 93. pro qua re illud obſeruandum eſt, quod duo teſtes de fama, ſeu infamia præferuntur alijs contrarium dicentibus. Innocen. in capit. inquiſitionis. de accuſationibus Roma. conſi. 177. Cæpo. conſili. 39. Fulgent. conſilio. 135. Blancus in prac. crim.

crimin.§.iis præmiſſis numero 31 Vide Farinac. quæſt.47.numero 167.& ſeq.& Ludou.Peguerum. deciſ. crimin. 17.numero 13. qui eam attendi volunt, quæ dignioribus teſtibus comprobata eſt,& quæ ex veriſimilioribus cauſſis, & coniecturis originem habuit.

Quomodo vero, & de quibus interrogandi ſint ipſi teſtes de fama, habetur d. capit. 16. loc.cit. Poterit autem huiuſmodi proceſſus, ita continuari.

Forma continuandi Proceſſum per modum Inquiſitionis ſpecialis.

26 † Poſt quæ conſiderans Præfatus Pater Prior, quod non ſine maxima creatoris iniuria, proximorumque ſcandalo crimen huiuſmodi tolerari, aut conniuētibus oculis petranſiri poteſt; conſilio cum dictis Monaſterij diſcretis habito, decreuit ſuper eo inquirere contra d. Fr. Impium, an apud viros probos, & bonos vere infamatus de tali crimine blaſphemiæ ſit.& ad ſe informandum, ac ad teſtes examinandos proceſſit per modum, qui ſequitur.

Forma examinandi teſtes ſuper Fama.

27 † DIE, atque loco ſuprapoſitis coram præfato P. Priore,illiuſque diſcretis prædictis. D. T. de talibus de tali ciuitate ætatis ſuæ annorum 50. Religionis vero 35.Sacerdos,& Vicarius d.Monaſterij teſtis vocatus, & monitus, iuramento ei delato de veritate ſuper interrogandis dicenda, prout tacto pectore iurauit, ad opportunas interrogationes depoſuit, vt infra. videlicet.

Interrogatus. An ſciat cauſſam ſuæ vocationis.

Reſpondit. Io non la sò altrimenti, ſe V. P. non me la dice.

Interr. An cognoſcat Fr.Impium de Execrabilibus.

Reſp. Padre sì.

Interr. Quomodo illum cognoſcat,& a quanto tempore.

Reſp. Io lo conoſco,perche ſon ſtato con lui a Fiorenza, e quì. e deuono eſſere circa ſei anni,ch'io lo conoſco.

Interr. Cuius famæ ſit apud alios,& apud ipſum.

Reſp. Lui è tenuto per buō compagno,& io ancora lo tengo per tale.

Interr. An fama ſit,quod ille blaſphemias proferat.

Reſp. Padre sì, che di lui è tal Fama.

Interr. quid ſit fama.

Reſp.

Reſp. E quello, che ſi dice publicamente.

Interr. Quomodo ſciat talem famam de illo eſſe.

Reſp. Lo sò, perche l'ho ſentito dire da molti.

Interr. A quibus audiuerit.

Reſp. Da molti: ma in particolare dal Padre fattore, da D. Sigiſmondo, e da Fra Patiente.

Interr. Quomodo ab illis audiuerit, & qua occaſione.

Reſp. In diuerſe occaſioni, e ragionamenti ſecondo che occorre: ma in particolare domenica paſſata eſſēdo io nel Clauſtro con il detto P. Fattore, e D. Sigiſmondo ſi venne in ragionamento del detto Fra Impio, e tutti due diſſero, come ſi diceua da tutti, ch'egli era vn gran beſtemiatore.

Interr. An ipſe vnquam audierit illum blaſphemantem.

Reſp. Io veramente nō l'ho mai vdito biaſtemare.

Interr. A quanto tempore d. Fr. Impius de blaſphemia ſit infamatus.

Reſp. Sono molt'anni, ch'io ho vdito dire, che lui biaſtema, ſino quando ſtauo a Fano, che deuon'eſſere dodic'anni.

Interr. An ſciat vnde ortum duxerit huiuſmodi fama contra illum.

Reſp. Io non sò che alcuno li vogli male, perche del reſto è buon compagno, ma credo che tal infamia ſia nata dal ſuo biaſtemare.

Interr. An odio, vel alia paſſione motus iſta depoſuerit.

Reſp. Quello, che ho detto, l'ho detto ſolamente per eſſere così la verità.

Quibus habitis præfatus Pater Prior mandauit d. D. T. vt proprio examini ſubſcriberet, qui, lectis eidem ab illo factis depoſitionibus, ſubſcripſit. & d. Pater Prior acceptatis d. depoſitionibus ſi & inquantum, &c. illum dimiſit, præcipiens illi in virtute ſanctæ obedientiæ ne de his cum aliquo loqueretur.

Eiſdem die, ac loco coram prædictis D. F. de talibus, de tali ciuitate, &c. vt ſupra.

Et eodem modo teſtes omnes de fama examinari debēt, quouſque probata ſit per duos, vel tres probos viros, & beneuolos.

28 † Fama hoc modo probata, ad inquirendum ſuper facti veritate procedet ipſe iudex; Teſteſque infamato ipſi familiares, præſertim viros probos, Deumque timentes (ſi haberi poſſint) vocet; ſin minus alios, ab eiſque non amplius de fama: verum de ipſo facto inquiret, illos delato eis iuramento

29 interrogando. † An ſciāt cauſſam ſuæ vocationis, An cognoſcant Fr. Impium. quomodo illum cognoſcant, & a quo tempore. An illum vnquā blaſphemantem audiuerint, quas blaſphemias protulerit, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus, quoties. An illum reprehenderint, quid ipſe dixerit.

Si dixerint ſe ab alijs audiuiſ-

ſe,

ſe; quibus,quo loco,quo tempore,quibus pręſentibus,& huiuſmodi, per quæ facti veritas habeatur. Poſtremo an amore, vel odio,&c. vt ſupra. Quæ omnia in actis deſcribenda ſunt.

Poterit autem d. Proceſſus hoc modo continuari.

Forma proſequendi examen teſtium ſuper facto, fama probata in Inqniſitione ſpeciali.

30 † POSTMODVM præfatus Pater Prior ſcire volens, an clamor, qui ad ipſum venit ac in actis conſtat, opere compleatur; & an famæ tam peruerſæ veritas ipſa reſpõdeat; vna cum prædictis diſcretis proceſſit ad ſe informandum, & ad teſtes ſuper ipſo facto examinandos per modum,qui ſequitur.

Die vero 15 eiuſdem Menſis coram præfato P. Priore,ac diſcretis prædictis D. V. de talibus, de tali ciuitate &c. teſtis vocatus, ac monitus,&c. vt ſupra in modo continuandi proceſſum per viam accuſationis.

Interrogabit autē eos Iudex proxime dictis interrogatorijs.

Factoque ipſo ſaltem ſemiplene probato iuxta ea,quæ capit. 18. habita ſunt, Reum ipſum conſtituet eo modo, quo ſupra dictum eſt in Accuſatione.& reliqua ibi dicta obſeruabit, vſque ad Rei condemnationem excluſiue.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Exceptionis.

31 MODVS, & forma proceſſum per viam exceptionis idē erit,qui in proceſſu per viam accuſationis obſeruatur, mutatis nominibus, quemadmodū de modo proceſſum per viam Denunciationis continuandi ſuperius diximus.

32 † Aduertat porro Iudex, q̄ in hoc proceſſu rigor ille minime obſeruandus eſt, qui in ſuperioribus obſeruatur; cum nequaquam ad punitionem; verum ad impediendum a dignitatis, vel officij conſequutione ipſum exceptum ſolummodo tendat. Quare de plano eruenda veritas eſt.

33 † Niſi aliqua forte conſpiratio excipientis, ac teſtium, vel falſitas detegatur. eo nanque caſu contra illos procedere cum rigore debet, ne peruerſis conſpirationibus, falſitati, malignisque criminationibus aditus aperiatur.

De

De Modo Proceſſum terminandi à Iudice Regularium.
Caput Vigeſimum.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus terminatio in quo conſiſtat.*
2 *Sententia definitiua triplex. Abſolutoria, Condemnatoria, Declaratoria.*
3 *Abſolutoria ſententia quæ ſit.*
4 *Condemnatoria ſententia quæ ſit.*
Sententia ferri nequit niſi contra confeſſum, vel conuictum.
5 *Declaratoria ſententia quæ ſit.*
6 *Sententia non eſt præcipitanda.*
7 *In ferenda ſententia iuris ordo ſeruandus eſt.*
8 *Sententia ferri debet ſuper his, quæ in proceſſu continentur.*
9 *Citatio ante ſententiam neceſſaria eſt.*
10 *Sententia in ſcriptis ferenda eſt.*
11 *Cauſſam in ſententia ponere non eſt neceſſe.*
12 *Sententia an ſedendo ferenda ſit.*
13 *Sententiæ ſolemnitates in ſummarijs iudicijs non ſunt neceſſariò ſeruandæ.*
14 *Abſolutoria ſententia quando ferenda.*
15 *Actore non probante Reus abſoluitur.*
16 *Accuſator, & Denunciator ante abſolutoriam citandi ſunt.*
17 *Abſoluendus in duplici gradu eſt.*
18 *Forma ſententiæ abſolutoriæ ſimpliciter pro innocente.*
19 *Forma alia pro infamato, & indiciato.*
20 *Condemnatoria ſententia quando ferenda.*
21 *Reus ad ſententiam citandus eſt.*
22 *Pœna delicto debet eſſe conformis.*
23 *Pœna vt augeri, uel minui poſſit, ſi a lege taxata ſit.*
24 *Pęna ut commutari queat.*
25 *Pęnæ Regularibus infligendæ unde ſumi debeant.*
26 *Non ſunt a iure communi mutuandæ.*
27 *Carcer in grauiſſimis ſufficit.*
28 *Nulla maior pęna carcere ipſo in ſacris canon. datur.*
29 *De damnatione ad triremes.*
30 *Forma ſententiæ condemnatoriæ cum expreſſione cauſſæ.*
31 *Forma alia ſine cauſſæ expreſſione.*
32 *De Appellatione a ſententia.*
33 *Sententia poſt decendium in rem tranſit iudicatam.*
34 *Declaratoria ſententia quando ferenda ſit.*
35 *Declaratoria ſententia duplex Fauorabilis, & Contraria.*
36 *Forma ſententiæ declaratoriæ fauorabilis.*
37 *Forma ſententiæ declaratoriæ contrariæ.*
38 *Sententia definitiua ad accuſatorem, ac teſtes repellendos neceſſaria non eſt.*
39 *Forma ſententiæ interlocutoriæ, ſeu decreti pro accuſatore repellendo.*

PRO-

1 PROCESSVS terminatio in nullo alio, quam in definitiua ſententia ferenda conſiſtit.

2 † Triplex ſententia definitiua ferri poteſt. Abſolutoria. Cōdemnatoria. Declaratoria.

3 † Abſolutoria ſententia ferenda tunc a iudice ipſo eſt, cū nihil contra accuſatum, vel denūciatum, vel inquiſitum fuerit in proceſſu probatum.

Condemnatoria vero cum de crimine, de quo accuſatus eſt, vel denunciatus, vel inquiſitus ipſe Reus, conuictus extiterit, aut illud fuerit ipſe con-
4 feſſus. † Neq; enim ferri condemnatoria ſententia poteſt; niſi contra confeſſum, aut conuictum cap. 1. & 2 2.q.1.

5 † Declaratoria uero tunc ferenda erit, cum exceptus habilis, aut inhabilis ad beneficia, dignitates ve per ſententiam iudicandus eſt. neq; enim iſta ſententia, aut abſolutoria, aut cōdemnatoria proprie dici poteſt, cum in ea (niſi fortaſſis ad modum improprie) exceptus neque abſoluatur, neque condemnetur.

Similiter declaratoria erit, cum quis accuſatus, aut denūciatus, aut etiam inquiſitus fuerit, quod alicui conſtitutioni contrauenerit; tunc enim per ſententiam definitiuam declaratur illum huiuſmodi conſtitutioni contrauenisſe, vel non contrauenisſe, & conſequēter in pœnas in ipſa taxatas incurriſſe, vel non incurriſſe.

6 † Circa vero ſententiā proferēdam aduertere iudex ipſe debet, Primo quod illā præcipitanter ferre minime conuenit, ſed maturo conſilio totū conſiderare proceſſum debet, ſiq; oportet, peritos quoq; cōſulere; ne quā vel minimā cōmittat iniuſtitiā, ſiue cōtra Reū ſiue cōtra Actorē, ſiue cōtra ipſā Rempublicā. cap. ſummopere. 11.q.3. & nos cap.4.n.12.& cap.11.nu. finali ſuperius.

7 † Scđo, qđ Iuris ordinē in iſta ferēda ſeruare debet, qui de ipſius iudicij ſubſtātia eſt; indicia perpēdēdo an leuia, an grauia, an ue grauiſſima ſint, & an purgata extiterint nec ne. an aliquid purgādum reſiduum ſit, ac huiuſmodi. ſententia nanq; contra ordinē huiuſmodi lata, nulla ꝑfecto eſt. c. uxor. 17.q.4.

8 † Tertio, qđ ſententia ferri debet ſuper his, q̄ in ꝓceſſu cōtinentur, atq; in eo ꝓbata ſunt, dicti proceſſus limites nequaq̄ excedendo. & hoc illud eſt, qđ vulgato ſermone dicit̄. Iudex ſcđm allegata, & ꝓbata iudicare debet. gl. c q̄uis. 11.q.3. Abb. c. illa præpoſitorū. de accuſat. Couar. li.1. var. reſol. c.1. nu.8 in fine. & ſi ex actis non iuſtificatur dicitur notorie iniuſta. Ceſar de Graſ. deciſ. 147.n.6.& 10.

9 † Quarto, quod citandæ ſunt partes ante ſētētiæ prolationem. Clem. ſæpe. §. fin. de verb. ſignific. Nanque ſententia cōtra non citatum lata, nulla eſt. Bal. in l.fin. C. de legibus. Ang. l. omnium. C. de teſt. Io. Andr. c.

olim

olim. de re iud. Feli.cap.quę in eccleſiarum. de conſtit. nu 66. Clar lib.5.§.fin. quæſt. 31. ver. vlterius quęro. Nauar.conſil.5. de appell.nu.3.

10 † Quinto, quod ſententia in ſcriptis ferenda eſt. l. vlt. C. de ſent. ex br.reci.cap.etſi ſententia. de re iud. lib. 6. etiam in iudicio ſummario. d. clem. ſæpe loc.cit.

11 † Sexto, quod licet in ſententia ipſa cauſſa exprimi poſſit, qua motus iudex eam tulit, id attamen opus minime eſt. cap. ſicut. de re iud. iuncta glo.ver. exprimantur. Abb.ibid. Albericus in l. properandum §.illo. nu.34. & ſeq.C.de iudicijs.

12 † Septimo, quod licet ſentētia ſedendo ferenda ſit cap.etſi ſententia. § fin. de re iud.cit.in 6. attamen in ſummario iudicio id neceſſe non eſt. d. clem. ſæpe loc.cit.§.fin.

13 † Octauo, quòd licet in ſententijs ferendis plures requirantur ſolemnitates.in iudicio tamen ſummario illæ obſeruari neceſſario minime debent. Quare neceſſe non erit iudicem illam proferre; poterit uel præſente, vel abſente parte ferri; & de nocte; & diebus feriatis.hæ nanque ſolemnitates iuris exiſtunt, & accidentalia, quæ in regularium iudicijs neceſſario ſeruanda non eſſe dictum ſæpius eſt. ex cap qualiter,& quando el ſecōdo de accuſat. §.fin. & nos cap.11.nu.3. ſuperius. Igitur ſententia quæuis aut abſolutoria, aut cōdemnatoria, aut declaratoria eſt. De illorum vnaquaque nunc agēdum eſt ſigillatim, earumque formæ tradendæ.

De ſententia Abſolutoria.

14 ABSOLVTORIA † ſententia, qua accuſatus, vel denunciatus, uel inquiſitus abſoluitur, & innocens declaratur, a iudice ferenda tunc eſt, cum ex deductis in proceſſu delictum contra illos probatum non eſt.

Regula nanque iuriſperito-
15 rum eſt, quod † Actore non probante Reus abſoluendus eſt. l. qui accuſare. C. de eden. Iaſon. in l. non eſt nouum. nu. 5. C. de edendis cit. quem cęterorum doctorum nemo non ſequitur.

At uero abſolutoriam huiuſmodi ſententiam ferre cum uoluerit ipſe iudex, duo aduertat neceſſe eſt.

16 Primum eſt, quod † Accuſatorem, aut Denunciatorem citare, (etiam Regulares inter) ſeu uocare debet, ad producendum ſi quid contra præſumptum Reum opponere uelint, quia ad ſentētiam definitiuam uult deuenire.& ſiquidem oppoſuerint, audiendi ſunt. ſin minus, ſententiam pronunciare poterit, ac debebit.

In alijs foris cum per inquiſitionem proceditur, ante abſolutoriam procurator fiſcalis citatur. Verum cum in religio-

nibus

nibus nullus eiuſmodi ſit, nullus quoque in tali caſu citandus erit.

17 Aduertat ſecundo, † quod Abſoluendus in duplici gradu eſſe poteſt. nanque.

Aut de plano propriam innocentiam probauit, licet contra ipſum indicia eſſent uehementia, uel teſtium falſitatem oſtendendo; uel quod illud ei facere liceret probando; uel alio quouis modo ſine tortura. & tunc definitiue, ac ſimpliciter abſoluendus eſt. quo caſu, licet contra illum ex tali cauſſa noua ſuperuenirent indicia, procedi amplius contra eundem minime poſſet. Clar. loc. cit. quæſt 57. uer. ſed hi quæro. Paul. Merenda conſ. crimi. 90. num. 31. uolum. 1. Farinac. q. 4. num 23.

Aut quia licet contra illum indicia fuerint pluſquã leuia; non attamen aliqua fuere uehementia; quare nulla ei pęna, nec extraordinaria imponi potuit; uel ſi uehementia fuere, tortura purgauit. & tunc abſoluendus quidem eſt, ſed non ſimpliciter; uerum ſtantibus in actis productis. Couar. libro 1. uar. reſol. cap. 1. num. 8. Boſſ. tit. de teſt. numero 68. & 72. Flam. Cartar. in pr. crimi. lib. 4. cap. 1. num. 135. quo caſu ſi noua indicia ſuperuenerint, huiuſmodi ſententia non obſtante, contra illum eadem de cauſſa procedi poterit. Clar. loc. cit. quęſtio. 62 uer. forma autem. Farinac. d. quæſt. 4. nume. 26. & ſeq. poſt Paul. Grillan. tit. de relax. carce. tit. de abſol. innocen. q. 2. Iodoc. in pr. crim. cap. 40. titu de negat. pat. in tortu. Quæ doctrina & rationi, & iuſtitiæ admodum conſonare uidetur.

Poterit autem abſolutoria ſententia hoc modo formari.

Forma ſententiæ abſolutoriæ ſimpliciter, pro reperto innocente.

18 CHRISTI nomine inuocato. Nos D. B. Prior Generalis &c. Viſis, ac diligenter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, ac Viſitatoribus Collegis noſtris inter D. Inquietum de Malitioſis de tali ciuitate accuſatorem ex una, & D. Innocentium de Bonis de tali ciuitate accuſatum ex alia, de, & ſuper his, quæ in proceſſu propterea fabricato continentur; habitoque prędictorum Collegarum noſtrorum conſilio, & aſſenſu; Deum præ oculis habentes, ut de illius uultu noſtrum iudicium prodeat, oculique noſtri uideant æquitatem; per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito, dicimus, ſentẽtiamus, declaramus, pronuntiamus, & definimus dictum D. Innocentium nõ fuiſſe repertum culpabilem, nec de iure punibilem, ſed prorſus immunem a crimine de quo

fuit

fuit accuſatus, ideo uelut de tali crimine innocentem abſoluimus, & liberamus; abſolutumque ac liberatum declaramus, nō ſolum hoc, ſed & omni meliori modo.

D. Inquietum vero accuſatorem prędictum eodem Chriſti nomine repetito ſententiamus, declaramus, pronunciamus, & definimus calumniatorem, ac iniquum delatorem eſſe, in pœnamque talionis incurriſſe. Quapropter illum ſententiamus, & condemnamus ad cellam pro carcere habendā per ſex Menſes, in qua ſemel in hebdomada die ſcilicet Veneris in pane ſolo, & aqua ieiunet.

Reſeruantes nobis ex certa ſcientia, & expreſſe, quatenus dictā pœnam libere valeamus mitigare, relaxare, ac mutare ſi, & quando nobis viſum fuerit expedire.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc ſententia Bononiæ in Monaſterio S. Saluatoris die 15. Menſis Octobris 1612. prçſentibus D. A. & D. C. teſtibus ad hoc vocatis in Camera ſolitæ reſidentiæ d. Reuerendiſſimi P. Generalis.

Ita pronunciaui Ego D. B. Prior Generalis.

Forma alia pro indiciato, vel torturato.

CHRISTI nomine inuocato. &c. vt ſupra. vſque ad Chriſti nomine repetito excluſiue.

19 † Chriſti nomine repetito dicimus, ſententiamus, declaramus, & pronunciamus dictū D. Innocentium ex deductis in dicto proceſſu non fuiſſe repertum de iure punibilem de crimine, de quo fuit inquiſitus. quare illum a præſenti iudicio, ac inſtantia abſoluimus, & liberamus, abſolutumque ac liberatum declaramus, non ſolum hoc, ſed & omni meliori modo. Lata, lecta, & publicata fuit &c. vt ſupra.

De ſententia condemnatoria.

20 Condēnatoria vero ſententia tunc a iudice ipſo ferenda eſt, cum Reus ex deductis in proceſſu conuictus eſt, aut ipſemet fuit delictum confeſſus, quemadmodum ſupra dictum eſt nu. 4. In ea vero ferenda ipſe index.

21 Obſeruabit † primo, quod Reus, contra quem ferēda eſt, citari debet, ſeu uocari, ut ſi quid habet, quod pro ſui defenſione dicat, poſſit adferre. vt nu. 9. habitum eſt. Si habebit, quod producat, vel ad ſui defenſionem, vel ad ſui excuſationem, benigne audiatur; ſi nihil habeat, vel opponat, feratur contra illum ſententia.

22 † Obſeruabit ſecundo, quod Pœna delicto conformis eſſe debet. iuxta illud Deuter. 25.

Pro

Pro menſura delicti erit,& plà
23 garum modus. Quare† pęnam
augere iudex minime poteſt,ſi
alicui delicto a lege taxata ſit:
niſi fortaſſis aliqua circunſtan-
tia delicto annexa id expoſce-
ret.ſed neque minuere;niſi ex
legitima cauſſa, quam in ſen-
tentia exprimere debet,ſaltem
illis verbis.Iuſtis de cauſſis ani-
mum noſtrum mouentibus.

24 Obſeruabit tertio, quod † ſi
Reus pœnæ a lege ſtatutæ pro
delicto ab illo perpetrato ca-
pax forte non eſt, illam cõmu-
tare in eã,cuius eſt capax,vtiq;
poteſt. id affirmat Bal. in l.no-
uerint.nu.5.C.intra certũ tem-
pus. quẽ alij doctores ſequunt̃.

Obſeruabit quarto Regula-
25 rium iudex,qđ † Pęnæ regula-
ribus perſonis infligendæ a cu-
iuſuis Congregationis Con-
ſtitutionibus deſumẽdæ ſunt;
quemadmodũ ſuperius c. 13.
nu. 11. dictũ eſt. In earũ enim
qbusq; pęnæ leues,graues,gra-
uiores,atque grauiſſimæ conti-
nentur, pro delictis utiq; leui-
bus,grauibus,grauioribus,atq;
grauiſſimis puniendis. Pœna
etenim a ſtatuto impoſita iuris
communis pęnam tollit. Clar.
li.5.§.adulterium.ver.pone ſta-
tutũ & § fi.q.85.ver.debet etiã.

26 Quare non eſt cur vel a iure
communi,vel aliunde quæran-
tur, aut ex proprio cuiuſque
cerebro inueniantur. Pœnarũ
enim extenſio nimia vitanda
eſt.optime probat Achilles de
Graſſis auunculus meus deciſ.
161.nume.6. Et eo magis,cum
pœnæ ab inſtitutis regularibus
taxatę minui,& augeri queant.

27 † Et certe in grauiſſimis de-
lictis carcer ipſe nonne ſuffice
re videtur?qui vtique ad finem
vſque vitæ ieiunijs,alijſq; affli-
ctionib.additis prorogari põt.

28 †Nulla profecto maior pęna
in ſacris canonibus(qđ ſciam)
ꝓ quouis delicto ipſo carcere,
vel in Monaſterio detruſione
imponitur alicui delinquenti.

29 † De damnatione ad trire-
mes videant iudices Regula-
rium Io. Ber. Diaz in pr. crim.
can. cum additionibus Lopez
cap.145.in verbo corporalibus.
& Marti. Nauar. in comentar.
3.de Regular.nu.52.to.1.qui-
bus in locis hac de re ſermo-
nem habet vterque.

Poterit vero Condemnato-
ria ſententia hoc modo forma
ri,ſeu pronunciari.

Forma ſententiæ condemnatoriæ cum expreſſione cauſſæ.

30 CHRISTI † nomine inuo-
cato.Nos D.P.&c.Viſis,
ac diligenter conſideratis om-
nibus, & ſingulis in cauſſa, &
cauſſis corã nobis huiuſq; Mo-
naſterij diſcretis actitatis de,&
ſuper læthalibus vulneribus a
D. Vindice de Inflexibilib. in-
flictis D. Maledico de Impro-
bis, de quibus in inquiſitionis
ꝓceſſu ad hoc a nobis fabrica-
to.habitoq. ſuper his eorũdem
diſcretorũ cõſilio,& aſſenſu iu-
xta conſtitutionũ noſtrarũ præ
ſcriptũ,Deũ prę oculis habẽtes

vt de illius vultu noſtrum iudicũ prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem, per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito. Dicimus, ſententiamus, declaramus, pronunciamus, & definimus dictum D. Vindicem de Inflexibilibus fuiſſe repertum culpabilem, & de iure punibilem, & propterea in pęnã grauiſſimæ culpæ a noſtris Conſtitutionibus inflictã incurriſſe. Quapropter dictum D. Vindicem condemnandum fore, & eſſe ad carceres, prout illũ ſententiamus, & cõdemnamus ad illos per decennium incipiendum ab hodierno die, ita, vt in eo clauſus manere debeat nec inde per id temporis vnquam exire valeat, infirmitate grauiſſima duntaxat excepta, ex qua cum conualuerit, ad eoſdem redire debeat; in eis permanſurus, donec decennium dictũ compleatur. ibique ter in hebdomada, quarta videlicet, ac ſexta feria, & Sabbato in pane ſolo, & aqua ieiunet, ijſdemq; diebus ſeptem pſalmos pœnitentiales cum Litanijs recitare debeat, ac teneatur.

Reſeruantes Reuerendiſſimo P. Generali pro tẽpore exiſtenti ex certa ſcientia, & expreſſe, quatenus dictam pœnã cum ſuis Collegis libere mitigare, relaxare, aut mutare valeat'ſi, & quãdo ſibi viſum fuerit expedire. & id non ſolũ hoc, ſed & omni meliori modo.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc ſentẽtia præſentibus D. F. & D. G. teſtibus ad hoc vocatis Die 17. Menſis Octobris 1612. in camera ſolitæ reſidentię pręfati admodum R. P. Abb.

Cui ſubſcribet idem Iudex cum alijs diſcretis.

Forma alia ſine cauſſæ expreſſione.

31 CHRISTI nomine inuocato. Nos D. S. Prior &c. Viſis, ac diligẽter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, ac diſcretis noſtris actitatis inter D. Obſeruãtem de Maleuolis denunciantem, & D. Impudicum de Impuris denũciatum, de & ſuper his, de quibus in proceſſu propterea a nobis fabricato. de eorundem diſcretorum conſilio, & aſſenſu pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu noſtrum iudicium prodeat, oculique noſtri videant æquitatem. per hanc noſtram definitiuam ſententiam, quam in his ſcriptis ferimus.

Chriſti nomine repetito. Dicimus, ſententiamus, declaramus, pronunciamus, atque definimus dictũ D. Impudicum de Impuris de tali ciuitate culpabilem, & de iure punibilem repertum fuiſſe, in pœnamque grauioris culpæ incidiſſe, ideoque illum ad dictam pœnam condemnandum fore, & eſſe, prout illum condemnamus, ac ſen-

ſententiamus ad eam peragendam per menſem ab hodierno die incipiẽdum. non ſolũ hoc, ſed & omni meliori modo.

Lata, lecta &c. vt ſupra. Ex formis adductis elici quæcunque ſententia poterit, contra quemuis pro quolibet delicto puniendo.

De Appellatione a ſententia.

32 SI quis rationabili cauſſa ductus a definitiua ſentẽtia voluerit appellare, vel quia iniuſtam eſſe cognouit; vel quia contra indefenſum pronũciata eſt; vel quia ſeruata minime fuerint a iudice, quę de iure ab eo ſeruanda erant; vel quia pena in ipſa contenta grauior eſt, quam delictum mereatur; vel quacunque alia cauſſa, modo rationabilis fuerit; vtique poterit appellare. iuxta ea, quæ dicta ſunt. cap. 15.

Quod ſi præſtare voluerit, intra decem dies a die latæ, & publicatæ ſententiæ facere debet. quemadmodum loc. cit. dictum eſt.

33 † Tranſacto enim huiuſmodi decem dierũ ſpatio nequit amplius prouocare; tunc nanque ſententia ipſa in rem tranſit iudicatam. cap. cum inter. de ſent. & re iud. iuncta gl. ibi. ver. iudicatam. & cap. quod ad conſultationem. eod. tit. niſi eſſet notorie iniuſta. Cæſar de Graſſis auunculus meus. deciſ. 134 num. 3.

Quæ ad appellationem ſpectant vniuerſa in cap. 15 citato habentur.

At vero ſi delictum notoriũ eſt, aut Reus ipſum fuit cõfeſſus, nequaquam appellare poteſt. vt diximus c. 15. cit. nu. 49. niſi cũ excederetur modus in pœna imponenda, quæ maior quam delictum mereatur, infligeretur. iuxta dicta eod. cap. 15. num. 56.

De ſententia Declaratoria.

34 † Declaratoria vero ſententia a iudice ipſo ferri tunc debet; cum exceptus, aut de crimine contra illũ in exceptione propoſito ſe purgauerit, ac immunem oſtenderit; aut de illo cõuictus extiterit, ſiue illud fuerit ipſe confeſſus.

35 † Quare Declaratoria ſententia duplex erit fauorabilis vna, cõtraria altera.

Itaque ſi exceptus adductas contra illum exceptiones repulerit, ſeq; innocentem oſtenderit; pro illo declaratoria ſentẽtia fauorabilis a iudice ferenda erit; videlicet quod eligi, aut electus confirmari, aut ad ordines pmoueri poſſit. At vero ſi conuictus de crimine in exceptione propoſito, aut illud confeſſus ipſemet fuerit; contra illum declaratoria contraria pronuncianda erit, quod eligi, aut electus confirmari, aut ad ordines promoueri nequeat. Notandum autem quod a declaratoria incurſus cẽſurarum a lege poſitarum, vel a conſtit. Apoſtol. appellari poteſt; ac in

ea requiruntur tres ſententiæ conformes. probat Achil. de Graſ.deciſ.370.nu.7.

Poterit autem Declaratoria ſententia hoc modo formari.

Forma Declaratoriæ ſententiæ fauorabilis.

36 CHRISTI nomine inuocato. Nos D.B. Prior Generalis &c. Viſis,ac diligenter conſideratis omnibus,& ſinguli in cauſſa, & cauſſis corã nobis,& Collegis noſtris Viſitatoribus actitatis de,& ſuper exceptionibus contra D. Bibacẽ de Muſſolinis de Meuania propoſitis a D. Zelote de Inuidis de Aſta, de quibus in proceſſu a nobis propterea fabricato; habitoq; ſuper his dictorũ Collegarũ noſtrorum conſilio,& aſſenſu; Deum præoculis habentes,ut de illius vultu noſtrũ iudicium prodeat,& oculi noſtri videant æquitatem.per hãc definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito. Dicimus, ſententiamus, pronunciamus, definimus,& declaramus dictum D. Bibacem a criminibus in huiuſmodi exceptionibus contra illum propoſitis immunem eſſe, illumque velut innocentem ad quaſcunque dignitates, ac officia habilem declarandum fore, & eſſe, prout illum pronunciamus, & declaramus habilem eſſe,& ad quaſcunque dignitates eligi,& electũ cõfirmari poſſe,nõ ſolũ hoc,ſed et omni meliori modo.

Lata,lecta, & publicata fuit hæc ſententia die. &c.vt ſupra.

Forma Declaratoriæ ſententiæ contrariæ.

37 † Chriſti nomine repetito. Dicimus &c.dictum D.Bibacem de criminibus in talibus exceptionibus contra illũ propoſitis fuiſſe cõuictum, ſeu infamatum,& propterea inhabilem ad quaſcunq; dignitates declarandum fore,& eſſe; prout illum ad eas inhabilem ſentẽtiamus, & declaramus, adeo quod ad eas eligi, aut electus in eis nequeat confirmari.& id nõ ſolum hoc,ſed & omni meliori modo. Lata,lecta,&c.

De ſententia Interlocutoria pro Accuſatoris, vel Teſtium repulſione.

38 QVOD vero ſpectat ad accuſatorẽ,vel teſtes, cũ propter exceptiones a Reo ipſo propoſitas ab accuſando,vel à teſtimonio ferendo repelli, ſiue inhabiles declarari debẽt, opus in tali caſu definitiua ſententia minime eſt. verũ ſat erit vel interlocutoria ſentẽtia,vel decretum,quibus in eodẽ proceſſu declaretur illos ab accuſatione,uel a teſtimonio ferendo fore,& eſſe inhabiles;quare propter illorũ accuſationem Reum prẹſumptum nõ eſſe fatigãdum,aut propter illorũ teſtimoniũ non eſſe moleſtandũ.

Poterit vero huiuſmodi ſententia interlocutoria, ſiue decretum hoc modo formari.

Forma

Forma ſententiæ interlocutoriæ, ſeu decreti pro Accuſatore repellendo.

39 CVM D. Innocentius de Bonis accuſatus de quo ſupra D. Inquietum de Malitioſis accuſatorem, de quo ſimiliter ſupra, exceperit; ac velut illegitimum ab eius accuſatione repellendum fore, & eſſe inſteterit; eo quia infamis eſt, propterea qd alias vt falſus teſtis punitus, & in carcere ad pęnā damnatus fuit. Nos D S. prior antedictus attendentes exceptiones propoſitas eſſe veras, & ſufficienter probatas, de noſtrorum diſcretorum conſenſu dictum D. Inquietum velut Infamem decernimus ab accuſatione cuiuſquam repellendum fore vt accuſatorem illegitimum; prout illum repellimus, & inhabilem, ac illegitimum accuſatorem declaramus; & conſequenter dictum D. Innocentium propter illius accuſationem non eſſe fatigandum. & id non ſolum prædicto; ſed & omni meliori modo. Die 18. Menſis Octobris. 1612.

Eodem modo contra teſtes exceptos, ſi exceptio legitime probata fuerit, decretum formabitur, mutatis mutandis.

De Purgatione Canonica.
Caput Vigeſimumprimum.

SVMMARIVM.

1 *Canonica purgatio antiquitus maximo in honore erat.*
2 *Sumi Pontifices qui ſe Canonice purgarunt.*
3 *Apud Romanos erat in vſu purgatio.*
4 *Purgationis vſus penè abolitus hodie eſt.*
5 *Regulares inter Canonica purgatio maxime periculoſa eſt.*
6 *Purgatio Cnnonica quare ita dicatur, & adinuenta ſit.*
7 *Purgatio Canonica quid ſit.*
8 *Quibus indici purgatio Canonica poſſit, ac debeat.*
9 *Regularibus indici Canonica purgatio poteſt.*
10 *Infamia pro qua indicitur purgatio Canonica vnde ortum habere debeat.*
11 *Accuſatore, ſeu Dennnciatore apparente indic: purgatio nequit.*
12 *Si delictum notorium ſit non poteſt indici purgatio.*
13 *Purgatio canonica indici ad inſtantiam purgandi poteſt.*
14 *Quis Canonicam purgationem indicere poſſit.*
15 *Iudici eccleſiaſtico arbitraria ipſa purgatio eſt.*
16 *In eo loco indici purgatio debet, in quo purgādus noſcitur infamatus.*
17 *Modus in Canonica purgatione ſeruandus.*
18 *Coram iudice faciēda purgatio eſt.*
19 *Quid iurare purgandus debeat.*

20 *Si purgandus prælatus ſit, quid iu rare debeat.*
21 *Compurgatores quomodo,& quid iurare debeant.*
22 *Conditiones compurgatorum, quæ eſſe debeant.*
23 *Compurgator an repelli a purgando aliquo caſu poſſit.*
24 *Iudex compurgatores neque impedire,neque repellere poteſt.*
25 *Neque illos cogere ad purgandum quemcunque.*
26 *Compurgatorum numerus iudici arbitrarius eſt.*
27 *Si leuis infamia ſit, ipſius purgandi ſufficit iuramentum.*
28 *Canonicæ purgationis effectus qui ſit.*
29 *In purgatione deficiens,qua pœna puniri poſſit,ac debeat.*
30 *Canonicā purgationem ſubire qui renuit,quomodo tractandus ſit.*
31 *Canonica purgatio nō ita facile ab eccleſiaſticis iudicib. indici debet.*
32 *A decreto Canonicæ purgationis an,& quomodo appellari poſſit.*
33 *Purgatus de aliquo crimine,an ſuper eodem amplius moleſtari queat.*
34 *Modus indicendæ purgationis.*
35 *Forma decreti pro indicenda purgatione.*
36 *Forma præſtandæ, ſeu faciendæ purgationis.*
37 *Compurgatores informādi ſunt de meritis cauſſæ, de crimine,&c.*
38 *Forma interrogandi eum qui purgandus eſt.*
39 *Forma interrogandi cōpurgatores.*
40 *Forma ſententiæ abſolutoriæ pro Canonicè purgato.*
41 *Forma ſententiæ condēnatoriæ contra illū,qui in purgatione defecit.*
42 *De Modo Canonicę purgationis ad inſtantiam purgandi peragendæ.*
43 *Forma decreti pro indicenda purgatione ad inſtantiam purgandi ex proceſſus meritis ſuſpecti.*
44 *De Modo Canonicæ purgationis ad inſtantiam purgandi nullo exiſtente proceſſu peragenda.*
45 *Forma decreti pro indicenda tali purgatione.*
46 *Forma patentium litterarum pro voluntarie purgato, vt ſupra.*

DECREVERAM equidem canonicę purgationis tractationē ſilentio pertran
1 ſire: etenim licet † maximo in honore antiquitus fuerit huiuſmodi cōſtituta purgatio, ita vt ſummorum Pontificū nonnulli de grauioribus criminib. diffamati,qui tamen iudicari a nemine poterant,ea publice ſe purgari ad populi ſcandalum remouendum fuerint minime dedignati.
2 Hoc de Damaſo, Paſchali primo, Simaco, Gregorio ſeptimo, ac Pelagio primo affirmāt Platina de vitis Pōtificū. Campenſis lib.6. Hierar. eccleſ.c.17. Brunus li.4.de hæreticis.c.11.ac cæteri,qui temporum illorum
3 ſcripſerunt hiſtorias.† Et apud Romanos quoq; priſcis tēporibus extiterit in vſu purgatio ſimilis: cū etenim cōſules apud, vel prætores de quocūq; crimine accuſatus aliquis erat;decē, aut plures Romanos ciues, ac nobiles deferebat, qui affirmabāt illū bonæ famę, pfectęq; vitę,& conditionis fore;ac ſe credere

dere illũ falſo accuſatum fuiſ-
ſe. teſtatur id Flauius Blondus
lib. 4. de geſtis Romanorum.
4 †Illius attamē vſus pene abo-
litus in quibuſcũq; tribunali-
bus,pręterq̃ in ſanctiſſimo vio-
latę religionis officio hodie ꝑ-
fectò eſt;queadmodũ poſt alios
affirmant Iulius Clarus li.5.re-
ceptarũ ſentē.q.63.ver.ſolet ēt.
Frãciſ. Pegna.coment.38.in 3.
par.direct.inquiſit.& Alph.Vil
lagut.in pract.crim.cano.lib.6.
titu. de purgat.cano.concl.fin.
Eòque magis in animo illud
5 ſtatuerã; cũ † Regulares inter,
apud quos charitas ipſa mirũ
in modũ refriguit, periculoſa
huiuſmodi purgatio maxime
videatur.illa nanq; nocens qli-
bet ſuperiorē amabilē habens
abſolui; innocens quiſq. ſupe-
riori inuiſus cõdēnari facillime
poſſet. Quare cũ fallax,incerta-
que ſit,ac detrimenti plus q̃ cõ
modi afferre dignoſcatur; ea
Regularũ iudicē uti ut probē,
vel conſulã,adduci nulla ratio-
ne poſſum. Verũ enimuero ne
huic tractatui, qđ ab huiuſce-
modi iudice, quē inſtituēdum
ſuſcepi, deſiderari queat, aliqd
forte deſit; de ipſa canonica
purgatione breuiter,ac diluci-
de,vel inuitus,pertractabo.
6 Canonica itaq; purgatio,quę
ita nũcupatur ꝓpea qđ a ſacris
canonibus adinuenta fuit, atq;
ſtatuta,vt illa eorum pateficeret
innocentia, vel malitia, contra
quos obiecta crimina, vel no-
tæ,quorũ laborabãt ĩfamia,vel
ſuſpitione, plene probari mini-
7 me poſſent. † Innocētiæ oſten-
ſio eſt alicuius de crimine, vel
nota infamati, aut ſuſpecti, ip-
ſius, cõpurgatorũq; corã iudi-
ce cõpetēti pręſtita iuramēto.
elicitur iſta definitio ex Raym.
& Hoſtiē.in ſumma. tit.de pur-
gat.can.§.1. Pegna dicto cõ.14.
Victorino Auerſano c. 29.n 2.
in modo procedendi in cauſis
Regular. Villag.loc.cit. cõcl.1.
ac Martino Delrio li.5. diſqui-
8 ſit.magic.ſect.13. † Ex illaq; ha-
betur, quod eis indici a iudice
iſta purgatio poteſt. Vel qui de
crimine, de quo bonos apud,
graueſque viros infamati ſunt,
neq; teſtibus, neq; facti euidē-
tia, neq; propria cõfeſſione con
uinci queunt; quare infamati
manēt, deficitq; accuſator, aut
denũtiator probationes addu-
cens. c.presbyter. 2.q. 5. c.1.&
ſeqq.de purgat.cano.c.inquiſi-
tionis. §.quæſiuiſti. de accuſat.
gl.cap.2. verbo accuſatores de
purg.can.Panorm.ibid Diaz in
pr.crim.can c.150.ver. Deficiē-
te vero legitima ꝓbatione.nu.1.
Petrus Follerius itē in pr.crim.
can.c.34.n.8. Tab.verbo purga
tio.nu.1. Villag.vbi ſup cõcl.6.
Vel qui accuſati quidē, aut
denũciati fuere ſed crimē con
tra illos plene probatũ nõ eſt,
ex quo ſuſpecti uiros apud ho-
neſtos, aut apud iudicē ipsũ de
tali delicto manēt. c.omnib.2.
q.5.c.quotiens. & ſeq.de purg.
can.c.de crimine.15.q.5.gl.Inn.
& Abb.ĩ c.ex parte. de offi.iud.
ordin. Ant.de Butr.c.tua.de co
habit.cler.& muli. Archid.in c.

omnib.cit. Felinus in c.litteras de præſump. Sonci.in l.ait prętor. ff. de iureiur. in principio. ver. circa ſecundum.

Vel propter notam irregularitatis.c.accedens.de purg.can. glo.ibid. & dd.Spec. tit.eo.ver. itē nota. Villag. loc.cit.cōcl.2.

9 Et nedum clericis ſęcularibus:verum etiam Regularibus infamatis, aut ſuſpectis poteſt indici purgatio. arg. c. moniales. de purg.can.gl. & dd.ibidē.

10 † Aduertat porro ipſe Regularium iudex,qđ infamiā,pro qua indicenda canonica purgatio eſt,ducere ortū a maleuolis,inimicis, ac detractorib⁹ minime debet:verū a ꝓbis,honeſtis,aut beneuolis.c.in cūctis. 11 .q.5.& c.pen.de purg.can.alioqui purgatio neqt indici.ꝓbat Aret.in c.at ſi clerici.de iudicijs.quē ſeqtur Diaz loc. cit.Folle.d.c.34. n.26.& alij. Quā infamiā ī actis porbatā fore neceſſe eſt eo quo dictū eſt modo c.16.n.92.& 93.

11 † Quod ſi accuſator, aut denūciator appareat,q tale crimē, de quo infamatus eſt qs eidem obijciat offerēs probationē; canonica purgatio ꝓ tali delicto indicenda nō eſt infamato.arg. c.ſi quis.iuncta gl.de purg.can. Abb.eod.c.& c moniales.eo.ti. Foll. vbi ſup.n.28. Vill.cōcl.11.

12 Quemadmodū† neq; indici pōt ſi delictū notoriū ſit.cap.cū dilectis. de purg.can.§.his igit. circa finē; glo.Abb.& dd.ibid. Tab. verbo purg.n.3. verum in his vtriſq; caſibus procedendū eſt,ut ſupra diximus cap.16.cit. cum de accuſatione,denunciatione, atque notorijs criminibus habita verba ſunt.

13 † Indici quoq; ad purgandi ipſius inſtātiam poteſt.nempe cum aliquis,vt contra ſe ortam infamiā tollat,inſtanter ſe purgari a iudice petit.c.cū in iuuētute.de purg.can.quo caſu minor cōpurgatorū numerus requiri videtur, quā in purgatione a iudice ex officio indicta requireret. arg. c.eo: §. cęterū.

14 † Superior,ſiue iudex quiuis eccleſiaſticus proprio ſubdito modo,quo ſupra dictum eſt infamato, vel ſuſpecto canonicā indicere purgationē, eundēq; ad ſe illa purgandū cogere poteſt. cap.nos inter. & cap. inter ſollicitudines. de purg.cano.& cap. ſi mala. 2.q.5. & ibi dd.nemine contradicente.

15 † Cuius eccleſiaſtici iudicis arbitrio relicta eſt purgatio indicēda cuique,prout illi prędictis in caſibus viſum fuerit expedire. cap. ſignificaſti.de adulterijs.& cap. inquiſitionis. §. quæſiuiſti. de accuſat. Hoſtiē cap. cum in iuuentute. de purga.can. Præpo. in cap.habet.2.q.5.

16 † Illo attamen in loco indicere purgationē debet eccleſiaſticus iudex, in quo purgandus noſcitur infamatus. cap. inter ſollicitudines cit. de purg.cano.arg.cap.ſi peccauerit. 2.q.1. cap.Menam. ead.cauſſa. q.5.cap.Ibi.3.q 6.& cap.illud. 23. diſt. Abb. c.inter ſollicitudines cit. Franc. Pegna com. 38. in 3. par.direct. inquiſito.verſu conſiderādū eſt etiā.

Modus,

17 † Modus autem in peragenda canonica purgatione ſeruādus hic eſt. Purgandus in termino ſibi per iudicem aſſignato tot compurgatores, qui eū purgēt inuenire debet, quot ex iudicis præſcripto ab eodē ſunt producendi; quib. inuētis ſignificare iudici debet, ſe compurgatores habere paratos ad ſe ipſum de crimine, de quo infamatus eſt, uel ſuſpect⁹, vel ēt de nota, q̄ inurit ei, purgādū; petens, ac inſtās, vt ad huiuſmodi purgationē illi placeat deuenire.

18 † Coram iudice nanq. facienda purgatio eſt. ca. de crimine. 15. q. 5. & ſi publica infamia eſſet, publice quoq. purgationē fieri oporteret. cap. omnibus. 2. q. 5. & cap. illud. 23. diſ. gloſ. in ſumma. verbo cogēdus. 2. q. 5. & cap. 1. ver. publico. 15 q. item 5. Archid. in c. illud. cit. 23. diſ. Iudex vero illi⁹ annuēs petitioni, ad iniūctā ei purgationē illū admittere, ac ꝓcedere debet.

19 † Qui purgandus coram iudice conſtitutus iurare debet ſe tale delictum, de quo infamatus eſt, vel ſuſpectus, minime commiſiſſe. & ſi delictum eiuſmodi ſit, quod per alios perpetrari queat; iurare debet ipſe purgandus tale delictum ſe neq. per ſeipſum, neq; per alium quemlibet perpetraſſe. cap quotiens. ca. de teſtibus. & cap. fin. de purgat. can. glo. & dd. ibid. Specul. & Hoſtien. tit. de purg. cano. §. qualiter fieri debeat. Foller. d. cap. 34. nu. 9.

20 At vero † ſi Prælatus exiſtat qui purgādus eſt, vt epiſcopus, Abbas, Prior, & huiuſmodi, criminiſq. infamia, ſuſpitio ve orta poſt adeptam fuerit dignitātē; ita ſimpliciter iurare illum ſe a tali crimine immunem eſſe certe non ſufficit: verum illi iurandum eſt, ſe a crimine illo etiam poſt adeptam dignitatē innocentem fore, ſeu tale minime ꝑpetraſſe crimen cap. fi. de purg. cano. glo. & Abb. ibidem.

21 † Compurgatores deinde ſigillatim admittendi coram ſeipſo a iudice ſunt. qui iurare & ipſi quoq. debent, ſe credere talem purgandum verum affirmaſſe, quando iurauit ſe a tali crimine, de quo infamatus noſcitur, vel ſuſpectus, immunem fore. cap. quotiens. cap. de teſtibus. & ca fin. citatis. Pegna d. cōment. 14. in 2. par. direct. inquiſito. uer. & ſeruantes iuſtitiam. Abb. c. j. de purga can. & dd. cōmuniter. Aut iurare tenent ſe certo credere quod ille purgandus crimen de quo infamatus eſt, vel ſuſpectus nequaquam ꝑpetrauit. c conſtitutus. eod. ti.

Qui cōpurgatores ut apti ad munus illud præſtandum eſſe queant, nonnullas habere cōditiones utiq debēt † Nanq Primo

22 eiuſdē ordinis, uel dignitatis cū eo q purgādus eſt (ſi fieri pōt) eſſe illos oportet. Sin minus ordinis proximioris. ut ꝓ p̄lato, p̄lati, uel diſcreti. pro ſacerdote, ſacerdotes, uel diaconi. & ita de reliq̄s. Quod ſi tales īuenire minime ſit, alij ordinū inferiorū poterūt adhiberi. c. ſi legitimi.

timi.& ca.omnib.2.q.5.argum. cap.quotiens c. inter ſollicitudines.& c.in iuuentute.de purga.cano.& ſi huiuſmodi quoq. deſint;Laici, atq. etiam honeſtæ mulieres hoc munus præſtare poterunt.docent id,atq.probant.gl.fi.in c.cum in iuuentute ci.Siluester verbo purgatio. q.5.Abb. c. inter ſollicitudines ci.& Diaz vbi ſupra.num.6.

Secundo Cōpurgatores honeſtæ vitæ,bonæq. opinionis eſſe neceſſe eſt.cap.cum P.Man concella.de purga.cano.

Tertio ab eccleſia ſaltem debent eſſe tolerati. cap. conſtitutus.iuncta glo.eod.tit.

Quarto de crimine aliquo condēmnati eſſe minime debent.eod.c. conſtitutus.

Quinto vitam, & conuerſationem illius, quē purgare debent, notam habeant neceſſe eſt.cap.cum P.Mancoocella ci.

Sexto iuxta ſui conſciētiam iurādum illis eſt,ſe credere purgandum iuraſſe veritatem;ſiue crimē illud minime perpetraſſe,vti dictum ſuperius eſt.

Septimo huiuſmodi eſſe debēt,quos neq.amore,neq.odio, neq.alia quauis paſſione,ſed neque pecunia,promiſſioneve ad hoc mun⁹ pſtādū moueri exiſtimādū ſit.c.cū P.Mācōcella ci.

Illatæ conditiones ꝑterquā quod iurib.probant̄ adductis; eliciunt̄ quoq ex Panor. in d.c. conſtitutus.de purga.cano. ex Repertorio inquiſitorum ver. purgatio § nota quod in compurgatorib. ex Iacobo Simāca lib.de cathol.inſti.ti.56.nu. 11. ex Vmberto Locato in praxi iudiciaria.verbo purgatio. n.9. ex Camillo Campegio ad Zanchinum.c.11.ex Tabi. & Ang. verbo purgatio.in principio. & ex Villag.ti.de purg.cā.cōcl.18.

Illud aūt hoc loco aduertēdū
23 eſt;quod† ſi ab aliis compurgatoribus eorum alicui crimen ꝑ modum exceptionis obijceretur,ac probaretur, ex quo grauata illius opinio remaneret, hic repelli a iudice vtiq. poſſet velut illegitimus cōpurgator. arg.ca.teſtimonium in fine. de teſtibus.glo.ca.conſtitutus cit. verbo cōdēnati.de purg cano.

24 †Aliter huiuſmodi compurgatores conditionib. allatis ſuffultos neq.impedire ne id muneris præſtēt,neq. repellere vlla ratione poteſt,vel debet ipſe iudex cap.cum P.Manconcella cit.de purga cano.

25 †Illos tamē ad quēlibet purgandum cogere nequit, ſi illi ſponte purgare noluerint. cap. eod.Villagut.loc.cit.concl. 20.

26 †Compurgatorum vero numerus iudici arbitrarius eſt. ca. omnibus.2.q.5.cap. ex tuarum. & cap. inter ſollicitudines cit. de purg.cano.glo.cap.1.eod.ti. verbo duodecim Panor. in ca. cum in iuuētute cit.Bernardus Comēſis in Lucer.inquiſi.verbo purgatio.§. 3. Siluester uer. eod.q.5.& alij communiter.

Qui iudex criminis,infamiæ, ſuſpitioniſue,atq.perſonæ purgandæ habito reſpectu,& cōſiderata qualitate, pro ſui pruden-

dentia tot compurgatores iniū gere ipſi debet purgãdo, quot īueniri ab eo facile poſſit. Abb. c. inquiſitionis. de accuſa. Fran. Pegna d. com. 14. loc. cit.

27 †Qui compurgatores neceſſarij minime ſunt, quando infamia, vel ſuſpitio leuis eſt: verū eo caſu ipſius purgandi ſufficit iuſiurandum. Follet. d. cap. 34. num. 29. arg. cap. quanto. 2. q. 5.

28 †Canonicæ autem purgationis effectus ille profecto eſt. Qui ſe illo quo dictum eſt modo purgauerit, nēpe tum proprio, tum aſſignatorum compurgatorum iuſiurando, vtiq; abſoluendus eſt; ab eoq. crimine, de quo infamatus fuit, ſiue ſuſpectus, declarandus immunis. cap. ex tuarum. de purga. cano. glo. & dd. ibid. nemine contradicente. Villagut. conſi. 27.

29 †Qui vero in purgatione defecerit, Vel quia ipſe nō eo modo quo debebat iurauit. Vel quia tales compurgatores quales eidem iniuncti fuere nequaquam inuenit. Vel quia cōpurgatorum numerum aſſignato minorem adhibuit. Vel etiam quia compurgatores eo quo dictum eſt modo iuſiurādum præſtare noluerunt. de crimine, de quo infamatus eſt, vel ſuſpectus velut conuictus condēnari, pœnaq. tali delicto condigna puniri poteſt, ac debet. cap. cum P. Manconcella. & cap. inter ſollicitudines cit. de pur. cano. glo. & Abb. ibid. Hoſtien. in ſumma. ti. eo. nu. 9. 10 & 11. Archid. in cap. accuſatus. de hæreticis. in 6. Specula. ti. de purgat. cano. § viſo igit. Pegna loc. cit. idq. doctorū nemo nō affirmat.

Mitius tamen agendum eſt, ſi per viam inquiſitionis, quam ſi per viam accuſationis procedat, vt optime docet Andreas Tiraquellus tract. de pœnis tēperandis, aut remittēdis. cā. 53.

Quare accuſationis via procedens ipſe iudex, accuſatum ſuſpectum in canonica purgatione deficientē ordinaria debebit pœna mulctare. at vero ſi per aliam quancunq. viam procedat, extraordinaria pęna infamatum in purgatione deficientem punire vtiq pro libito poterit. quod æquitati valde conforme eſſe videtur. idque docent, ac probant. Panor. in cap. accedēs. de accuſa. Tabien. verbo purgatio. num. 3. Angel. eo. num. 4. Silueſter. eo. q. 7.

30 †Si quis autem ſe purgare iuſſus noluerit, non propterea habendus pro conuicto eſt; verū donec ſe purgauerit ſuſpendi; aut excommunicari debet; & ſi per annum in excommunicatione pſtiterit, haberi tunc pro conuicto debet. Abb. in cap. cū P. Manconcella. cit. de purga. cano. arg. c. excommunicamus itaq. §. qui autem. de hæreticis.

Canonica itaq. purgatio tam periculoſa cum ſit, tamq. fragilis, fallax, & incerta, quippe q̄ ab hominum ſolo iudicio pendeat; non ita facile ab eccleſiaſticis iudicib. indicēda eſt affirmant id, prudentiſſimeq. monent. Fr. Pegna commet. 14. cit.

vet.

ver.penul.in 2.par.dir. inquiſit. ac Ignatius Lopex de Salzedo ĩ annota.cap.150.prac. cri. cano. Diaz.§.2.Tutius eſt inquit Pegna ad alias pœnas,aliaq.remedia confugere. Quam ſentẽtiã ego quoq.velut rationi magis cõſonam,tutioremq.amplexatus.ca.18.n.11.docui Regularẽ, contra quem indicia vehementia ſunt, (q̃ attamen meridiana luce clariora eſſe,& in actis cõſtare debent)extraordinaria pęna mulctari poſſe. Seculares autem pſonæ tam clerici,quã laici huiuſmodi ſuſpitionem,infamiam ve ipſa purgare tortura ſolent.Iul.Clar.li.5.recep. ſent. §.fin.quæſ 63. ver.licet autem circa finem.

32 †Et cum res adeo grauis canonica purgatio ſit,a ſententia, ſiue decreto,quibus indic.ẽ alicui,prouocari vtiq.põt.ca. nũc inter.de pur.cano.gl.Abb.cæteriq.dd.ibi.Simancas de cathol. inſti.ti.56.nu.25.ſi tñ appellãdi cauſſa rationabilis adducat.qualis eſſet,ſi modus excederetur ĩ ipſa;qa ex.gr.iudex tot,taleſq. compurgatores aſſignaret,q reperiri ab eo qui purgandus eſt minime poſſent, neq. rogatus mitius agere vellet. aut ſi alias vere, ſeu probabiliter grauarẽt ipſe purgandus.gloſſ. in d. cap. nos inter. verbo appellauerit. Simancas loc. cit. & alij communiter.

33 †Purgatus vero de aliquo crimine pter infamiam inquiſitionis via,de illo eodẽ amplius inquiſitione moleſtari nõ põt. Simili modo propter ſuſpitionẽ ex accuſatione ortam accuſationis via proceſſu formato purgatus, de illomet crimine amplius accuſari nequit. gloſſ. cap.ex tuarum.verbo abſoluas. de purga. cano.Hoſtien.in ſumma. titu. eod. §. an purgatus. Abb.in cap.ex tuarum cit.Cuius doctrinæ illa poteſt afferri ratio; etenim iuramentum maiorem auctoritatẽ cum habeat,quam res iudicata.l. 2. ff. de iureiu.& idem iuramẽto cõſequamur,quod per ſentẽtiam ff.eo.ſed ſi.§.ſi cum de hæreditate canonica profecto purgatione, quæ ſine iuramẽto non eſt,purgatus;velut p ſentẽtiam quæ in rem tranſijt iudicatam abſolutus, amplius moleſtari non poterit.

Quod maxime verum tunc erit, cum ſuſpectus, infamatus ve fuerit plene, atque perfecte purgatus.nẽpe quia ipſe, vt erat neceſſe,iurauit; & probos,ac fide dignos ſui, vel ſaltẽ ordinis proximi compurgatores adhibuit.

De Modo canonicæ purgationis ex officio indicendæ, atque peragendæ.

NVNC reliquum eſt canonicę purgationis tum indicendæ,tum peragẽdæ praxim, ac formam contradere; vt Regularium iudex, quomodo in his dato caſu procedere poſſit, agno-

agnoſcat. Cum aũt purgatio indicatur, atq. pficiatur aut ex officio, aut ad purgandi ipſius iſtantiam; de vtriuſq. modo, ac praxi pertractandum eſt. primò quidem de illa, quæ indicitur ex officio; de illa poſtmodum, quæ ad petitionem illius, qui purgari debet, indicitur.

34 † Proceſſus itaque meritis conſideratis Regularium iudex conſultorum, ſeu diſcretorum conſilio adhibito, ſi ei conſtiterit Reum inquiſitum criminis infamia laborare, aut ex perfectæ, plenæque probationis defectu Reum accuſatum de crimine ſuſpectum remanere; neq. aliter illum de tali delicto poſſe conuinci, vel ab eo immunis agnoſci; canonicam purgationem eidem pro libito indicere poterit, formãs decretum hoc modo.

Forma Decreti pro canonica purgatione indicenda.

35 NOS D. Alphonſus Bouoſius Prior S. Saluatoris De Bononia. Conſiderantes quod meritis pceſſus coram nobis, diſcretiſq. noſtris formati contra D. Innocentem de Infortunatis de tali furto inquiſitum vt ſupra, ipſe D. Innocens neq. confeſſus, neq. conuictus de illo eſt: ſed tantum de eodem legitime, ac ueraciter apud nos, & huius Monaſterij patres diffamatus. Idcirco ad huiuſmodi tollendam infamiam. diſcretorum prædictorum habito conſilio. Tibi pręfato D. Innocenti in præſentia noſtra conſtituto canonicam indicimus purgationem prout de iure. aſſignantes tibi diem Veneris proxime futuri, quæ erit ſeptima huius Menſis Decembris poſt Veſperas; in qua coram nobis, diſcretiſq. noſtris pręcictis comparere debeas ad infamiam, de qua ſupra, per te purgandam, ac per quinque canonicos, qui ſint bonę opinionis, & famę; & vitam, conuerſationemq. tuam non tam moderno tempore, quam pręterito pbe nouerint. Significantes, quod ſi in purgatione defeceris, te pro conuicto de furto iuxta canonicas ſanctiones habebimus. Latum, & intimatum fuit hoc decretum die 3. Menſis Decembris. 1612.

Qui D. Innocens præſens vt ſupra decretum prædictum acceptauit, ac ſe purgaturum, cõpurgatoreſq. iuxta eiuſdem decreti præſcriptum adducturũ tempore ſtatuto promiſit.

Forma canonicæ purgationis peragendæ.

36 DIE 7. Menſis Demb. poſt Veſperas coram præfato D. A. Priore &c. illiuſque diſcretis comparuit D. Innocens de quo ſupra, & humiliter expoſuit ſe ad purgationem ſibi indictam fore paratum; & pro compurgatoribus nominare

D.B.

D B.D C.D.E.D.F. & D. G. petens, ac inſtans, vt ad huiuſmodi purgationem deueniatur.

Quo audito idem P.Prior illius oblationem, petitionem ac inſtantiam admiſit ſi & inquantum prout de iure. Compurgatoreſq.nominatos vocari mandauit.

Quibus præſentibus, & coram ſe conſtitutis verſus ad præfatum Don Innocentem illum.

Interrogauit. An eos cognoſcat,& an ijdem ſint,quos ipſe nominauit.

Qui D.Innocens.

Reſpondit. Padre ſi ch'io li conoſco,e ſono quelli apunto, ch'io ho nominati per miei compurgatori.

37 Tūc præfatus P.Prior ut dicti compurgatores noſſent qd agerent, proceſſus merita, crimen de quo dictus D. Innocens diffamatus exiſtit, cauſſamque talis infamiæ per ipſum contractæ illis expoſuit, ex qua neceſſe fuit ad canonicam purgationem deuenire indicendam eidem; quæ in eo conſiſtit, vt ipſe purgandus iuret ſe tale crimen de quo laborat infamia, minime commiſiſſe, compurgatoreſq. iuſiurando affirment ſe credere ipſum verum iuraſſe.

38 † Quibus compurgatoribus annuentibus, ac dicentibus ſe ad id fore paratos. præfatus P. Prior præſentibus dictis Monaſterij diſcretis, compurgatoribuſque præfatis dicto D. Innocenti coram ſe conſtituto ſacroſanctis Euāgelijs in illius conſpectu poſitis detulit iuramentum de veritate ſuper interrogandis dicēda; prout dictus D.Innocens ijſdem Euangelijs tactis iurauit. & Inter. An tale furtum, de quo inquiſitus fuit, ac infamatus perpetrarit.

Reſp. Io non ho commeſſo tal furto in conto alcuno, e ne ſono innocentiſſimo.

Qua reſponſione habita præfatus P.Prior dictum D. Innocētem ad propria dimiſit. Poſt cuius diſceſſum idem P. Prior compurgatores interrogauit An probe intellexerint,ea quæ D. Innocens iurauit.

Qui Reſponderunt. Habbiamo inteſo il tutto beniſſimo.

Huiuſmodi habita reſponſione præfatus P. Prior illos dimiſit, retento D. B. Qui D. B. compurgator nominatus coram eodem P. Priore, diſcretiſq.prædictis conſtitutus,& iuramento ei delato de veritate ſuper interrogandis dicenda, prout tacto pectore (vel ſcripturis ſi non eſt ſacerdos)iurauit,& ad opportunas interrogationes reſpondit vt infra. videlicet.

Inter. An D. Innocentem prędictum cognoſcat,& a quo tempore.

Reſp. Io lo conoſco molto be-

bene e ſono da dice anni, ch'io ho prattica di lui.

Inter. Quomodo illum cognoſcat.

Reſp. Perche ſono ſtato con lui in Fano, in Ferrara, in Rauenna, e qui.

Inter. An amore, vel aliqua paſſione, vel etiam promiſſione ſibi a D.Innocente, alioue facta moueatur ad illum purgandum.

Reſp. Io mi muouo a ciò e per verità, e per eſſer ſtato richieſto da lui, e non per altro.

Inte. An credat illum verum iuraſſe.

Reſp. Io credo certamente di sì, perche l'ho conoſciuto ſempre per huomo da bene.

Quibus habitis præfatus P. Prior illum dimiſit.

Eadem die vocatus D. C. alius cōpurgator nominatus, & coram præfato P.Priore, illiuſq. diſcretis conſtitutus, & iuramento ei delato. &c. vt ſupra.

Cōpurgatores omnes eodem modo examinabunt ſigillatim vocati. vt ſupra. Quorū habitis reſponſionibus ad ſententiam definitiuam iudex deuenire debet, illa obſeruando quæ de ſent entia proferenda ſuperius dicta ſunt. ca. 20 & ſi quidem ſe purgauerit, pro eo abſolutoria ſententia poterit hoc modo formari.

Forma ſententiæ abſolutoriæ pro canonice purgato.

40 CHriſti nomine inuocato. Viſis, ac diligēter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, diſcretiſque noſtris actitatis contra D.Innocentem de Infortunatis de, & ſuper tali furto, de quo in inquiſitionis proceſſu a nobis propterea fabricato; cum nihil contra d.D.Innocentem ſuper tali furto appareret niſi grauis infamia de ipſo; habito diſcretorum noſtrorum conſilio, ſuper ea canonicam illi purgationem indiximus. qua cum optime iuxta canonicas ſanctiones purgatus fuerit. Deum præ oculis habentes, vt de vultu illius noſtrum iudiciū prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem. per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito. Dicimus, ſententiamus, declaramus, definimus, & pronunciamus dictum D. Innocētem a tali furto eſſe immunem, & propterea ipſū ab eo, illiuſque infamia, uel ſuſpitione abſoluendum fore, & eſſe; prout illum abſoluimus, ac liberamus, & abſolutum, atque liberatum eſſe declaramus nedum prædicto; ſed & omni meliori modo. &c.

Lata, lecta, & publicata fuit

iſta

iſta ſententia Bononiæ die 8. Menſis Decembris .1612. in camera ſolitæ reſidentiæ præfati P. Prioris, præſentib. D. P. & D. R. teſtibus ad hoc vocatis, & rogatis.

Ita pronunciaui ego D. A. Prior. &c.

Quod ſi in probatione defecerit ipſe Reus, condemnatoria contra illum ſententia ferenda eſt, quæ poterit hoc modo formari.

Forma ſententiæ condemnatoriæ contra deficientem in purgatione.

CHriſti nomine inuocato. Viſis, ac diligenter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, diſcretiſque noſtris actitatis contra D. Rapacem de Raſtellinis de, & ſuper tali furto, de quo in accuſationis pceſſu a nobis propterea fabricato; cum dictus D. Rapax licet de tali furto neque confeſſus, neque cõuictus exiſteret: remaneret ueruntamem de illo valde ſuſpectus; habito diſcretorũ cõſilio, ſuper huiuſmodi ſuſpitione canonicam illi purgarionem indiximus, in qua cum ipſe defecerit. Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu iudicium noſtrum prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem, per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito.

Dicimus, ſententiamus, declaramus, definimus, & pronunciamus dictum D. Rapacem, velut de tali furto iuxta canonicas ſanctiones conuictum, condemnandum, atque puniendum fore, & eſſe; prout illum condemnamus ad carceres per ſex menſes proxime futuros ab hodierno die incipiendos. in quibus die quolibet Veneris ſolo pane, & aqua reficiatur, ac ſeptem pſalmos pœnitentiales cum litanijs, & præcibus recitare teneatur. Reſeruantes nobis ex certa ſcientia, & expreſſe, quatenus dictam pœnam mitigare, mutare, vel in totum relaxare valeamus ſi, & quando nobis viſum fuerit expedire. & id nedum prædicto; ſed & omni meliori modo. &c.

Lata lecta, publicata. &c. vt ſupra.

Ita pronunciaui ego &c.

De Modo canonicæ purgationis ad inſtantiam purgandi præſtandæ.

24 REgularis quicunq. de crimine quolibet infamatus, aut ſuſpectus dupliciter ſe purgari a iudice petere poteſt.

Vel exiſtente proceſſu contra

tra illum fabricato, cuius meritis ob vehementem ſuſpitionem extraordinaria timet pœna mulctari, iuxta ea, quæ dicta ſunt cap. 18. nu. 11.

Vel nullo exiſtente proceſſu, vt infamiam de aliquo delicto contra ſe ortam hoc remedio tollat.

Vtcunq; petat, monendus a iudice de periculo eſt. argum. cap. cum in iuuentute. §. 1. in fine de purg. cano. Si autem in petione perſtiterit.

Si priori ductus ratione petat canonicam ſibi purgationẽ indici; omnia, quæ ſuperius dicta ſunt, obſeruari debent, ea ratione: quia cum proceſſus meritis aut pœna extraordinaria plecti, aut canonice purgari debeat: canonica ſibi purgatio a iudice indicatur, ac peragatur vel ex officio, vel ad purgandi ipſius inſtantiam, eodem ritu, ac modo indicenda, & peragenda profecto eſt.

Decretum autem illius indicendæ poterit hoc modo formari.

Forma Decreti pro indicenda canonica purgatione ad inſtantiam purgandi exiſtente proceſſu.

43 NOS D.A. Prior &c. Cum ex meritis proceſſus coram nobis, diſcretiſq; noſtris fabricati contra D.N. de, & ſuper tali delicto, de quo idem fuit accuſatus, ipſe neq; confeſſus, neq; conuictus plene repertus fuerit: ſed tantummodo vehemẽter ſuſpectus; ad huiuſmodi ſuſpitionem tollẽdam dictus D. N. multoties petijt, ac inſtetit, vt ſibi canonicam indiceremus purgationem. Quare huiuſmodi importunitate moti. Tibi præfato D. N. in præſentia noſtra conſtituto canonicam indicimus purgationem. &c. ut ſupra num. 35.

In ſententia quoq. ſiue abſolutoria, ſiue condemnatoria, canonicam illi purgationem ad ipſius inſtantiam, petitionem uè indictam fuiſſe apponendum eſt.

44 † Quod ſi poſteriori de cauſa motus canonicam ſibi petierit purgationem indici, nullo uidelicet contra ipſum exiſtente proceſſu; aliter procedendũ eſſe cenſeo. arg. cap. cum in iuuentute cit. §. cæterum. ac eorum, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt hoc eodem cap. nu. 13.

Idcirco dato caſu, illius indicendæ decretum ſequenti modo formari utiq; poterit.

Forma Decreti pro indicenda canonica purgatione ad inſtantiam purgandi nullo exiſtente proceſſu.

45 NOS D.A. Prior &c. Cum D. N. de tali crimine ſe apud Monaſterij huiuſce pa-

tres nouerit infamatum; licet ſuper eo nullam a quouis moleſtiam patiatur: quia tamen cura illi de nomine bono iuxta ſapientis conſilium eſt; multoties coram nobis comparuit, petijt, ac inſtetit ſibi per nos propterea canonicam purgationẽ indici; ut hoc remedio ab infamia contracta liberaretur. Qui ſæpe monitus a nobis cum fuerit de maximo periculo, in quẽ ex tali purgatione, ſi in ea deficeret, incurrere poſſet; in ſua nihilominus petitione, inſtantiaque perſeuerare non deſtitit.

Quare non iuris neceſſitate: ſed petentis importunitate cõpulſi. Tibi D.N. quam petis canonicam indicimus purgationem coram nobis, diſcretiſque noſtris per te cum tribus canonicis uiris ꝓbis, ac fide dignis, qui uitam, & conuerſationem tuam probe nouerint, peragendam: quattuor proximorũ futurorum dierum terminum tibi aſſignantes, intra quem cum tibi libuerit, purgare te poteris.

Dat. Bononiæ in Monaſterio noſtro S.S. die 6. Decem. 1612.

Cum autem purgatus fuerit, pro illo patentes litteræ innocentiæ ipſius declaratoriæ poterunt hoc modo formari.

Forma Patentium litterarum pro voluntarie purgato nullo exiſtente proceſſu.

46 NOS D. A. Prior &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, atq; lecturis ſalutẽ in domino. Regulares perſonas in Dei ſortem electas, & a ſęculi coinquinationib. ſegregatas nedum a crimine: uerum & a criminis quoq; ſuſpicione eſſe decet immunes, dicente domino. Sancti eritis quoniam ego ſanctus ſum. Propterea cũ D.N. Monaſterij noſtri canonicus, & ſacerdos apud eiuſdem Monaſterij patres de tali delicto infamatus fuiſſet, neq; aliter dictam infamiam a ſe tollere poſſet; multoties a nobis petijt, ac inſtetit ſe iuxta canonicas ſanctiones purgari. cuius importunæ aſſentiẽtes petitioni, canonicã ei purgationem indiximus; qua cum optime, plene, atq; perfecte ſe ſe purgauerit, illum iuxta canonicas eaſdẽ ſanctiones a tali delicto, de quo infamatus fuit, declaramus fore, & eſſe immunem; neque illi diffamationem huiuſmodi officere aliquo modo poſſe, aut debere. In quorum fidem. &c.

Dat. Bononiæ in Monaſterio S. Saluatoris die 8. Dec. 1612.

FINIS

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ

IN HOC TRACTATV EXPLICATORVM, qui à iudicibus maxime adnotandi ſunt.

Ex libro Geneſis.

ADam ubi es? cap.11.nu.10.& cap.12.nu.2. Cap. 3.
Quid feciſti Cain? cap.11.nu.10. Cap. 4.
Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ca.11.nu. 6.cap.12.nu.1.& cap.16.nu.53.
Clamor Sodomorum, & Gomorreorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis. Deſcendam, & videbo utrum clamorem, qui uenit ad me opere compleuerint; au non eſt ita ut ſciam. cap.4.num.1.cap.11.num.6.& cap.12.nu.1. Cap. 18.

Ex libro Exodi.

Quod ſi dixerit ſeruus, diligo dominum meum, & uxorem, ac liberos, non egrediar: offeret eum dominus dijs. in præfatione. Cap. 21.
Si quis commendauerit amico pecuniam, aut uas in cuſtodiam, & ab eo, qui ſuſceperat furto ablata fuerint. ſi latet fur dominus domus applicabitur ad Deos. &c. in præfatione. Cap. 22.
Dijs non detrahes. in præfatione.
Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubuertunt uerba iuſtorum. cap.6.nu.19. Cap. 23.

Cap. 28. *Pones autem in rationali iudicij Doctrinam, & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram domino, & geſtabit iudicium. &c. c. 3. numero 2.*

Ex leuitico.

Cap. 8. *Quod aſtringens cingulo aptauit rationali, in quo erat Doctrina, & Veritas. ca 3. num. 2.*

Ex Deuteronomio.

Cap. 1. *Nulla erit diſtantia perſonarum; ita paruum audietis ut magnum; nec accipietis cuiuſquam perſonam; quia Dei iudicium eſt. cap. 1. num. 4. cap. 6. nu. 11. & cap. 12. num. 3.*

Cap. 6. *Hæc ſunt præcepta, & cæremoniæ, atq; iudicia, quæ mandauit dominus Deus noſter; ut docerem uos, & faciatis ea in terra, ad quam tranſgredimini poſſidendam. cap. 1. nu. 12.*

Cap. 16. *Iudices, & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas dominus Deus tuus dederit tibi, per ſingulas tribus tuas; ut iudicent populum iuſto iudicio, nec in alteram partem declinent. cap. 2. num. 1. cap. 7. num. 2. cap. 14. in principio.*

Non accipies perſonam; nec munera; quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant uerba iuſtorum. cap. 1. num. 4. & cap. 6. nu. 19.

Iuſte quod iuſtum eſt prſoequeris. cap. 1. nu. 12. & c. 4. nu. 1.

Cap. 17. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, uenies ad ſacerdotes leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quæreſq. ab eis, qui indicabunt tibi iudicij ueritatem. c. 1. nu. 11.*

Cap. 13. *Si audieris in una urbium tuarum, quas dominus Deus tuus dabit tibi. ad habitandum dicentes aliquos. Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, & auuerterunt habitatores urbis ſuæ, atque dixerunt. Eamus, & ſeruiamus Dijs alienis, quos ignoratis; quære ſollicite, & diligenter rei ueritate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe quod dicitur; & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties &c. cap. 3. nu. 1*

Cap. 23. *Si intraueris ſegetem proximi tui franges ſpicas, & manu conteres, falce autem non metes. cap. 1. nu. 10*

Cap. 25. *Pro menſura delicti erit & plagarum modus. cap. 4. numero 13. & cap. 19. numero 22.*

Ex Ioſue.

Cap. 7. *Hiſtoria delicti Achan furis ſacrilegi. ex ea nanque deducitur forma iuris in iudicio ſeruanda. cap. 4 nu. 1.*

Et

Et debere de delicto conſtare quando delictum eſt facti permanentis.cap. 12. *num.*15.

Ex libro Iudicum.

*Erat autem Debora prophetis vxor Lapidoth. quæ iudicabat populum in illo tempore.cap.*7.*nu.*14. Cap. 4.

Ex libro Pſalmorum.

Erudimini qui iudicatis terram: Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. cap. 1.*numero* 13. *& capite* 5.*numero* 1. Pſalm. 2.

*Domine quis habitabit in tabernaculo tuo; aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? qui munera ſuper innocentem non accepit. cap.*6.*nu.*19. Pſalm. 14.

*Iudicia domini vera, iuſtificata in ſemetipſa.cap.*3.*nu.*1. Pſal. 18.

*Diriget manſuetos in iudicio; docebit mites vias ſuas.c.*6.*nu.*17. Pſal. 24.

Deus ſtetit in ſynagoga Deorum; in medio autem Deos diiudicat. in præfatione. Pſa. 81.

*Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis? cap.*6.*num.*11. *cap.*12.*nu.*3.*& cap.*16.*nu.*35.

*Neſcierunt, neq; intellexerunt, in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi Dij eſtis, & filij excelſi omnes. Vos autem ſicut homines moriemini; & ſicut vnus de principibus cadetis.cap.*5.*nu.*3.

*Miſericordia, & veritas præcedent faciem tuam.cap.*1.*nu.*11. Pſalm. 88.

*Miſericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Perambulabam in innocentia cordis mei. Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ.cap.*6.*nu.*1. Pſal. 100.

Beati qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore. in præfatione. Pſal. 105.

Feci iudicium, & iuſtitiam: non tradas me calumniantibus me. in præfatione. Pſal. 118.

*Illic ſederunt ſedes in iudicio.cap.*4.*nu.*12. Pſa. 121.

Ex libro Prouerbiorum.

*Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam; qui autem odit munera uiuet. cap.*6.*nu.*19. Cap. 15.

Rex, qui iudicat in ueritate pauperes; thronus eius in æternum firmabitur. ca. 1.*num.*11. Cap. 24.

Ex libro Sapientiæ.

Cap. 1. *Diligite iuſtitiam qui iudicatis terram.in prefatione.*

Cap. 6. *Melior eſt ſapientia,quam uires,& uir prudens quam fortis . Audite ergo reges,& intelligite,diſcite iudices finium terræ . Præbete aures uos , qui commouetis moltitudines,& placetis uobis in turbis nationum, quoniam data eſt a domino poteſtas uobis,& uirtus ab altiſſimo,qui interrogabit opera ueſtra,& cogitationes ſcrutabitur.cap.5.nu.1.*

Cum eſſetis miniſtri regni illius,non recte iudicaſtis,nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ,neq; ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis.Horende,& cito apparebit vobis;quoniam duriſſimum iudicium his,qui præſunt fiet.Exiguo enim conceditur miſericordia:potentes autem potenter tormenta patientur . Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſquam Deus , nec verebitur magnitudinem. cap.1.nu.15.

Cap. 9. *Conſtituiſti hominem,vt diſponat orbem terrarum in æquitate , & iuſtitia; & in directione cordis iudicium iudicet.cap.1.nu.6.*

Rex inſipiens perdet populum ſuum.cap.5.nu.2.

Cap. 10.

Cap. 12. *Cum tranquilitate iudicas.cap.4.nu.12.*

Ex libro Eccleſiaſtici.

Cap. 3. *Qui amat periculum,in illo peribit.cap.6.nu.15.*

Cap. 5. *Eſto manſuetus ad audiendum verbum,ut intelligas; & cum ſapientia proferas reſponſum uerum.cap.1.nu.18.*

Cap. 7. *Noli quærere fieri iudex;niſi ualeas,uirtute irrumpere iniquitates:ne forte extimeſcas faciem potentis,& ponas ſcandalum in agilitate tua.cap. 1.nu.17. cap.6.nu.11.*

Cap. 11. *Antequam interroges,ne uituperes quenquam;& cum interrogaueris, corripe iuſte.cap.12.nu.5.*

Cap. 18. *Ante iudicium para iuſtitiam tibi : & antequam loquaris diſce. cap. 1.nu 13.*

Ante iudicium interroga te ipſum ; & in conſpectu Dei inuenies propitiationem.cap.1.nu.14.

Ex Iſaia.

Cap. 3. *Stat ad iudicandum dominus ſtat ad iudicandos populos.in præfatione.*

Cap. 28. *Et uexatio intellectum dabis.cap.9.nu.1.*

Cap. 33. *Qui proijcit auaritiam ex calumnia,& excutit manus ſuas ab omni monere.Iſte in excelſis habitabit, munimenta ſaxorum ſublimitas eius.cap.6. nu.19.*

Ex Ieremia.

Paſtores prẹuaricati ſunt in me.cap.9.nu.1. Cap. 2.
Arguet te malitia tua in præfatione.
Et dabo uobis paſtores iuxta cor meum,& paſcent uos ſcientia, & doctrina. cap.9.nu.1. Cap. 3.
Quia ſtulte egerunt paſtores.ibid. Cap.10.
Iudicate mane iudicium.cap.6.nu.1. Cap.21.
Væ paſtoribus, qui diſperdunt,& dilacerant gregem paſcua meæ.c.9.nu.1. Cap. 23.

Ex Ezechiele.

Secundum iudicia eorum iudicabo eos.cap.1.nu.19. Cap.17.
Væ paſtoribus Iſrael,qui paſcebant ſemetipſos.cap.9.nu.1. Cap. 34.
Sed cum auſteritate imperabatis eis,& cum potentia.ibid.

Ex Daniele.

Suſcitauit dominus ſpiritum pueri iunioris, cui nomen Daniel. capite 2. numero 18. Cap.13.
Separate illos, ab inuicem procul, & diiudicabo illos. capite 12. numero 14.

Ex Michea.

Principes eius in muneribus iudicabant.cap.6.nu. 11. Cap. 3.

Ex Nahum.

Non conſurget duplex tribulatio.cap.19.nu.13. Cap. 1.
Dormitauerunt paſtores tui,& non eſt,qui congreget.cap.9.nu.1. Cap. 3.

Ex Zacharia.

Hæc dicit dominus Iudicium uerum iudicate.cap.3.nu.1. Cap. 7.

Ex Mattheo.

In quo iudicio iudicaueritis iudicabimini,& in qua menſura menſi fueritis,remetietur,& uobis cap.1.nu.19. Cap. 7.
Quid uides feſtucam in oculo fratris tui:& trabem in oculo tuo non uides. cap. 6.nu.7.& cap.16.nu.35.& 49.
Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc uidebis eijcere feſtucam de oculo fratris tui.ibid.

Cap. 18 *Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te, & ipſum ſolum. Si te non audierit adhibe tecum unum uel duos. quod ſi non audierit eos dic Eccleſiæ. cap. 16. nu. 60. & ſeq.*

In ore duorum uel trium ſtet omne uerbum. cap. 12. nu. 4.

Videntes autem conſerui eius quæ fiebant, contriſtati ſunt valde, & venerunt, & narrauerunt domino ſuo omnia, quæ facta fuerunt. cap. 11. numero 8. & cap. 12. num. 1.

Tunc vocauit illum dominus ſuus, & dixit illi ſerue nequam omne debitum dimiſi tibi. &c. cap. 11. nu. 10. & cap. 12. nu. 2.

Cap. 23. *Super Cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ, & Phariſei: quæcunq. ergo dixerint vobis ſeruate, & facite. cap. 6. nu. 10.*

Ex Luca.

Cap. 16. *Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, & hic diffamatus eſt apud illum quaſi diſſipaſſet bona ipſius. cap. 4. num. 1. cap. 11. num. 6. & cap. 12. num. 1.*

Et vocauit eum, & ait illi. quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ. cap. 11. nu. 10. & cap. 12. nu. 2.

Cap. 19. *De ore tuo te iudico ſerue nequam. cap. 6. nu. 7.*

Ex Ioanne.

Cap. 5. *Eſt qui accuſat vos Moyſes. in præfatione.*

Cap. 8. *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. cap. 1. nu. 14. cap. 6. nu. 5. & cap. 16. nu. 35.*

Ex Actis Apoſtolorum.

Cap. 25. *Cæſarem appello. cap. 12. nu. 8.*

Non eſt conſuetudo Romanis donare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores. cap. 16. nu. 7.

Ex Epiſtolis D. Pauli.

Rom. 2. *Propter quod inexcuſabilis es o homo omnis, qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, te ipſum condemnas; eadem enim agis, quę iudicas. cap. 1. nume. 14. & cap. 6. num. 1.*

Teſtimonium illis reddente conſcientia ipſorum. in præfatione.

Cap. 13. *Non eſt poteſtas niſi a Deo. cap. 6. nu. 7.*

Cap. 14. *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum. cap. 1. nu. 10. cap. 2. nu. 1.*

1. Cor. 5. *Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu iam iudicaui vt præſens eum qui ſic operatus eſt. &c. cap. 10. nu. 12.*

Cha-

Charitas patiens eſt, benigna eſt, non cogitat malum, omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſuſtinet. cap. 9. nu. 1.

Induite vos ergo ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem &c. donantes vobis metipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam. cap. 9. num. 1.

Super omnia autem hæc charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis. ibid.

Ne forte incidat in laqueum Diaboli. cap. 5. nu. 7. 1. Tim. 3.

Aduerſus presbyterum noli accuſationem recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus. cap. 1 nu. 12. & cap. 12. nu. 4. Cap. 5.

Ex Epiſtolis Canonicis.

Iudicium ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. cap. 1. nu. 19. Iaco. 2.

Si autem perſonas accipitis peccatum operamini. cap. 12. num. 3. & cap. 14. in initio.

Aurum, & argentum veſtrum eruginauit, & erugo eorum in teſtimonium vobis erit. in præfatione. Cap. 5.

Deponentes omnem malitiam, dolum, ſimulationes inuidias, detractiones. cap. 9. numero 1. 1. Pet. 2.

Non vt dominantes in cleris: ſed velut forma facti gregis ex animo. cap. eo. nu. 1. Cap. 5.

Ex Apocalypſi.

Proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum domini Dei noſtri die, ac nocte. in præfatione. Cap. 12.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
LOCVPLETISSIMVS.

Aron quare in pectore portabat rationale iudicij capite 3. nu.2
Abbatis Moſis exemplum pro iudicibus. cap.6.nu.2.
Abſolutoria ſententia quando ferenda ſit. cap.20.nu.2.& 14.
Abſolutoriam ante ſententiam citandi ſunt Accuſator,& Denunciator.ibi. nu. 16.
Abſolutoriæ ſententiæ formæ. ibid.nu.18.& 19.
Abſoluendus in duplici gradu eſt,& qui ſint.cap.20.nu.17.
Abuſus creaturæ teſtis eſt contra nos in diuino iudicio. in præfatione.
Acceſſoria poteſtas quæ ſit.cap.2.nu.17.
Accipere perſonas contra ius diuinum, ac humanum eſt. cap.1.nu.4.
Accuſatio illaudabilis intentio eſt. cap.16. nu.45.
Accuſatio uix abſque culpa exerceri poteſt. ibid.
Accuſatio dupliciter proponi ab accuſatore poteſt. ibid.nu.56.
Accuſatio contra ſuperiores a ſubditis propoſita de facili admitti non debet.cap.4.num.9.
Accuſationem iudex conſiderare debet. cap.16.nu.48.
Accuſationis uia quomodo incipiatur proceſſus. ibi. nu 6.
Accuſationis uia quomodo continuetur proceſſus.cap.19.nu.1.
Accuſare qui prohibentur.cap.16.nu.9.& ſeq.
Accuſator in diuino iudicio Diabolus unus eſt. in præfatione.
Accuſator in quouis iudicio neceſſarius eſt. ibid.
Accuſator, aut denunciator, aut exceptor, aut infamia in iudicio quolibet neceſſarij ſunt cap.11.nu.6.
Accuſator uel eius uices gerens præcedens iudicium in unoquoque iudicio de iure diuino requiritur.cap.12.nu.1.
Accuſator in proceſſus per uiam accuſationis inceptione neceſſarius eſt.cap.16 numero 7.
Accuſator legitimus qui ſit.ibid. nu.8.
Accuſator inuidus eſt.cap.16. nu.44.
Accuſator pena talionis puniri debet.ibid.nu.46.
Accuſator deponens delictum facti permanentis quid faciet.cap.16.nu.54.
Accuſator obijciens facti tranſeuntis delictum quid facere debeat. ibi.nu.55.

Accuſator

Accuſator legitimus admitti, illegitimus repelli a iudice debet. cap.16. nu.49.
Accuſator crimino ſus, & illegitimus a iudice ex officio repelli debet. ibi.nu.50.
Accuſator contra accuſatum ab ipſo teſtificari nequit.cap.17. nu.29.
Accuſator citandus eſt ante abſolutorium accuſati.cap.20.nu.16.
Accuſatore preponente delictum, facti permanentis quid faciet iudex. cap.16. numero 51.
Accuſatore pro repellendo non eſt neceſſaria ſententia definitiua. cap. 20. numero 38.
Accuſatore apparente indici canonica purgatio nequit.cap.21.nu.11.
Accuſatorem contra excipi in iudicio poteſt. cap.11.nu.20.
Accuſatori pęna talionis proteſtari debet.cap.16.nu.56.
Accuſatoris de domo prodeuntes teſtificari non poſſunt. cap.17.nu.20.
Accuſatus accuſatorem ſuum accuſare nequit. cap.16.nu.33.
Actore non probante Reus abſoluendus eſt.cap.20.nu.15.
Actoris petitio ſiue in ſcriptis, ſiue in uoce in quouis iudicio neceſſaria. cap.11. numero 8.
Actoris dicta, & nomen Reo aperienda ſunt.ibid.nu.23.
Adminiſtrator & negotiorum geſtor alicuius, teſtis pro illo eſſe nequit. cap.17. numero 30.
Adulatores accuſare non poſſunt.cap.16.nu.27.
Aduocatus contra principalem ſui clientis non poteſt eſſe teſtis.cap.17.nu.30.
Aequalitas iudicis partium reſpectu eſt de iure diuino. cap.12.nu.3.
Affinis aduerſarij nequit eſſe iudex. cap.7.nu.22.
Alchimiſtæ ſunt infames. cap.8. nu.38.
Alienigena accuſare non poteſt. cap.16. nu.29.
Ammotus ab officio nequit eſſe iudex.cap.7.nu.12.
Ante ſententiam an appellare liceat. cap.15. nu.13.
Appellans ab appellatione deſiſtere poteſt.cap.15.nu.30.
Appellans iudici non facit iniuriam. ibid.num.14.
Appellare an liceat.cap.15.num.11.
Appellare qui poſſit.ibi.num.12.
Appellare quis an poſſit ante ſententiam.ibi.num.13.
Appellare quis a quauis ſententia an poſſit.cap.15. num.16.
Appellare utrum unus pro alio queat.cap.15.num.15.
Appellare ad ſuperiorem de ſubſtantia appellationis eſt. ibi.nu.26.
Appellare gradatim de accidentalibus appellationis eſt.cap.15.nu.26.
Appellare ad Romanam ſedem ommiſſo medio omnes poſſunt. ibi.nu.29.
Appellare an liceat Regularibus.cap.15.nu.55.
Appellari an a ſententia definitiua poſſit.cap.15.nu.9.
Appellari ab interlocutoria an de iure canonico poſſit.ibi. nu.21.
Appellari ab interlocutoria an poſſit de iure ciuili. ibid.nu.22.
Appellari quoties a definitiua poſſit.cap.15. nu.23.
Appellari a declaratoria ut poſſit.cap.20.nu.35.

Appellari ad principem ommiſſo medio an poſſit.ibid.nu.28.
Appellari poteſt a decreto canonicam purgationem indicente.cap.21.nu.32.
Appellatio in manifeſtis non datur. cap.10.nu.13.
Appellatio in leuibus non admittitur.ibid.nu.9.
Appellatio de iure naturali eſt. cap.12.nu.7.
Appellatio de genere defenſionum eſt.ibid.nu.8.
Appellatio quantum ad ſubſtantiam eſt de iure naturali, quantum ad formalitatem eſt de iure poſitiuo.cap.15.nu.1.
Appellatio quare adinuenta ſit.cap.15.nu.2.
Appellatio quid ſit.ibid.nu.5.
Appellatio ad maiorem fieri debet. ibid.nu.6.
Appellatio à delegato ad delegantem fieri debet. ibid.nu.7.
Appellatio duplex iudicialis, & extraiudicialis. cap.15.nu.8.
Quid earum unaquæque ſit.ibi.nu.9.& 10.
Appellatio quare trina ſolummodo ſuper eodem conceditur.cap.15.nu.25.
Appellatio an admittenda.cap.15.nu.44.& ſeq.
Appellatione remota non remouetur ſupplicatio.ibi.nu.48.
Appellatione interpoſita nihil innouandum.ibi.nu.51.
Appellatione pendente illæſus damnati ſtatus conſeruari debet. cap.15.nu.52.
de Appellatione a ſententia. cap.20.nu.32.
Appellationem non admittens punitur.cap.15.nu.44.
Etiam ipſorum Regularium.ibi.nu.57.
Appellationes in ſummario iudicio conceduntur.cap.11.nu.18.
Appellationes gradatim faciendæ ſunt. cap.15.nu.27.
Appellationis iudices Regularium qui ſint.cap.9.nu.8.
Appellationis formalitatem tollere, ac mutare princeps poteſt, ſubſtantiam non item.cap.15. nu.3.
Appellationis modus qui ſit.cap.15.nu.30.
Appellationis tempus quod ſit.ibid.nu.32.
Appellationis proſequendæ receptis Apoſtolis tempus quod ſit.ibid.nu.43.
Appellationis effectus qui ſit.cap.15. nu.53.
Apoſtatæ accuſare non poſſunt.cap.16.nu.19.
Apoſtoli intra quod tempus petendi. cap.15.nu.38.
Apoſtoli quare tali nomine appellentur.ibid.nu.40.
Apoſtoli affirmatiui, & negatiui qui ſint.ibid.nu.42.
Apoſtolorum quinque ſpecies enumerantur, & quid ſint. ibid.nu.41.
Arbitraria poteſtas quæ ſit. cap.2.nu.13.
Arbitri cur ita nuncupentur. ibid.nu.14.
Eorum poteſtas publica eſt. ibid.nu.15.
Ligandi vim habent, non autem exequendi. ibid.nu.16.
Areopagitæ noctu, ac in tenebris iudicabant & quare. cap.1.nu.5.
Rhetoricæ partem commouentem damnatunt. ibid.nu.6.
Aſſertio uulnerati, corrupti, ſollicitati, & mandatarij quod iudicium faciat,

& quid

& quid operetur. cap.18.nu.35.
Auctoris intentio in hoc opere quæ ſit in præfatione.

B

Beatitudo in quo conſiſtat in præfatione.
Benemeritus qui dicatur. cap.8.nu.12.
Boni viri qui dicantur. cap. 8.nu.11.
Bonus quilibet præſumitur, niſi de contrario conſtet. cap.17.nu.88.

C

Calumniatores ſunt infames. cap.8. nu.38.
Accuſare quenquam non poſſunt. cap.16.nu.22.
Canonica denunciatio quæ ſit. cap.16.nu.60.
Canonica purgatio. Vide Purgatio.
Canonici Regulares Monachorum appellatione ueniunt, etiam in odioſis. cap.13. numero 5.
Canonici regulares Monachis æquiparantur. ibid.nu.6.
Canonicum ius in regularium iudicijs obſeruandum eſt. cap.13.nu.2.
Canonum obſeruatio in iudicijs fauorabilis eſt. ibi. nu.7.
Capita ordinum uiſitari debent. cap.16.nu.81.
Capitula formanda ſunt in viſitatione pro interrogandis viſitatis. cap.16. numero 83.
Captus in fragranti crimine vt a iudice tractandus. cap.18.nu.30.
Carcer pro tortura in grauiſſimis delictis Regularibus dari poteſt. cap. 18. numero 63.
Et pro cuſtodia quoque. ibid.nu.64.
Carcer cum Regulari ad cuſtodiam, vel ad torturam datur in actis id deſcribendum eſt, & quare. ibid.nu.65.
Carcer ad pœnam regulari datus infamem illum reddit. cap.8. nu.23. & cap.18. num.66.
Carcer in grauiſſimis delictis pro pœna regularibus ſufficere debet. cap.20. numero 27.
Carcere nulla maior pœna in ſacris canonibus infligitur. cap.20. nu.28.
Cauſſam in ſententia ponere non eſt neceſſe. cap.20.nu.11.
Ciceronis verba notanda pro iudicibus. cap.1.nu 20.
Citari debent accuſator, & denunciator ante ſententiam definitiuam abſolutoriam Rei. cap.20. nu.16.
Citari debet Reus ante ſententiam condemnatoriam. ibi.nu.21.
Citatio Rei in quolibet iudicio, etiam ſummario neceſſaria eſt. cap.11.num.10. & 11.
Quamuis Princeps ipſe proceſſum formaret. ibi.nu.12.

Et licet illius ſubditus Reus ipſe ſit. ibi. nu. 13.
Citatio Rei, illiuſque interrogatio de iure diuino eſt. cap. 12. nu. 2.
Citatio partium ad ſententiam definitiuam in ſummario iudicio neceſſaria eſt. c. 11. num. 27.
Citatio partium ante ſententiam neceſſaria eſt. cap. 20. nu. 9.
Clerici cogi poſſunt ad teſtimonium ferendum. cap. 17. nu. 105.
Torqueri etiam poſſunt eadem cauſſa, ſi varij, vacillantes, &c. ſint ibi. nu. 107.
Clericus contra Laicum in criminalibus teſtis eſſe non poteſt. cap. 17. nu. 25.
Collaterales accuſatoris nequeunt eſſe teſtes. cap. 17 nu. 16.
Collatio infami facta eſt ipſo iure nulla. cap. 8. nu. 25.
Collegium doctorum recuſari poteſt. cap. 14. nu. 15.
Concilium prouinciale recuſari poteſt. cap. 14. nu. 14.
Condemnatoria ſententia quando ferenda ſit. cap. 20. nu. 3. & 20.
Ante illam citandus eſt ipſe Reus. ibid. nu. 21.
Condemnatoriæ ſententiæ forma cum expreſſione cauſſæ. cap. 20. nu. 30.
Alia forma ſine cauſſæ expreſſione. ibid. nu. 31.
Conditiones compurgatorum. cap. 21. nu. 22.
Confeſſio extraiudicialis quod indicium ſit, & quid operetur. cap. 18. nu. 20.
Confeſſio ſacramentalis nulli nocere debet. cap. 18. nu. 21.
Confeſſio a iudice incompetente vi, aut metu extorta non officit. ibid. nu. 22.
Confeſſio coram iudice incompetente ſine vi, ac metu facta graue indicium eſt. cap. 16. nu. 23.
Si coram iudice competente reuocetur, quid dicendum ſit. ibi. nu. 24.
Confeſſio in vno iudicio facta quid operetur in alio. cap. 18. nu. 24.
Confeſſio iudici vt perſonæ priuatæ facta quid operetur. ibi. nu. 25.
Confeſſio in tortura facta, & poſtea reuocata extra torturam, indicium ad torturam reiterandam eſt. cap. 18. nu. 26.
Confeſſio etiam iurata reuocari poteſt. cap 19. nu. 13.
Confrontatio Rei cum teſtibus licita eſt. cap. 19. nu. 9.
Quomodo fieri debeat. ibid. nu. 16.
Compurgatores quid iurare debeant, quot, & quales, & alia ad eos pertinentia. cap. 21. nu. 21. & ſeqq.
Conſanguineus aduerſarij nequit eſſe iudex. cap. 7. nu. 22.
Conſanguinei inimicorum accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 14.
Neque teſtimonium contra eorum inimicum ferre. cap. 17. nu. 12.
Conſanguinei accuſatoris nequeunt eſſe teſtes. cap. 17. nu. 15.
Conſcientia teſtis in iudicio diuino contra nos eſt in præfatione.
Conſcientiam contra operari peccatum eſt. cap. 3. nu. 15.
Conſcientiæ veritas quæ ſit. cap. 3. nu. 5.
Conſcientiæ veritas triplex, & quæ. ibi. nu. 6.
Conſcientiæ veritatem non ſemper tenetur ſequi iudex. ibi. nu. 8.
Conſpiratores accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 24.
Etiam in criminibus exceptis. ibi. nu. 42.

Neque

Neque etiam teſtificari queunt. cap. 12. nu. 21.
Conſtitutiones Canonicorum Regular. Sancti Saluatoris accuſationem, ac denunciationem æquales reddunt. cap. 16. nu. 63.
Conſtitutiones Regularium in quibus iuri communi præferantur. cap. 13. numero 13.
Conſtitutum pro examinando Reo. cap. 19. nu. 7.
Conſtitutum ſecundum pro torquendo Reo. ibi. num. 15.
Conſuetudo delinquendi quod iudicium ſit, & quid operetur. cap. 18. numero 29.
Conteſtes qui ſint, & quid operentur. cap. 17. nu. 89.
Contrariorum uno cognito cognoſcitur, & reliquum. cap. 8. nu. 2.
Corrupti aſſertio quod indicium ſit, & quid operetur. cap. 18. nu. 35.
Crimen notorium reddit infamem. cap. 8. nu. 38.
Crimina excepta quæ dicantur. cap. 14. nu. 26. & cap. 16. nu. 40.
In illis qui non admittantur ad accuſandum. cap. 16. nu. 39.
Qui uero non admittantur ad teſtificandum. cap. 17. nu. 43.
Crimina publica, & priuata quæ ſint. cap. 16. nu. 43.
Illa an quis accuſare teneatur. ibidem.
Vide Delicta.
Criminoſi accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 17.
Neque teſtificari queunt. cap. 17. nu. 18.
Criminoſi occulti non ſunt in uiſitationibus detegendi. cap. 16. nu. 75.
Criminoſus nequit eſſe iudex. cap. 7. nu. 8.
Et ideo recuſari poteſt. cap. 14. nu. 27.

D

Damnatio ad Triremes an Regularibus conueniat. cap. 20. nu. 29.
Declaratoria ſententia quando ferenda ſit. cap. 20. nu. 5. & 54.
Duplex eſt fauorabilis, & contraria. ibid. nu. 35
a Declaratoria ut appellari poſſit. ibid.
Declaratoriæ fauorabilis forma ponitur. ibid. nu. 36.
Contrariæ autem forma ponitur. ibid. nu. 37.
Declinatio iudicis dupliciter fit per recuſationem, & per appellationem. cap. 14. num. 3.
Decreti forma per accuſatore, uel teſte repellendo. cap. 20. nu. 39.
Decreti forma pro indicenda purgatione Canonica. cap. 21. numero 35. 43. & 45.
Defenſiones negari nemini queunt. cap. 10. nu. 16.
Sunt de iure naturali. cap. 12. nu. 9.
Neque excommunicato negari debent. ibi. nu. 10.
Neque Diabolo ſi adeſſet in iudicio, & peteret. ibi. nu. 11.
Neque Brutis ſi quis pro eis peteret. ibi. nu. 12.

De-

Defenſiones Reo nedum conuicto, ſed & confeſſo tribuendæ ſunt. cap.19. numero 11.

De illis tractatur. cap.eo.nu.12. & 13.

Earum petitio, & datio quomodo fiat.ibid.nu.17.

Deficiens in purgatione pro conuicto habendus eſt.cap.21.nu.29.

Definitiua ſententia triplex eſt Abſolutoria, Condemnatoria, & Declaratoria, & quid unaquæque illarum ſit. cap.20.nu.2.

Definitiua ſententia ad accuſatorem, ac teſtes repellendos neceſſaria non eſt.ibi. num.38.

Delatores ſunt infames.cap.8.nu.38.

Delegata poteſtas quæ ſit.cap.2.nu.12.

Delicta occulta quæ cenſeantur.cap.3.nu.19.

Delicta leuia, & grauia. cap.10.nu.1.

Delicta manifeſta, & occulta. ibid.nu.2.

Delicta leuia, grauia, & grauiſſima. ibid.nu.7.

Delicta publica, & priuata.ibid.nu.8.

Delicta leuia Regularium quomodo puniantur.cap.10.nu.9.

Delicta leuia laicorum ſine proceſſu puniuntur.ibi.nu.11.

Delicta manifeſta Regularium quomodo puniantur. ibid.nu.12.

Delicta grauia, & occulta eorundem quomodo puniri debeant.ibid.nu.18.

Delicta Regularium talia iudicanda, taliterque punienda, qualia, & qualiter habetur in eorum conſtitutionibus.cap.13.nu.11.

Delicta excepta quæ ſint.cap.14. nu.26.

Delicta interiora, & exteriora, & quæ ſint.cap.16.nu.1.

Delicta facti permanentis, ac tranſeuntis, & quæ ſint.ibi.nu.2.

Delictis de leuibus proceſſum formare neceſſe non eſt.ibi.nu.3.

De quibus delictis formare proceſſum tenetur Regularium iudex. ibid.numero 4.

De Delicto conſtare debere de iure naturali eſt.cap.12.nu.15.

Vnde traxit originem.cap.16.nu.53.

Delicto publico maculatus iudex an iudicando peccet.cap.6.nu.8.

Delictum productum contra exceptum an puniri queat.cap.4.nu.6.

De illo an ſeparato proceſſu iudex inquirere poſſit. ibi.nu 7.

Delicto exiſtente notorio canonica indici nequit purgatio. cap.21. nu.12.

Delictum in dubio præſumi non debet.cap.17. nu.73.

Delictum ſoli iudici manifeſtum quomodo puniendum.cap.10.nu.17.

Delictum facti permanentis deponens quid facere debeat. cap.16. nu.54.

Delictum facti tranſeuntis uerò deponens. ibi.nu.55.

Delinquendi conſuetudo quod indicium ſit, & quid operetur, cap. 18. numero 29.

Delinquentis fuga quod indicium faciat, & quid operetur. ibi.nu.44.

Denunciare qui non poſſunt.cap.16.nu.62. & 64.

Denunciatio ſuperiorum a ſubditis non ita facile admittenda eſt. cap.4.nu.9.

De-

Denunciatio quadruplex. Euangelica, Iudicialis, Canonica, & Regularis, & quid earum vnaquæque ſit. cap. 16. nu. 60.
Denunciatio æquiparatur accuſationi ab aliquibus. ibi. nu. 63.
Denunciatio vt ab accuſatione differat. cap. 16. nu. 70.
Denunciationem præcedere monitio debet. cap. 16. nu. 66.
Denunciationem iudex vt admittere debet. ibi. nu. 68.
Denunciationes quomodo inter ſe differant. cap. 16. nu. 61.
Denunciationis via quomodo incipiatur proceſſus. ibi. nu. 59.
Denunciator non probans talionis pœna apud aliquos punitur. cap. 16. numero 63.
Denunciator non probans quomodo puniatur ſecundum canones. ibi. nu. 69.
Citandus eſt ante abſolutoriam denunciati. cap. 20. nu. 16.
Denunciatore apparente indici nequit canonica purgatio. cap. 21. nu. 11.
Deo quid ſimilius eſſe poſſit. in præfatione.
Depoſitiones actoris teſtiumque Reo aperiendæ ſunt. cap. 11. nu. 23.
Deſcendentes ab inimicis teſtificari non poſſunt. cap. 17. nu. 11.
Detentus in carceribus ſanctiſſimæ inquiſitionis ex cauſſis cõcernentibus dictum tribunal infamis eſt. cap. 8. nu. 38.
Detentus indebite in carcere fugere poteſt. cap. 18. nu. 46.
Deus obiectum noſtræ beatitudinis eſt. in præfatione.
Deus iudex eſt. in præfatione.
Diaboli iudicio iniqui iudices iudicabuntur. cap. 5. nu. 7.
Diabolus accuſator in diuino iudicio eſt. in præfat.
Dicta actoris teſtiumque cum eorum nominibus Reo ipſi aperienda ſunt. cap. 11. numero 23.
Dictum obſcurum ad iuris effectum pro non dicto habetur. cap. 17. nu. 70.
Dictum ſocij criminis tortura firmatum ſufficit ad torturam. cap. 18. numero 33.
Dictum ſocij criminis an ſine tortura ſufficiat ad torturam. ibi. nu. 34.
Dictum teſtis de viſu quod indicium faciat. cap. 18. nu. 53.
Dilapidatores bonorum eccleſiaſticorum ſunt infames. cap. 8. nu. 38.
Dilationes in iudicio ſummario concedendæ ſunt. cap. 11. nu. 18.
Vt uerò concedendæ ſint. ibid. nu. 22.
Diſcordes teſtes qui ſint. cap. 17. nu. 65. & ſequentibus.
Doctores affirmantes iudicem lethaliter peccare, ſi in peccato iudicet manifeſto. cap. 6. nu. 6.
Doctorum Collegium recuſari poteſt. cap. 14. nu. 15.
Dominus aduerſarij nequit accuſare. cap. 16. nu. 28.
Sed neque teſtificari contra aduerſarium eius. cap. 17. nu. 22.
Duo indicia ſufficientia ſi concurrant, quid operentur. cap. 18. nu. 54.
Duo ſocij criminis, uel duo teſtes inhabiles quid operentur. cap. 18. nu. 32.

E

Eccleſiaſtico iudici canonica purgatio arbitraria eſt, ac pro libito illam indicere poteſt. cap. 21. nu. 15.
Effectus appellationis qui ſint. cap. 15. nu. 53.
Effectus canonicæ purgationis qui ſit. cap. 21. nu. 28.
Epiſcopi in quibus caſibus Regulares iudicare poſſint. cap. 9. nu. 11.
Epiſcopus quare dicatur ordinarius. cap. 2. nu. 11.
Euangelica denunciatio quæ ſit. cap. 16. nu. 60.
Excepta crimina quæ ſint. cap. 14. nu. 26. & cap. 16. nu. 40.
Exceptio dupliciter proponi poteſt ciuiliter, & criminaliter. cap. 16. nu. 98.
Exceptiones in iudicio neceſſariæ, etiam in ſummario. cap. 11. nu. 18.
Exceptionis proceſſus quomodo formandus. cap. 16. nu. 99.
Quomodo autem continuandus ſit. cap. 19. nu. 31.
In eo rigor minime obſeruatur. ibi. nu. 32.
Niſi detegatur conſpiratio exceptoris, ac teſtium. ibi. nu. 33.
Exceptus de crimine an de illo puniri queat. cap. 4. nu. 6. & cap. 16. nu. 98.
Excipiens non probans qua pœna puniatur. cap. 16. nu. 100.
Excommunicati accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 16.
Excommunicatus non poteſt eſſe iudex. cap. 7. nu. 18. 19. & 20.
Expoſitio paraphraſtica pſalmi 81. cap. 5. nu. 3.
Exteriora delicta quæ ſint. cap. 16. nu. 1.
Extraiudicialis appellatio quæ ſit. cap. 15. nu. 10.
Extraiudicialis confeſſio quod indicium ſit, & quid operetur. cap. 18. numero 20.

F

Facile litigantes accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 26.
Facti permanentis, ac tranſeuntis delicta quæ ſint. cap. 16. nu. 2.
Falſi teſtes accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 23.
Falſi teſtis pœna. cap. 17. nu. 84.
Falſus teſtis qui ſit cap. 17. nu. 79.
Fama duplex bona, & mala. cap. 8. nu. 3.
Fama quid ſit. ibid. nu. 4.
Fama quod indicium ſit, & quid operetur. cap. 18. nu. 36.
Fama vehemens ad torturam ſufficit. cap. 18. nu. 37.
Fama a quibus ortum ducere debeat an a uiris, an a mulieribus. ibi. nu. 35.
Fama vehemens quæ ſit. ibi. nu. 38.
Fama ſola an quandoque ad torturam ſufficiat. ibid. nu. 39.
Fama cum fuga graue indicium eſt. ibid. nu. 41.
Fama cum uno teſte, aut alio adminiculo ſufficit ad torturam. cap. 18. nu. 42.

Fama licet probata ſit, minime tamen infamato nocet, ſi per triennium continuum bene vixerit.cap.18.nu.43.
Fama probanda eſt.cap.16.nu.92.
Quomodo uero probetur. ibi.nu.93.
Quæ attendenda ſit.cap.19.nu.25.
Fama probata quid agendum ſit.cap.19.nu.28.
Vide infamia.
Familiares accuſatoris teſtificari non poſſunt.cap.17.nu.17.
Feriatis diebus propter hominum neceſſitatem in ſummario iudicio procedi poteſt.cap.11.nu.26.
Femina ut poſſit eſſe iudex. cap.7.nu.13.
Femina teſtificari nequit.cap.17 nu.27.
Forma iuris aliqua in iudicando ſeruanda eſt.cap.4.nu.1.
Quæ in quattuor conſiſtit,& quæ illa ſint ibid. nu.3.
Forma incipiendi proceſſum per uiam accuſationis a iudice ordinario.c.16.n.57
Forma incip.proceſ.per eandem uiam a iudice delegato. ibid.nu.58.
Forma incipien.proceſſum per uiam Denunciationis.cap.16.nu.71.
Forma proceſſus in Viſitatione, ſeu inquiſitione generali faciendi. ibi. nu.84.
Forma incipien. proceſſum in inquiſitione generali quo ad perſonas tantum.ibi. num.86.
Forma incipien. proceſ.in inqui.generali quo ad delicta ſolum.cap.16.nu.90.
Forma incip.proceſ.in inquiſitione ſpeciali.ibi.nu.96.
Forma incipien.proceſſum per viam exceptionis.ibi. nu.102.
Forma continuandi proceſſum per viam accuſationis.cap.19.nu.3.
Forma examinis teſtium. ibid.nu.4.
Forma examinis Rei.ibid.nu.7.
Forma torquendi teſtes cum opus eſt.ibi.nu.14.
Forma ſecundi conſtituti pro Reo torquendo.cap.19.nu.15.
Forma confrontandi Reum ac Teſtes ibi.nu.16.
Forma continuandi proceſſum per uiam denunciationis. cap.19.nu.18.
Forma continuandi proceſsum per uiam inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum in delicto facti permanentis.cap.19. nu.22.
Si delictum ſit facti tranſeuntis, quid agendum ſit.ibi.nu.23.
Forma continuandi proceſsum per uiam inquiſitionis ſpecialis. cap.19.nu.26.
Forma examinandi teſtes ſuper fama. ibid.nu.27.
Forma examinandi teſtes ſuper facto fama probata.ibid.nu.30.
Forma ſententiæ abſolutoriæ ſimpliciter pro innocente. cap.20.nu.18.
Forma alia pro infamato,& indiciato.ibid.nu.19.
Forma ſententiæ condemnatoriæ cum expreſſione cauſæ.cap.20.nu.30.
Forma alia ſine cauſæ expreſſione. ibid.nu.31.
Forma ſententiæ declaratoriæ fauorabilis.cap.20. nu.36.
Forma ſententiæ declaratoriæ contrariæ.ibid.nu.37.
Forma ſententiæ interlocutoriæ pro accuſatore, uel teſte repellendo.ibi.nu.39.

Forma indicendi canonicam purgationem.cap.21.nu.36.43.& 45.
Forma purgationis canonicæ.cap.21.nu.37.
Forma ſententiæ pro canonice purgato. cap.21. nu.40. & 46.
Forma ſententiæ contra eum qui in purgatione defecit.cap.21.nu.41.
Forum exterius ad occulta delicta nequaquam extenditur.cap.3.nu.18.
Fragranti in crimine captus, vel repertus, vt tractandus eſt.cap.18.nu.30.
Fuga cum fama graue indicium eſt.cap.18.nu.41.
Fuga delinquentis, quod indicium ſit, & quid operetur.ibi.nu.44.
Fugere de carcere poteſt in ea detentus indebite.cap.18. nu.46.
Fugiens de carcere quod indicium facit.ibi.nu.45.
Furata res apud aliquem inuenta quod indicium faciat, & quid operetur. cap. 18. num.51.
Furioſus perpetuò nequit eſſe index. cap.7.nu. 10.

G

Generales Congregationum ordinarij Regularium iudices ſunt.cap.9.nu.7.
Gibbelini contra Guelfos teſtes eſſe non poſſunt.cap.17.nu.34.
Gradatim procedere in appellationibus de accidentalibus appellationis eſt .cap. 15.nu.26.
Gradatim an procedendum in appellationibus ſit. ibi.nu 27.
Grauia delicta quæ ſint.cap.10.nu.4.
Quomodo in Regularibus puniri debeant.ibi.nu.18.& 12.
De illis proceſſum formare non eſt neceſſe. cap.16.nu.3.
Grauia indicia quæ ſint.cap.18. nu.4.
Quid vero ipſa operentur.ibi.nu.9.& 10.
Grauiſſima indicia quæ ſint.cap.18.nu.5.
Quid vero ipſa operentur. ibid.nu.12.
Guelfi contra Gibelinos teſtes eſſe non poſſunt. cap.17.nu.34.

H

Heretici accuſare non poſſunt, cap.16.nu.20.
Homines quique ſubijci, & iudicari queunt, non omnes apti ſunt præeſſe, ac iudicare.cap.7.nu.2.

I

Ignorantia cunctorum vitiorum eſt mater.cap.18.nu.16.
Illiteratus nequit eſſe iudex.cap.7.nu.24.
Imperia legibus firmantur.cap.5.nu.4.
Imperia iudicijs iniquis ſubuertuntur.ibi.nu.5.
Impubes non poteſt eſſe iudex.cap.7.nu.11.
Neque teſtis ante 20.annos in criminalibus.cap.17.nu.28.

An accuſare queat.cap.16.nu.34.
Inconſtantia quod indicium ſit, cap.18.nu.58.
Indicia quid ſint.cap.18.nu.1.
Indicia leuia,grauia,& grauiſſima,& quæ ſint.ibi.nu.2.& ſeq.
Leuia quid operentur.ibid.nu.6.
Grauia quid operentur. ibid.nu.9.
Grauiſſima quid operentur. ibid.
Indicia vehementia non ſufficiunt ad condemnationem. cap.18. nu.10.
Indicia multa ſunt.principaliora quæ ſint.ibid.nu.19.
Qualia ſint iudex iudicare debet. ibid.nu.18.
Indicia duo ſi concurrant quid operentur.cap.18.nu.54.
Indicia oportet eſſe probata,& quomodo probentur.ibid.nu.59.
Indicia probanda quæ ſint. ibid.nu.60.
Indicia a quibus petenda ſunt, & per quos probanda. ibi.nu.61.
Indicijs ex leuibus viri probi,ac bonæ famæ capi non debent.cap.18.nu.7.
Indicium idem diuerſorum reſpectu leue,& graue eſt. cap.18.nu.13.
Infamato, ſi per triennium continuum bene vixerit,fama probata minime nocet.cap.18.nu.43.
Infames qui ſint.cap.8.nu.28.
Accuſare non poſſunt.cap.16. nu.18.
Neque teſtificari.cap.17.nu.27.
Infamia quid ſit. cap.8.nu.5.
Illius nomen quid ſignificet. cap.8.nu.1.
Eſt duplex iuris,& facti. ibi.nu.7.
Infamia canonica per quid incurratur.cap.8.nu.34.& 35.
Quomodo tollatur.ibid.nu.37.
Infamia facti quæ ſit. cap.8.nu.9.
Per quid incurratur.ibi.nu.13.
A dignitatibus repellit.ibid.nu.14.
Et a ferendo teſtimonio.ibid.nu.15.
Et ab accuſando quemuis. ibid.nu.16.
Et a promotione ad ordines. ibid.nu.17.
Quomodo tollatur. ibid.nu.18.
Infamia iuris eſt duplex.cap.8.nu.8.
Infamia iuris quæ ſit. ibid. nu. 19.
Ordinum executionem tollit.ibid.nu.24.
Per quod incurratur. ibid.nu.20. & 21.
Tollitur a ſolo principe. ibid.nu.26.
Infamia fundamentum proceſſus per viam inquiſitionis contra certas perſonas eſt.cap.16. nu.88.
Accuſatoris loco ſuccedit. ibid.nu.89.
Probanda eſt,ut efficere infamatum queat. ibid.nu.92.
Quomodo probari poſſit.ibid.nu.93.

Ante inquiſitionem orta eſſe debet, ut afficere queat. ibi.nu.95.
Infamia pro qua indicitur canonica purgatio vnde ortum habere debeat. cap. 21.10.
Infamis non poteſt eſſe iudex. cap.7.nu.4.
An aliquando iudicare poſſit.ibid.nu.5.6.& 7.
Infamis recuſari poteſt.cap.14.nu.27.
Infamis qui dicatur.cap.8.nu.6.
Infamis infamia facti qui ſit.ibid.nu.10.
Infamis iure ciuili qui dicatur.cap.8.nu.22.
Infamis abſque diſpenſatione electus non intelligitur ab infamia diſpenſatus. ibid.nu.28.& 29.
Infamis electus tabellio non eſt legitimus tabellio,neque illius inſtrumentis eſt adhibenda fides.ibid.nu.32.
Infamis iure ciuili,& quoque iure canonico infamis eſt.cap.8.nu.36.
Infidelis accuſare non poteſt. cap.16.nu.21.
Inhabiles teſtes qui ſint.Vide teſtes inhabiles.
Inimici accuſare non poſſunt. cap.16.nu.10.
Etiam in criminibus exceptis.ibid.nu.41.
Inimici teſtificari non poßunt.cap.17.nu.4.
Etiam in criminibus exceptis. ibid.nu.5.
Etiam in crimine violatæ religionis. ibid.
Quamuis tantum præſumpti inimici ſint. ibi.nu.6.
Licet inimicitia publica minime ſit. ibid. nu.7.
Etiam ſi cum eo, contra quem teſtes adhibentur, reconciliati ſint.ibi.nu.8.
Quamuis ex cauſſa minus probabili inimicitia orta ſit.ibid.nu.9.
Inimici iudicis recuſatio de iure naturali eſt. cap.12.nu.6.
Inimicitia capitalis, & grauis in cauſſa fidei Inquiſitorem a iudicando repellit. cap.14.nu.20.
Non capitalis,nec ita grauis in alijs criminibus alios iudices.ibi.nu.21.
Inimicitia quod indicium ſit,& quid operetur. cap.18.nu.48.
Debet eſſe euidens, ac probata,& quomodo probetur.ibid.
Inimicitiæ capitales a iudicando,accuſando,ac teſtificando repellunt.cap.14.numero 23.
Inimicus nequit eſſe iudex.cap.7. nu.25.& ſeq.
Neq; accuſator,vel teſtis contra inimicum.de iure naturali.cap.12.nu.16.
Inimicus ut recuſetur quis dicatur,& ſit.cap.14.nu.22.
De illius domo prodeuntes teſtificari nequeunt.cap.17.nu.13.
Iniuriã propriam,& ſuorum proſequentes omnes accuſare poßunt.c.16.nu.38.
Inopes accuſare non poſſunt.cap.16.nu.30.
Neque teſtimonium dicere in iudicio.cap.17.nu.37.
Inquiſitio quid ſit.cap.16.nu.73.
Inquiſitio quotuplex ſit.ibi.nu.74.
Inquiſitio generalis ſimpliciter quæ ſit. ibi.n.75.

In ea

In ea omnes admittuntur ad teſtimonium ferendum, ibi.nu.82.
Inquiſitio generalis quo ad perſonas tantum quæ ſit.cap.16.nu.85.
Inquiſitio generalis quo ad delicta ſolum quæ ſit. ibi.nu.87.
Inquiſitio ſpecialis quæ ſit. ibid.nu.91.
In inquiſitione poni debent locus, & tempus commiſſi delicti.cap.16.nu.95.
Inquiſitor recuſari poteſt in cauſſa hæreſis.cap.14.nu.12.
Inſtituta regularia pro iure gentium Regularibus ſunt.cap.13.nu.8.
Interiora delicta quæ ſint.cap.16.nu.1.
Interlocutoria ſententia quæ ſit.cap.15.nu.18.
Ab ea an de iure canonico appellari poſſit. ibi.nu.21.
An uero de iure ciuili ibid.nu.22.
Interlocutoriæ ſententiæ pro accuſatore, vel teſte repellendo forma.c.20.nu.39.
Interrogatio Rei in quolibet iudicio de iure diuino eſt.cap.12.nu.2.
Interrogationes purgandi, & compurgatorum. cap.21.nu.38.& ſeq.
Inuenta res alicuius in loco, uel circa locum delicti quod indicium ſit, & quid operetur.cap.18.nu.52.
Iudex Deus ipſe eſt. in præfatione.
Iudex in iudicio neceſſarius eſt.ibidem.
Fortis, & conſtans eſſe debet. cap.1.nu.17.
Manſuetus, & patiens.ibid.nu.18.
Et quoque Miſericors.ibid.num.19.
Iudex poteſtate præditus eſse debet.cap.2.nu.1.
Iure naturæ abſque iuriſdictione ius dicere nequit.ibi.nu.2.
Suæ iuriſdictionis fundamentũ ignorans proceſsum formare nequit.ibi.nu.5.
Neque etiam ſi de illa dubitet. ibi.nu.6.
Ab eo incompetẽte iudicium factum vſurpatum, ac temerarium eſt.ibi.nu.7.
Nulla prædictus poteſtate iudicare præſumens læthaliter peccat. ibi.nu.19.
A quadruplici poteſtate quadrupliciter nominatur.ibid.nu.20.
Iudex in iudicando veritatem ſequi tenetur.cap.3.nu.1.
Quam veritatem ſequi debeat. ibid.nu.9.
Perſona publica eſt, vices communitatis gerens.ibi.nu.10.
Omnia, quæ non nouit vt iudex ignorat.ibid.nu.11.
Priuata ſciẽtia innocentẽ ſciens, ex actis vero nocentẽ, quid faciet.ibi.nu.12.
Tuta conſcientia quomodo innocentem damnare poſſit. ibi.nu.13.
Si ex eo conſcientiæ ſcrupulis agitetur, quid faciet.ibi.nu.14.
In conferendis officijs, ac dignitatibus propriam conſcientiam ſequi poteſt. ibi.num.16.
Delicta ſubditorum cognoſcens extra iudiciũ, ut ea punire queat.ibi.nu.20.
Iudex proceſſum incipere nequit modo aliquo procedendi non ſeruato.c.4.nu.8.
In præparatorijs deficiens recuſari poteſt.ibi.nu.11.
An de delicto in exceptione propoſito inquirere poſſit ſeparato proceſſu.ib.n.9
Illi neceſſaria ſcientia eſt.cap.5 nu.1.
Iudex illiteratus an iudicare poſſit. cap.15.nu.8.

Expenſis partium aſſeſſorem adhibere poteſt. ibid.nu. 11.
Male iudicans ad reſtitutionem læſæ parti tenetur. ibi.nu. 16.
Iudex eccleſiaſticus peritiam iudicandi habere debet.cap.5.nu.9.
Iudex vitæ puritatem habere debet, & quam.cap.6.per totum.
A peccato immunis eſſe debet, cum iudicandi poteſtatem exercet.ibi.nu.5.
In peccato publico exiſtens propter ſcandalum peccat.ibi.nu.8.
Mortifero innodatus peccato iudicandi poteſtatem non ammittit. ibi.nu.9.
Nulla paſſione motus iudicare debet. ibid.nu.11.
Paſſione aliqua motus iudicans nullam non reddit ſententiam. ibi. nu.13.
Iniuſtam ſententiam proferens læthaliter peccat. ibid.nu. 15.
Iudex qui eſſe, vel non eſſe poſſit.cap.7.per totum.
Iudex recuſari in ſummario iudicio poteſt.cap.11.nu. 19.
Facilius recuſatur quam teſtis.cap.14.nu.6.
Quomodo recuſetur de iure canonico.ibi.nu.45.
Quomodo de iure ciuili. ibid.nu. 46.
Recuſatus in cauſſa procedere amplius nequit.ibid.nu.52.
Iudex tam ordinarius, quam delegatus recuſari poteſt.cap. 14.nu. 11.
Et quoque ſuſpectus, & inimicus, & alij.ibid.nu. 17. & ſeq.
Iudex a quo appellatum eſt, amplius in cauſſa procedere nequit.cap.14.nu.51.
Terminum ad petendos apoſtolos concedere debet.cap.15.nu.39.
In quibus caſibus appellationem admittere non tenetur. ibid.nu.49.
Iudex quid faciet cum accuſator accuſationem proponere voluerit.c.16.nu.47.
Accuſationem conſiderare debet. ibid.nu.48.
Accuſatorem legitimum admittere, illegitimum repellere debet.ibi.nu.49.
Iudex ex officio accuſatorem criminoſum, & illegitimum repellere debet. cap. 16. num.50.
Contra quenquam procedere nequit, niſi conſtet de corpore delicti.ibi.nu.52.
Accuſatori pœnam talionis proteſtare debet.ibid.nu.56.
Denunciationem vt admittere debet. ibid.nu.68.
De illius domo prodeuntes teſtificari non poſſunt.cap.17.nu.19.
Contra iudicandum ab ipſo teſtis eſſe non poteſt.ibid.nu.31.
Leuia, grauia, & grauiſſima indicia quæ ſint ipſe iudicare debet.c.18.nu.18.
Iudex Regularium. Vide Regularium iudex.
Iudices Dij appellantur, & quare.in præfat. & cap.5.nu.6.
Iudicio duriſſimo iudicabuntur a Deo, ſi male iudicauerint.cap.5. nu.6.
Iudices iniqui Diaboli iudicio iudicabuntur a Deo. ibid.nu.7.
Iudices Dei vices in terris gerunt.cap.6.nu.6.
Iudices ordinarij religioſorum qui ſint.cap.9.nu.2. & 7.
Iudices appellationis religioſorum qui ſint. ibid.nu.8.
Iudices religioſorum omnium in cauſſis fidei, qui ſint.ibid.nu. 10.
Iudicii eccleſiaſtici arbitraria canonica purgatio eſt.cap.21.nu.15.
Iudicialis appellatio quæ ſit. cap.15. nu.9.
Iudicialis denunciatio quæ ſit, & quotuplex.cap.16.nu.60.

Iudi-

Iudiciarius ordo in regularium cauſſis obſeruandus eſt.c.10.nu.11.
Iudicis nomen quid ſignificet.cap.1.nu.1.
Illius officium quod ſit.ibi.nu. 2.
Illius immediatum munus quod ſit.ibi.nu.3.
Illius definitio quæ ſit.ibid.nu.7.
Iudicis conditiones quas habere debet,quæ ſint.ibid.nu. 9.
Iudicis Poteſtas unde eliciatur.cap.1.nu.10.
Veritas.ibid.num.11.
Forma iuris.ibid.nu. 12.
Scientia.ibid.num.13.
Vitæ puritas ibid.num.14.
Iudicis conditiones in quadam ſalomonis ſententia continentur. ibidem. numero 15.
Eliciuntur ex nomine Iudex,& quomodo.ibi.nu.16.
Iudicis conditiones affirmatiuæ, & negatiuæ, & quæ ſint. capite 7. numero 1.
Iudicis æqualitas partium reſpectu de iure diuino,eſt.cap. 12.nu. 3.
Eum lathaliter peccare, ſi in peccato iudicet manifeſto qui doceant.cap. 6.numero 6.
Iudicis recuſatio.Vide cap.14.per totum.
Iudicis ad quem appellatum eſt quæ ſint partes.c.15.nu.54.
Iudicis eccleſiaſtici peritia qualis eſse debeat.c.5.nu.10.
Iudicus iniquis imperia ſubuertuntur.ca.5.nu.5.
In iudicijs quædam ſpectant ad eſsentiam,quædam ad ſolemnitatem.capit. 11. numero 1.
In iudicijs,quæ de iure ordinario fiunt,quæ ſeruanda ſint.ibi.nu. 2.
In iudicijs ſummarijs quæ ſeruanda ſint.ibi.nu.3.
Iudicium Dei eſt.in præfatione.
Iudicium quattuor perſonarum generibus conſtituitur. ibid.
Iudicium quid ſit.cap.2.nu.3.
Iudicium a iudice incompetente factum,vt appelletur.ibi.nu.7.
Iudicium ſine aliqua iuris forma factum temerarium,& inualidum eſt.cap.4. numero 2.
Iudicio duriſſimo iudicabuntur mali iudicantes indices.c.5.num.2.
Iudicum ſuſpectorum iudicium declinare naturale eſt.c.14.nu. 2.
Iuramenti exactio a partibus,ac teſtibus in ſummario iudicio neceſsaria. cap. 11.num.15.
Iuramentum in iudicio neceſsarium eſt,neq; à Chriſto fuit prohibitum.ibi. n.16.
Iuramentum in iudicijs eſt de iure naturali.c.12.nu. 14.
Iuramentum exhibetur tactis ſcripturis ab omnibus præterquam ab epiſcopis, & ſacerdotibus,à quibus exhibetur tacto pectore.c.17.nu. 95.
Iuratum dictum non iurato præfertur.cap.17.nu.62.
Iurare quid purgandus debeat.cap.21.nu.19.

Iu-

Iure diuino, ac naturali quæ in iudicijs requirantur. capite 12. per totum.
Iure diuino, ac naturali qui repellantur a teſtimonio ferendo. capite 17. numero 38.
Iuris ordo in ferenda ſententia ſeruandus eſt, & qui ſit.cap.20.nu. 7.
Iuriſdictio in iudice neceſſaria eſt.cap.2.nu.1.
Ius diuinum, & naturale in Regularium iudicijs ſeruandum eſt.capit. 13. numero 1.
Ius humanum,ſcilicet canonicum in ijs quoq; ſeruandum eſt remotis apicibus, & rimulis ibid.nu. 2.& 3.
Ius naturale,vel gentium tollere nequit Princeps.c.15.nu.4.
Ius poſitiuum non adimit facultatem iure naturali conceſſam. capite 15. numero 24.
Iuſtus Deo ſimilis eſt.in præfatione.

L

Laici Clericos accuſare non poſſunt.cap.16.nu.15.
Laici contra Clericos nequeunt eſſe teſtes.cap.17.nu.24
Licet in minoribus tantum ſint conſtituti.ibi.nu.26.
Laicorum leuia delicta quomodo puniantur.cap.10.nu. 11.
Laicus an clericos iudicare poſſit.cap.7.nu.27.
Legati,& Vicelegati non ſunt iudices Regularium.cap.9.nu.9.
Legatus de latere poteſt recuſari.cap.14 nu.13.
Lege diuina quæ in iudicio neceſſaria ſint.c.12.nu.1.& ſeq.
Lege diuina qui ab accuſando arceri videantur.c.16.nu.35.
Lege diuina qui teſtificari prohibeantur.c.17.nu. 38.
Lege naturali quæ in iudicijs neceſſaria ſint c.12.nu.6.& ſeq.
Lege naturali qui accuſare prohibeantur.c.16.nu.36.
Lege naturali qui teſtificari prohibeantur.c.17.nu.38.
Legem quis condere poſſit.c.2.nu.4.
Legibus firmantur imperia,& principatus.cap.5.nu.4.
Leuia delicta quæ ſint.cap.10.nu.3.
Quomodo puniantur in regularibus.ibi.nu.9.
Quomodo puniantur in laicis.ibid.nu.11.
In illis non admittitur appellatio,nec iudicis recuſatio.ibid.
Niſi modus excedatur.ibi.nu.10.
De illis proceſſum formare non eſt neceſſe.c.16.nu.3.
Leuia indicia quæ ſint.cap.18.nu.3.
Leuia indicia quid operentur.ibi.nu.6.
Leuibus indicijs viri probi, & bonæ famæ capi non debent. capite 18. numero 7.
Lex accuſator in iudicio diuino eſt.in præfatione.

Liber-

Liberti accuſare non poſſunt.cap.16.nu.32.
Lites abſq; ſuſpicione procedere debent.c.14.nu.18.
Litigantes de facili accuſare non poſſunt.c.16.nu.26.
Litteræ dimiſsoriæ quare dicantur apoſtoli.c.15.nu.40.
Litteræ ſine nomine,& earum valor.cap.16.nu.65.
Litteræ patentes,pro ſponte purgato canonica purgatione.cap.21.nu.46.
Luxuriæ vitium non debet in ſene,ac in iuuene præſumi.c.18.nu.14.

M

Mandatarij aſſertio quod indicium ſit, & quid operetur. capit. 18. numero 35.
Manifeſta delicta quæ ſint.cap.10.nu.5.
Quomodo in Regularibus puniantur.ibi.nu.12.
In illis non admittitur appellatio.ibi.nu.13.
Neq; iudicis recuſatio.ibid.nu.14.
Manſuetudo in iudice neceſſaria eſt.cap.6.nu.17.
Mendacium quod indicium faciat,& quid operetur.c.18.nu. 57.
Mente capti teſtificari nequeunt.cap.17.nu.32.
Milites accuſare non poſſunt.cap.16.nu.34.
Minæ quod indicium ſit,& quid operetur.cap.18.nu.49.
Modi in iudicio ſeruandi quattuor ſunt,& qui.c.4.nu.4.
Modi in iudicio quomodo ſeruandi ſint.ibi.nu.5.
Modica cauſa iudicem a iudicando repellit.c.14.nu.19.
Modus in recuſatione iudicis de iure canonico ſeruandus, capite 14. numero 45.
Modus in iudicis recuſatione ſeruandus de iure ciuili. ibidem numero 46.
Modus in appellatione de iure ciuili ſeruandus.cap.15.nu.30.
Modus in appellatione de iure canonico ſeruandus.ibi.nu.31.
Modus incipiendi proceſsum per viam accuſationis. capite 16. numero 6.
Modus incipiendi proceſsum per viam denunciationis.ibid.nu.59.
Modus incipiendi proceſsum per viam inquiſitionis.ibi.nu.72.
Modus in inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione ſeruandus. ibidem numero 76.
Modus incipiendi proceſsum per uiam exceptionis.c.16.nu.97.
Modus continuandi proceſsum per uiam accuſationis.c.19.nu.1.
Modus continuandi proceſsum per uiam denunciationis.ibi.nu.18.
Modus conti. proceſ. per viam inquiſi.generalis quo ad perſonas tantum. ibi. numero 20.
Modus contin. proceſs. per uiam inquiſi. generalis quò ad delicta ſolum.ibid. numero 24.

Mo-

Modus continuandi proceſsum per viam exceptionis.ibi.nu.31.
Modus in canonica purgatione ſeruandus.cap.21.numero 17. & numero 34. & ſeq.
Monachorum nomine veniunt Religioſi quique.c.13.nu.4.
Præſertim Canonicis Regulares.ibi.nu.5.
Monitio vt præcedere denunciationem debet.c.16.nu.66.& ſeq.
Monitio compurgatoribus facienda in purgatione canonica. capite 21. numero 37.
Moribus deprauati facilius in peccata labuntur.c.18.nu.40.
Moſis abbatis exemplum pro iudicibus.c.6.nu.2.
Mulier vt poſſit eſse iudex.c.7.nu.13.
Mulieres teſtificari non poſsunt.c.17.nu.26.
Neque accuſare.cap.16.nu.34.
Munera iudex acceptare non debet.c.6.nu.18.
Munera prudentes quoq; excecant.ibi.nu.19.
Munera peruertunt iudicium.ibid.
Mutus nequit eſse iudex.cap.7.nu.9.

N

NEminem inaudita parte condemnare de iure diui. eſt. capite 12. numero 5.
Nomina actoris,ac teſtium Reo aperienda ſunt.c.11.nu.23.
Etiam Regularibus.ibi.num.24.
Nomina,cognomina,patria,ætas,&c.teſtium in actis deſcribenda ſunt.c.17.nu.102.& cap.19.nu.2.
Nominum ſuppreſſio actoris,ac teſtium in violatæ religionis officio ad fidei fauorem ſingularis eſt.cap.11.nu.25.
Notario an potius quam teſti credatur.c.17.nu.60.
Numerus teſtium defectum ſupplet.c.18.nu.32.
Nuntij apoſtolici non ſunt iudices regularium.c.9.nu.9.

O

OBiectum noſtræ beatitudinis ipſe Deus eſt. in prefatione.
Obſcurum dictum ad iuris effectum pro non dicto habetur. capite 17. numero 70.
Obſeruanda in Viſitatione a ſuperioribus Regularium.c.16.nu.79.
Occulta delicta quæ ſint.cap.10.nu.6.
Occulta delicta quomodo in Regularibus puniantur. ibidem. numero 18. & 22.
Occulto peccato irretitus iudicans an peccet.c.6.nu.7.
Occultos criminoſos prodere non tenentur interrogati in Viſitatione, ſeu in inqui-

inquiſitione generali.cap.16.num.78.
Officia indigna petentes ſunt infames.c.8.nu.38.
Officium aſſumens abſq; peritia neceſſaria,vt peccat.c.5.nu.14.
Etiam ſi nullum damnum inde ſequatur,ibi.nu.15.
Ommiſſo medio an ad principem prouocari poſſit.c.15.nu.28.
Ommiſſo medio ad Romanam ſedem omnes appellare queunt. ibidem numero 29.
Omnes,qui legibus ciuilibus ab accuſando repelluntur, & iure canonico reijci debent.cap.16.nu.34.
Omnes qui accuſare non poſſunt,nec teſtificari queunt.c.17.nu.37.
Ordinaria poteſtas quæ ſit.c.2.nu.9.
Ordinarij Regularium iudices qui ſint.c.9.nu.2.& ſeq.
Ordinarius quare dicatur Epiſcopus.c.2.nu.11.
Ordinum capita viſitanda ſunt.ca.16.nu.81.
Ordo iudiciarius in cauſſis Regularium obſeruandus eſt.c.10.nu.21.
Ordo appellationis Regularium.c.15.nu.59.
Ordo iuris in ferenda ſententia ſeruandus eſt.c.20.nu.7.
Otium cunctorum vitiorum magiſter eſt.c.18.nu.17.

P

Paſtor quod iudicium faciat.cap.18.nu.58.
Papa eſt omnium iudex ordinarius.c.2.nu.10.
Papa infamem eligens ſciens,& volens,cum eo intelligitur diſpenſare.cap.8. numero 30.
Papa infamem eligens, infamiam ſi ignoret,illam non tollit. ibidem numero 31.
Papa eſt Regularium ſupremus iudex.c.9.nu.2.& 5.
Totius orbis eſt caput.ibid nu.3.
Eccleſiaſticorum peculiari modo eſt iudex.ibi.nu.4.
Regularium vero magis peculiariter.ibid.nu.5.
Peccator in diuino iudicio Reus eſt in præfatione.
Peccatum perpetratum teſtis contra peccatorem in diuino iudicio eſt. ibidem.
Peccatum mortale neque iuriſdictionem tollit, neque iudicij rectitudinem.ca. 6.num.10.
Pendente appellatione illæſus damnati ſtatus conſeruari debet. capite 15. numero 52.
Perſonas accipere contra ius diuinum,& humanum eſt.c.1.num.4.
Petitio actoris in ſcriptis vel ſaltem in voce in quolibet iudicio neceſſaria. eſt. cap.11.nu.8.
Petitio ab actore quomodo in ſummario iudicio facienda ſit. ibidem numero 9.

Peti-

Petitio, & datio defenſionum.c.19.nu.17.
Phyſionomia quod indicium ſit, & quid operetur.c.18.nu.50.
Pluralitas teſtium in iudicijs de iure diuino eſt.c.12.nu.4.
Pœna a iudice quomodo infligenda ſit.c.4.nu.13.
Pœna delicto conformis eſse debet.c.4.nu.13.& c.20.nu.22.
Pœna vt minui, vel augeri queat, ſi a lege taxata ſit.c.20.nu.23
Pœna vt commutari poſſit.ibid.nu.24.
Pœna a ſtatuto impoſita iuris communis pœnam tollit.ibi.nu. 25.
Pœna carceris in grauiſſimis delictis Regularium puniendis ſufficere debet. ca. 20.num.27.
Pœna carcere maior in iure canonico minime datur.ibid.nu.28.
Pœna damnationis ad triremes an Regularibus infligenda, ibidem numero 29.
Pœna falſi teſtis tum ad offenſam, tum ad defenſam, tum laici, tum clerici.cap. 17.num.84.
Pœnæ Regularibus pro illorum delictis puniendis vnde ſumi debeant.cap.20. numeeo 25.
Pœnæ Regularibus infligendæ non ſunt a iure communi mutuandæ. ibidem numero 26.
Pœnarum extenſio nimia vitanda eſt.ibid.
Poteſtas in iudice neceſsaria eſt.c.2.nu.1.
Poteſtas quadruplex ordinaria, Delegata, Arbitraria, eſt, & Acceſsoria. ibidem. numero 8.
Poteſtates enumeratæ in ſacris litteris.ibi.nu.18.
Poteſtates ordinis, & iuriſdictionis ambæ a Deo ſunt. c.6.nu. 7.
Prælati Deum imitari debent; & in quo.in præfatione.
Prælati Dei nomine gaudent, & quare.ibid.
Prælati iuſtitiam diligere debent.ibid.
Præparatoria iuris a iudice in iudicando ſeruanda quæ ſint. capite 4. numero 10.
In eorum aliquibus deficiens iudex recuſari poteſt.ibi.nu.11.
Præſumptio ad abſoluendum ſufficit, ad condemnandum vero an ſatis ſit cap. 18.num.10.
ad Principem an ommiſso medio appellari poſſit.c.15.nu. 28.
Princeps ius naturale, aut gentium tollere nequit. c.15.nu.4.
Principatus legibus firmantur.cap.5.nu.4.
Principatus iniquis iudicijs ſubuertuntur.ibi.nu. 5.
Priuilegia Regularium quid ſibi velint, cum in eis dicitur, quod non ſecundum iura: ſed iuxta Conſtitutiones contra illos procedatur.c.13.num.12.
Probationes, maxime in criminalibus debent eſse luce meridiana clariores.c. 17.num.4.
Proceſsum nequit incipere iudex modo aliquo procedendi non ſeruato.cap.4. numero 8.

Pro-

Proceſſum de quibus teneatur formare iudex regularium.c.16.nu.4.
Proceſſum per exceptionem formaturus quid faciet.c.16.nu.99.
In eo debent apponi tempus,& locus delicti in exceptione propoſiti. ibid. numero 101.
Proceſſus quattuor vijs,ſiue modis formari poteſt.c.16.nu.5.
Proceſſus incipiendi, & continuandi modus. Vide Modus.
In illius continuatione quæ neceſſaria ſint.c.17.nu.1.
Proceſſus terminatio in quo conſiſtat.c.20.num.1.
Procurator alicuius pro eodem teſtis eſſe non poteſt.c.17.nu.30.
Prodeuntes de domo inimici accuſare non poſſunt.c.16.nu.10.
Neq; teſtificari.c.17.nu.13.
Prodeuntes de domo iudicis teſtificari nequeunt.c. 17.nu.19.
Prodeuntes de domo accuſatoris teſtimonium ferre non poſſunt. ibidem numero 20.
Protectores Regularium eos iudicare debent iuxta illorum inſtituta. cap. 13. numero 14.
Protectores Regularium quare ita dicantur.ibid.nu.15.
Prouinciales Congregationum iudices ordinarij Regularium ſunt. capite 9. numero 7.
Pſalmi 81. expoſitio paraphraſtica.c.5.nu.3.
Publica delicta quæ ſint. & an ea quis accuſare teneatur. capite 16. numero 43.
Publico delicto maculatus an indicando peccet.c.6.nu.8.
Purgatio canonica antiqua eſt.c.21.nu.1.
Ea ſummi Pontifices multi ſe purgarunt. ibi. nu.2.
Similis apud Romanos erat.ibi.nu.3.
Illius vſus pene abolitus eſt præterquam in Sanctiſſimo Inquiſitionis officio.ibid.nu.4.
Quare ita dicatur,& adinuenta ſit.ibi.nu.6.
Quid ſit.ibid.num.7.
Quibus indici poſſit.ibi.nu.8.& ſeqq.
Illam quis indicere queat.ibi.num.14.
Quo in loco indici debeat.ibi.nu.16.
Modus qui ſeruandus in ea ſit.ibi.nu. 17.
Effectus illius qui ſit.ibi.nu.28.
Illam ſubire nolens quomodo tractandus.ibi.nu.30.
Non ita facile ab eccleſiaſticis iudicibus indicenda eſt.ibid.nu.31.
A decreto illius indicendæ an appellari poſſit.ibi.nu.32.
Illius indicendæ modus,& forma.ibi.nu.34.& ſeqq.
Purgatus de aliquo crimine an poſſit amplius ſuper eo moleſtari. capite. 21. num.33.

Q

QVare trina ſolummodo ſuper eodem conceditur appellatio. capite 15. numero 25.
Quattuor modis iudicium humanum peruertitur. & quibus. cap. 6. numero 12.
Quattuor modis ſeu vijs proceſsus formari poteſt. & qui ſint. capite 16. numero 5.
Quattuor perſonarum genera in vnoquoq; iudicio eſse debent. in præfat.
Quæ in cuiuſq; proceſsus continuatione neceſsaria ſunt. ca. 17. nu. 1.
Quæ ad ſolemnitatem in iudicijs faciant. cap. 11. num. 4.
Quæ ad uim, & eſsentiam iudiciorum ſpectent. ibid num. 5.
Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. c. 14. nu. 10.
Quæ in Viſitatione obſeruanda ſint. a. 16. nu. 79
Qui non poteſt eſſe iudex. c. 7. nu. 4. & ſeq.
Qui accuſare non poſſunt. cap. 16. nu. 9. & ſeq.
Qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur. c. 5. nu. 16.
Qui cum inimicis commorantur accuſare nequeunt. ibi. num. 13.
Qui non admittuntur ad accuſationem, neq; ad denunciationem admitti debēt. cap. 16. num. 62.
Qui admittuntur ad denunciationem in criminibus exceptis. ibidem numero 64.
Qui teſtes eſse non poſſunt. c. 17. nu. 3. & ſeq.
Qui de domo iudicis prodijt, teſtis eſse non poteſt. ibi. nu. 19.
Qui falſum teſtimonium alias dixit, non poteſt eſse teſtis. ibidem numero 23.
Qui nequit eſse iudex, omnis recuſari poteſt. c. 14. nu. 28.
Qui non ſunt bonæ conuerſationis, non poſſunt eſſe teſtes. capite 17. numero 24.
Qui de domo accuſatoris prodijt, teſtificari non valet. c. 17. nu. 20.
Qui de Inimici domo prodijt nequit eſse teſtis. c. eo. nu. 13.
Quibus indici canonica purgatio poſſit. c. 21. num. 8.
Quinque ſpecies apoſtolorum Dimiſsorij, Refutatorij, Reuerentiales, Conuentionales, ac Teſtimoniales. c. 15. num. 41.
Quis canonicam purgationem indicere poſſit. c. 21. nu. 14.
Quiſque illa ſcire tenetur, ſine quorum cognitione operari nequit. cap. 5. numero 12.
Quiſque noſſe debet ea, quæ ad illius officium, & ſtatum pertinent. ibidem numero 13.
Quoties a ſententia definitiua appellari poſſit. c. 15. num. 23.

Recu-

R

Recuſari nequit iudex dum leuia delicta punit.c.10.nu. 9.
Neque dum grauia delicta manifeſta, ſiue notoria punit. ibidem numero 14.
Niſi ſit inimicus, atq; ſuſpectus ibi.& c.14.nu.16.
Recuſari poteſt iudex in iudicio ſummario.c.11.nu.9.
Recuſari poteſt iudex tam delegatus, quam ordinarius.c.14.nu.11.
Etiam inquiſitor in cauſſa violatæ religionis.ibi.nu.12.
Et quoq; legatus de latere.c.eo.nu.13.
Etiam Conſilium prouincipale,& quare.ibi.nu.14.
Et quoq; ſenatus, ſi adſit cauſſa rationabilis c.eo.nu. 15.
Recuſatio iudicis incompetentis, & iniqui de iure naturali eſt. capite 14. numero 1.
Recuſatio ſuſpecti iudicis (maxime in criminalibus) iuris naturalis eſt. ibidem numero 2.
Recuſatio iudicis ad legitimas defenſiones pertinet.c.14.num.5.
Recuſatio iudicis quomodo fiat.ibi.nu.45. & ſeq.
Recuſatur Iudex ſuſpectus,& inimicus.c.14.nu.17.
Infamis,& crimnoſus.ibi.nu.27.
Omnis, qui iudex eſſe non poteſt.ibi.nu.28.
Qui ordinem iuris non ſeruat.c.eo.nu.29.
Alteri parti nimium fauens.ibid.nu.30.
Parti nimis familiaris,& amicus.ibi.nu.31.
Qui non habet iuris peritiam.c.eo.num.32.
Qui modum exeedit in exequendo.c.14.nu.33.
Qui in alia cauſſa fuit recuſatus vel a quo alias fuit appellatum. ibidem numero 34.
Similem cauſſam habens.c.eo.nu.36.
Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum.ibid.nu.37.
Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel de terra ipſius. capite eodem numero 38.
Si accuſator, vel teſtis de illius domo producitur.ibi.nu.39.
Qui eſt officialis alicuius, qui aduerſario familiaris eſt. ibidem numero 40.
Rediens ad carcerem ſtatim poſt fugam, non eſt puniendus vt fugitiuus.ca.18.numero 47.
Regulares in quibus caſibus incurrant infamiam.c.8.nu.21.
Eorum infamiam quis tollere poſſit.ibid.nu.27.
Regulares quare Iudices, ac Rei ſint.c.9.nu.1.

Papæ ſunt immediate ſubiecti.ibid.nu.6.
Eorum iudices qui ſint tam ordinarij, quam alij. cap. eodem numero 2.5. 7.& 8.
In quiſitoribus ſubiecti ſunt in cauſſis hæreſis.ibi.nu.10.
Epiſcopis in quibus ſubiecti ſint.cap.eo.nu.11.
Regulares parum debent prælaturas curare.c.10.nu.20.
In eorum cauſſis ſummarie procedendum eſt.ibi.nud.24.
In eorum iudicijs quæ requirantur.c.12.nu.17.
In eorum iudicijs quando ius commune committi poſſit. capite 13. numero 9.
In eorum inſtitutis modus eos iudicandi paſſim eſt diminutus. ibidem numero 10.
In eorum cauſſis dupliciter procedi poteſt.c.10.nu.24.
In eorum delictis puniendis quæ obſeruanda ſint. capite 13. numero 11.
Eorum priuilegia quid ſibi velint, cum in eis dicitur quod non iura, ſed conſtitutiones in eorum iudicijs obſeruentur.ibi.nu.12.
Eorum Conſtitutiones in quibus iuri communi præferantur. ibidem numero 13.
Eorum Protectores quomodo illos iudicare debeant.ibi.nu.14.
Regulares iudicem ſuſpectum recuſare poſſunt.c.14.nu. 41.
In quibus caſibus id poſſint.ibi.num.43.& 44.
Regulares appellare a quibus nequeunt.c.15.nu.55.
Si modus in eorum correctione excedatur appellare queunt. ibidem numero 56.
In quibus caſibus appellare poſſint.c.eo.nu.58.
Illos appellare poſſe definitum eſt,& a quo.ibi. nu. 59.
Ius diuinum, naturale, & canonicum obſeruare debent. capite 16. numero 37.
Quibus pœnis cogi poſſint ad teſtimonium ferendum. capite 17.numero 105.
Regulares inter Purgatio canonica admodum periculoſa eſt. capite 20. numero 42.
Regulares Viſitatores ſacros canones in viſitationibus obſeruare debent.c.16. numero 77.
Regulares inter canonica purgatio maxime periculoſa eſt,& quare.cap.21. numero 5.
Regularia inſtituta pro iure gentium ipſis Regularibus ſunt. capite 13. numero 8.
Regulari carcer ad cuſtodiam, & ad torturam vt dari queat. capite 18. numero 64.
Si detur quid faciendum a iudice ſit.ibi.nu.65.
Regularibus iura ignorare facilius permittitur.c.10.nu.19.

Ipſis

Ipſis dicta, & nomina teſtium aperienda.cap.11.nu.24.

Illis quare non concedatur appellatio, nec recuſatio a correctione.cap.14. numero 42.

Illis carcer pro pœna in grauiſſimis delictis ſufficere debet. capite 20. numero 27.

Regularibus indici canonica purgatio poteſt.c.21.num.9.

Regularis ex indicijs vehementibus condemnari poteſt.cap.18.nu.11.

Regularis an poſſit accuſare Laicum offenſorem ſui, vel ſuorum.c.16.nu.38.

Regularis denunciatio quæ ſit.c.16.nu.60.

Regularium delicta leuia quomodo puniri debeant.c.10.num.9.

Eorundem crimina manifeſta quomodo puniantur.ibi.num.12.

Delicta vero grauia, & occulta.c.eo.nu.18.& 22.

Regularium delicta talia indicanda, taliterq; punienda ſunt, qualia, & qualiter in eorum inſtitutis præſcribuntur.c.13.num.11.

Regularium appellationem non admittens punitur.c.15.nu.57.

Quomodo verò in eorum appellationibus procedendum ſit. ibidem numero 60.

Regularium iudex de quibus proceſſum formare teneatur. capite 16. numero 4.

Quid faciet cum accuſator accuſationem proponere voluerit. ibidem numero 47.

In delictis Regularium grauiſſimis ut procedere debet.c.18.nu.8.

Regularium pœnæ vnde ſumendæ ſunt.c.20.nu.25.

Non ſunt a iure communis mutuandæ.ibi.nu.26.

Regularium ſuperiores in conferendis officijs, ac dignitatibus propriam conſcientiam ſequi poſſunt.c.3.nu.16.

Rei veritas quæ ſit.c.3.nu.4.

Rei veritas non ſemper a iudice ſeruanda.ibid.nu.7.

Rei citatio in ſummario iudicio neceſſaria eſt.c.11.nu.21.

Rei citatio in quolibet iudicio neceſſaria eſt.c.11.nu.11.

Rei citatio de iure diuino eſt.c.12.nu.2.

Rei fauorabiliores ſunt quam actores.c.14.nu.51.

Vide infra.Reo.& Reus.

Religioſi cogi poſſunt ad ferendum teſtimonium.c.17.nu.105.

Torqueri poſſunt pro eo ferendo, ſi neceſſe ſit.ibid.nu.107.

Religioſi qnique Monachorum nomine ueniunt in iure canonico. capite 13. numero 4.

Religioſus confirmationem a Papa impetrans, ſi tacuit ſe eſse religioſum non eſt confirmatus.cap.8.nu.33.

Reo quando licitum eſt iudicem recuſare.c.14.nu.7.& 8.

Reo iudex de illius conſenſu dandus in cauſa recuſationis.ibi.num.50.

Reo ſiue conuicto, ſiue etiam confeſso defenſiones tribuendæ ſunt. capite 19. numero 11.

Repertus in fragranti crimine ut tractandus.cap.18. nu.30.
Reus peccator in diuino iudicio eſt. in præfatione.
Reus in iudicio neceſſarius eſt.ibid.
Reus in actis non probatus talis, condemnari nequit.cap.5.nu.17.
Illi grauato appellare licet.cap.11.nu.21.
Reus abſoluitur actore non probante. cap.20.nu.15.
Ante ſententiam condemnatoriam citandus eſt. ibi.nu.21.
Reus interrogari nequit niſi de criminibus, de quibus accuſatus, uel denunciatus, uel inquiſitus eſt, aut de quibus præceſſerunt infamia, uel indicia.cap.19. numero 5.
Reus quomodo interrogandus.cap.19.nu.6.
Si non fateatur delictum, quid agendum ſit.ibi.nu.8.
Illius cum teſtibus confrontatio licita. ibi.nu.9.
Cogi poteſt ad fatendum ueritatem, & quomodo. cap.19.nu.10.
Quomodo ſe defendere queat. cap.eo.nu.12. & 13.
Illius confrontatio cum teſtibus quomodo facienda. ibi.nu.16.
Res furata apud aliquem inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.cap. 18. numero 51.
Res alicuius in loco delicti, uel circa inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.cap.18.nu.52.
Rigor in exceptionis proceſſu minime obſeruatur.cap.19.nu.32.
Niſi exceptoris, ac teſtium conſpiratio detegatur. ibi. nu.33.
Romanam ad ſedem ommiſſo medio omnes appellare queunt. capite 15. numero 29.
Romani purgatione vtebantur.c.21.nu.3.
Rubor quod indicium ſit, & quid operetur.c.18.nu. 18.

S

Sacramentalis confeſſio nulli nocere debet.c.18.nu.21.
Scientia iudici neceſſaria eſt.c.5.nu.1.
Senatus recuſari poteſt.c.14.nu.13.
Sententia quomodo a iudice ferenda ſit.c.4.nu.12.
Ex ſolo iuſtitiæ defectu inualida redditur.c.6.nu.14.
Sententia in ſummario iudicio vel ſedendo, vel ſtando, vel vt iudici placuerit ferri poteſt.c.11.nu.28.
Sententia præcipitanter lata etiam in ſummario iudicio nulla eſt.ibi.nu. 29.
Sententia definitiua quæ ſit.c.15.nu.17.
Ante illam an appellari poſſit.ibi.nu.13.
Ab ea an prouocari queat.c.eo.nu. 19.
An a quauis ſententia appellari poſſit.c.15.nu.16.
A definitiua in cauſſa hæreſis appellari nequit.ibi.nu. 23.
Quare ter ab illa appellari poſſit, & non vltra.ibi.nu.35.

Triplex

Triplex eſt Abſolutoria, Condemnatoria, & Declaratoria. capite 20 numero 2.
Sententia abſolutoria quando ferenda.ibi.nu.3.& nu.14.
Sententia condemnatoria quando ferenda ſit. capite 20. numero 4. & numero 20.
Sententia condemnatoria ferri nequit niſi contra confeſſum, vel conuictum. 16. numero 4.
Sententia declaratoria quando ferenda ſit.ibi.nu.5.& nu.54.
Duplex eſt fauorabilis,& contraria.ibi.nu.35.
Sententia non eſt præcipitanda.c.20.nu.6.
In ea ferenda iuris ordo ſeruandus eſt.ibi.nu.7.
Ferri debet ſuper his,quæ in proceſſu habentur. ibi.nu.8.
Si ex actis non iuſtificatur,dicitur notorie iniuſta.ibid.
Ante illam citatio neceſſaria eſt.ibid.nu.9.
Sententia in ſcriptis ferenda eſt.c.20.nu.10.
In ea cauſſam ponere non eſt neceſſe.ibi.num. 11.
An ſedendo ferenda ſit.c.eo.nu.12.
Sententia poſt decem dies in rem iudicatam tranſit.c.20.nu.33.
Senten.ia definitiua non eſt neceſſaria ad accuſatorem,teſteſq.repellendos.ibi. numero 38.
Sententiæ abſolutoriæ forma.c.20.nu.18.& 19.
Sententiæ condemnatoriæ forma.ibi.nu.30.& 31.
Sententiæ declaratoriæ forma.ibid.nu.36.& 37.
Sententiæ interlocutoriæ ad accuſatorem, vel teſtes repellendos forma. ibidem numero 39.
Sententia interlocutoria quæ ſit.c.15.nu.18.
Ab ea an de iure canonico appellari poſſit.ibi.nu.21.
An vero de iure ciuili.c.eo.nu.22.
Sententiæ ſolemnitates in ſummarijs iudicijs non ſunt neceſſario ſeruandæ.cap. 20.num.13.
Sententiam ante abſolutoriam citandi ſunt Accuſator, vel Denunciator. ibid. numero 16.
Sententiam ante condemnatoriam citandus eſt Reus.c.20.nu.21.
Serui nequeunt accuſare.c.16.nu.31.
Seruus an poſſit eſſe iudex.c.7.nu.16.& 17.
Similior Deo qui ſit. in præfatione.
Singulares teſtes qui ſint.Vide Teſtes.
Socij criminis teſtes eſſe non poſſunt.c.17.nu.35.
Præſumptionem attamen faciunt,ac indicium.ibi.nu.36.
Socij criminis dictum quid operetur.c.18.nu.31.
Si duo deponant,quid operentur.ibi nu.32.
Socij criminis dictum tortura firmatum quid operetur. capite 18. numero 33.

An ſine tortura ſufficiat ad torturam.ibi.nu.34.
Solemnitates iudicij in ſummarijs iudicijs reijciendæ ſunt.cap.11.nu.3.
Solemnitates iudicij quænam ſint.ibid.nu.4.
Solemnitates ſententiæ in ſummarijs iudicijs non ſunt neceſſariæ. capite 20. numero 13.
Solitus delinquere qui dicatur.c.18.nu.28.
Sollicitati ad malum aſſertio quod indicium ſit, & quid operetur.ibidem numero 35.
Suam, & ſuorum iniuriam proſequentes omnes accuſare poſſunt. capite 16. numero 38.
Spurius infamis eſt.cap 8.nu.38.nequit eſſe teſtis.cap.17.num.27.
Summarium iudicium quomodo peragendum ſit. capite 11. per totum.
Summi pontifices, qui ſe purgarunt canonice.c.21 nu.2.
Superiores Congregationum iudices ordinarij Regularium ſunt. capite 9. numero 7.
Superiores in conferendis officijs, ac dignitatibus propriam conſcienciam ſequi poſſunt.cap.3.nu.16.
Supremus Regularium iudex Papa eſt.c.9.nu.2.
Surdus nequit eſſe iudex.c.7.nu.9.
Suſpecti accuſare non poſſunt.c.16.nu.11.
Suſpectus nequit eſſe iudex.c.7.nu.13.
Illius recuſatio de iure naturali eſt.cap.12.nu.6.
Et ad legitimas pertinet defenſiones.c.14.nu.5.

T

Talionis pœna accuſatori proteſtanda.c.16.nu.56.
Talionis pœna accuſator plectendus eſt.c.20.nu.46.
Et denunciator apud aliquos;c.eo.nu. 63.
Tempus appellandi decendium eſt.cap.15 nu.32.
Tempus ad proſequendam appellationem receptis apoſtolis quod ſit. ibidem numero 43.
Terminatio proceſſus in quo conſiſtat.c.20.nu.1.
Teſtes in diuino iudicio qui ſint contra peccatorem.in præfatione.
Teſtes contra excipi in iudicio poteſt.c.11.num.20
Teſtes de fama deponentes, quid fama ſit, noſcere debent. capite 16. numero 94.
Teſtes qui eſſe non poſſint.cap.17.num.3.& ſequent.
Teſtes quales eſſe debeant, maxime in criminalibus.ibi.num.39
Teſtes inhabiles quando admitti queant.cap.17.nu.41.
Quid operentur.ibid. num.42.

Qui

Qui admittantur in criminibus exceptis.ibi.nu.43.
Admittuntur ad defenſam,& quid operentur.ibi.nu.44.
Admittuntur quando habiles haberi non poſſunt. ibi.nu.45.
Ex pluribus coadiuuantur,& ſupplentur.cap.18.nu.32.
Teſtes ſingulares, qui dicantur. cap.17.nu.47.
Quid operentur.cap.eo. nu.48.
In delicto iterabili quid operentur. ibi.nu.52.
De actu continuato probant.ibi.nu.53.
Per tales nemo condemnari poteſt.ibid.nu.54.
Concordandi ſunt, vt fiant conteſtes.ibid.
Teſtes in ſubſtantialibus, & circunſtantijs neceſſarijs conuenire debent. cap. 17.num.49.
Teſtes diſcordes qui dicantur. cap.17.nu.65.
Si eiuſdem ſint partis quid agendum ſit.cap.eo. nu.66.
In paruis diſcordes,vt probent.ibi.nu.67.
Si diuerſarum partium ſint quid faciendum ſit.ibi.nu.68.
Teſtes confuſe loquentes qui ſint. cap.17.nu.69.
Pluries examinandi ſunt.cap.eo.nu.71.
Si abſint,uel ſe declarare neſciant. quid agendum ſit.ibi.nu.72.
Teſtes de credulitate qui ſint.cap.17.nu.73.
Quid operentur.cap.eo. nu.74.
Vide Teſtis.
Teſtes,in facto principali ſi concordent,ſufficit.ibid.nu.82.
Teſtes vacillantes. Vide Teſtis.
Teſtes varij. Vide Teſtis.
Teſtes falſi. Vide Teſtis.
Teſtes omni exceptione maiores.Vide Teſtis.
Teſtes conteſtes qui ſint.cap.17.nu.89.
Quid operentur. cap.eo. nu.90.
In dubio teſtes præſumuntur conteſtes. ibid.
Probant licet in minimis diſcordent.ibi.nu.91.
Teſtes vt legitime probent quid opus ſit.ibid.nu.92.
Teſtes in confrontatione quoque iurare debent.cap.19.nu.16.
Teſtes etiam ad effectum vt probent concordandi, & conciliandi ſunt. cap.17. num.49.& 66.
Non tamen in criminalibus. ibid.
Teſtes ordine iuris ſeruato interrogandi ſunt.cap.17.nu.96.
Teſtes licet multas patiantur difficultates, ex pluribus tamen coadiuuari queũt, ac ſaluari. cap.17.nu.41.
Teſtes quando veritatem celare queunt. cap.eo.nu.97.
Quando reſpondere teneantur, & veritatem aperire. ibid.nu.98.
De quibus interrogandi ſunt. ibid.nu.99.
Prius monendi ſunt ... quam interrogentur. ibid.nu.101.

Vt cogi ad ueritatem deponendam queant.ibid.nu. 104.
Qui torqueri poſſint,ut ueritatem deponant.ibid.nu. 106.
*Teſtes de quibus interrogandi in Viſitatione ſint.cap.*16.*nu.*79.
*De quibus inter.ſunt in Accuſatione.cap.*19.*nu.*2.
*Quomodo interrogandi ſint.ibid.nu.*4.
De quibus inter. ſunt in Inquiſitione generali quo ad perſonas tantum. cap. 19.*num.*21.
*Si delictum facti ſit tranſeuntis.ibid.nu.*23.
De quibus interrogandi ſunt in Inquiſit. generali quò ad delicta ſolum. ibi. numero 24.
De quibus interrogandi ſunt in Inquiſitione ſpeciali.cap.eo.numero 19.21. & 29.
*Teſtes plures numero paucioribus præferuntur.cap.*17.*nu.*68.
*Teſti an potius credendum ſit quam notario.cap.*17.*nu.*70.
*Teſti uario non creditur. cap.*17.*nu.*64.
*Teſti falſo nulla fides adhibenda eſt.ibi.nu.*80.
*Teſti non iurato minime creditur.ibi.nu.*94.
*Teſti deponenti ſe vidiſſe de nocte ut creditur. cap.*18.*nu.*56.
*Teſtibus non citatis nulla fides adhibenda. cap.*11.*nu.*17.
*Teſtibus deferendum eſt iuramentum.cap.*17.*nu.*94.
*Teſtibus examinatis quid faciet iudex. cap.*19.*nu.*5.
*Teſtibus pro repellendis ſententiæ interlocutoriæ,ſeu decreti forma.cap.*20.*numero* 39.
Teſtis in iudicio neceſſarius eſt . in præfatione.
*Teſtis unicus minime probat.cap.*12.*nu.*4.
*Teſtis minus idoneus quid cum integro teſte operetur.cap.*17.*nu.*46.
*Teſtis omni exceptione maior ſemiplenam facit probationem . cap.*17.*numero* 51.
*Teſtis uarius qui dicatur.cap.*17.*nu.*55.
*Si contraria deponit quando probet.ibi.nu.*56.
Si primo deponat per uerbum credo ; poſtea aſſertiue loquatur. ibidem. numero 57.
*Si primo ſe nihil ſcire dicat, poſtea de ueritate deponat.ibi.nu.*58.
*Si negat prius depoſitam teſtificationem.ibid.nu.*59.
*Si deponat contrarium eius,quod extra iudicium dixit.ibi.nu.*61.
*Si cum iuramento contraria dixerit. ibi.nu.*63.
Si reuocauerit extra iudicium,quod in iudicio dixit.ibi.nu.eo.
*Teſtis de credulitate, ut probet, quid opus ſit.cap.*17.*nu.*75.
*Regulariter non probat.ibid.nu.*76.
*Teſtis uacillans qui ſit.cap.*17.*nu.*77.
*Ut probet, quid neceſſe ſit. ibid.nu.*78.
*Teſtis falſus qui dicatur. cap.*17.*nu.*79.
*Circa accidentalia tantum falſus probat. ibi. nu.*81.

Quomodo

Quomodo conuincatur de falſitate. ibid. nu.83.
Illius pœna quæ ſit. ibid. nu.84.
Teſtis omni exceptione maior qui ſit. cap.17.nu.85.
Quid operetur in iudicio. ibid. nu.87.
Teſtis in dubio pro idoneo haberi debet. cap.17.nu.87.
Teſtis non citatus ſuſpectus redditur. cap.17.nu.93.
Teſtis quid iurare debeat. ibid. nu.95.
Teſtis de cauſſa ſcientiæ, & credulitatis præſertim interrogandus eſt. cap.17.numero 100.
Teſtis officium publicum, & neceſſarium eſt. cap.eo.nu.103.
Teſtis de viſu quod indicium faciat. cap.18.nu.53.
Teſtis de auditu, alijſue ſenſibus, quod indicium faciat. ibid. nu.55.
Teſtium dicta, & nomina Reo aperienda ſunt. cap.11.nu.23.
Eorum pluralitas de iure diuino eſt in iudicijs. cap.12.nu.4.
Eorum ſecreta interrogatio de iure naturali eſt. cap.10.nu.14.
Eorum defectum ſupplet numerus illorum. cap.18.nu.32.
Eorum plura genera, & quæ ſint. cap.17.nu.2.
Teſtium contrarietates conciliande pro poſſe à iudice ſunt. cap.17.nu.66.
Teſtium nomina, cognomina, patria, ætas, ſtatus, &c. in proceſſu deſcribenda ſunt. cap.17.nu.102 & cap.19.nu.2.
Tortura vſquequo reiterari ex confeſſionis in illa factæ reuocatione poſſit. cap.18.num 27.
Tortura quæ regularibus adhibenda. cap.18.nu.53.
Torturæ genera, quibus alij vtuntur iudices Regularibus non conueniunt. cap.18.num.62.
Tremor quod indicium faciat. cap.18.nu.58.
Triremium damnatio an Regularibus conueniat. cap.20.num.29.

V

Vacillantes teſtes qui ſint. Vide Teſtis.
Vacillantes torqueri poſſunt, ac debent. cap.17.nu.78.
Vacillatio quod indicium faciat. cap.18.nu.57.
Variatio quod indicium faciat. cap.18.nu.57.
Varius teſtis. Vide Teſtis.
Vehementes ſuſpiciones quæ ſint. cap 18.nu.4.
Vehementes ſuſpiciones quid operentur. ibi.nu.9.
Vehementia indicia ad condemnationem ut ſufficiant. cap.18.nu.10.
Vehementibus ex indicijs Regularis condemnari poteſt. cap.18.nu.11.
Veritas duplex Rei, & Conſcientiæ. cap.3.nu.3.
Veritas Rei quæ ſit. ibid. nu.4.
Veritas Conſcientiæ quæ ſit. ibi.nu.5.
Veritas Conſcientiæ triplex eſt, & quæ. ibi.nu.5.

Verita-

Veritatem in iudicando index ſeruare debet. cap.3.nu.1.
Quam uero ſequi ueritatem debeat.ibi.nu.9.
Violentæ ſuſpiciones quæ ſint.cap. 18.nu.5.
Violentæ ſuſpiciones quid operentur.ibid.nu.12.
Viſitari debent capita ordinum.cap.16.nu.81.
Viſitatio quomodo peragenda.cap.16.nu.76.& ſequent.
In ea nullum exigi iuramentum debet.ibidem.
In ea omnes ad teſtimonium ferendum admittuntur.ibi.nu.82.
In ea capitula formanda ſunt pro uiſitatis interrogandis.ibi.nu.83.
In ea quomodo proceſſus formandus ſit. ibid.nu.84.
Viſitatores Regularium ſacros canones obſeruare debent. cap.16.nu.77.
Vitæ puritas in iudice neceſſaria eſt, ne iudicando peccet.cap.6.nu.1.
Vitæ puritas duplex in iudice requiritur.cap.6.nu.3.
Vitæ puritas interior duplex eſt,& quæ.ibi.nu.4.
Vitæ puritas exterior in iudice requiſita in quibus conſiſtat.ibi.nu.16.
Vitia non debent ſuſpicari in morigerato,& ſtudioſo,ac in parum honeſto,ignaro,& otioſo.cap.18.nu.15.
Vnus pro alio an appellare queat.cap.15.nu.co.
Vulnerati aſſertio quod indicium ſit,& quid operetur.cap.18.nu.35.

F I N I S.

			Errores ita	Corrigantur.
pag.2.	col.1.	ver.23.	ad iudicium	illis ad iudicium
		ver.42.	nanque Iudx	nanque Iudex
pag.4.	col.2.	ver.vlti.	falſem mittere	falcem mittere
pag.16.	col.2.	ver. 15.	exceptoreq;	exceptoq;
pag.17.	col.1.	ver.40.	nare.Dir.inqui.	nari. Dir.inquiſi.
pag.22.	col.2.	ver.35.	in oculto tuo	in oculo tuo
pag.24.	col.1.	ver.38.	contra claritatis	contra charitatis
pag.33.	col.2.	ver.19.	in marg.4.Pet.2.	1. Pet.2.
pag.45.	col.2.	ver.9.	inductarum pro	inductarum ei pro
pag.56.	col.1.	ver.2.	commiſerit? Inimicus	cõmiſerit † Inimicus
			& in margine apponatur numerus 22.	
pag.65.	col.1.	ver.1.	decem dierum	intra decem dierum
pag.80.	col.1.	ver.21.	nullit cit.	nulli cit.
pag.98.	col.1.	ver.25.	fuerit perſequuta	fuerit proſequuta
pag.106.	col.1.	ver.6.	vſq; ad quarto gradũ	vſq; ad quartũ gradũ.
pag.107.	col.2.	ver.16.	habes eod.c.	habes eod.cap.16.
pag.115.	col.1.	ver.13.	vltra.ff.de q.	vltra.ff.de queſtionibus.
pag.116.	col.1.	ver.22.	relatum.§.q.2.	relatum.5.q.2.
pag.135.	col.1.	ver.2.	verſ.vnius teſtis	verſ.vnus teſtis.
	col.2.	ver.26.	in loco propinquo,	in loco adeo propinquo,
pag.155.	col.2.	ver.6.	ptionis idem erit,	ptionis cõtinuãdi idẽ erit,
pag.157.	col.1.	ver.5.	Triplex ſententia	Triplex autem ſententia.
pag.171.	col.2.	ver.36.	Canonica itaq;	† Canonica itaq;
			& in margine apponatur numerus 31.	
pag.174.	col.2.	ver.16.	apponatur numerus 39.	in margine.
pag.176.	col.1.	ver.18.	apponatur numerus 41.	in margine.
	col.2.	ver.34.	24 Regularis	41 † Regularis